Susanna Moore

Miegančiosios gražuolės

PASVIRĘS PASAULIS

Susanna Moore

Miegančiosios gražuolės

Iš anglų kalbos vertė
Vitalijus Šarkovas

VILNIUS 2001

UDK 820 (73)-3
Mo-155

SLEEPING BEAUTIES
by Susanna Moore
Vintage Random House, London, 1999

ISBN 9955-435-11-9

Skiriu Alei Kaiser

Takeliai buvo nukloti lapais. Ant supuvusių sodo suolelių, nukritusios nuo beždžionankščių medžių, gulėjo ilgos juodos sėklų ankštys, ir Klėjai iš pradžių pasirodė, kad tai šimtakojai. Tvenkinys, kuriame kadaise plaukiojo vasaros šokiams skirtas plaustas, buvo išdžiūvęs, o jo krantai nusėti virpčiojančiomis varlių kiaušinėlių juostomis.

Geltonieji gyvatmedžiai, vagilių ir betelio riešutų palmės, augdami aplink, linko ir gožė namą, o Honolulu centro pastatai buvo taip iš visų pusių jį apspitę, kad netgi vidurdienį sodas būdavo šešėlyje ir namo vidus buvo tamsus lyg kapas.

Nuo palmių nukarusios sausos šakos atrodė lyg *hula* sijonai iš žolės. Žiurkės, gyvenančios medžiuose, retkarčiais užklysdavo ant verandos ir į namą. Per Kalėdas, kai Klėja ir jos pusseserė Meimė būdavo kviečiamos arbatėlės, mergaitės valgydavo mirkytus „Rico" sausainius ir žiūrėdavo, kaip žiurkės laksto po susivijusius visterijos vijoklių krūmus.

— Nebaidykite jų, — pasakė kartą Ema Ficroj pastebėjusi, kad jos žiūri į žiurkes. — Tai tik sukriošę seni žiurkinai.

Ema pasirodė verandoje lyg mostelėjus stebuklinga lazdele — tikriausiai pamatė Klėją pro vieno iš keleto vis dar tinkamų gyventi kambarių langą.

— Kas tau, vaikeli? — paklausė ji tokiu tonu lyg matytų Klėją kiekvieną dieną. — Tu išbalusi. — Tarsi Klėja būtų šmėkla.

Klėja slėpė rankas už nugaros, nes nenorėjo, kad teta pamatytų ją drebant. Ji buvo alkana ir susidraskiusi rankas į šakas, sukrautas prie vartų. Klėja nusišluostė veidą medvilninės suknelės rankove, be gailesčio sau ir netgi be nuostabos žvelgė į mažus kraujo taškelius, sužydusius ant audeklo.

Nieko nepasiėmusi su savimi, ji manė, jog nieko ir neprašė. Nelaukta ir nekviesta ji vylėsi, kad tie paslaptingi kraujo ryšiai, apie kuriuos ji tiek daug girdėjo (Klėjai šie ryšiai buvo ne vien simbolis, ji vaizdavosi juos kaip raudonų sausgyslių gijas, tvarkingai nusitiesusias tarp šeimų ir namų, nuo vienos salos prie kitos) apsivys aplink ją stipriomis vijomis ir laikys taip stipriai, kad jos nebeprivers grįžti pas tėvą ir pamotę.

Ji žvelgė į namą ir svarstė, ar jis nenuvirs, kai ji pastatys basą koją ant verandos laiptelio. Jai atrodė, kad sienos visiškai nepatikimos, ir tik belapės vijoklių šakos, kurios iš visų pusių buvo apraizgiusios namą, neleidžia joms nuvirsti.

— Aš noriu su tavim gyventi, — tarė ji.

Ema nulipo laiptais žemyn.

— Eikš vidun, vaikeli. — Ji paėmė Klėją už rankos ir nusivedė į kambarį. Klėjai atlėgo širdis — namas ant jos neužgriuvo.

— Luktelėk čia, — pasakė Ema. — Atnešiu tau vandens.

Akimirką Klėjai pasirodė, kad muzikos kambario tarpdury stovi kažkokia moteris. Klėja buvo išmokusi tikėti daugeliu ore ir vandenyje gyvenančių dvasių, ir jai atrodė, jog atsinešė kažkur jos sielos gilumoje slypinčią savo pačios vandens dvasią ir kartu su jos kraujo tekėjimu kylančius bei atslūgstančius potvynius. Ji nebijojo dvasių. Buvo dievų didesnių ir mažesnių, ir ji juos pažinojo. Kiekviena gamtos apraiška — uolos ir iškyšuliai, medžiai, srovės, rifai — turėjo savo dvasią globėją. Buvo vietovių, užutekių, seklumų dievų; buvo dvasininkų ir paprastų žmonių, ryklių, driežų ir paukščių dievų. Buvo dievinamų protėvių. Jie visi čia, tarp vulkaninių žalumų grožybių buvo jau nuo pat pradžių, dar prieš tai, kai salose išsilaipino iš pietų atplaukę pramuštgalviai nuotykių ieškotojai su savo moterimis, šunimis ir vaikais ir apsodino savo sėklomis bei sodinukais drėgną *kapa*. Jie buvo čia prieš atvykstant baltiesiems žmonėms — prieš Kontaktą, kaip būtų pasakiusi Ema; prieš tyrinėtojus ir gudrius prekiautojus mediena bei jūros gėrybėmis ir prieš pamaldžius, griežtus misionierius. Klėja buvo jų visų palikuonė. Dvasios, kaip ir jūreiviai, buvo jos protėviai.

Klėja akimirką svarstė, ar kartais nederėtų atsiklausti dvasių leidimo čia apsistoti. Dvejoti ją privertė ne siaubas ar baimė. Ji žinojo, jog vis vien pasiliks Visterijos rūmuose, netgi jei dvasios to ir nenorėtų.

— Norėčiau pakeisti savo *aumakua*, — romiai pasakė Klėja, kai Ema grįžo nešina stikline vandens.

Klėjos *aumakua*, jos šeimos totemas, buvo driežas. Ji visuomet norėjo ko nors simboliškai galingesnio už jos *aumakua*, pavyzdžiui, ryklio, nors būtų buvusi la-

bai laiminga, jei tai būtų ir trumpaausė pelėda ar netgi sėjikas. Klėjai buvo gėda prisipažinti, tačiau jai nepatiko būti globojamai driežo. Rūpestį jai kėlė tai, kad ji tokia pat permaininga ir baikšti, kaip driežas.

— Driežas lengvai prie visko prisitaiko, yra nereiklus mažas naktinis gyvūnas, — atsargiai rinkdama žodžius atsakė Ema ir padavė Klėjai stiklinę. — Jo poreikiai labai maži, tačiau jis duoda didelę naudą. Tai mielas naudingas padarėlis, ėda muses ir moskitus.

Klėja išgėrė šiltą vandenį. Jai atrodė, kad ji yra toks driežas, kuris neduoda jokios naudos, netgi vabzdžių negali ėsti. Ji netgi nebuvo tikra, jog yra miela. Naktimis ji dažnai sėdėdavo lovoje ir stebėdavo, kaip jos driežai vikriai ir grakščiai šmirinėja lubomis. Viena iš driežų ypatybių, kuria ji žavėjosi, buvo jų sugebėjimas atauginti naują uodegą. Jos brolis Diksis mėgo valgyti nukritusias driežų uodegas. Klėja svarstė, ar tapusi driežu ji galėtų užsiauginti naują uodegą. Tada ji būtų pasiuntusi Diksiui savo senąją uodegą kartu su kitais skanėstais, kuriuos siųsdavo jam į mokyklos bendrabutį.

— Jei nori, gali pasirinkti kitą *aumakua*, — pasakė Ema. — Kaip žinai, mane irgi globoja driežas. Man jis labai patinka. Juk žinai, kad didžiulis dievas-driežas Moo panorėjęs gali įgauti bet kokį pavidalą. Pati tai mačiau.

— Tu tai matei? — paklausė Klėja, tačiau ne todėl, kad netikėjo ja, o iš baimingos pagarbos.

— Taip, — pasakė Ema. — Pati tai mačiau.

Klėja nutarė kuriam laikui pasilikti savo *aumakua*, taip pat ir dėl to, kad nenorėjo prarasti progą pamatyti Moo savo akimis.

1871-aisiais metais Klėjos prosenelė, grynakraujė Havajų princesė, ištekėjo už Redmondo Klarko, kara-

liaus palankumą įgijusio airių jūrininko iš sudužusio laivo. Be kitų turtų, jos kraičio dalis buvo ir pakrantės lyguma Oahu saloje, kuriai vieną dieną buvo lemta tapti Honolulu miestu. Visterijos rūmai buvo Redmondo Klarko dovana savo nuotakai, ir jie tapo princesės miesto rezidencija. Ema, kuri buvo princesės Rutos vaikaitė, paveldėjo Visterijos rūmus. Princesė buvo gudri, temperamentinga moteris, kiek stamboka, ir Emos motina visuomet mėgdavo sakyti, beje, visiškai nepagrįstai, kad Ema kartu su rūmais paveldėjo ir princesės charakterį.

Klėjai atrodydavo, jog viskas, kas būdavo atvežama laivais į Honolulu uostą, iš pradžių būtinai patekdavo į Visterijos rūmų kambarius: pirmasis salose didelis pianinas, pirmasis šaldytuvas, pirmoji karieta ir dvikinkė, pirmieji braziliški riešutai. Tuo metu, kai Klėja atvyko į Visterijos rūmus, ant *koa* medžio staliukų gulėjo seniai niekieno rankų neliestos išblukusios raudonos ir geltonos Kamehameho I-ojo laikų pelerinos, išaustos iš tūkstančių paukščių krūtinės plunksnų. Pelerinos atrodė kaip iš rauplėto popieriaus iškirptos gyvūnų figūrėlės ant apleistų karnavalinių laivelių. Iš medžio išdrožti stabai su jūros ausyčių kriauklių akimis ir burna iš ryklio dantų liūdnai stovėjo atremti į sienas; jų aukštyn iškeltos rankos buvo aptrauktos į gumulėlius susivėlusių voratinklių, o pečiai apdulkėję nuo sudžiūvusių šikšnosparnių ir paukščių sparnų, kurie kabojo ant sienų. *Koa* medžio komodos, prikrautos sulankstytų drabužių iš *kapa* audeklo, buvo laikomos atidarytos, kad sudžiūvusių, į anyžių panašių *mohikana* gėlių aromatas galėtų persmelkti namus, tačiau nepaisant to Klėjai kambariai smirdėjo taip, lyg juose ištisus metus būtų buvę laikomi drėgni rankšluosčiai.

Tačiau tie kambariai, kuriuose gyveno Ema, buvo švarūs ir išvėdinti. Medinės grindys buvo niekuo neuždengtos. Dideli *koa* ilgmoliūgiai ir dubenys kasdien buvo šveičiami flaneliniais paketėliais, sumirkytais *kukui* sėklų aliejuje. Sienoș buvo apkaltos *lau hala* stiebų plaušiniais. Ant sienų, tose vietose, kur kitados kabėjo paveikslai, buvo išlikę neryškūs, pamėkliški stačiakampiai, šviesesnės spalvos nei likusi plaušinių paviršiaus dalis; po daugelio metų Klėja sename aukciono kataloge aptiko Gogeno paveikslo, kadaise priklausiusio Emai, nuotrauką.

Sunkūs juodi Emos plaukai buvo susukti ir įvilkti į šinjoną, kuris nefritiniais plaukų segtukais buvo prisegamas prie pakaušio. Ji vilkėjo balta *pique* susegama palaidinuke ir iš rudo į baltą, o kartais iš melsvo į baltą persiliejančiais bateliais. Ji rengėsi senamadiškai, neįvairiai ir netgi nespalvingai, tačiau Klėja manė, kad jos apdaras provokuoja savo apgalvotu paprastumu. Nedaug tebuvo dalykų, kurių Ema neapgalvodavo. Ją mažai kas stebindavo, ir nors ji visada turėdavo susidariusi išankstinę nuostatą apie tai, ką ir kaip derėtų daryti, kitų apsileidimas nesukeldavo jai panikos ar netgi nepasitenkinimo. Ji daug nereikalavo nei iš daiktų, nei iš žmonių.

Kaip ir jos protėviai, Ema tikėjo tamsiųjų jėgų galia. Visi senolių *kapu* kadaise buvo taikyti praktikoje — ištikimiausias vadas išnešdavo ir slapta sunaikindavo karaliaus ekskrementus, tačiau taip buvo daroma ne iš kuklumo ar drovumo, ir netgi ne higienos sumetimais, o todėl, kad piktavalis žmogus galėjo panaudoti juos kerėjimo tikslams. Ir jeigu atsirasdavo narsuolis, išdrįsęs pakelti galvą pro šalį nešant milžinišką ilgmoliūgį su karaliaus ekskrementais, jį nutemp-

davo į *heiau** ir pasmaugdavo. Gedulo metu būdavo griežtai draudžiama kurti ugnį. Katėms būdavo uždedami antsnukiai, o viščiukai sumetami į ilgmoliūgius su dangčiais — tokiu būdu būdavo siekiama priversti gyvūnus tylėti, kad nedrumstų gedulo rimties. Mirus karaliui žmonės nežabotai siautėdavo ir laužydavo visas taisykles. Jie degindavo, plėšdavo, žudydavo, moterys tapdavo prostitutėmis ir džiaugsmingai siūlydavo savo paslaugas, tačiau tik iki to laiko, kol karaliaus kūnas suirdavo — tada visuomeninė tvarka kartu su *kapu* sistema būdavo lengvai atkuriama.

Tabu egzistavo tam, kad būtų pažeidinėjami. Prievarta, giliai įsišaknijusi ritualizuota prievarta, buvo visko pagrindas. Būti senovės havajiečiu reiškė būti nuolatos terorizuojamam. Požiūris, kad pasąmoninis gyvenimas yra poetiškas, atsirado tik mūsų dienomis. Tačiau tai romantiškas požiūris į gyvenimą, ir Ema būtų pirmoji su tuo sutikusi.

Trylikametė paauglė ir bevaikė, vieniša moteris pasinėrė į malonią mokymosi bei šeimyninio gyvenimo rutiną. Klėjai labai patikdavo tos valandos vakare, kai po ankstyvos vakarienės (ją paruošdavo Ema, ant stalo netvarkingai patiekdavo Emos tarnas Lesteris, o Klėja sutvarkydavo stalą ir išplaudavo lėkštes), Ema, būdavo, ceremoningai pakviečia ją į biblioteką pasiklausyti istorijų. Ema tiesiai iš butelio gerdavo „San Migelio" alų, o pabaigusi garsiai trinktelėdavo maorių genties karo lazda į grindis, kviesdama Lesterį, kad šis atneštų dar vieną butelį.

---

* *Čia ir toliau paaiškinimus žiūrėkite knygos gale (Vert. past.)*

Ema mokė Klėją ilgų nerimuotų ir nemetrinių dainų, vadinamų *meles*, *hula* šokių ir nerašytinių, daugelį kartų iš lūpų į lūpas perduodamų genealogijų, žodžiu, jos nykstančios tautos istorijos. Ji baiminosi, kad visi šie dalykai nebūtų užmiršti.

— Kadaise salų kalnuose sandalmedžio buvo gausybė. Havajiečiams medis neturėjo jokios praktinės naudos, išskyrus tą, kad juo aromatizuodavo savo *kapa*, tačiau sandalmedžio reikėjo kinams, ir netrukus tarp Kamehamehų, vienas iš kurių buvo tavo prosenelis Redmondas Klarkas, atstovų ir svetimšalių užsimezgė prekyba. Havajiečiai noriai, netgi nerūpestingai atiduodavo medžius mainais į vinis ir šiurkštų audeklą, o vėliau — į muškietas ir amuniciją. Todėl jau tūkstantis aštuoni šimtai keturiasdešimtaisiais sandalmedžių Havajų salose nedaug beliko.

Kartais šių pamokų metu Klėją suimdavo snaudulys ir jai būdavo sunku ištverti neužmigus. Jos dirbdavo be pertraukos, apsuptos knygų ir popierių, kol galų gale Ema liepdavo Klėjai eiti į lovą ir duodavo prieš miegą paskaityti kokią nors knygą, kurią parinkdavo pati, pavyzdžiui, Izabelos Berd devyniolikto amžiaus kelionės laiškus. Klėja, būdavo, bando skaityti Emos duotą knygą, tačiau neilgai trukus neišlaiko ir išsitraukia iš palovės tas knygas, kurias visą dieną nekantravo paskaityti — Ramerio Godeno, Somerseto Moemo ar Katerinos Mansfild, rastas tetos bibliotekoje. Kartais ji skaitydavo kiaurą naktį. Emos duotą knygą ji laikydavo šalia savęs, kad spėtų atsiversti, jei ši kartais užeitų į kambarį, tačiau Ema niekuomet jai netrukdydavo. Trukdyti buvo jai nebūdinga.

Klėja taip lengvai, taip noriai paklusdavo Emai todėl, kad ši padėdavo jai atsikratyti mažosios praeities.

Tai buvo nepaprasta dovana, kurią Ema jai dovanojo. Klėja džiaugėsi galėdama iškeisti savo vaikystės istoriją į Emos parengtą viziją. Mitai, kuriuos Ema pasakodavo, legendos, kurias Ema kuždėdavo jai į ausį, persipynė su pačios Klėjos svajonėmis ir netgi prisiminimais, ir galų gale ji ėmė tikėti, norėjo tikėti, kad Emos istorijos yra jos pačios prisiminimai. Emos dėka Klėja augo įsitikinusi, kad ji kilo iš vandenyno, gimė iš žemės ir šviesos sąjungos. Visos kultūros, visos genealogijos prasidėjo nuo tos žemės ir šviesos sąjungos, sakydavo Ema.

— Pati tai mačiau.

Emos tarnas Lesteris apsigyveno Visterijos rūmuose 1922-aisiais, kai įsidarbino Klėjos senelio vairuotoju. Lesteris buvo mišrios kinų ir havajiečių kilmės. Iš salų jis buvo išvykęs tik kartą, kai gabeno „Rolls-Royce'ą" į Škotiją, ten ponas Jaunėlis praleido atostogas bežaisdamas golfą.

Jaunystėje Lesteris buvo pamilęs vieną jauną japonę, kurios tėvas dirbo Hale Moku nendrių laukuose. Ta mergina kartu su savo šeima gyveno viename mažame mediniame namelyje darbininkų stovykloje, už pusės mylios nuo plantacijos namo. Vakarais Lesteris ateidavo į stovyklą pasižiūrėti, kaip ji mažame savo motinos sodelyje puoselėja vandens orchidėjas. Vieną vakarą jis įsidrąsino pasakyti jai keletą trumpų sakinių, kuriuos sugalvojo eidamas paplūdimio link. Jis stovėjo ant kelio ir įkalbinėjo ją eiti kartu pasivaikščioti.

Kai po dviejų dienų jis atėjo antrąkart, sodelis buvo tuščias. Merginos tėvas išėjo pro duris ir suriko, kad Lesteris eitų šalin. Keletą savaičių Lesteris kiekvieną vakarą vaikščiodavo po stovyklą, kol Ema papasakojo jam, ką buvo išgirdusi fabriko krautuvėlėje. Kitą rytą

po pasivaikščiojimo su Lesteriu mergina buvo išsiųsta pas senelius į Japoniją. Buvo nuspręsta, kad meilės romanas su svetimtaučiu yra neįmanomas, gėdingas dalykas, ir mergina buvo išsiųsta siekiant apsaugoti šeimos ar netgi, kaip kas nors būtų galėjęs pasakyti, bendruomenės garbę.

Lesteris turėjo bliuzo ir džiazo muzikos įrašų kolekciją, o tai buvo neįprasta Honolulu — čia buvo nedaug vietų, kur būtų buvę galima pasiklausyti tokios muzikos ar nusipirkti įrašų, ir jos klausėsi nedaug žmonių. Lesteris kviesdavosi Klėją į savo kambarį Visterijos rūmuose — dažniausiai savaitgalio vakarais, kai jai nereikėdavo mokytis, o Ema tuo metu būdavo išėjusi aplankyti draugų — labai garsiai įjungdavo grotuvą ir leisdavo jai pasiklausyti savo įrašų. Lesteris rūkydavo filipinietiškus cigarus, rūstus jo veidas atrodydavo tamsus nusitrynusio krėslo fone, ir kol jie klausydavosi Džono Koltreino kūrinio „Kas naujo?", cigaro dūmai užpildydavo visą kambarį. Kartais, kai Ema grįždavo anksti, ji atsinešdavo iš virtuvės butelį alaus, atsistodavo tarpdury ir klausydavosi muzikos. Jai patikdavo vėlyvosios Bili Holidej dainos, tie įrašai, kur garsas šiek tiek išgveręs, šiek tiek neskaidrus.

Būtent šių vakarinių pasisėdėjimų su Lesteriu metu Klėja su džiaugsmu ir baime suprato, jog pasaulyje gali būti kažkas viliojančio, ką ji, žinoma, naiviai suprato kaip romantiką. „Pats pasaulis, — manydavo ji, — yra romantika".

Kartais Lesteris tylutėliai ateidavo prie jos durų arba netikėtai išdygdavo jai prieš akis viename iš sodo takelių ir gaižiai sušnypšdavo:

— Nori pasižiūrėti dalykėlių, panelyte?

Tada vesdavosi ją į mansardą, į tuščias arklides ir karietų garažą, į kambarius, kuriais niekas nesinaudojo jau penkiasdešimt metų. Jis nešiodavosi sunkų raktų vėrinį, kuris buvo pritvirtintas prie jo dėmėtos liemenės auksine laikrodžio grandinėle, kadaise priklausiusia Redmondui Klarkui. Kambarių duris jis tyčia rakindavo piktadariškai ceremonialiai, pasilenkęs prie dulkėmis knibždančio šviesos ruoželio, kad uždelstų laiką. Jis niekuomet nesiteikdavo paprasčiausiai pabandyti įkišti raktą į skylutę — būtinai norėdavo žvilgsniu atpažinti tinkamą raktą. Įėjęs į vidų jis triukšmingai atidarydavo langines, nekantriai blokšdamas jas į šalis. Jis neleisdavo Klėjai užsibūti tuose kambariuose. Nuo dulkių ji imdavo čiaudėti, o Lesterį tai erzindavo. Jo manymu, čiaudėti ten buvo nemandagu ir netgi pragaištinga, tarsi netikėtas triukšmas būtų galėjęs sutrikdyti vienos Klėjos prosenelės, mirusios prieš daugelį metų tuo metu, kai buvo palinkusi prie savo rankdarbio, ramybę.

Vieną dieną Klėja pastebėjo gyvūnėlį, lakstantį trečiojo aukšto salės viduryje. Ji pamanė, jog tai viena iš žiurkių, kurios kartais įsmukdavo į vidų, ir norėdama ją praleisti ramiai žingtelėjo atgal. Jos nuostabai už nugaros atsidarė durys.

Didelė *koa* medžio lova buvo stipriai įlinkusi nuo nublukusio juostuoto damasto svorio. Prie kiekvieno lovos ramsčio buvo pririštos dulkėtų geltonų plunksnų girliandos; Klėja žinojo, jog tokį papuošalą turėti buvo leidžiama tik kilmingiesiems. Ten taip pat buvo grakštus krėslas, uždengtas nublukusiu ir sudriskusiu pilku kutuotu šilko užvalkalu, ir perlamutrinis tualetinis staliukas. Ji žinojo, iš kur šis staliukas; Lesteris papasakojo jai, jog tai buvo vestuvinė Kinijos ambasadoriaus

dovana jos prosenelei. Ten buvo dideli aprūdiję veidrodžiai paauksuotais rėmais, naktipuodžiai, uždengti aukštomis *koa* dėžėmis.

Ji atidarė dėžę. Jai prie kojų šūstelėjo šimtai plunksnų. „Balti balandžiai", nustebusi pamanė ji. O paskui pamatė, jog tai buvo ne balandžiai. Tai buvo šlepetės. Iš plunksnų, nėrinių ir plonyčių mažų perliukų vėrinių pasiūtos šlepetės, šlepetės su baltos plonos odos padais ir išblukusiu atlasiniu pamušalu, ant kurio buvo auksu išsiuvinėti ponios d'Espina bei Riu Kambono žodžiai. Ji atsisėdo ant grindų ir pasiėmė šlepetes ant kelių.

Nuo šlepečių kilo lengvas pudros aromatas. Kai kurios iš jų buvo nė karto neavėtos. Švelniai čiuopdama pirštais šlepetes, lyg būtų bijojusi, kad jos subyrės į dulkes ar nuplyš jų aksominiai apvadai, ji bandė sudėlioti jas poromis. Paskui akimirką padvejojusi įkišo koją į šlepetę, kuri atrodė taip, lyg kitados būtų buvusi lavandos spalvos. Iškėlusi aukštyn rankas taip, kaip balerina ištiesia kojų pirštus, ji vaikštinėjo pirmyn ir atgal po kambarį.

Klėja nepasakė Lesteriui, kad atspėjo nerakintų durų paslaptį ir elgėsi taip, lyg nieko nebūtų atsitikę. Ji niekaip neišsidavė ir toliau ieškojo rakto į vaikų kambarį. O pati dieną naktį naudodavosi kambariais, kuriuos jos protėviai paliko jai neužrakintus.

Lesteris priminė Emai, kad jei Klėja pasiliks, reikės naujų drabužių. Gal atnešti jai kokius nors panelės Klaros daiktus?

Ema, suraukusi antakius, bandanti angliškai parašyti burtažodį, iki šiol neužrašytą jokia kalba, išsiblaškiusi pažvelgė į jį ir tarė:

— Dievulėliau, Lesteri. Tu turbūt išsikraustei iš proto.

Panelė Klara mirė 1937-aisiais. Lesteris nudelbė žvilgsnį į grindis, ir jo veide atsispindėjo pyktis.

– Jie netiks vaikeliui, – paaiškino Ema.

Klėja dėkingai atsiduso. Pirmą kartą buvo pripažinta, jog ji gyvens Visterijos rūmuose, nors ir liko neaišku, ar visam laikui, ar tik laikinai. Akimirką ji pamanė, kad Emos santūrumas reiškia, jog ji čia ilgai neužsibus. Tačiau nei Lesteris, nei jos teta apie Klėjos viešnagės laikotarpį negalvojo, ir per visus tuos metus, kol ji kartu su jais gyveno Visterijos rūmuose, nė vienas iš jų apie tai nė karto neužsiminė.

Vėliau, tą pačią dieną, pabaigusi versti, Ema nusivedė Klėją į Stanto universalinę parduotuvę. Ema pastatė savo juodą „Buick'ą" Forto gatvėje priešais Stanto parduotuvės pastatą, tik už keturių kvartalų nuo Visterijos rūmų. Klėja nebuvo parduotuvėje jau daugelį metų, nuo to laiko, kai jos motina išvažiavo į Australiją. Stantai nebeturėjo daug nuolatinių pirkėjų; dabar žmonės mieliau rinkdavosi didelę prekyvietę Ala Moanoje nei Stantų parduotuvę, nors ne viena jų giminės karta drabužius pirkdavosi iš Stantų. Prekės Stantų parduotuvėje nebuvo labai madingos.

Tą dieną kitų pirkėjų parduotuvėje nebuvo. Grūdintos geležies liftu Ema ir Klėja pakilo į antrąjį aukštą, vaikiškų ir bendrosios paskirties prekių skyrių, kur jas ceremoningai sutiko ponia Okamura. Ponia Okamura išdidžiai pasigyrė Klėjai, jog kadaise padėjo jos motinai užsisakyti pirmąjį kraitį iš „Harper Bazaar" katalogo. Vis dar atrodydama kiek sutrikusi ponia Okamura pasakė, jog, Kitės manymu, Stantų parduotuvėje buvęs nepakankamai didelis prekių pasirinkimas.

Ji tvarkingai išdėliojo priešais jas visus daiktus, kurie, jos manymu, buvo būtini trylikametei mergaitei.

Tarp jų, Klėjos džiaugsmui, buvo ir balta medvilninė liemenėlė. Ema ištarė žodį „liemenėlė" su prancūzišku akcentu, perdėtai pabrėždama priebalses, ir Klėja akimirką susigėdo. Tačiau Klėjos laimė buvo tokia tobula, kad ji netgi nenuraudo, kai Ema ėmė klausinėti ponios Okamuros, ar ši patartų nešioti nailoninę liemenėlę, tarytum nailoninė liemenėlė būtų buvusi gašlesnė, labiau skatinanti ištvirkimą nei medvilninė. Ponia Okamura manė, jog nailoninė puikiai tiktų.

Klėjos pamotė, Berta Jamada, vertė griežtai taupyti drabužių ir maisto sąskaita. Ji manė, jog yra labai svarbu, kad jos povaikiai suprastų priežasties ir padarinio dėsnį — arba galbūt pasiūlos ir paklausos, kurio Klėja niekuomet negalėjo perprasti. Klėja buvo verčiama dėvėti senus Bertos drabužius, prie kurių, kad tiktų Klėjos ūgiui, buvo priduriamos audinio atraižos. Kiekvienų mokslo metų pradžioje, rugsėjo mėnesį tėvai jai duodavo keturias poras apatinių kelnių ir dvejus naktinius marškinius, ir ji vilkėdavo tais drabužiais, kol jie nusitrindavo iki pilkumo. Į mokyklą ji dažnai eidavo taip keistai apsirengusi, kad draugai jos drabužius praminė „paryžietiškais skarmalais" — šis pavadinimas daug pasako ir apie salų skonio standartus, ir apie Klėjos apranga. Todėl, kai ponia Okamura perbraukė savo patyrusiais pirštais jos krūtinę, norėdama patikrinti, ar gerai tinka liemenėlė, Klėja pasijuto pačia laimingiausia mergina pasaulyje. Nors ponia Okamura pavadino tą liemenėlę bandomąja, tačiau Klėjai ji patiko.

Daugybę jų ryšulių, daugybę Klėjos ryšulių reikėjo nusiųsti į Visterijos rūmus. Tačiau kai Ema pamatė išgąstį Klėjos veide, mat ši suprato, jog malonumas dėlioti naujus drabužius ant lovos ir juos apžiūrinėti gali būti atidėtas, leido Klėjai tris daiktus namo neštis pa-

čiai. Klėja laiminga tempė ryšulius, jais nerangiai trankydamasi kojas, ir sekė paskui Emą į vyriškų prekių skyrių. Emai dar reikėjo nupirkti Lesteriui kojines — jis skundėsi mėšlungiu.

Klėja kantriai laukė, kol Ema paplepės su ponu Dėjumi, pardavėju konsultantu. Tuo metu, kai jos teta ir ponas Dėjus aptarinėjo cukraus kainų kritimą, Klėja pastebėjo, kaip kažkokia moteris į šiaudinę pintinę grūdo pluoštą kaklaryšių. Nė neapsižvalgiusi aplink, moteris pasitikinčiu žingsniu nuėjo prie stalelio, ant kurio buvo sukrautos vyriškos glaudės. Ji pavartė keletą glaudžių ir numetė jas šalin; paskui rado tokias, kurios patiko, ir įsidėjo jas į pintinę.

Klėja buvo pritrenkta. Ją suglumino ne tiek vagystė, kiek mintis, kad moteris, kuri atrodė tokia pat garbi kaip ir jos teta, yra vagilė. Moteris dėvėjo *lau hala* skrybėlę su plunksnų juosta, vilkėjo gėlėtą suknelę, avėjo suvarstomais baltais išblizgintais vasariniais bateliais.

Klėja buvo taip pakerėta reginio, kad nė neišgirdo Emos šaukiant ją vardu. Ji krūptelėjo tarytum pati būtų kimšusi prekes į šiaudinę pintinę. Klėja suprato, kad ir Ema matė tą moterį, tačiau Ema neatrodė nei nustebusi, nei susirūpinusi. Ji nieko neištarė ponui Dėjui, kuris, kaip pastebėjo Klėja, tik akių kampučiais žvilgtelėjo į moterį, nerangiai besigrumiančią su manekenu ir bebandančią nuvilkti nuo jo rankšluostinės medžiagos pliažinį švarką.

Emos automobilis vis tebestovėjo prie pat parduotuvės, nors už jo buvo išsirikiavusi kitų automobilių eilė. Kol jos krapštėsi prie „Buick'o", vairuotojai spaudė garso signalus, o kinai furgonuose tūžmingai jas keikė. Klėja jautėsi nesmagiai, tačiau Ema dėl to nė kiek nesijaudino.

Kai jos pagaliau įsėdo į automobilį, Klėja paklausė Emos, ar ji matė tą moterį parduotuvėje.

— Mačiau, — pasakė Ema, staigiai išvairuodama automobilį į gatvę. Už jų važiavęs automobilis buvo priverstas pakeisti kelio juostą ir jo vairuotojas pirštu parodė joms nepadorų ženklą.

— Mudvi kartu mokėmės mokykloje, — tęsė Ema.

— Ar matei, ką ji darė? — Klėja staiga suabejojo, ar ji pati ką nors matė — taip neįtikėtina tai atrodė.

Iškišusi ištiestą ranką pro langą, Ema parodė, kad suks į Visterijos rūmų galinių vartų pusę.

— Jos vardas Alisa Stant, — pasakė ji, abiem rankom sukdama didelį vairą. — Bijau, kad kartais jai būna ne visi namie. Žinoma, kitą dieną jos motina pardavėjui viską grąžina. Stantai visuomet turėjo patikimą išnešiojimo tarnybą, ir aš dažnai svarstydavau, ar šie du dalykai kartais nėra susiję.

Ema sustabdė automobilį prie surūdijusių geležinių vartų, apraizgytų plona tinkline viela ir nudžiūvusiomis palmių šakomis. Ji šyptelėjo Klėjai, tarytum panelė Stant būtų buvusi tik šiek tiek ekscentriška, lygiai kaip ir pati Ema. Paskui nuspaudė sunkų rankinį stabdį ir po trumpos pauzės pridūrė:

— Ji buvo įsimylėjusi, tačiau nesulaukė atsako.

Klėja pritariamai linktelėjo — ji nieko nesuprato, tačiau norėjo suprasti — ir iššoko iš automobilio atidaryti vartų.

Klėja dažnai galvodavo, ar Ema prašė jos tėvo Džono Lainoto, kad šis leistų jai pasilikti Visterijos rūmuose. Jai patikdavo manyti, kad jis bent jau teiravosi apie ją, tačiau žinojo, jog Ema ir tėvas, galimas daiktas, iš viso niekada apie ją nesikalbėjo. Jis tikrai niekuomet

nesakė Klėjai apie tai, ir jų nedažnų kasmetinių susitikimų metu niekuomet neminėdavo Emos vardo. Salose buvo tradicija, pagal kurią vaiką auginti galėdavo giminės ar draugai — toks vaikas būdavo vadinamas *hanai* — tačiau Ema neįsidukrino Klėjos. Teisiniais sumetimais.

Išsiskyręs su jos motina, Lainotas neleisdavo Klėjai ir jos broliui Diksiui matytis su motinos šeima, išskyrus formalius apsilankymus per Kalėdas ir Velykas. Džonas Lainotas nemėgo savo svainės tikriausiai todėl, kad jam niekada nepavyko jos apkvailinti. Tiesa, ji irgi juo nesižavėjo, tačiau priešiškumo jam nejautė. Jai nebūtų atėję į galvą nemėgti jo. Jų santykiai buvo šalti ne todėl, kad šiose salose jis buvo atėjūnas — Ema nebuvo snobė, jis tiesiog jos nedomino. Tačiau Lainotas suprato jos santūrumą kaip išdidumo apraišką ir tai jį piktino.

Ema stengėsi neviršyti tos netvirtos, netgi abejotinos valdžios, kurią ji įgijo Klėjai, ir būtent ji pasiūlė pasiųsti Klėją į Australiją, kad aplankytų savo motiną Kitę. Aplankyti Kitę ir jos vyrą Rorį Armakostą buvo ruošiamasi nuo pat to laiko, kai jiedu susituokė — per visus tuos metus pasiruošimai viešnagei būdavo daug kartų pradedami, tačiau vėliau nutraukiami. Kitė, būdavo, pasiūlo apsilankymo laiką, tačiau kaip tik mokslo metų vidury. Lainotas paprašydavo Kitės pasiimti Klėją per Kalėdas, tačiau, kadangi metų laikai skyrėsi ir Australijoje būdavo vasara, Kitė išvažiuodavo į žvejų stovyklą Naujojoje Zelandijoje; „Vaikams ten ne vieta", — sakydavo ji.

Kartais Kitė atsiųsdavo Klėjai koalos iškamšą, kartais — žaislinį meškiuką, kuris grodavo „Šokančią Matildą". Klėja turėjo septynis tokius meškiukus. Taip pat Kitė atsiųsdavo jai krokodilo odos rankinių su nulauž-

tomis sagtimis ir naktinių marškinių su dėmėmis, kurios galėjo būti *creme de menthe*. Kitė retai rašydavo laiškus, tačiau jei parašydavo, tai tam, kad paprašytų Klėjos grąžinti ką nors, ką pati būdavo jai atsiuntusi. Klėjai ypač įsiminė šermuonėlio kailio mova, kuri atrodė lyg iškramtyta — Kitė norėjo padaryti iš jos miegamojo šlepečių pamušalą.

Kai Klėja dar gyveno Nuuanu su savo tėvu ir pamote, atėjus Kitės laiškui ją pagaudavo nerimas. Kartais Klėja pamesdavo arba kam nors atiduodavo Kitės dovanas, ir tada ji dienų dienas praleisdavo kurdama atsiprašymo laiškus. Netgi jei jai pavykdavo atgauti iš kokios nors tarnaitės tą daiktą, pavyzdžiui, batą su įplyšusiu kulkšnies dirželiu, ji dar turėdavo įpakuoti jį. Jai reikėjo, kad kas nors nuneštų įpakavimą į paštą. Jai reikėjo, kad kas nors padėtų užpildyti muitinės deklaraciją. Berta galėjo sučiupti Klėją, kai ši kartu su sodininku rengdavosi išsiųsti prastai supakuotą dėžę, o tada ji savaičių savaites būtų džiūgavusi, kad Kitė taip bjauriai elgiasi.

— O tavęs motina juk niekuomet neprašė sugrįžti, tiesa? — būtų įgėlusi ji.

Tiesos labui reikia pasakyti, kad Kitė buvo įpareigota įkurti Klėjai ir Diksiui skirtą fondą. Ji buvo pagauta neteisėtai naudojusi, tiksliau sakant, pardavinėjusi kai kurias žemes, kurias Klėjai ir Diksiui buvo palikęs jų senelis. Kitės advokatas Sidnėjuje į kiekvieno iš jų sąskaitą banke kartą per mėnesį pervesdavo po septynis šimtus dolerių. Klėja įprato studijuoti mėnesines finansines ataskaitas kaip dienoraščius ar atlasus. Jai visuomet būdavo malonu, kad ji tose ataskaitose vadinama panele Klėjome Meliaokamalu Lainot — toks buvo jos visas vardas — tarsi pagal įstatymą jos motinai paskir-

tų įpareigojimų formalumai būtų ne skaudinę ją, o priešingai, teikę jai garbę.

Kitė Klark būtų labai nustebusi, jei kas nors jai būtų pasakęs, kokių keblumų ji pridaro. Ji gyveno tokį įvykių kupiną gyvenimą, kad negalėjo atrasti bent akimirką pamąstyti. Ji didžiavosi savo impulsais. Jie buvo jai viskas. Jei ji staiga pasijusdavo turinti pjauti avis Jukone, tai kitą dieną jau keliaudavo į Šiaurės Vakarų teritorijas. Kartą ji nutarė, kad jos tarnaitės turi vilkėti nuo devyniolikto jo amžiaus graviūrų nukopijuotomis uniformomis. Nelaimingos filipinietės tris dienas vilkėjo karštas juodas uniformas su *pique* apykaklėmis ir rankogaliais, o paskui užkasė tuos drabužius nendrių lauke ir pabėgo atgal į darbininkų stovyklą. Kitė visą mėnesį neturėjo tarnaičių — nei su uniformomis, nei be jų. Vieną itin karštą vasarą ji pareikalavo, kad raketų bazė Sausuosiuose smėliuose panaudotų savo branduolinį reaktorių vandeniui nugėlinti ir tiekti jį į Kitės sodą. Kai karinio jūrų laivyno vadovybė atsisakė vykdyti jos reikalavimus, ji treptelėjo koja ir išpranašavo, kad iš mūsų viską atims japonai. Be abejo, ji taip darkėsi todėl, kad turėjo pinigų, nors ir tvirtino, visiškai nenuoširdžiai, jog pinigai yra visiškai nesusiję su jos gyvenimo būdu.

Paklusdama impulsui, vos tik baigusi mokyklą ji ištekėjo už Kimo Danfordo. Jie, kaip ir visi jų sluoksnio žmonės, leido dienas bastydamiesi iš vienos rančos į kitą, kol galų gale Kimas žuvo dėl nelaimingo atsitikimo. Vieną šviesią naktį Kitė užsispyrė, kad jis eitų skinti jai imbiero. Prieš tai jis visą dieną gėrė ir todėl ant stačios uolos krašto prarado pusiausvyrą. Praėjo visa savaitė, kol kaubojai surado jo kūną ir daužydami į uolas iškėlė ant kalno.

Kitė išvažiavo į Honolulu, kur sutiko Džoną Lainotą, advokatą iš žemyno. Pirmą kartą jis atvyko į Havajus 1955-aisiais kartu su Stanfordo universiteto komanda ir praleidęs dvi savaites „Autrigerio" irklavimo klube, prisiekė čia sugrįžti. Jis niekada nebuvo matęs perspektyvesnės vietos už Honolulu. Netgi tuo metu tai tebuvo mažas, tik pradedantis vystytis, lėtas ir provincialus miestelis. Lainotas suprato, jog čia jis galės gerai įsitaisyti.

Lainoto nedomino praeities nesusipratimai, ir tai išėjo jam į naudą. Jis pradėjo nuo mažo — ėmė siūti marškinėlius. Tuos marškinėlius jis pardavinėdavo kioskelyje Tarptautinėje turgaus aikštėje Vaikikyje. Ant marškinėlių puikavosi tokie užrašai kaip „Maui No Ka Oi", „SPAM", „Meilės kepykloje gaminami drebučių riedučiai" ir „Atmink Perl Harborą". Visą tą laiką jis studijavo teisę ir trynėsi prie „Ramiojo vandenyno" klubo staliukų, kur įtakingi miesto ir valstijos veikėjai pažaidę „moliūgą" kiekvieną popietę valgydavo sumuštinius su viščiukų mėsa. Jis suartėjo su vieno senatoriaus žmona, kuri pasamdė jį mokyti jos paauglius vaikus ir, kaip buvo kalbama — nors Ema tuo niekuomet netikėjo — ją pačią žaisti tenisą, nors ji ir taip trejus metus iš eilės buvo laimėjusi klubo čempionės vardą moterų rungtyje. Ema netikėjo, kad Džonas Lainotas kada nors buvo žavingosios ponios Irving meilužiu ne todėl, kad jis būtų negalėjęs sugundyti kitos moters ar būti neištikimas, o todėl, kad siekiant užsibrėžtų tikslų jam nereikėjo sekso. Jam reikėjo senatoriaus Irvingo, o ne jo žmonos. Ir vasaros atostogų metu jis nuėjo tarnauti būtent pas senatorių Irvingą. Lainotas buvo pernelyg protingas ir pernelyg praktiškas, kad pasirinktų malonumą. Malonumams nebuvo laiko — jis pernelyg skubėjo. Kai Kitė jį sutiko — tai atsitiko Klaros Būt

Ljus surengtame vakarėlyje — jis buvo vienas iš perspektyviausių ir įdomiausių jaunuolių Honolulu, netgi atsižvelgiant į tai, kad prieš šešerius metus niekas apie jį nebuvo nė girdėjęs.

Impulsas pastūmėjo Kitę prie Lainoto, kaip paskui pastūmėjo ir prie pernelyg jauno bei pernelyg gražaus paplūdimio bernužėlio vardu Banis Mendonka, su kuriuo vieną dieną, netrukus po to, kai gimė Klėjos brolis, Lainotas ją užklupo. Kitė nebuvo iš tų moterų, kurios švaisto savo gyvenimą gimdydamos ir augindamos vaikus. Ji mėgdavo sakyti, jog pamatęs ją aštuntame mėnesyje su bikiniu, iš nugaros niekuomet neįtartum, kad ji yra *hapai*. Taigi, nors jos naujagimiui sūnui dar nė bambagyslė neužsitraukė, ji pakluso savo impulsams. Ne motiniškiems, nors Ema susižavėjusi ir sakydavo, jog Banis Mendonka buvo pakankamai jaunas, kad būtų galima taip pamanyti. Tai galėjo būti ir netiesa, tačiau Lainotas visiems pasakojo, kad po Liepos ketvirtosios proga surengtos regatos aptiko Kitę ir Banį gulinčius nuogus ant kanojos dugno.

Kitė nemanė esanti kalta. Jos natūralūs norai ir troškimai kažkokiu antgamtišku būdu egzistavo už jos pačios, lyg dvasios, kurios žaismingai pastūmėdavo ją į gera ar į bloga. Tie jos norai ir troškimai buvo lyg kokie mieli išdykėliai — Kitė nepajėgė jų suvaldyti, nepajėgė netgi to norėti. Kitė ne itin tenusiminė, kai Lainotas, kuriam ji tada jau buvo mirtinai nusibodusi, galiausiai ją metė. Kiekvieną trečiadienį jis žaisdavo golfą su ponia Jamada, japone, kuri kartu su juo dirbo. Kitės jam daugiau nebereikėjo.

Kai Kitė ištekėjo už pono Rorio Armakosto, Diksis ir Klėja buvo išsiųsti į San Franciską aplankyti savo motinos. Jie prabuvo ten tik dvi dienas, kadangi Kitė ir

ponas Armakostas troško būti vieni. Ponas Armakostas nežinojo, kad Kitė turi du mažamečius vaikus. Nors ji papasakojo jam apie Klėją ir Diksį tik likus savaitei iki vedybų, jis buvo jiems labai malonus. Kartą, kai Kitė buvo išėjusi pas Elžbietą Arden, jis nusivedė juos pasižiūrėti jūros liūtų Klifo rūmuose.

Kitė su Roriu Armakostu išvyko gyventi į Australiją, į rančą, kuri buvo didesnė už Kolorado valstiją, o Klėjos tėvas vedė ponią Jamadą, tokią pavydžią ir žiaurią moterį, jog visi negalėjo atsistebėti, kad Diksis ir Klėja iš viso užaugo. Jų motina pradingo — švaistėsi po savo milijonus akrų žemės, tvatindama juodąsias muses ir nakvodama kur papuola; tėvas, ruošdamasis iškelti savo kandidatūrą į valstijos senatą, buvo užsiėmęs pilkųjų banginių bei Kambodžos pabėgėlių gynimu, o pamotė taip jų nekentė, jog netgi bandė marinti badu.

Klėja turėjo brolį Diksį, tačiau jis buvo kaip Kitė — kupinas nepailstamos, erzinančios tuštybės. Dar buvo jos netikras brolis Garutis, kuris iš tiesų ją mylėjo, tačiau kai jis galėjo padaryti jai ką nors gera, Klėja jau buvo beveik suaugusi, ir nerangiai flirtuodavo su berniukais, vasarą ateidavusiais paburiuoti ir pasiklausyti paskaitų universitete. Taip pat ji turėjo Emą. Jūs pamanysite, jog pakanka turėti vieną ar du mylinčius žmones, tačiau iš tiesų širdžiai reikia daugiau. Žinoma, ne visko, ko tik galima įsigeisti — bent jau Klėjai visko nereikėjo. Ji nebuvo godi. Tačiau ji norėjo daugiau nei Ema, moteris, ir Garutis, berniukas, galėjo jai duoti.

Tą vasarą, kai jos motina išvažiavo į Australiją, Klėjai buvo aštuoneri. Tą vasarą ji sugalvojo rengti Meilės varžybas. Ji ir Diksis surinkdavo į vieną vietą savo gyvūnus — du pudelius, tris kates, seną pilkakailį šunį, kinišką kiaulytę, mainą*, kuris gyveno ant garažo gegnių

— ir suvarydavo sunerimusius gyvūnus į pievelės vidurį. Mainas, masinamas vaisių jų rankose, čirkšdamas sukdavo ratus virš jų, tūpdavosi ant galvų, o kiti gyvūnai pakvaišę iš džiaugsmo lakstydavo pirmyn ir atgal. Klėja ir Diksis klykaudavo ir šaukdavo, bandydami prisivilioti gyvūnus ant rankų, nes tas, kuris surinkdavo daugiausia gyvūnų, ir būdavo Meilės varžybų nugalėtojas.

Vieną rytą Diksis ir Klėja pabudę pamatė, kad įprastose vietose, lovų kojūgalyje nėra jų šunų. Ant krėslo nebuvo kačių. Pradingo netgi mainas. Ieškodami gyvūnų jie ėjo iš kambario į kambarį, iš pradžių ramiai, o paskui vis labiau ir labiau jaudindamiesi, kol pagaliau išnaršė visus namus. Jie aplakstė sodą ir mišką, tačiau gyvūnai buvo dingę.

Kai jie išėjo iš miško, jų laukė Berta Jamada.

— Aš tai padariau, kai jūs miegojote. — Ji prisidegė mažą juodą cigarą ir pakračiusi ranką užgesino degtuką. — Dabar aš spręsiu, kas čia gyvens.

Klėja pasisuko, ketindama vėl eiti į mišką.

— Jokios naudos iš to nebus, — pasakė Berta. — Slėpkis miške, Klėja. Slėpkis krūmuose, jei nori. Tačiau daugiau nebebus jokių Meilės varžybų.

Po kelių savaičių į namus atvežė du Karaliaus Čarlzo veislės spanielius. Berta buvo skaičiusi, kad šia veisle žavisi Japonijos imperatoriškoji šeima. Klėja ir Diksis su šiais šunimis neturėjo nieko bendro, o tai labai tiko Bertai. Šunys buvo prisirišę prie Bertos, o Berta prie jų.

Vėlai vakarais savo kambaryje darbuodamasis plaktuku, įvyniotu į pliažinį rankšluostį, Diksis kelias savaites smulkino stiklą iš vonios kambario į mažytes smilteles. Berta pagavo jį bededantį šį smulkintą stiklą į šunų dubenėlį, ir po dviejų dienų, kai tik jo lagaminas buvo supakuotas, jis buvo išsiųstas į mokyklą su ben-

drabučių Didžiojoje Saloje. Taigi, jis irgi išvyko. Berta sprendė, kas turėjo ten gyventi.

Klėja pasakė Emai, kad nenori važiuoti pas motiną ir poną Armakostą į Australiją. Ema, kaip jau šimtus kartų buvo kartojusi, tarė jai:

— Tu juk salietė. Žinai, kokia turi būti. Salietės nieko nebijo.

Ji nušluostė ašaras nuo Klėjos veido ir išsiuntė ją į Melburną — išvažiuodama Klėja labiau bijojo būti bailia saliete nei susitikti su savo motina.

Viešnagė nebuvo tokia jau bloga, kaip Klėja tikėjosi. Laimė, pasirodė, kad jos motina buvo būtent tokia, kokią ją Klėja ir prisiminė. Klėja suprato, jog ji turi motiną, kuriai ir dera būti labai toli. Ne tokią motiną, kuri laikytų Klėją glėbyje, glamonėtų ją, kalbėtųsi su ja, guostų ir girtų ją, o tokią, kuri ateina pietauti su taftos audinio kapri kelnėmis, rankoje laikydama gintarinį cigaretės kandiklį; kuri su pasibjaurėjimu raukosi dėl to, kad Klėjos nagai labai trumpai apkirpti; kuri sako Klėjai, jog jai sekėsi daugintis, bet nesisekė uždirbti pinigų. Nuo pat pradžių Klėja pamatė, jog Kitei negali rūpėti joks vaikas. Tai niekaip nebuvo susiję su Klėja. Ir jai palengvėjo. Kitės abejingumas nereiškė, jog jai nepatinka Klėja — ji tiesiog galvojo apie kitus, įdomesnius dalykus. Netgi Roris Armakostas Kitei nelabai terūpėjo. Klėjai atrodė, jog jai jis patinka labiau negu Kitei.

Dėdė Roris, kaip jos motina reikalavo jį vadinti, buvo pirmasis vyras, išskyrus mokytoją, kuris davė Klėjai į rankas knygą ir pasakė — „Skaityk". Tiksliau, Roris davė jai į rankas dvidešimt knygų, laimė, nestorų ir minkštais viršeliais, ir tarė:

— Šios knygos gali pakeisti tavo gyvenimą, Klėja. Manąjį jos jau pakeitė.

Tos knygos buvo apie Napoleono Bonaparto, misionierių išmokslinto aborigeno, kuris savo sokratiškos dedukcijos dovanos ir primityvių instinktų dėka tapo geriausiu detektyvu-inspektoriumi Australijoje.

Klėja tučtuojau suprato, kad tos knygos gali suteikti jai peno lengvam pokalbiui — jos motinai, regis, patikdavo paplepėti prie pietų stalo. Pirmąją naktį ji perskaitė dvi knygas. Laimė, ji nedažnai tesimatydavo su savo motina, o tai davė jai laiko, kurio reikėjo įsiminti įdomiausioms sauso, rimto siužeto detalėms.

— Kai užaugsiu, persikelsiu gyventi į Australiją, — per pietus pareiškė Klėja.

— O, iš tiesų? — paklausė Kitė, stebeilydamasi į stalą.

— Pertas — tai skamba kerinčiai, — pasakė Klėja. Ji pirmą kartą gyvenime pavartojo žodį „kerinčiai".

— Su Pertu geras susisiekimas jūra, — pasakė Roris.

— O kaipgi tavo teta? Jei aš teisingai informuota, Klėja, tu esi mano sesers viltis. Tu negali gyventi Australijoje! Ema neleis tau išvažiuoti iš salų. Tu gi būsima ugnies saugotoja, vargšele. Gal po pietų sušoksi mums *hula*? Stebiuosi, kad mama Ema išvis leido tau aplankyti savo tikrąją motiną.

— Tai Ema norėjo, kad aš pas tave atvažiuočiau, — pasakė Klėja, išgąsdinta motinos tono.

— O? — kilstelėjo antakius Kitė. — Iš tiesų? — Ji apsimetė, kad sumišo. — Emai rūpi *mano* jausmai?

— Žuvis šįvakar buvo liuksiška, — pasakė Roris, dėdamas ant lėkštės greta vienas kito peilį ir šakutę.

— Ema prisiminė mane? — vėl paklausė Kitė. — Sunku ir suskaičiuoti, kiek kartų aš prašiau, kad tu pas mane atvažiuotum. — Jos švelniame balse pasigirdo me-

lancholija ir sielvartas. Liokajus siekė paimti jos lėkštę, tačiau ji mostelėjo ranka — girdi, eik šalin. — Ir tu, ir tavo brolis Diksonas. Daugybę kartų. — Jai buvo skaudu net pagalvoti apie tas skriaudas, kurias buvo patyrusi dėl savo vaikų. — O tu sakai, kad nori čia gyventi!

— Vaikutis tik sako, jog ją domina Pertas, brangioji. Pertas — puikus miestas. Tikriausiai skaitei apie jį „Kardžuvių rifo paslaptyje", tiesa? — paklausė Roris, pasisukęs į Klėją.

— Aš nenoriu žinoti, — pasakė Kitė. — Nenoriu nieko apie tai žinoti.

Atsidususi ji mostelėjo šifonine nosine ir liokajus nunešė jos lėkštę. Ji vėl atsiduso ir liūdnai žiūrėjo pro atviras terasos duris. Pokalbis nutrūko.

Po pietų Roris ir Klėja ramiai nuėjo biblioteką. Jis pasitaisė sau brendžio su soda ir rūkė paties susisuktą cigaretę: nepjaustytą turkišką tabaką jis įvyniodavo į plonyčio popieriaus skiautelę. Klėja gėrė ramunėlių arbatą — vienintelį gėrimą, kurį motina jai leisdavo gerti prieš miegą. Jie sėdėjo odiniuose krėsluose priešais židinį, kojas užkėlę ant apsauginių grotelių. Rorio šuo palaimingai žiovavo, o Klėja su Roriu tyliai aptarinėjo painiausias inspektoriaus Bonaparto bylas. Klėja girdėjo, ką gretimame kambaryje veikia jos motina. Kitė sėdėjo salone prie kortų stalelio ir, klausydamasi Brodvėjaus renginių garso įrašų, klijavo į odinius albumus iškarpas iš žurnalų ir nuotraukas. Kartais ji pamiršdavo savo tariamai įžeistus jausmus ir Klėja girdėdavo, kaip ji linksmai dainuoja pritardama muzikai.

Klėja buvo išsiųsta namo savaite anksčiau nei buvo numatyta. Su savim ji vežėsi lagaminėlį su Rorio dovanotomis knygomis ir neprilygstamą porą aulinių batų, abu dešinei kojai, nuo savo motinos. Tą vakarą, kai

likus vienai dienai iki išvažiavimo Kitė davė Klėjai tuos sunkius batus, Klėja suprato, kad jos skurdžių, nors ir pagerėjusių, įgūdžių daiktams pakuoti nepakaks, jei vieną dieną tektų dovaną grąžinti. Tada ji prisiminė, kad grįžta pas Emą. Ema tikrai turėtų žinoti, ką daryti su šiais batais.

Ir ji žinojo. Kada į Visterijos rūmus atėjo Kitės laiškas, kuriame ji, tiesa, prašė grąžinti ne batus, o didelę plačiabrylę skrybėlę, kurią buvo davusi Klėjai, kai ši lipo į automobilį, turėjusį nuvežti ją į oro uostą, Ema ramiai tarė:

— To nedaryk. Nebesiųsk jai daiktų atgal, ir ji liausis tau juos siuntinėjusi.

Klėja suprato, jog tai reikš jų menko susirašinėjimo galą, tačiau žinojo, kad jos motina iš tiesų labai mažai ką teturi jai pasakyti ir dar mažiau ką duoti. Klėja negrąžino skrybėlės.

Nors Ema ir išgalėdavo patenkinti jos reikmes, tačiau Klėja neturėdavo pakankamai kišenpinigių. Jai nebuvo leidžiama naudotis tais pinigais, kuriuos motina padėdavo į jos sąskaitą, o iš tėvo pinigų ji negaudavo. Klėja įkalbėjo foto prekių parduotuvės savininką duoti jai darbo.

Parduotuvė siūlė daug paslaugų turistams. Priešais parduotuvę ant baro kėdės sėdėdavo raudoną *malo* audeklą ant klubų užsirišęs kinas berniukas su šilkine gėle už ausies ir laukdavo klientų, kurie pageidaudavo padaryti vietinio gyventojo nuotrauką. Klėjai būdavo nesmagu jį matyti, ypač po to, kai ji suprato, jog jis pasirinko sėdėjimą ant kėdės tikėdamasis, kad kažkas išbėgs iš jo klubų raiščio. Ji apsidžiaugė, kai viršininkas perkėlė ją dirbti į mažą kambariuką su užtamsin-

tais langais, kur klientai galėdavo pasižiūrėti savo juostas, kai tik jos būdavo išryškintos. Klėjos darbas buvo įjungti seną „Belo ir Houvelo" projektorių ir rodyti filmą. Visą dieną ji sėdėdavo tamsoje su nepažįstamais žmonėmis, paprastai vyrais, ir stebėdavo, kaip sukasi filmų ritės.

Vaikystėje Klėja stebėdavosi, kodėl į Havajus atvykę turistai nebūdavo supažindinami su tuo pasauliu, kurį, kaip jai buvo žinoma, Ema taip stengėsi išsaugoti, ir jai būdavo nesmagu, kad lankytojų smalsumas buvo taip lengvai patenkinamas. Atrodė, kad jie sužino tiek mažai. „Gal tai skonio dalykas?" — manydavo Klėja. Ją trikdė skirtumas tarp to, ką žmonės norėjo sužinoti ir to, ką dar būtų buvę galima jiems pasakyti.

Ji matydavo nepanašius į tikrovę gimtosios salos, filipiniečių šokėjų rausvais polietileniniais *hula* sijonais, japonų vaikų, susibūrusių prie cementinio paminklo Perl Harbore ir *haole* merginų, plaukiojančių su prijaukintais delfinais lagūnose prie viešbučių, atvaizdus. Po darbo ji eidavo namo pas Emą ir klausydavosi jos istorijų apie lėtas keliones škuna į kitas salas, pasakojimų apie namus kalnuose, jos draugių ir pusseserių galvijų rančas bei svetingumą. Ema niūniuodavo jai mielas dainas, kurios buvo sukurtos jos garbei.

Kiekvieną vakarą, kai Klėja nakčiai išjungdavo projektorių ir uždengdavo jį plastmasiniu gaubtu kaip paukštį narvelyje, ji vis labiau ir labiau niršdavo ant Emos. Tuo metu, kai ji pasiekdavo Visterijos rūmus, Klėja norėdavo išrėkti visą tiesą, kurią ji sužinojo apie Emos numylėtas salas. Tačiau nieko nesakydavo.

Klėja žinojo, kad Ema stebisi, kodėl ji taip nori dirbti parduotuvėje, nors galėtų atlikti praktiką Bišopo muziejuje. Klėja aiškino Emai, jog jai patinka Vaikikis. Ji

mėgo ryškias Vaikikio šviesas. Jai patiko dailiai nuaugę studentai iš Oregono, vilkintys marškinėlius su užrašu „Sekso tepalas". Ema neįkalbinėjo jos mesti darbą parduotuvėje, ji nebūtų to dariusi, tačiau Klėja žinojo, jog tai ją slegia, ir po pirmojo mėnesio ėmė dirbti asistente universiteto Rytų-Vakarų centre — tyrė potvynių ir atoslūgių Markizų salose periodiškumą. Tai buvo ne taip smagu, kaip dirbti Vaikikyje, tačiau ji žinojo, kad Emai tai patinka labiau. Šis darbas buvo bent jau susijęs su vandenynu, su namais.

Pačioje sodo tako pradžioje augo jaunas tamarindas. Mieste retai kada galima buvo pamatyti tamarindą. Emai atrodė, jog medis nedera prie aplinkos, ir ji piktinosi jo netikėtu atsiradimu, lyg tas mažas medelis būtų kaltas dėl to, kad išaugo mirštančiame sode. Klėjai atrodė, jog ryškiai oranžiniai tamadarindo žiedai panašūs į tigro nagų papuošalus, kuriuos kadaise nešiodavo jos šeimos moterys. Po kiekvieno augimo sezono tamarindas numesdavo visus savo lapus, ir todėl Klėjai patikdavo manyti, kad jis kiekvieną pavasarį atgyja iš naujo.

Paparčiai į Visterijos rūmų sodą buvo daugelį kartų rankomis gabenami iš Kokee ir Didžiosios Salos miškų — juodos susipynusios jų šaknys nešant būdavo atsargiai įvyniojamos į drėgnus rankšluosčius — ir sodinami po veranda. Paparčiai išaugo tvirti ir tankūs, nes buvo mažiau priklausomi nuo saulės nei kiti augalai sode. Jie kalėsi pro plyšius, kurie liko išlūžusių grindlenčių vietose, ir pro sutrūkinėjusius verandos turėklų raižinius.

Ema ne tik žinojo, iš kur kilęs ir kokiai rūšiai priklauso kiekvienas papartis, tačiau taip pat mokėjo naudoti paparčius gydyti bei kerėti. Vakarais jos abi su Klėja laistydavo juos iš brezentinių žarnų. Tykštantis vanduo švelniai drėkindavo ir jų kojas. Ema sėdėdavo ant laiptelių, sijono skvernus susikišusi tarp kelių, rankose laisvai laikydama laistymo žarną. Klėjai ji patikėdavo ravėti piktžoles, ir kai ši pasilenkdavo tarp plonų lapų, jos rankas ir veidą išmargindavo prilipusių oranžinių žiedadulkių salelės.

— Tu radai spintelę su šlepetėmis, — kartą pasakė Ema.

Klėja išsitiesė ir stovėjo, rankomis įsisprendusi į juosmenį, kaip daug kartų matė darant Emą, kumščiuose sugniaužusi piktžolių kuokštelius.

— Taip, — atsakė ji. — Ir jos man tinka.

Ema taukštelėjo tuščią alaus butelį ant verandos turėklų ir tą pačią akimirką lyg mostelėjus stebuklinga lazdele pasirodė Lesteris, nešinas kitu buteliu. Jis pažvelgė į Klėją, o paskui pradingo verandos gilumoje.

Iš namo staiga pasigirdo muzika. Vašingtonas Irvingas dainavo „Viskas iš manęs". Ema pagal muzikos ritmą lingavo koją ir sodo šliurė tingiai sūpavosi ant jos pirštų.

— Tavo prosenelė vaikščiodavo į šokius Jolani rūmuose. Jie čia visai netoliese, reikia tik šiek tiek paėjėti gatve. Ji šokdavo kiaurą naktį, o kai eidavo namo, tas atlasines šlepetes nusiaudavo ir nešdavosi rankoje, kad nesusiteptų negrįsto kelio purve. — Ji gurkštelėjo alaus. — Tai buvo tik prieš aštuoniasdešimt metų.

— Mudviejų batų dydis vienodas, — išdidžiai pasakė Klėja. — Ir senelės, ir mano.

Ema linktelėjo:

— Nesistebiu.

Mirštantys medžiai, regis, siurbė dienos karštį į savo lapus ir žievę, stengdamiesi rasti sau šiek tiek šviesos. Klėjai atrodė, jog jie elgiasi kvailai – juk naktį sodas būdavo toks gražus. Sutemos paslėpė jų gėdą. Šviesos, degančios dideliuose įstaigų pastatuose aukštai viršum medžių, skleidė ant sodo šaltą spindesį ir kartais, kai Klėja pažvelgdavo į sodą supančius pastatus, jai atrodydavo, tarsi jos su Ema būtų buvusios ant scenos.

Klėja atsargiai rinko nuo paparčių vorus ir dėjo juos į stiklainį, kad vėliau išleistų prie tvenkinio. Ji buvo pametusi dangtelį, todėl uždengė stiklainį ranka, ir vorai kutendami ropojo po delną.

Ema užsuko vandens čiaupą ir jos atsisėdo ant laiptelių, atsirėmusios į tarpus tarp turėklinių stulpų. Stiklainį Klėja uždengė šlapiu skudurėliu.

Ema turėjo kažką nežemiška, kažką, ką Klėja jautė jau tada. Jei Ema būdavo pernelyg daug išgėrusi, tai atsispindėdavo tik jos kalboje. Pasakojimas tada dažniausiai prasidėdavo žodžiais „Senais neatmenamais laikais..."

Laikui bėgant Klėja pamažu ėmė suprasti, ką Ema turi galvoje taip sakydama, tačiau tada jai atrodė, kad ta praeitis netgi labai atmenama. Ema kalbėdavo lyg pateikdama tiksliai žinomus faktus, tarytum būtų tvirtai tikėjusi tuo, ką sako:

– Namaka buvo puikus karys ir sportininkas. Ypač gerai jis mokėjo įveikti kliūtis. Jei tekdavo bėgti nuo priešų, jis ištiesdavo savo stiprias rankas lyg sparnus į šalis ir skrisdavo. Visų šių dalykų jis išmoko Kahuke, netoli nuo mūsų namo Hale Moku. Pati tai mačiau.

Ema trinktelėjo į verandos grindis, kviesdama Lesterį.

– Ar kada nors pastebėjai, vaikeli, kaip mažai Havajuose yra pasaulietiškų dalykų? Čia nėra išlikę jokių architektūrinių paminklų, nors daug jų čia niekuomet

ir nebuvo. Yra tik keletas plantatorių namų, dvi ar trys koralinės bažnyčios ir saujelė termitų išvarpytų, vos besilaikančių medinių koplytėlių. Mes beveik neturime literatūros, meno. Visa, ką mes turime, tai gamta. Vandenynas, kurį tu taip myli, oras — tas nuostabus oras, kuris mums net nepriklauso, imbieras, *pua keni-keni*, *opihi* bei mūsiškiai kalnų obuoliai. — Ji pažvelgė į savo mirštantį sodą. — Ar prisimeni, kaip kartą nustebai sužinojusi, jog aš moku už vandenį?

Klėja negalėdavo įsivaizduoti, jog vanduo yra daiktas, prekė, galinti priklausyti kam nors, kas už naudojimąsi ja reikalautų mokesčio. Ji suprato, kad reikia kompensuoti vandens tiekimo, valymo bei laikymo išlaidas, tačiau manė, jog vanduo yra bendrijos nuosavybė, kad vanduo priklauso visiems žmonėms, kurie bendrai juo rūpinasi bei naudojasi. Jos motinos namuose Nuuanu lietaus vanduo buvo renkamas į didelius medinius kubilus ir Klėja maudydavosi bei plaudavo savo plaukus parudavusiame nuo rūdžių, kuriomis pasidengdavo geležiniai kubilų lankai, vandenyje. Ji pati iš to turėjo naudą, nors ir netiesioginę, kadangi jos motina ir Ema priklausė šeimai, kuri pelnydavosi pardavinėdama vandenį. Tai, kad vanduo gali būti kieno nors nuosavybė, jai buvo atradimas, padėjęs suprasti savo privilegijuotą padėtį ir naivumą — o naivumas ar neišmanymas, kaip pasakytų kiti, ir buvo tos privilegijuotos padėties padarinys.

— Tačiau tokia jau gyvenimo ironija, Klėja, kad mes viską išmokstame vertinti tik tada, kai prarandame. Kai mano vyras Džonis Ficrojus paprašė manęs palikti savo šeimą ir vykti kartu su juo į Taitį, aš iš rančos Molokoje atvykau čionai, į Visterijos rūmus, prašyti savo senelės leidimo. Geltoni beždžionankščių medžiai, kurie ka-

daise augo abipus kelio, buvo pačiame žydėjime, ir kai aš pasukau į vartus, jų kvapas apsvaigino mane. Atrodė, lyg tai būtų kvepėjusios visos mano gyvenimo naktys. — Ji nustebusi apsižvalgė. — Negalėjau prisiversti prašyti jos leidimo. Ir štai aš vis dar čia! O beždžionankščių medžių jau nebėra.

Ji pasilenkė į priekį, kad tamsoje galėtų įžiūrėti Klėjos veidą.

— Ficrojus blogai padarė palikdamas mane čia. O aš blogai padariau, kad nevažiavau kartu su juo.

Ji atsigręžė į namą ir pašaukė:

— Lesteri! Ateik pasikalbėti su mumis! Puikus oras!

Ji padėjo galvą ant turėklų, laukdama Lesterio, tačiau jis nepasirodė, o kai ji vėl prabilo, jos balsas buvo kupinas liūdesio:

— Mudu su Džoniu Ficrojumi nemylėjome vienas kito, nors aš ir ištekėjau už jo. Aš tai žinojau, jis tai žinojo, ir nė vienas neprieštaravome. Mudu sutarėme. Abu mėgome arklius. Jis mokė mane groti gitara. Mes tikome vienas kitam — tikome vienas kitam netgi meilės dalykuose. Ir manėme, jog to pakanka. Galbūt ir būtų pakakę. Tačiau kai mus užgriuvo tas didžiulis svoris — ši šeima, ši vieta, netgi Motina, — Ema mandagiai mostelėjo galva sodo pusėn, girdi, jį irgi reiktų paminėti, — Džonas Ficrojus neišlaikė. Tu gi puikiai pažįsti šį jausmą, Klėja. Šis jausmas ir tave skatina bėgti.

Klėja pažvelgė į Emą. Ji buvo nustebinta. Ji nemanė, kad Ema tiek daug žino apie ją.

— Meibelė norėjo, kad mes gyventume Hale Moku, — pasakė Ema. — Rengtume vakarėlius ir statytume municipalinius plaukimo baseinus. Ji netikėjo manimi, kai sakydavau, jog pinigų nebėra. Ji ir dabar vis dar netiki manimi. — Ji pažvelgė į tamsų namą. — Jei

nežinai, ką reiškia priklausyti šeimai, o juo labiau tokiai įkyruoliškai kaip mūsiškė, tai sakau tau, jog tai gali būti siaubinga. — Ji kilstelėjo paimti albumo nuo verandos stalo, o kai atvertė jį, ant jos kelių pabiro tūkstančiai vabzdžių sparnų. — Aš maniau, jog sąmoningas praeities suvokimas yra viskas, ir rinkau praeitį lyg ji būtų tikras daiktas. — Ji atsiduso. — Šiandien sakiau tau, kad senovėje nugalėtojas kovoje vyras prieš vyrą suvalgydavo savo priešininko širdį. Pati tai mačiau. Taip jis išreikšdavo pagarbą priešininkui ir pasiimdavo jo galią. — Ji nubraukė nuo kelių tūkstančius permatomų sparnų ir padėjo albumą į šalį. — Ką tu apie tai manai?

— Apie širdžių valgymą? — atsargiai paklausė Klėja.

— Apie visa tai.

Klėja kiek patylėjo. Ji abejojo, ar sugebės apsakyti tai, ką iš tiesų jaučia.

— Kai norėdavau pasislėpti nuo savo tėvo ir pamotės, eidavau į mišką, kad vėl galėčiau būti savimi. Čia, kartu su tavim aš jaučiuosi savimi, kad ir kas būčiau. Tačiau nežinau, ką galvoti apie praeitį. Nežinau, ar to noriu. — Ji buvo sutrikusi. — Kaip Džonis Ficrojus.

Ema nieko neatsakė ir Klėja pasilenkė į priekį, kad galėtų įžiūrėti tamsoje jos veidą.

— Tačiau aš galiu pabandyti, — sušnabždėjo ji.

— Tu iškentėjai daugiau nei kas nors gali įsivaizduoti, — tyliai pasakė Ema.

Ji pakėlė ranką, o Klėja uždėjo savąją jai ant kojos.

— Jei atiduosi man savo širdį, Klėja, pažadu, kad jos nevalgysiu.

Joms pakilus eiti namo Klėja iškilmingai linktelėjo, išreikšdama savo sutikimą, tačiau Ema šio jos ženklo nematė, o daugiau nebeklausė.

Meimė ir Klerė Klark, Klėjos pusseserės, pakvietė ją paviešėti Vaimėjoje, Kauai saloje. Jų tėvas Makalis buvo miręs, paskendo potvynio metu, o jų motina Merė valdė cukraus plantaciją. 1841-aisiais metais karalius, atsidėkodamas už tai, kad buvo išvaduotas nuo poligamijos nuodėmės, apdovanojo paslaugų, netgi apsukrų misionierių Eizą Klarką žeme. Merė Klark gi buvo atvykusi iš žemyno ir nors jau turėjo augalininkystės patirties, Klarkų giminė į tai, kaip ji tvarkosi plantacijoje, žiūrėjo su pavydžia nuostaba. Ji nebuvo salietė, taigi nors ir įgijo šeimos dėkingumą, tačiau jos meilės nelaimėjo.

Meimė ir Kleirė pasitiko Klėją oro uoste. Jos dūmė namo atviru džipu pro tamsius laukus. Automobilyje garsiai grojo radijas. Trylikametė Kleirė, metais jaunesnė už Meimę, sėdėjo ant užpakalinės sėdynės ir rūkė marihuaną. Ji užsikniaubė ant Klėjos sėdynės atlošo ir apkabino Klėją per kaklą.

— Gertrūda sugrįžo! — suriko ji Klėjai į ausį. — Dabar dieną ji dirba. Ji turi kūdikį, ir motina apsimeta, kad Gertrūda ir Bendžis yra susituokę!

Meimė nusikvatojo.

— Motina paklausė Gertrūdos, kokius žiedus jie išsirinko.

— O Gertrūda nesuprato, apie ką ji kalba! — surėkė Kleirė. — Kol motina nepasakė: „Aš klausiu apie tuos žiedus, kurie nešiojami ant pirštų, o ne apie gėles!" — Ji net sucypė iš susižavėjimo.

Klėja buvo sužavėta jų savarankiškumo ir išdykėliškumo, šaltos tamsos ir greičio, kokiu jos dūmė per nakties tamsą. Mokykloje Honolulu ji turėjo draugų, ta-

čiau į Visterijos rūmus atsivesdavo juos nedažnai. Dirbdama su Ema neturėjo daug laiko žaisti.

— Kleirė dabar duoda bučinių pamokas, — pasakė Meimė. — Tai jos vasaros darbas.

Klėja atsisuko ir pažvelgė į Kleirę.

Kleirė linktelėjo ir padavė Klėjai suktinę. Žiežirbos skriejo iš automobilio, šokčiodamos už jų ant purvino kelio.

— Už pamoką aš imu tris dolerius. Du bučiniai per pamoką. Prancūziški bučiniai kainuoja daugiau.

— Aš turiu bučiuoti *tave*? — paklausė Klėja užsitraukdama dūmą.

Seserys net sucypė iš juoko.

— Ne, — pasakė Meimė, abiem rankom tvirtai laikydama vairą ir palinkusi į priekį, kad galėtų įžiūrėti visiškai neapšviestą kelią. — Ji turi asistentą. Klerė tik prižiūri. Ji yra mokymo instruktorius.

— Pameni Orvalą? Orvalą Nalagą iš stovyklos? — paklausė Klėjos Klerė. — Jis ir yra mano asistentas. Jis moko nemokamai.

Jos juokėsi visą kelią namo, ir jų aukštų, plonų balsų garsas vilnijo pro linguojančius nendrių stiebus.

Jau pirmąją naktį Klėjai paprašius Kleirė surengė jai pamoką.

Einant per sodą link seno banjanmedžio Meimė tarė Klėjai:

— Tik nepasakok apie tai motinai.

Klėja pažvelgė į ją. Kleirė pasakė savo motinai, kad jos eina į biblioteką pasižiūrėti skaidrių su Naujosios Gvinėjos vaizdais.

— Tik neikite per stovyklą, — perspėjo Merė, skaitydama knygą apie rožių auginimą.

— Turiu omeny, nesakyk netgi to, kad tu iš viso pažįsti Orvalą. Motinai nepatinka, kad mes matomės su vietiniais berniukais.

Klėja pažadėjo nieko nesakyti.

— Tu žinai, kas yra bučiavimasis, tiesa? Tau juk jau septyniolika, — pasakė Kleirė, kai jos įsitaisė aukštai medyje esančiame tarpušakyje.

Čia stipriai kvepėjo sakais ir syvais. Jų aromatas Klėjai priminė ausų vaško kvapą. Vabzdžių palikti pėdsakai ant lapų blizgėjo lyg išdžiūvęs vanduo su cukrumi.

— Žinoma, — pasakė ji Kleirei.

— Manau, kad ji neturėtų mokėti pinigų, — pasakė Meimė savo seseriai.

— Aš noriu užsimokėti, — pasakė Klėja, ir Kleirė neprieštaravo.

Pasigirdo atvažiuojančio dviračio garsas — ritmiškai girgždėjo surūdijusi, druskos išėsta grandinė. Klėja pro lapus pažvelgė žemyn. Orvalo viršugalvis blizgėjo — jo juodi plaukai buvo sutepti pomada.

— O kodėl tavo motina prieštarauja? — sušnabždėjo ji Meimei.

— Ji turi prietarų. Kaip ir visi čia. Jie visi kažko nemėgsta.

Klėja žiūrėjo, kaip Orvalas lipa pas jas. Ji pajuto standėjimą tarp kojų ir įkišo ten ranką.

— Gali eiti pirma, — pasiūlė Klėjai Kleirė.

Klėja pažvelgė į ją.

— Mes visos einame iš eilės, netgi mokytoja. Tačiau tu moki pinigus, taigi gali būti pirmoji.

— Verčiau eisiu antra. O gal paskutinė. Pasižiūrėsiu, kaip tai daroma, — pasakė Klėja.

— Kaip tai daroma? — paklausė Klerė tokiu tonu, lyg būtų supratusi, kad klydo dėl Klėjos kvalifikacijos.

— Noriu pasakyti, pažiūrėsiu, kaip jūs tai darote. Žinai, pamokos juk būna skirtingos.

— Aš eisiu pirma, — atsidususi pasakė Meimė, šliauždama žemyn nuo šakos. — Sveikas, Orvalai. — Klėja išgirdo jos balsą tamsoje.

Klėja tolumoje pamatė šviesas namo verandoje. Tada užuodė jo plaukų kvapą.

— Sveika, Meime, — išgirdo jį sakant. — Kaip laikaisi?

Meimė užtruko apie dešimt minučių, vėliau nusileido Kleirė, užtrukusi ilgėliau ir dariusi tai kiek gyviau, kaip Klėja galėjo spręsti iš šakų lingavimo, o paskui Orvalas ir pats užlipo ant šakos, kur tamsoje sėdėjo viena Klėja, ir kabėdamas ant galūnių lyg beždžionė pasakė:

— Aš šiek tiek pavargęs.

Klėja pamanė, kad pamokos nebebus. Ji buvo taip nusivylusi, kad net pajuto, kaip akys pritvinko ašarų.

— Gerai, — pasakė ji.

Ji pamatė didelį žalią driežą, tupintį ant šakos po ja. Nejudantis, nemirksintis padaras atrodė tarsi būtų apsiūtas ryškiai žaliu apdaru, o už jo nugaros styrotų netvarkingai sudaigstyta ir užmazgyta siūlė.

Orvalas apžergė šaką ir įsitaisė šalia jos. Ji svarstė, ar taip sėdėti nėra skausminga, ar jam neskauda sėklidžių arba penio. „Neturėtų skaudėti, — pamanė ji, — antraip jis nesėdėtų".

— Kas gerai? — šypsodamasis paklausė jis. Jo oda buvo tamsi.

— Gerai, tu gali nieko nedaryti, jei esi pavargęs.

Jis ištiesė ranką ir palietė jos krūtinę.

Klėjos speneliai ėmė kietėti ir jai buvo nesmagu, kad jis tai žino, lyg susijaudinusi staiga būtų tapusi pažeidžiama.

— Kur mano pusseserė?

— Ji nuėjo.

— Kur?

Jis gūžtelėjo pečiais.

— Sakė, kad greitai grįš. Po to.

— Po ko?

— Po pamokos.

Pagauta vilties ir geismo ji buvo paklusni.

— Atsistok, — paliepė jis.

Ji atsargiai žengė išilgai šakos ir atsistojo ten, kur jis liepė — ant banjano išsišakojimo. Jis atrėmė ją į medį. Tankios palinkusios lapuotos šakos apglobė juos.

Jis paėmė jos ranką, prispaudė prie savo džinsų, ir ji pajuto ten kietėjimą.

Jis atsistojo ant šakos, atsegė jai šortus, o jo ranka liko tarp jų kūnų, prispausta prie Klėjos. Jis aplaižė savo pirštus ir įkišo jai į makštį.

Klėja stebėjo jį. Ji žinojo, kad jei užsimerks, jai ims suktis galva ir ji nukris nuo medžio. Jo akys buvo užmerktos, kampučiai elegantiškai pakelti, vokai blyškesni nei veidas, blakstienos plonytės ir nelygios, lyg sušukuotos. Ji tingiai suabejojo, ar tik ne didesnė patirtis leidžia jam užmerkti akis. Ji pasijuto atskirta nuo savo kūno, lyg ir berniuką, ir save ant medžio šakos būtų stebėjusi iš šalies.

Jis įsikniaubė veidu į jos kaklą ir nepasiduodamas šnopavo, o jos kūnas ištino, išsiplėtė, suglebo. Iš pradžių manė, kad jis tikriausiai kažko ieško jos viduje, pats nežinodamas ko, nesuvokdamas, kad sukelia jai skausmą, nesirūpindamas, ar ji prieštarauja, ar ne, tačiau kai jos nuostabai atrado ko ieškojęs — Klėja nustebusi suprato, jog jis visą laiką žinojo, ko ieško, dar

daugiau, ji irgi tai žinojo — ji pasidavė jo rankai, susiliejo su jo ranka, o jis irgi pasidavė.

Netrukus po to, kai Klėja sugrįžo iš Vaimėjos, per audrą įgriuvo šiferinis stogas ketvirtame aukšte ir sulaužė kelis baldus, kurie buvo sukrauti mansardoje, baldus, apie kuriuos Ema, savo nuostabai, buvo visai pamiršusi. Nuo drėgmės, termitų ir laiko namas visai sutriušo, ir Lesterio pusbrolis, kuris buvo senų namų griovimo kompanijos savininkas, patarė Emai kuo greičiau išsikelti iš namo. Ji pasakė jam, kad vertina jo rūpestį, tačiau tikisi čia dar pagyventi. Jis papurtė galvą reikšdamas nepritarimą ir neįteikęs sąskaitos išėjo.

Reti Visterijos rūmų sodai, 1871-aisiais pasodinti Klėjos prosenelei, princesei Rutai, audrą atlaikė nė kiek ne geriau. Tie medžiai, kurie nebuvo nunykę dėl šviesos trūkumo, galiausiai irgi pasidavė — ne tamsai, o drėgmei.

Miesto taryba — sudaryta iš narių, kurių pavardžių Ema niekuomet negirdėjo, daugiausia japonų — greitai nubalsavo už tai, kad namas būtų nugriautas. Jie numatė atiduoti žemę miesto parkui.

Laikraščiai, vieno iš jų savininkė buvo Emos teta, pakėlė triukšmą, ir galutinis balsavimas dėl žemės buvo atidėtas ateičiai. Arba atidėtas visam laikui, kaip sakė Klėja. Buvo sulaukta daug pasiūlymų iš statybinių kompanijų, tačiau Ema atsisakė parduoti namą. Laikraščiuose buvo rašomi redakciniai straipsniai bei spausdinami skaitytojų laiškai, tačiau Ema jų neskaitydavo, netgi tų, kurių autoriai gynė tai, ką jos kritikai vadino *haole* imperializmu.

Klėja susapnavo, kad namas iš jų buvo atimtas todėl, kad ji vieną mėnesį, praleistą Vaimėjoje, buvo pa-

likusi Emą. Ji niekam nepapasakojo savo sapno ir slapta sielojosi, kad kažkokiu būdu dėl jos kaltės miršta paparčiai, kurie augo po veranda.

Lesteris jai nė kiek nepadėjo. Ankstesnis jo niūrumas virto karingumu. Atrodė, kad jis stengiasi apkartinti Klėjai gyvenimą ir nubausti ją.

— Aš niekur tavęs nesivesiu, — sakė jis. — Aš nieko tau nepaliksiu.

— Gerai, — sakė ji. — Aš nieko ir nenoriu.

— Gerai. Tu manei, kad gausi pono Redmondo laikrodį, tačiau aš jį paslėpiau. Tik ponas Redmondas žino kur.

Klėja, išauklėta taip tvirtai praeityje įleidusių šaknis žmonių, kad galima buvo sakyti, jog ji išauklėta dvasių, neprieštaravo jam. Jis vargindavo ją, tačiau ji nieko nesakydavo. Ji mylėjo jį.

— Jai nėra ko kaltinti, išskyrus save, — irzliai tarstelėjo Lesteris, vaikščiodamas pirmyn ir atgal po verandą, jis iš įpročio, nežiūrėdamas apeidavo skyles trūkstamų lentų vietose.

— Kaltinti? — paklausė Klėja, sėdėdama ant verandos laiptelių.

— Aš jai sakiau. Ji jau seniausiai turėjo išvažiuoti. Seniausiai. Mes visi turėjome išvažiuoti. — Jis stabtelėjo ir tūžmingai sužvairavo į Klėją. — O tu? Tu čia ką darai?

— Nežinau, — pasakė ji, bandydama nuraminti Lesterį. — Turbūt tą patį, ką ir jūs.

— Tu atrodai smarkiai pasikeitusi, mergužėle, — tarė jis stovėdamas taip arti, kad ji užuodė tabako, sklindančio iš jo burnos, ir singapūriško kremo, kuriuo jis tepdavosi vis dar juodus savo plaukus, kvapą. — Atrodo, lyg tau būtų kažkas atsitikę.

— Aš visada tokia.

— Dabar tu išvažiuosi? Važiuosi į žemyną mokytis?

Ji papurtė galvą.

— Tu esi kvaila mergiotė.

— Aš pasiliksiu su Ema.

— Manai, kad aš to nežinau? — suriko jis.

— Kodėl taip tūžtate ant manęs, Lesteri?

Jis pažvelgė į rudus apgamus, dėl kurių jo rankos buvo panašios į tigrines lelijas.

— Aš atiduosiu tau Koulmano Hokinso plokštelę, — pasakė jis. — Ir Makojaus Tainerio. — Jis pažvelgė į viršų. — Galbūt ir Koltreino.

Lesteris nusviedė per turėklus cigarą, ir Klėja pamatė jį verkiant.

— Važiuok su mumis, — pasakė jam Klėja.

Jis numojo ranka, nuėjo į vidų ir dingo tamsiame name.

Praėjus keletui dienų po to, kai Lesteris išvyko gyventi pas savo vaikaitę į Maui, Ema ir Klėja persikėlė pas Klėjos senelę Meibelę Klark, kuri gyveno šiaurinėje Oahu salos pakrantėje, plantacijos name, vadinamame Hale Moku. Klėjos nuostabai, Ema iš savo kambarių pasiėmė tik keletą asmeninių baldų ir papuošimų, o kitus supakuotus ir sukrautus daiktus paliko miesto sandėliuose. Klėja pasiėmė visus savo daiktus — knygas, vaikiškus suvenyrus, drabužius, niekučius — ir papartį iš Kauai, *lavai* rūšies papartį, kurį rankomis buvo atsinešusi iš Kokee kalnų ir pasodinusi po verandos laiptais.

Meibelė Klark nebepriėmė svečių po tos dienos, kai nuskendo jos antrasis vyras. Išskyrus tas retai pasitaikančias valandas, kai jos galėdavo pabėgti nuo pikto Meibelės budrumo ir išsmukdavo į miestą paflirtuoti

su kaubojais, jos jaunos dukterys Kitė ir Ema užaugo su moterimis. Jų brolis Makalis buvo mokykloje. Dirbti Hale Moku panelė Meibelė priimdavo tik japones ir metų metus tos moterys klaidžiodavo po kambarius, kuriuose naktimis svajodavo, o ilgomis karštomis dienomis simuliuodavo. Tuo metu, kai Kitė ir Ema buvo pasiųstos mokytis į mokyklą su bendrabučiu Didžiojoje Saloje, gyvos buvo likusios tik keletas tarnaičių. Kai Meibelė nenoriai paprašė buvusio telefonų kompanijos tarnautojo padaryti ilgai atidėliotą remontą, jis dėl to tapo įžymus ir vėliau buvo vadinamas Hale Moku Žmogumi.

Kartais ten užklysdavo turistai, kuriuos turbūt traukė raudoni *huapala* rūšies vijokliai, havajiečių laikomi nešančiais nesėkmę, vijokliai, uždengiantys lygius pilkus medžių kamienus. Įsibrovėliai nustebdavo netikėtai aptikę tokiomis įkapėmis apgaubtą, tarytum užkerėtą namą. Karnizai ir baliustrados buvo taip tankiai apželę jazminais ir kiniškais sausmedžiais, kad net pats namas atrodė nupintas iš gėlių. Paskui pažeidėjai dar kartą apstulbdavo pamatę senas ir šlubas, kimono ir *tabis* vilkinčias japones, kurios šlubčiodavo po verandą ir keikdavo juos, lyg įsibrovėliai būtų buvę korėjiečiai.

Namas buvo prigrūstas trijų kolekcionierių kartų surinktų lobių ir šiukšlių — tačiau tai buvo ne mokslininkų ar antikvarų, o paprastų žmonių, kurie tiesiog negalėjo nieko išmesti, nuosavybė: vatinės antklodės, himnų rinkiniai, besvorės pelėdų kaukolės, žemėlapiai iš kiautų ir rotango palmių, ilgmoliūgių pynės, Venecijos stiklo šukės, *koa* medžio lovų stulpai, *makaloa* plaušiniai, paveikslai, nutapyti ant aksomo, juodos kiniškos arbatos indeliai, kabliukai, padaryti iš žuvų žandikaulio, apsiaustai, kepurės, šalmai, *ukiyoe*, dešimtojo

amžiaus vestuviniai kimono, lakuotos dėžutės, tailandietiško šilko ritiniai, surūdiję kardai, arbatos tinkleliai iš sraigių kiautų, opiumo pypkės, Budos statulėlės, užnuodytos strėlės, dėmėtos atlasinės pokylių suknelės, jūros tinklai, reti *tifaifai* iš Taičio, dūmtraukių dangčiai, burės iš *lau hala*, mediniai polo plaktukai, viena *nene* (nykstančios rūšies Havajų salose) žąsies iškamša ir visos karalienės Liuliuokalani dvaro proklamacijos, kurios buvo parašytos nuo 1891-ųjų iki skaudaus jos atsisakymo nuo valdžios dienos.

Klėjos *haole* prosenelis buvo paskutiniosios Havajų karalienės adjutantas. Jos havajietis prosenelis buvo paskutinio šventosios Kauai salos valdovės sūnus. Klėja priklausė šeimai, kurios gerovė kilo iš žemės nuosavybės. Kartu su nuosavybe ji įgijo privilegijas, tačiau taip pat prisiėmė ir atsakomybę. Jos šeima didžiavosi savo kilnumu. Mažame Kaikėjos miestelyje nedaug tebuvo vietų, kurios nebūtų pavadintos jos senelės vardu: čia buvo pradinė Klark mokykla, Klark biblioteka, Klark plaukimo baseinas, Klark klinika.

Vaikystėje, kai dar nebuvo išvykusi jos motina Kitė, Klėja kartais išsmukdavo iš Hale Moku į mažą darbininkų stovyklą, kuri buvo plantacijos dalis, ir nakvodavo kartu su tarnaitėmis. Vos pradėjus aušti žvejai pasiimdavo ją žvejoti tunų naujiems viešbučiams. Praeidavo dienos, kol Kitė, kuri žiemą gyvendavo Hale Moku sodo namelyje, pagaliau susigriebdavo, jog jau ilgą laiką nėra mačiusi Klėjos. O susigriebdavo tik tada, kai jai prireikdavo kokios nors Klėjos pagalbos; pavyzdžiui, apsivilkti laisvą suknelę ir batus, jei arbatėlei turėdavo atvykti teta Klėjomė, kurios garbei buvo pavadinta Klėja. Kitė baiminosi, kad teta nenutartų palikti savo juodųjų Taičio perlų dukterėčiai San Diege ir visaip stengdavo-

si jai įtikti. Todėl, Kitės manymu, buvo svarbu, kad šalia jos bent jau kelias minutes būtų jos dukra, netgi jei Klėja nejučiomis krūpčiodavo, kai motina paglostydavo ją savo nervingais minkštais pirštais.

Isteriškos tarnaitės būdavo pasiunčiamos ieškoti Klėjos, kad parvestų ją dar likus laiko išsimaudyti ir apsirengti iki tol, kai tetos automobilis lėtai privažiuos užžėlusiu žole keliu. Prieš daugelį metų Klėjomė pažadėjo tuos perlus palikti Kitei, o paskui, kai tik Kitė ją užrūstindavo, atimdavo iš jos paveldėjimo teisę. Nors Klėjomė be jų niekada niekur neidavo, ji jų nenešiodavo. Perlai buvo didžiuliai, ir ji manė, jog jie šiek tiek vulgarūs. Ji vežiodavosi juos savo rankinuke. Paskutinį kartą ji buvo atėmusi iš Kitės teisę paveldėti perlus, kai ši ištekėjo už Džono Lainoto. Nors Kitė tvirtino, jog laukdama skyrybų su Lainotu ji daugelį mėnesių pragyveno Hale Moku baimindamasi dėl savo reputacijos, Ema paprastai sakydavo, kad iš tiesų ji tai darė dėl perlų.

Kitė nesuprasdavo, kad senė nepastebi, ar jos bendravardė Klėja yra šalia, ar ne, taip giliai ji buvo nugrimzdusi į svajas. Seniai seniai ji leisdavosi į jūrą su savo žveju — ne su erzinančiu storžieviu filipiniečiu, kuris mokė Klėją semti vandenį iš valties surūdijusia skardine nuo kavos, bet su puošniu havajiečiu. Panelei Klėjomei buvo sunku susitaikyti su tuo, kad seni laikai negrįžtamai praėjo. Žavėdamasi praeitimi ji vis dėlto turėjo pakankamai nuovokos, kad suprastų, jog pasaulis pasikeitė ne jos naudai.

Galų gale Kitė gavo tuos perlus, tačiau Klėja neprisiminė jų. Vargu ar galėjo būti taip, kad Klėja niekuomet nebūtų mačiusi tų didelių kaip Briuselio kopūstai perlų. Ji buvo išmokusi išmesti tam tikrus dalykus iš atminties, dalykus, kurie iš pirmo žvilgsnio neatrodė

verti tokios tremties. Dėl to buvo kaltas ne smalsumo trūkumas ar nenoras žinoti, o tam tikras neišvengiamas abejingumas. Ji gyveno pasinėrusi į apmąstymus — ne į mintis, ne į prisiminimus. Po daugelio metų, kai Ema šiek tiek pavydžiai prakalbo apie perlus, Klėja su nuostaba galėjo pasakyti, kad neprisimena jų.

Kadangi Meibelė Klark nesidomėjo tais dalykais, kurie domino Emą, ši nekankindavo savo motinos ištraukomis iš „Rezidencijos Sendvičo salose žurnalo". Klėja skaitydavo Deivido Malo „Havajų senovė", parašytą havajiečių kalba, kurią ji vis bandydavo išmokti, arba monografiją apie šimtą keturiasdešimt išlikusių havajietiškų skulptūrų, iš kurių devynias turėjo jos šeima, o dvi iš pastarųjų stovėjo ant jos aklos senelės pietų stalo.

Meibelė dažniausiai deklamuodavo japonų poeziją iš rinkinio „Manjošu", ypač Izumį Šikibu, kurį iš visų poetų mėgo labiausiai. Izumio poeziją ji pradėjo skaityti sulaukusi vidutinio amžiaus.

— Klėja, — sakydavo ji, — viskuo kaltas yra Izumis Šikibu, — ir Klėja sutikdavo.

Ema ir Klėja kalbėdavo taip, lyg senė nebūtų buvusi akla ir vis dar būtų galėjusi protauti. Tai jokiu būdu netrukdydavo pokalbiui. Netgi sunkiausiomis dienomis Meibelė suprasdavo, ką jos kalba. Mažame Kaikėjos miestelyje buvo žmonių, kurie ilgus metus nenorėjo patikėti, kad Meibelė yra akla ar išprotėjusi. Ji buvo prikaustyta prie krėslo. Jos kojos buvo ištinusios ir storos kaip palmių stiebai, o rankos buvo panašios į imbiero šaknis.

Kai Meibelės regėjimas pradėjo silpti, sode ji pasistatė paviljoną mėnuliui stebėti. Jis buvo nukopijuotas nuo Hirošigos graviūrų atspaudų iš „Šimto Edo vaiz-

dų" ir architektas iš Japonijos, kol paviljonas buvo pastatytas taip, kad patiktų jam ir Meibelei, visus metus gyveno svečių namelyje, tame pačiame, kur paprastai gyvendavo ir Klėja. Meibelė japonišku stiliumi kurdavo eiles, vartodama *vaka* ir *haiku* rimus. Šios eilės buvo išspausdintos mažoje, tačiau gražioje Havajų universiteto leidyklos išleistoje knygelėje. Ji turėjo talentą. Klėja neturėjo didelio talento, ypač kurti trisdešimt vieno skiemens poemoms apie rasą ant slyvų žiedų. Ji bandė, norėdama padaryti malonumą Meibelei, tačiau netgi pati Klėja žinojo, jog tos poemos nėra labai geros. Pernelyg jausmingos.

Meibelė papuošė Hale Moku biblioteką panašiai kaip tradicinio japonų būsto kambarį. Ten buvo *tansu* spintelės, kuriose buvo slepiamos lipnios juostos, elektros prietaisai ir telefonai — visi dvidešimtojo amžiaus totemai, kurie būtų sugadinę iliuziją, kad jos sėdi Hiei kalno papėdėje, netoli senosios Japonijos sostinės Naros. Tai buvo labai nepraktiška — tas kambarys buvo labiausiai pašėlusių Meibelės fantazijų išraiška. Kaskart vienai iš jų prireikus ką nors įvynioti, surasti voką ar rašomojo popieriaus, jos turėdavo viską išimti iš *tansu* ir, kadangi ten, žinoma, nebuvo jokių tinkamo aukščio stalų, sudėti viską ant tatamių, kol pagaliau surasdavo virvutę ar tušinuką. Tai buvo perspėjimas Klėjai, kad pernelyg didelis susidomėjimas praeitimi, kad ir grynai estetinis, reikalauja kantrybės ir pasiryžimo, netgi įkarščio.

Meibelės prosenelis buvo vadės sūnus, taigi ji negalėjo neigti savo havajietiškos kilmės. Nors Meibelė žinojo daugelį paslapčių — kaip rasti *apeape* vaistažolę, augančią vien tik drėgnose rytų Maui salos kalnų išgraužose arba kaip išvirti meilės gėrimą, gaminamą iš

raudonųjų nendrių stiebų galiukų — ji apsimesdavo, kad pamiršo visus tuos dalykus. Jei Ema paklausdavo:

— Kokią maldą kalbėdavo *kapu* vadas, kai norėdavo atsikratyti pasibaisėtino išskirtinumo ir susilieti su savo žmonėmis?

Meibelė miglotai atsakydavo:

— Kokios *kapu*? Su kokiais žmonėmis?

Ema tikėjosi, kad jos motina duos jai tą dovaną — savo ir jos prosenelių istoriją — taip pat, kaip tikėjosi, kad Klėja ją priims. Ji tikėjosi didesnės tiesos ar greičiau — suprasdama, jog yra daugybė tiesos laipsnių — didesnio žinių tikslumo. Meibelė buvo viena iš nedaugelio žmonių, kurie galėjo kalbėti nieko nepasakydami. Ji žinojo, kad Ema praleido savo gyvenimą rinkdama ir užrašinėdama, iš pradžių į didelį sąsiuvinį, o paskui į garso juostą, savo tautos išmintį, tačiau jai nepadėdavo.

— Jai nerūpi, — sakydavo Ema.

Ir Meibelei iš tiesų nerūpėjo. Nors ji ir suprato, kodėl Meibelė taip atkakliai neigia praeitį, ir netgi užjautė ją, Ema, priešingai nei jos motina, pasirinko žinojimą, o ne kerštą.

Meibelė saugojo vadės giesmių paslaptį, tokiu būdu norėdama atsižadėti savo rango ir kraujo. Kai jai sukako keturiasdešimt metų, ji, ištekėjusi moteris, įsimylėjo pasiturintį orchidėjų augintoją vardu Širas Kageširas, su kuriuo vieną dieną susipažino Hilo turguje pirkdama šaknų kelmelius. Jie vėl susitiko po daugelio mėnesių, nužydėjus daugeliui orchidėjų, ir galų gale, pakvaišę iš meilės, nutarė slapta, atskirai vykti į Kioto, kad galėtų ten susitikti ir pirmą kartą permiegoti. Nors jis buvo našlys, o Meibelė dėl jo būtų palikusi savo vyrą, Male Hoku ir netgi vaikus, galiausiai jai nebuvo

leista palikti savo praeities. Jie – jos vyras, motina, jos advokatas bei bankininkas, jos pusseserės bei tetos, jos tarnaitės bei sodininkai, netgi senas namas – visi, išskyrus jos vyriausiąją dukrą Emą, kuri maldavo ją važiuoti pas poną Kageširą, padarė viską, kad išskirtų juos. Meibelė neturėjo jėgų atsilaikyti visų jų spaudimui. Ji neišvažiavo į Kioto ir niekuomet jiems už tai neatleido. Ji neatleido netgi Emai, ypač Emai, kuri buvo tokia kilni.

Jos šeima elgėsi su ja, suaugusia moterimi, taip, lyg nieko nebūtų atsitikę. Jie netgi nedavė jai pasmerkimo nuodų. Atsilygindama Meibelė pernakt pamiršo, kaip reikia šokti *hula*, kaip reikia purtyti *haku* žiedų girliandas ant kaklo ir vaiko gimimo garbei giedamos giesmės žodžius. Ji ėmė domėtis lakuotais japoniškais dirbiniais. Studijavo budizmą, mokėsi kaligrafijos meno. Kai vienos vasaros vakarą Poliheilo miestelyje nuskendo jos vyras, ji nepuolė tiesiai į dulkėtą kelią, vedantį link pono Kageširo orchidėjų fermos, o tik dar labiau užsisklendė Hale Moku, lyg jos atsisakymas pareikšti teises į pavėluotą laimę būtų bausmė tiems, kurie tą laimę atėmė iš jos pirmą kartą.

Kiekvieną pirmadienio rytą, kai visi namuose dar miegodavo, ponas Kageširas, kol dar buvo gyvas, atsiųsdavo prie Hale Moku virtuvės durų karučius, pilnus orchidėjų ir vaisių; vaisių, kuriuos Ema, maldavusi savo motinos dėl meilės atsisakyti visko, per pusryčius tik paimdavo į rankas – tokie kartūs jie jai atrodė. Ema pasakojo Klėjai, kad Meibelė visuomet valgydavo tuos vaisius taip godžiai, tarytum tai būtų buvusi jos pareiga, tarsi ji būtų iškeitusi patį poną Kageširą į tuos saldžius vaisius bei retas Madagaskaro orchidėjas. Galbūt taip ir buvo. Havajiečių kalba Hale Moku reiškia

Salos rūmus. Tačiau žodis *moku* taip pat gali reikšti ir „atplėšti" arba „perpjauti". Skilti į du.

— Man galas! — sucypė Meibelė.

Klėja pakėlė galvą ir pažvelgė į savo senelę. Ji nusistebėjo, jau nebe pirmą kartą, kad Meibelė valgydama sukelia tokį didelį triukšmą — taip garsiai čepsi ir gurkia, o saldžią portugališką duoną plėšia dantimis įnirtingai lyg mirtinoje kovoje. Mat Meibelės aklumas kažkokiu būdu pakenkė ir jos klausai. Klėja žinojo, jog paprastai būna priešingai. Nė vienas žmogus, nepraradęs klausos dovanos, negalėtų valgyti taip triukšmingai kaip Meibelė. Vaikiškai susižavėjusi ji apsimetė, o galbūt ir neapsimetė, kad ryžių traškučiai kalbasi su ja.

— Jie šaukia: „Oi, oi, oi, kaip skauda! Aš krentu nuo krioklio! Aaaaaa!"

Kai paskutinis duonos trupinėlis Meibelės gerklėje nuo Akakos krioklio nukrito į jos pilvo duburį, jos šauksmas virto pasibaisėjimo kupinu šnabždesiu.

— Kaip manai, ar žodį „škuna" geriau versti kaip *lua* ar kaip *kuna*? — vieną rytą per pusryčius Ema paklausė Klėjos. Ji vertė į havajiečių kalbą Marko Tveno „Laiškus iš Pietinių jūrų".

Klėja tariamai suirzusi pavartė akimis ir bumbtelėjo galvą ant stalo.

— Kokia nauda iš tos nerašytinės tradicijos, Ema, jei remiantis ja netgi negalima pasakyti, iš kur mes atėjome? Niekas nežino, iš kur atėjo pirmieji havajiečiai — netgi jie patys nežinojo!

— Havajiečiai atvyko iš Markizų salų, — ramiai tarė Ema.

Klėja paėmė rytinį laikraštį. Ji nenorėjo galvoti apie Marko Tveno laiškus. Paskutiniu metu ji jautėsi pavar-

gusi nuo darbo — jos ir Emos darbo. Jos nuovargis buvo ne fizinis, o moralinis. Pirmą kartą ji suabejojo savo pastangų tikslingumu.

Kai Klėja atsivertė puslapį, kurį Ema vadindavo visuomenės puslapiu, ši žvilgtelėjo per jos petį.

— Kadaise aš pažinojau visus šiuos žmones, — pasakė Ema. — Daugelis iš jų yra mūsų giminės.

Kadaise Klėja irgi pažinojo visus tuos žmones. Kadaise Makapuu pakrantėje nebuvo nė vieno žmogaus, kurio Klėja nebūtų pažinojusi. Tačiau, kai ji dabar nueidavo į paplūdimį ar sugrįždavo į Nuuanu slėnį rinkti imbiero, sutikdavo ten japonus, kinus ir filipiniečius, čiuožinėjančius nuo purvo šlaitų į Kvailio Džindžerio tvenkinį, ir išblyškusias *sansei* merginas su dryžuotais maudymosi kostiumėliais smėlėtame paplūdimyje. Merginos vis dar buvo tikros japonės tvarkingai į uodegėlę surištais plaukais, su krepšiais, pasiūtais iš sietelio nuo saulės ir lūpų tepalu. Klėją visuomet žavėdavo ypatingas jų judesių tikslumas. Jos vis dar laikydavosi atokiai nuo visų, tačiau jau pats faktas, kad jos sėdėjo Makapuu paplūdimyje, sekdamos burlentėmis plaukiojančius savo vaikinus, vertė Klėją stebėtis — kurgi jos buvo visus tuos metus, kai Makapuu paplūdimyje dar nebuvo atsiradę netgi turistų bei karių, visus tuos metus, kai Klėja ir jos draugai buvo vieni paplūdimyje. Galbūt japonės lankė siuvimo kursus ar japonų kalbos mokyklą. Ji negalėjo įsivaizduoti, ką dabar apie jas galvoja jų senelės. Daugiau jau nebebuvo galima sakyti, kad jautriausia japonių kūno dalis yra sprandas.

Klėja atrado demokratizavimo sukeliamus prieštaravimus. Jei buvo dvidešimt japonių, su bikiniais gulinčių Makapuu paplūdimyje, vadinasi, dvidešimčia japonių, kurios vis dar dėvi kimono ir *geta*, moka skam-

binti šamisenu, paruošti arbatą bei sudėlioti vyšnių šakeles taip, kaip neįstengia nė viena *haole* mergina, kad ir kiek laiko mokytųsi ikebanos meno, liko mažiau.

Klėja žinojo, kad šamisenas buvo beveik nežinomas šių merginų motinoms ir senelėms muzikos instrumentas — jos neturėdavo laiko, pasiruošimo ar noro skambinti dvaro muziką ananasų laukuose po vidurnakčio, o ir jų pirštai buvo pernelyg žaizdoti, kad jos galėtų groti. Pagaliau juk nuostabus dalykas nešioti džinsus ir šliures vietoje judesius varžančios šilkinės suknelės bei gremėzdiškų, netgi pavojingų lakuotų klumpių aukštais padais.

Tačiau seniau viskas buvo kažkaip mieliau. Dabar pasaulis tapo nebe toks žavingas, netgi jei teigiamas lygybės poveikis būtų pritrenkiantis. Klėja žinojo, kad jai bepigu skųstis. Tai, kad japonės merginos gulėjo Makapuu paplūdimyje, buvo gera ir pageidautina.

— Klėja, vaikeli, nuvežk mane prie orchidėjų, — pasakė Meibelė, žvelgdama kaip pelėda, kuri netikėtai atsidūrė šviesoje. Klėja pakilo ir užstūmė senelės krėslą ant *lanai*.

Kadaise pono Kageširo ant virtuvės laiptų paliktų gėlių palikuonės — balti makroplektrumai, šleikščiosios katilėjos, alyviniai spatoglotai bei nuostabūs odontoglosai sunkiomis, išpūstomis lyg besirengiančios pravirkti mergaitės lūpomis — buvo pasodintos į juodą smėlį senose kiniškose vazose.

— Ar tu iš tiesų išgelbėjai Emą nuo potvynio bangos, užmetusi ją ant medžio? — paklausė Klėja, įtaisydama senelę tarp orchidėjų.

— Tapytojas budistas Jakuchu tapo žymus, nes mylėjo viščiukus, — linktelėdama pasakė Meibelė. Ji čiulpė *ume*, raugintas vyšnias, žvejodama jas iš ketvirčio ga-

lono talpos stiklainio. – Pažaisi su manim „Mėnulio tinklelį"? – paklausė ji.

Didelis stiklainis grėsmingai susvyravo, ir Klėja ištiesė ranką norėdama palaikyti jį, tačiau Meibelė vikriai atstūmė jos ranką šalin.

Šis žaidimas buvo žaidžiamas rankomis. Jį žaisti buvo galima tik tada, kai šviesdavo mėnulis, tačiau Meibelė mėnulio nematė, taigi galėjo žaisti kada tik panorėjusi. Klėjai būdavo keista žaisti žaidimą, kuriam reikėjo mėnulio šviesos, ne paties mėnulio, tačiau suaugusi ji daugelį dalykų išmoko daryti taip, kaip norėjo Meibelė – tarp jų ir žaisti „Mėnulio tinklelį".

Meibelės pirštai buvo lipnūs nuo sirupo. Klėja laikė savo delną pridėjusi prie Meibelės rankos ir kai jos bandė plaštakomis uždengti nesantį mėnulį, kad šis šviestų pro jų pirštų tarpus, Klėja pamanė, jog jos senelė dar ne visai prarado atmintį. Ji mokėjo viską.

Pirmą kartą Tomį Heivudą Klėja pamatė 1983-iaisiais „Autrigerio" irklavimo klubo tinklinio aikštelėje. Jai tada buvo dvidešimt septyneri. Vakarėjo. Ji dviem valandom anksčiau išėjo iš muziejaus, kur dirbo istorike Okeanijos mitų skyriuje, kad pažiūrėtų, kaip jos vaikinas Puna Silva laimės rungtynes. Punos žaidimo partneris buvo jaunėlis Klėjos brolis Diksonas. Ši pergalė, suteikusi klubo čempiono vardą, buvo ne visai tikra, nes dieną prieš tai Diksio narystė klube buvo suspenduota. Jis nemokėjo pagal savo sąskaitas bare aštuonis mėnesius – tiksliau sakant, Ema nemokėjo. Ji jau nebegalėjo mokėti už jį „Autrigerio" klube. Niekas, išskyrus Klėją ir Puną, nežinojo, kad Diksis nebeturi teisės dalyvauti rungtynėse. Be kita ko, Diksis batų dėžutėje laikė daugybę suvenyrų iš karo Vietname – išverstų moteriškų

genitalijų nuotraukas ir užsandarintus maišelius su ausimis, kurias jis nupirko iš kulkosvaidininko, atsiprašinėjusio dėl to, kad kai jis priėjo prie kūnų, geriausios dešinės ausys buvo nupjautos. Taigi dalyvavimas valstijos čempionate nepaisant diskvalifikacijos Diksiui nebuvo labai rimtas nusižengimas. Kaip Klėja ir tikėjosi, rungtynės buvo laimėtos daugiausia jo dėka.

Ponas Heivudas mieste vaidino filme apie japonų gangsterius, ir nors Klėja pažino jį, apsimetė nežinanti, kas jis toks. Ji nesistengė atkreipti į save jo dėmesio, tačiau atkreipė. Tomis Heivudas ir jo sargybinis, ruošdamiesi rungtynėms, mankštinosi, o ji sėdėjo ant drėgno smėlio paunksnėje. Su ponu Heivudu buvo žavi mergina. Klėja pažino ją. Tai buvo „Kahala Hiltono" viešbučio reklamos direktoriaus dukra. Mergina trynė tepalu Heivudo nugarą, ir Klėja ant jo pečių pastebėjo randus, likusius nuo spuogų.

Klėją su juo supažindino Diksis, kuris visiems pirkdavo gėrimus. Kinui barmenui Čing Si nepatiko, kad Diksis užsakinėja gėrimus. Ir Klėjai tai būtų nepatikę, jei ji būtų žinojusi, jog Diksis daugelį gėrimų, sašimių ir marškinėlių, paimtų kreditan paplūdimio parduotuvėje — marškinėlius jis padovanojo merginai, kuri buvo su Tomiu Heivudu — užrašė į jos sąskaitą, tačiau naktį, tuo metu, kai Diksis pasirašinėjo paskutines sąskaitas, Klėja buvo išėjusi į terasą paplaukioti su Puna bei Tomiu Heivudu.

Po dviejų savaičių ji ištekėjo už jo. Už Tomio Heivudo, ne už Punos.

Pirmąją naktį, kurią praleido kartu, jis abiem rankom atstūmė ją į šalį ir paklausė, ar negalėtų patvarkyti jam plaukus.

Ryte jis turėjo duoti interviu žurnalui „Aloha" ir nusifotografuoti viršeliui. Jis paprastai dažydavo plaukus Los Andžele pagamintais dažais, tačiau dabar užtruko Havajuose ilgiau, kad galėtų būti su ja, ir praleido priėmimą pas kirpėją. Jis nesigailėjo dėl to, kad užtruko. Sakė, kad anksčiau niekuomet nebuvo sutikęs tokios merginos kaip Klėja, ir iš tiesų taip manė, tačiau apie ausis jam išryškėjo keletas žilų plaukų. Klėja guviai išlipo iš lovos ir ėmė trinti jam plaukus „L'Oreal Brasilia" dažais iš buteliuko, kurį Heivudas pasiuntinukų vyresniojo paprašė atnešti į kambarį. Klėja pažino pasiuntinuką, atnešusį buteliuką plaukų dažų. Jis kartu su ja mokėsi *hula* šokio kursuose. Pasiuntinuko akys plačiai išsiplėtė, kai jis pažino Tomį, ir dar plačiau, kai pamatė Klėją, tačiau apsimetė, kad jos nepažįsta.

— Sveikas, Galenai, — tarė Klėja nespėjusi suvokti, kaip jis didžiavosi savo diskretiškumu. Tik prabilusi pasigailėjo, kad paskubėjo jį užkalbinti. Pasiuntinukas išraudo ir užtrenkė paskui save duris.

— Galiu pasakyti kiek tau metų pagal tavo liemenėlę, — jai einant per kambarį pasakė Tomis, akimirką atitraukęs akis nuo televizoriaus.

— Tikriausiai norėjai pasakyti, kiek mano *liemenėlei* metų? — Ji pažvelgė į savo liemenėlę. Jai ši atrodė visai graži, kai užsisakė iš apatinių rūbų katalogo.

— Ne, — pasakė jis. — Kiek *tau* metų. Už nugaros susegamas liemenėles nešioja pagyvenusios moterys. Jau seniai tokių nemačiau.

— Pagyvenusios moterys?

— Tu nesi pagyvenusi. Nesi. — Jis mirktelėjo jai ir vėl pasuko savo gražų veidą į televizorių. — Atsipalaiduok. Tu man patinki. Man patinka netgi tavo šeima.

— Mano šeima?

— Nežinau, kiek ten tų jūsų šeimų yra, — pasakė tapšnodamas savo kelį, girdi, eikš, atsisėsk ant kelių. Jis vilkėjo iš rankšluostinės medžiagos pasiūtą viešbučio chalatą, kurio skvernai buvo atsilapoję virš jo kelių. — Tau juk visi šioje saloje giminės.

— Ne visi, — pasakė ji. — Taip tik atrodo. Tai tokia snobiškumo forma.

— Nesvarbu. Tai puiku. Valdžia yra puiku. — Jis išsišiepė, patenkintas savo išmintimi.

Nuo mažo paplūdimio toli apačioje sklido plaukiojančių burlenčių garsas. Ji matė Vaikikio šviesas. Šviesų spindesys susilpnino dangaus tamsą, ir žvaigždžių nesimatė.

— Tu nedaug kalbi, — pasakė jis stebėdamas Klėją. — Man tai patinka.

Suskambo telefonas, tačiau jis neatsiliepė. Kai Klėja pasisuko pažiūrėti į jį, nežinodama, ar jis nori, kad ji atsilieptų, jis pasakė:

— Tai mergina, su kuria buvau praeitą naktį.

— Ta, su kuria tu susitikinėjai? — paklausė ji.

Jis nusijuokė, o ji sumišusi paraudo.

— Aš nevaikštau į pasimatymus, mažyle, — pasakė jis.

Ji vėl atsisuko į nakties dangų.

— Tai atpalaiduoja, — pasakė jis. — Nuima įtampą. Susipažinus su moterim galima šimtus kartų pasidulkinti automobilyje ar telefono būdelėje nė nepietavus kartu. Neatrodo, kad tau tai rūpėtų. Tau nerūpi vaikščioti po restoranus.

Ji nusišypsojo.

— Mano senelė mano, jog valgyti viešai yra vulgaru.

— Vulgaru?

— Ji mano, kad mes gyvename devynioliktame šimtmetyje. Noriu pasakyti, ji iš tiesų taip mano.

Jis gūžtelėjo.

— Koks skirtumas.

Vėl suskambo telefonas ir jis įtūžęs pakėlė ragelį.

— Aš gi tau sakiau, brangusis, kad nebūtų jokių skambučių, — pasakė jis operatoriui. — Jokių skambučių, dėl kurių iš anksto nebuvo susitarta. Jokių lankytojų. Jau anksčiau tai sakiau apsaugai. — Jis suniurzgėjo ir nutrenkė ragelį. — Eikš, sėskis, mažyle.

Jis pažvelgė į savo kojas ir patapšnojo šlaunis.

— Žinai, jei mano kojos būtų ilgesnės šešiais coliais, būčiau išgarsėjęs šešeriais metais anksčiau.

— O jei jos būtų šešiais coliais trumpesnės?

— Aš vis dar parkuočiau automobilius.

— Ir vaikščiotum į pasimatymus.

Ji priėjo. Jis nusimetė chalatą, ir ji atsisėdo ant šlaunų, kurios pavėluotai padarė jį žvaigžde.

Dieną prieš jiems išvykstant iš Honolulu Tomis Heivudas nupirko Klėjai dengtą „Bentlį". Ji niekuomet neturėjo nuosavo automobilio. Prieš daugelį metų ji važinėjo po Honolulu su Lesteriu nepaisydama to, kad abiejų gyvybės buvo pastatytos ant kortos, nes bijojo jį įžeisti atsisakydama. Tomis liepė įvynioti tą nuostabų automobilį į flanelę ir išsiuntė laivu į Kaliforniją.

Tomis žiūrėjo į automobilį daugiau kaip į investiciją nei į dovaną, ir Klėja tai suprato, tačiau ji buvo pernelyg išdidi, pernelyg nepatyrusi ar net pernelyg panirusi į smulkmenas, o ne į aistrą, kad dėl tamsiai žalio 1954-ųjų „Bentlio" pakeistų savo nuomonę.

— Žinau, kad jis manęs nemyli, — pasakė ji Emai, — ir dėl to nesiskundžiu, tačiau nenoriu pavydėti automobilio.

Klėja žinojo, kad nors Ema nesižavi, negali žavėtis Tomiu Heivudu, ji niekuomet apie jį blogai nekalbės.

— Tu teisingai mąstai, — pasakė Ema. — Kalbu apie automobilį.

— Kol antrą kartą neperskaičiau „Saulė taip pat teka", iki galo nesupratau, ką reiškia žodis „impotentas". Anksčiau manydavau, jog tai yra vyras, kuriam nesiseka; vyras, kuriam, pavyzdžiui, nesiseka sustabdyti taksi ar prisišaukti padavėją. Man atrodė, jog tokių nesėkmių visiškai pakanka, kad moteris būtų nepatenkinta.

— Kai kurios kankinasi ir dėl kur kas menkesnių priežasčių.

— Tikriausiai tai nemadinga, tačiau man visuomet patiko tos vyro ypatybės, kurios skiria jį nuo moters. Mane jaudina ne panašumas, o būtent tai, kuo vyras skiriasi nuo manęs. Tai mane traukia. Gyvaplaukiai ant rankų, kresnumas, kvapas. Man patinka vyro penis.

— Tu dar labiau senamadiška nei aš maniau.

— O tu?

— Aš? Jau nebepamenu, kas man patinka. Taip, man irgi patiko vyriškumas. Tikrai. — Jos balsas suskambo liūdnai.

— Aš jausdavau kaltę dėl to, kad tai man taip labai patinka.

— Manau, — lėtai pasakė Ema, — jog labai svarbu yra suvokti, o tai ypač sunkiai pavyksta moterims, kad tarp vilčių ir realybės yra bedugnė — milžiniška praraja — aš kalbu ne apie penius ir ne apie pinigus bei privilegijas, bet apie įgūdžių stoką. Įmesta į vandenyną beveik nuo pat gimimo, mergaitė apgaulingai mano, kad jei laiko galvą virš vandens, tai ir nenuskęs.

— Mes apskritai esame nudrėbtos iš kitokio molio nei kiti žmonės. Mes *bandėme* išvengti srovės. Nors tau ir senelei šitai, regis, niekuomet nepabosdavo, tačiau

man vengti srovės buvo nelengva. Aš trokštu būti srovėje. Tu kartodavai, jog atsidurti srovėje reiškia nuskęsti. Lesteris bandydavo mane pastūmėti į srovę muzika.

— Ir jam pavyko?

— Galbūt Tomis įtrauks mane į srovę, — ramiai pasakė Klėja. — Jis neprivalo manęs mylėti. Jis turi mokėti plaukti.

Klėja buvo įsitikinusi, jog išvažiavusi iš salų nors ir trumpam ji tikriausiai suvoks, ką daryti su visomis tomis paslaptimis, visomis giesmėmis, dainomis bei legendomis, kurios taip užpildė jos galvą, kad ji jau nebegalėjo atskirti tiesos nuo mitų. Ji nebegalėjo atskirti to, kas atsitiko prieš šimtus metų nuo to, ką sapnavo naktį. Ji juokais sakydavo, jog moka atlikti ritualinę vado kaulų įvyniojimo ceremoniją, bet nemoka dalinti trupmenų. Ji mokėjo plaukti kanoja autrigeriu audringomis jūromis, tačiau taip ir neišmoko lyginti drabužių. Visus tuos metus ji buvo užsiėmusi su Ema ir niekuomet nebuvo gera studentė. Ji sunkiai dirbo ir pavargo.

Ema, visuomet puikiai jautusi Klėjos nuotaikas, šį sykį nesuprato, ką ji nori pasakyti. Ji manė, jog Klėja tiesiog pernelyg susijaudino besiruošdama išvykimui bei naujam gyvenimui, todėl nekreipė ypatingo dėmesio į jos žodžius.

— Tu pernelyg gera plaukikė, kad kada nors nuskęstum, — pasakė ji.

Tačiau Klėja žinojo geriau.

Tomis Heivudas gyveno Malibu, Kalifornijoje, prie pagrindinio Ramiojo vandenyno pakrantės greitkelio, iš plieninių sijų bei raudonmedžio pastatytame name, panašiame į didelį žemės krabą. Jo surūdijusios metalinės kojos buvo plačiai išžergtos tarp krūmų, tarsi jis

ten būtų buvęs pastatytas saugoti sausų laukų ir neleisti purvui bei akmenims byrėti į žemiau esantį siaurą tarpeklį. Šalia namo buvo plaukimo baseinas, o status kiemas su atšlaitėmis apačioje buvo atitvertas pinta tvora tam atvejui, jei kas nors netyčia sukluptų ir nuslystų akmenuotu šlaitu link greitkelio. Vartai buvo elektriniai, visur buvo įrengtos stebėjimo kameros, kad pernelyg uolūs gerbėjai neprasmuktų į namą ir nelauktų virtuvėje, kur Tomis kasryt ateidavo valgyti pusryčių.

Namą supo aukštos pušys, uždengdamos jį nuo kelio. Ore nuolatos tvyrojo meskitų ir dulkių kvapas. Išdžiūvę krūmai kartais užsidegdavo savaime, ir Klėja nerimaudavo, kad jie gali būti užspeisti namuose ir sudegti. Ji prašė pakeisti žaliuzes uždangomis ar suveriamais langais, tačiau Tomis nenorėjo apie tai nė girdėti. Žaliuzių stiklas buvo nepermatomas, ir žmonės nematydavo, kas dedasi viduje. Savaitę prieš jiems atvykstant iš Honolulu buvo pagautos dvi paauglės, kurios įsilipusios į eukaliptą pro žiūronus bandė įžiūrėti, kas dedasi viduje.

Prieš daugelį metų Ema pasakė Klėjai, kad ji viską, ką jai reikėjo žinoti apie Klėjos pamotę, suprato kartą pamačiusi Bertos mėgstamiausią paveikslą — Fudži kalno atvaizdą, sudėliotą iš trupintų koralų bei jūros kriauklių. Klėja nusijuokė ir tarė: „Jei tai būtų vienintelė jos blogybė". Taigi nors Klėja ir mokėjo atpažinti estetinį snobiškumą ir matė, jog jos vyro namas iš tiesų panašus į meksikietišką skraidančią lėkštę ant kojūkų, kaip buvo sakoma, ji nesišaipė. Galų gale dabar juk tai buvo ir jos namas.

Tomis turėjo virėją vardu Bobis, kurį jis sutiko sveiko maisto parduotuvėje Vakariniame Holivude. Bobis rekomendavo Tomiui gaubiamosios žarnos hidrotera-

piją bei žolines valomąsias priemones, ir Tomis pasiūlė jam darbą. Tačiau Bobis nemiegodavo Tomio namuose. Tomis nemėgo, kad jo komanda, kaip jis vadindavo aptarnaujantį personalą, naktį būtų namuose. Toje komandoje buvo jauna sekretorė Džudė, kuri ateidavo kiekvieną rytą. Buvo sodininkas ir sargybinis, kuris sėdėdavo prie vartų. Baseino prižiūrėtojas, kuris be to dar prekiaudavo narkotikais. Buvo sporto treneris, verslo vadybininkas, atstovas spaudai, advokatas ir agentas. Tomiui buvo nelengva pasirodyti mieste ir likti neatpažintam. Todėl jo verslo reikalai buvo tvarkomi namuose.

Tomis buvo iš tų žmonių, kurie pašto ženklus perka iš vaistinės automatinio pardavimo aparato, po vieną, kai jų prireikia. Jei jam imdavo skaudėti galvą, jis klausdavo, ar kas nors neturi aspirino. Kol Džudė, jo sekretorė, nebuvo atėjusi pas jį dirbti, jis, tikriausiai, niekuomet nebuvo turėjęs žirklių ir pieštukų drožiklio. Džudė nenuilstamai ieškojo ir samdė tarnaites meksikietes, kurių srautas nepaliaujamai tekėjo per namus. Tomis buvo įsitikinęs, kad moterys, kurios nekalba angliškai, būtinai parduos informaciją apie jį laikraščiams, ir tarnaitėms retai kada buvo leidžiama pasilikti ilgiau kaip keletą savaičių. Džudė pirkdavo paklodes, žurnalus, losjonus po skutimosi, pakabinamus augalus, kompaktinius diskus, lemputes, skutimosi peiliukus, sportines puskojines bei dovanas, kurias Tomiui reikėdavo dovanoti įvairiomis progomis — kitaip tariant, viską. Jos niekuomet netrikdydavo Tomio poreikiai, netgi jei jie būdavo ekscentriški. Pavyzdžiui, jis reikalaudavo, kad ji kasryt ant tualeto bako paliktų naują dėžutę „Tucks" higieninių nosinių. Indaujoje Klėja aptiko daugybę neatidarytų dėžučių su nosinėmis.

Deivė, mergina, kuri du kartus per savaitę darydavo Tomiui masažą, pasakė Klėjai, kad aptarnavusi Tomį ji dažnai teikia savo paslaugas ir merginoms šiuose namuose, be to, daro ne tik paprastą, bet taip pat ir ekstra masažą. Ji paklausė Klėjos, gal ši kartais irgi norėtų pasinaudoti jos paslaugomis. Klėja atsakė, jog galbūt jos galės padaryti tai kitąsyk, kai nebus taip karšta, ir nuėjo paklausti Džudės, ką Deivė turėjo omeny, sakydama „ekstra".

— Ai, žinai, — pasakė Džudė, taisydamasi margaritų kokteilį, — tai toks atpalaiduojantis dalykas. Atliekamas skirtingai — priklauso nuo to, ar tu mergina, ar vaikinas. Žodžiu, ekstra. — Ji įjungė baro maišytuvą.

Klėja pažvelgė į savo rankas.

— Kaip manikiūras?! — sušuko ji pro maišytuvo triukšmą.

— Ne visai! — atsakydama suriko Džudė.

Priešingai nei Klėja, Tomio draugai nedaug tesuko sau galvą dėl kalbos ar gestų nevienareikšmiškumo. Jie neturėjo jokių prietarų, o dalykų, kuriems jie teikė pirmenybę, buvo labai nedaug. Klėja didžiąją savo gyvenimo dalį praleido kaip svečias, iš pradžių savo tėvo, o paskui Emos namuose, ir buvo įpratusi prie keblios ir kažkokios abejotinos svečio padėties. Šių namų aplinka, kur elgesio bei kalbos interpretacijų buvo vengiama taip, lyg tai būtų blogų manierų požymis, ją veikė raminamai. Tomio namuose visi daiktai buvo tai, kuo jie ir atrodė. Klėjai, kurios pečius per visą jos vaikystės laikotarpį slėgė neaiškumų našta, tai buvo malonus siurprizas

Tomio draugai buvo mieli. Klėjai jie patiko. Jie dažnai ginčydavosi, tačiau iš tiesų apie nieką neturėjo tvirtos nuomonės. Jie nesidomėjo nei knygomis, nei mokslu,

nei menu ir netgi kitomis šalimis, nesidomėjo politika, išskyrus vietines problemas, tokias kaip draudimas rūkyti cigarus stadione ar šaudyti kojotus iš sraigtasparnių. Kartais jie kalbėdavosi apie drabužius bei maistą. Ir visada kalbėdavosi apie filmus.

Čia buvo draugų, kurie atsekė paskui Tomį į Holivudą iš mažo fabrikinio darbininkų miestelio Vakarų Masačiusetse, kur jie, šiurkštūs nenuoramos paaugliai, padeginėję geležinkelio skersinius bei mėtę kates į akmens skaldyklas, kartu augo. Buvo draugų iš Tomio karjeros pradžios laikų Disneilende, kur jie kartu filmavosi parodijose apie kelių ženklus. Buvo juodaodžių draugų, su kuriais jis susidraugavo šeštadieniais žaisdamas krepšinį Slėnyje. Buvo trumpalaikių draugužių; žmonių, kurie parūpindavo merginų ar narkotikų, arba lošdavo totalizatoriuje už savo draugus, pernelyg įžymius, pernelyg užsiėmusius ar nepakankamai įžymius, kad skambintų patys. Buvo turtingų bernelių, kurie kasvakar dėl viso pikto užsisakydavo staliukus trijuose ar keturiuose restoranuose. Buvo draugų, su kuriais jis kartu dirbo filmavimo aikštelėje – režisieriai, povandeninių kamerų operatoriai bei įspūdingai atrodantys kaskadininkai. Buvo žmonių, kuriuos jis sutiko bekeliaudamas – indėnė iš Pietų Dakotos bei nuskurdęs prekeivis anglas, kuris tikėjosi, kad Tomis vieną dieną paves jam nupirkti tikrų paveikslų. Buvo daug, daug draugų.

Klėja pamažu priprato prie to, kad jie yra namuose. Ryte ją dažnai pažadindavo palaižūniškas liesas žmogus, vardu Juzefas, kuris atidarydavo duris į miegamąjį ir šnabždėdavo: „Ei, Tomi, nenori šiek tiek pažaisti vienas prieš vieną, žmogau?" Klėja suprato niekuomet negirdinti, kaip Juzefas ateina, kad ir kaip įdėmiai besiklausydama kasryt laukdavo jo ateinant, todėl, kad vi-

same name, netgi garaže, grindys nuo sienos iki sienos buvo padengtos mėlyna kilimine danga, slopinančia atšokstančio kamuolio bei prabangiais sportiniais bateliais avinčio Juzefo žingsnių garsą. Ji pasigesdavo Juzefo, kai jis neateidavo į jos miegamąjį.

Į Klėją Tomis žiūrėjo panašiai kaip į savo komandos narius, išskyrus tai, kad jai buvo leidžiama pasilikti nakčiai. Ji labai stengėsi deramai atlikti savo vaidmenį. Ji norėjo duoti Tomiui viską, ko tik jam reikia. Ji buvo jam švelni. Tačiau gyvenimo ironija lėmė, kad nors jis padarė tai, ką turėjo padaryti — įtraukė ją į srovę — tačiau, rodės, už tai nenorėjo labai didelio atlygio. Jis atrodė patenkintas, kad Klėja tiesiog yra šalia. Su ja nebuvo jokios bėdos, kaip jis ir tikėjosi.

Kartais jai atrodydavo, kad Tomis, kaip ir jos pamotė Berta, mano, jog jos ramumas reiškia valios stoką. Ji žinojo, jog kai kurios moterys džiaugtųsi, jei būtų paliktos ramybėje ir stebėjosi, kodėl jai tai nepatinka. Taip buvo ne todėl, kad ji buvo įpratusi prie garbinimo ar netgi dėmesio. Ji manė, jog jei dvi širdys iš tiesų tampa viena, būtinai turi įvykti tam tikras pasikeitimas, persitvarkymas ir netgi praradimas. Ji buvo nustebusi, jog savo valandas, savo dienas ir save pačią atgavo taip greitai.

Klėja įžengė į tokį seksualinio gyvenimo periodą, kai glamonės, bučiniai, glėbesčiavimasis — visi šie įžanginiai džiaugsmai ir kančios buvo aukojami dėl greitos atomazgos. Punas Silva mėgo mylėtis kasdien — nusimesdavo savo drėgną guminį rūbą ir palaimingai užgriūdavo ant jos. Jis nebuvo labai linkęs į erotinę kontempliaciją. Punas buvo grakštus bei aistringas, tačiau nelabai smalsus. Klėja nebuvo labai nustebinta, kad

Tomis Heivudas neturi tyrinėtojo azarto, tačiau jis taip pat nebuvo nei aistringas, nei smalsus.

Tomis manė, jog lytinė sueitis yra naudinga dvasinei ir fizinei sveikatai, tačiau jis nedievino sekso. Klėja suprato, kad jis negalėtų mylėtis su moterimi, kuri, jo manymu, nebūtų fiziškai tobula. „Geri raumenys", sakydavo jis, pažvelgęs į Klėjos kojas, ir: „Tu tikriausiai puiki plaukikė", kai prieš eidama miegoti ji pakeldavo rankas susipinti plaukus. Jei jis būtų pamatęs, jog moteris, su kuria mylėjosi, turi dešimties kilogramų viršsvorį, jis būtų pasijutęs nesmagiai ir netgi bjauriai.

Mylėdavosi jis greitai, veidu įsikniaubęs į jos kaklą, savo mažomis rankomis suspaudęs jos pečius. Vos tik atgavęs kvapą jis pašokdavo ir eidavo prie veidrodžio. Žvelgdamas į savo atvaizdą jis berniokiškai krestelėdavo galvą, perbraukdavo rankomis savo tankius juodus plaukus ir nusišypsodavo sau. Paskui ilgai maudydavosi po dušu.

Kartais jis maudydavosi tris kartus per dieną. Jei prieš tai vonia būdavo pasinaudojusi Klėja, jis neidavo maudytis, kol vonia nebūdavo iššveista su valymo milteliais. Ji padarė klaidą netyčia prasitarusi, jog kartais nusišlapina į vandenį vonioje. Klėjai buvo labai būdinga sakyti tiesą, ir jis privertė ją jaustis dėl to kalta. Ji buvo skaičiusi apie vieną Indijos ministrą pirmininką, kuris kasdien išgerdavo stiklinę savo šlapimo kaip tonizuojančią priemonę. Jis buvo apstulbintas.

— Aš tiesiog jaučiuosi geriau, jei vonia švari, ir tiek, — pasakė jis. — Tiesiog gerai jaučiuosi. Aš esu ketvirta žymiausia kino žvaigždė Amerikoje. Man patinka jaustis švariam. Aš negaliu malti šūdo kaip koks arabas.

Tais retais atvejais, kai jie būdavo vienudu, kai jis išsiųsdavo savo draugus, sargybinius ir trenerius, ir dar

rečiau, kai tarp jų atsirasdavo šioks toks švelnumas bei intymumas, ji klausinėdavo. Ji matė, jog tomis neįprastomis akimirkomis, kai ji išjudindavo jį ir įtraukusi į nuoširdų pokalbį priversdavo pasakyti tiesą, jis pats kažkaip naujai pradėdavo domėtis savimi. Klėja suvokė, kad jis įdomus jai tik tų atsitiktinių pokalbių metu. Tikriausiai jis irgi intuityviai suvokė — nors ir miglotai, kadangi nežinojo kaip tai paaiškinti — jog Klėja veda jį geriausio jo „aš" link, kad ir prieš jo paties valią.

Jam būdavo labai sunku kalbėti apie savo vaikystę. Klėja, kuri buvo persmelkta praeities jausmo, turėjo vyrą be praeities. Ji žinojo, jog tai gali būti visai ne atsitiktinumas. Jis nenorėjo pripažinti ką nors jaučiąs savo šeimai — jis nenorėjo pripažinti, kad apskritai turi šeimą. Apie ją buvo pasakęs tik tiek, jog jo tėvas daugiau žaisdavo su šeimos šunimi nei su juo. Jis tvirtino niekuomet nesimasturbavęs, netgi kai buvo berniukas.

Vieną naktį limuzinu grįžtant iš Santa Barbaros, kur Tomiui buvo įteiktas Teatrų savininkų asociacijos apdovanojimas, jis tarė:

— Pameni, tu manęs klausei, kada aš pirmą kartą mylėjausi? Tu privertei mane prisiminti. Tai atsitiko Vermonto miškuose, vasarą, kai man buvo penkiolika. Buvo taip tamsu, kad aš jos netgi nemačiau. Aš netgi nebuvau nusimovęs džinsų. Kai grįžau į trobelę pas savo draugus, pasižiūrėjau žemyn tikrindamas, ar užsegtas užtrauktukas, ir pamačiau, kad džinsai toje vietoje kruvini. Aš pamaniau: „Velnias, susižeidžiau, aš susižeidžiau pimpalą". Tačiau paskui pasitikrinau ir pamačiau, jog man viskas gerai. Tada pamaniau, jog tikriausiai būsiu sužeidęs merginą. Kažkurią akimirką netgi pagalvojau, kad galbūt būsiu ją nužudęs. Nežinojau, ką daryti. Nuėjau prie tvenkinio, nusimoviau džinsus,

pamerkiau juos į vandenį ir puoliau trinti akmenimis, kol mano rankos pasidarė šaltos kaip ledas, o pats ėmiau drebėti. Paskui vėl juos užsimoviau ir nukiūtinau į trobelę. Smarkiai varvėjo vanduo, o aš vis tiek mūvėjau džinsus. Nežinau, kodėl užsimoviau juos. Ryte buvau taip sustiręs, kad vos bepajudinau kojas. Tačiau kraujas pranyko.

Ji įdėmiai pažvelgė į jį — jo gražų veidą kartkartėmis apšviesdavo pravažiuojančių automobilių žibintų šviesos.

— Ir tu niekada nepagalvojai apie tai? — Stebindama save ji buvo sujaudinta pasakojimo. Ji apčiuopė tamsoje jo ranką ir pakišo po sijonu.

— Apie ką?

— Apie tai, kad ji sirgo mėnesinėmis. O gal ji buvo mergaitė.

— Ne mergaitė. Ji pati užsimanė pasidulkinti. — Jis kiek patylėjo. — Jo, aišku, pagalvojau apie tai.

„Tikriausiai juo mes arčiau Los Andželo, — pamanė ji, — tuo sunkiau jam būti savimi". Ji žinojo, jog turi skubėti išnaudoti jai likusį laiką ir prispaudė jo pirštus prie savęs.

— Jai tai galėjo būti pirmas kartas, netgi jei ji pasisiūlė.

— Ei, juk tavęs *ten* netgi nebuvo, mažyle. Aš pamiršau, kaip viskas buvo. — Jis ištraukė ranką iš po Klėjos sijono. — Nenori sustoti prie „Džemimos"? Aš išalkęs.

Jis atidarė šoninį langą ir nusisuko; neoninių Malibu šviesų apšviestas jo veidas atrodė bereikšmis.

Vieną dieną Klėja prie baseino aptiko baigiančią užsaid nuogą raudonplaukę moterį. Klėjos nuostabai Džudė ramiai skaitė scenarijų, o moteris tuo tarpu be garso

žiopčiojo. Klėja puolė prie jos ir parbloškė ant dirbtinės „Astro Turf" pievelės.

Moteris įtūžusi atsisėdo.

— Vajėzau! — sušniokštė ji.

Klėja susidomėjusi įsistebeilijo į ją — taip domimasi žaviu, tačiau nepanašiu į save žmogumi. Klėja buvo liekna ir aukšta. Ant jos šnypščianti moteris buvo žema ir tvirta. Jos oda buvo tamsaus sviesto spalvos. Jos speneliai buvo labai tamsūs, o krūtys mažos. Klėja buvo įpratusi prie nuogų svečių. Tomis ir jo draugai dažnai vaikščiodavo prie namų nuogi, ir ji pastebėjo, jog moterims su mažomis krūtimis buvo lengviau apsinuoginti. Klėja manė, kad jos krūtys per didelės gulėti nuogai prie baseino su Tomiu bei jo draugais ir todėl maudymosi kostiumėlio nenusivilkdavo.

— Čia Mimi Didžioji, — pasakė Džudė nepakeldama akių nuo scenarijaus. — O čia Klėja. Susipažinkite.

Klėja žinojo apie Mimi. Mimi buvo Tomio mergina, kai jis pirmą kartą atvyko į Holivudą iš Disneilendo. Ji kartu su juo filmavosi serialuose apie policiją. Jis sakė Klėjai, kad Mimi buvo pirmoji iš visų kada nors jo pažinotų merginų, kuri pasirūpindavo išvirti kavos puode užuot užplikiusi tirpios.

— Negi niekuomet nematei nieko darant smakro pratimus? Vos nenužudei manęs! Velnias! — ji pasitrynė smakrą.

— Atleisk, — pasakė Klėja nenuleisdama nuo jos akių.

Mimi palinko į priekį ir įdėmiai pažvelgė į ją.

— Tu pati galėtum daryti kai kuriuos iš šių pratimų. Niekuomet nebūna per anksti, mergaite.

Klėja linktelėjo — ji tikėjosi susilaukti paniekos, o ne patarimo — ir uždėjo ranką sau ant gerklės, pasirengusi tuoj pat pradėti tuos smakro pratimus.

— Mimi yra nepataisoma hedonistė, — su atodūsiu pasakė Džudė.

— Galima pamanyti, kad tu žinai, ką tas žodis reiškia, — pasakė Mimi, pirmą kartą nusišypsodama Klėjai.

— Tu išleidi visus savo pinigus kūno priežiūrai ir drabužiams. Kaip tu gali leisti pinigus jūros žolių tepalams veidui masažuoti? Drabužiams? Ar žinai, ko verta yra tavo suknelė praėjus dviems minutėms po to, kai tu išeini iš parduotuvės? — Klėja nustebo matydama tokį Džudės pasipiktinimą.

— Aš manau, jog drabužių pirkimas yra aukščiausia prabangos išraiška. — Mimi atsigulė ant guminio pakloto. — Visi pinigai leidžiami kokiems nors labai gražiems ir visiškai beverčiams dalykams. — Ji užmerkė savo žalias akis ir suvirpėjo iš susižavėjimo. — Kitaip tai neturėtų tokios didelės reikšmės.

— Tai tas pat, lyg gerti brangų vyną, — pasakė Džudė, pirmą kartą pakeldama akis. — Išgėrus jo tiesiog nebelieka. Taip pat galėtum valgyti šimto dolerių čekius — jokio skirtumo.

Mimi apsilaižė:

— Bet šimto dolerių čekis neturi skonio, — atšovė ji. — Ar turi?

Džudė nepritariamai papurtė galvą.

Klėja nusijuokė. Ji dar niekuomet nebuvo pažvelgusi į prabangos sampratą tokiu aspektu.

— Klėja supranta, — pasakė Mimi, atsimerkdama ir žvelgdama į ją. — Tiesa, mažyle?

— Manau, kad suprantu, — pasakė Klėja, truputį žavėdamasi Mimi smarkumu bei sugedimu.

Tomis dienomis, kai Mimi su Klėja nesėdėdavo sekliajame baseino gale, klausydamosi Dogo Samo dainų ir gerdamos margaritų kokteilį, Mimi veždavosi Klėją į

Beverli Hilsą. Klėjai nebuvo leidžiama naudotis tuo nuostabiu „Bentliu", kurį Tomis padovanojo jai Honolulu, nes šiam, kadaise, kai jis buvo ką tik atvykęs į Los Andželą, dirbusiam automobilių parkavimo aikštelėse, nepatiko, kaip aptarnaujantis personalas elgdavosi su automobiliais. Ji būdavo laiminga, kad Mimi ją vežasi su savimi. Ji žavėjosi Mimi sumanumu ir jos lygiu, kilniu charakteriu. Jai patiko, kad Mimi jai nepavyduliauja.

Mimi supažindino Klėją su savo manikiūrininke, viešbučio „La Dora" metrdoteliu bei pardavėjomis „Carole Lee" salone. Nusivedė pas savo elektrolizės techniką. Mimi buvo pašalinusi visus plaukus nuo savo rankų ir kojų — šis procesas truko dvylika metų. Jos lytinių organų plaukai buvo apipešioti širdelės forma.

Ji vesdavosi Klėją pietauti į didelius švarius savo draugių namus. Tos moterys buvo kupinos linksmybės ir meilės. Netgi jei pietūs būdavo surengti atšvęsti naujam vyrui ar naujam vaidmeniui filme, moterys dažnai viena kitai dovanodavo dovanas, labai brangias dovanas — rausvus odinius švarkelius ir gruziniško sidabro namų papuošimus. Jos gerdavo šampaną, o paskui, kupinos pasitikėjimo savimi, pasipildavo į mažas gatveles tarp Vailširo ir Santa Monikos bulvarų leisti pinigų. Moterys pirkdavo daiktus savo vaikams, tarnaitėms, motinoms, vyrams ir seserims — turbūt todėl, kad jau nebegalėdavo sugalvoti, kad ir kaip nenuilstamai ir išradingai jos stengdavosi, ką pirkti sau.

Kaip ir Tomis, Mimi gyveno šia diena — bent jau dėl pagirių ir sąskaitų tikrai nesuko sau galvos. Jos kreditinės kortelės duomenys būdavo padalijami, ne visuomet lygiomis dalimis, ir pasiunčiami keleto jos draugužių biznio vadybininkams. Galvos skausmų po penktos valandos dienos ji išvengdavo nepaliaujamai gerdama visą dieną.

– Blogai pasijuntu, – pasakė ji Klėjai, – tik nustojusi gerti.

„Šią teoriją, – pamanė Klėja, – galima būtų pritaikyti daugeliui dalykų".

Vieną šaltą dieną Mimi nusivedė Klėją į merginų vakarėlį jos draugės Deirdrės Maikl namuose. Klėja nieko geriau nesugalvojusi apsivilko flanelines kelnes ir megztinį, tačiau kitos moterys, mokančios pasinaudoti šalto oro teikiamais pranašumais, buvo apsimovusios baltas pirštines, vilkėjo apgulančius kostiumėlius su peplumais ir avėjo zomšinius batus iki šlaunų. Jos sėdėjo ant plono Obusono kilimo, sijonus pasikaišiusios iki pat kelnaičių. Kambario sienos buvo apkaltos šviesiai žaliu pagal *moire* technologiją pagamintu dirbtiniu šilku. Kai viena iš moterų atsistojo paskambinti telefonu, jos aukšti batų kulneliai įstrigo į kilimą. Moteris grakščiai susitvarkė ir nusišypsojo Klėjai.

– O ką daryti, jei myli jį? – paklausė viena moteris, dėvinti skrybėlaitę su šydu, kokios paprastai nešiojamos kokteilių vakarėliuose. Ji rūkė cigaretę pro šydą.

– Jei tu jį įsimyli, tai pati esi kalta.

– Klausykis, ką kalba Maja, – lipšniai tarė Klėjai Deirdrė Maikl, paduodama jai taurę šampano. – Ji Holmbi Hilo Šecherezada.

Maja kilstelėjo antakius, nebūdama tikra, jog tai komplimentas.

– Kokia Šerezada?

– Maja buvo ištekėjusi už Morto, – sušnabždėjo Mimi Klėjai į ausį, lyg ši būtų supratusi, apie ką kalbama. – Antroji žmona.

– Aš visuomet nešiojuosi rankinėje keliaraištį arba tik vieną juodą kojinę, – pasakė Maja. – Aš apsimetu ieškanti pudrinės, lyg per klaidą išsitraukiu keliaraištį

ir sakau: „Vajėzau, o ką jis čia veikia?" — Ji nusišypsojo. — Dar geriau, jei pavyksta šiek tiek išrausti. Tai sukelia jam aistrą. O jums būtent to ir reikia. Kad jis visuomet jūsų trokštų. Tai palaiko jo įkarštį.

— Tai pavyksta Majai, tačiau niekuomet nepavyksta man, — ramiai pasakė Klėjai Deirdrė Maikl.

— Tau tai per prastas triukas, — atsidusdama pasakė Mimi.

— Ką sakai, Mimi? — paklausė Deirdrė. — Nori dar šampano?

— Man tai irgi gerai nepavyktų, — pasakė Deirdrei Klėja. — Aš pati jaučiu aistrą.

Mimi paėmė nuo stalo sidabrinę dėžutę cigaretėms ir atidžiai apžiūrėjo.

— Nuo vieno kalės vaiko kitiems kalės vaikams, — Mimi perskaitė užrašą ant dėžutės. — Ar gramatiškai tai taisyklinga? — paklausė ji Klėjos.

Ji nervino Klėją.

— Man patinka tavo batai, Mimi, — pasakė Deirdrė.

Tarnaitė pranešė, kad pietūs jau ant stalo.

— Mirštu, kaip noriu pamatyti valgomąjį, — pasakė viena iš moterų, nuleisdama sijoną.

Ji atsitiesė ir kambary pasigirdo čežančio šilko garsas — jos kojinės brūkštelėjo viena į kitą.

— Ir aš, — džiugiai tarė Deirdrė, pakilusi parodyti kelio.

— O aš? — nusišaipė Mimi, atsisukusi parodyti grimasos Klėjai, kai jos nusekė paskui tauškančias mielas moteris pietauti.

Po nuotykių kupinos dienos Mimi dažnai grįždavo į Malibu. Ji su Klėja sėdėdavo ant rudos zomšinės sofos, apsuptos maišelių pirkiniams ir europietiškų mados žur-

nalų ir laukdamos, kol iš studijos grįš Tomis, gerdavo tekilą.

Moterys būdavo pernelyg aptingusios, kad įjungtų šviesą, ir kambaryje pamažu temdavo. Jos tūnodavo lyg urve snaudžiantys gyvūnai, išsitiesę ant šonų ir blykčiojantys akimis — budrūs, truputį nuobodžiaujantys, tačiau laimingi. Kambaryje tvyrodavo rusiškų alyvų ir kasuarinos aromatas, sklindantis nuo kalvų, o laukai už namo būdavo nurausvinti besileidžiančios saulės spindulių.

— Ar tu buvai labai sukrėsta, kai supratai, jog esi mergaitė? — vieną šiltą vakarą paklausė jos Klėja.

— Kaip tai?

— Kai tu pirmą kartą supratai, kad mums galioja ne visai tokios pat taisyklės kaip berniukams?

Mimi pasilenkė į priekį ir įpylė į taures dar tekilos.

— Nori pasakyti, kai jie neleisdavo man mėtyti kamuoliukų į tolimąjį lauką, jei jiems už tai nesumokėdavau?

— Taip.

— Tiesą sakant, ypatingai sukrėsta nebuvau.

— Nedrįstu klausti, kokio užmokesčio jie reikalaudavo.

— To, ką tik aš jiems galėjau duoti.

— Taip aš ir maniau.

Mimi padėjo galvą ant sofos atramos ir pamankštino kulkšnis.

— Tiesą sakant, mane gąsdino tai, jog turiu kažką, ko nori berniukai, — niūriai tarė ji. — Mane ir dabar tai gąsdina.

— Apie tai aš pagalvodavau tik retkarčiais, — pasakė Klėja. — Bandydama suprasti. Aš buvau pasibaisėjusi, kai supratau, jog tai, kad esu mergaitė, laikoma mano trūkumu.

— Klėja, aukseli, juk tai priklauso nuo aplinkybių.

— Mano atvejis ypatingas, nors nemanau *esanti* ypatinga. Matai, aš augau kiek neįprastomis sąlygomis — kaime, prie vandenyno — ir dėl to ši žinia man buvo ypač skaudi. Sužinojau tai gana vėlai. Miestuose ir priemiesčiuose vaikai sportuoja — žaidžiami komandiniai žaidimai ir buriamos komandos kaip Mažųjų Lyga — tačiau salietė turi tik gamtą. O gamta nerenka komandų. Aš galėjau plaukioti, karstytis po medžius ir šokinėti nuo aukštų uolų kaip ir berniukai. Aš galėjau daryti viską, ką ir berniukai — negalėjau, žinoma, tik šlapintis stovėdama, bet dėl to nė kiek nesisielojau. Ir tik nuėjusi į mokyklą supratau, kad į mane bus žiūrima kitaip nei į juos, kad man nebus leidžiama žaisti pagal jų taisykles. — Ji patylėjo. — Juokinga tai, kad man buvo nesmagu. Dėl jų. Dėl mūsų visų.

— Tave tai labai skaudina, — nustebusi tarė Mimi.

— O, aš žinau, kad nutrūktgalviškumas davė man tam tikrą pasitikėjimą savo fiziniais sugebėjimais ir drąsą, ir džiaugiuosi tuo, tačiau to negana. Nebijoti pelių — tai labai nežymus pranašumas.

— Tu labai gera mergina, Klėja. Daug geresnė nei aš.

— Iš tiesų? — paklausė Klėja, susimąsčiusi apie tai. — Kokia ironija. Kaip tik tai ir reiškia būti keistoka saliete. Išradinga, drąsia, niekuomet nesiskundžiančia. Tačiau jei esi mergina, tai būtent dėl paties fakto, kad turi tam tikrų sugebėjimų, ir yra taip skaudu, kai suvoki, jog tik sugebėjimai ir reikalingi lakrozės komandoje.

— Aš verčiau dulkinčiausi su lakrozės komandos nariais nei joje žaisčiau.

— Puiku, žinoma, tu verčiau dulkintumeisi. Tačiau dabar kalbu ne apie tai.

— Gerai, tęsk.

— Taigi, — pasakė Klėja, — aš manau, jog geriausia būtų žaisti lakrozės komandoje *ir* dulkintis su jos nariais.

— Aš nenoriu žaisti, — pasakė Mimi. — Palieku tai tau, saliete.

— Aš visada stebėdavausi, kodėl mano šeimos moterys neparuošė manęs tam. Žinoma, mano šeimos moterys buvo vyrai. Jos vadovavo rančoms, plantacijoms, statė mokyklas.

— Įdomu tai iš tavęs girdėti. Mano šeimos moterys irgi buvo tokios, — pasakė Mimi, iš susijaudinimo net atsisėsdama. — Mano senelė buvo mėsininkė.

— Vaje, — nusistebėjo Klėja — jai tai padarė didelį įspūdį.

— Turiu omeny, tikra mėsininkė. Darė dešras ir kapojo avieną.

— A-a, — kiek nusivylusi nutęsė Klėja.

Atsidarė paradinės durys ir įėjo Tomis su savo vairuotoju, treneriu bei draugais. Vaikinai uždegė visas šviesas, įjungė televizorių su dideliu ekranu, triukšmingai surinko nuo lovos maišelius ir numetė juos ant meksikietiškais kokliais išklotų grindų. Kalbėdamiesi ir juokdamiesi jie kratė dulkes nuo savo batų, o Klėja mieguistai šypsojosi. Ji pasijuto taip, lyg būtų pažadinta netikėto draugiškų kaubojų gaujos įsiveržimo.

Vienas iš nedaugelio dalykų, kurių Klėją mokė jos motina Kitė, tai būti pasiruošusiai sutikti savo vyrą, kai šis grįžta iš darbo — tai, sakydavo Kitė, labai svarbu. Klėja žinojo, jog Kitei darbas reiškė mokymąsi žaisti polo raitomis ant ponio arba orchidėjų skiepijimą, tačiau laikėsi šio patarimo kaip vienintelės artumo su motina apraiškos. Kai Tomis pareidavo namo, ji visuomet džiugiai pakildavo jo pasitikti.

Ji pabučiuodavo jį į žandą ir eidavo į virtuvę atnešti jam alaus ir laimo, nors žinojo, jog nuo to laiko, kai jis suvaidino Pasiutusį Bilį Hikoką savo pirmajame didelio pasisekimo sulaukusiame filme, visada būdavo kam jį pabučiuoti bei atnešti alaus, ir suprato, kad iš tiesų jam nerūpi, kas jį pasitinka prie durų, kol ji nieko iš jo nenorėdavo.

Kartą ji pradėjo pasakoti jam apie tai, kad saunoje ėmęs rastis medžio grybelis, tačiau jis nutraukė ją, tardamas:

– Ne dabar, mažyle.

Jis nedaug apie ką tenorėdavo girdėti, tačiau stumiama nesuprantamo optimizmo ar atiduodama kvailą duoklę savo motinai, kurią vyrai dievino, išgirdusi jį įeinant pro duris, ji vis dar pašokdavo.

Vieną vakarą Mimi ir Klėja sėdėjo su Tomiu prie televizoriaus. Transliavo krepšinio kėlinį. Anksti ryte jam buvo paskirtas susitikimas, ir po sekmadieninio vakarėlio su meksikietiškais tunų vyniotiniais ir paplotėliais vien tik iš kvietinių miltų jo draugai buvo išsiųsti namo. Vėjas kartkartėmis stipriai papūsdavo pro pintą tvorą ir Klėjai šis garsas priminė pjūklo muziką. Mimi, kuri buvo pasidariusi grožio kaukę iš kiaušinio baltymų bei keleto šalikelėje augusio veros rūšies alijošiaus trintų šakelių, tingiai paklausė Tomio, kokią paskutinę knygą jis skaitęs. Ji vilkėjo vienu iš savo mėgstamiausių apdarų – chaki spalvos skautės uniforma, kurią buvo radusi nukainotų prekių parduotuvėje. Uniforma buvo labai trumpa ir ankšta. Ji avėjo rudais pusbačiais ir buvo apsimovusi trumpas kojinaites. Ji buvo sakiusi Klėjai, jog norėdama ką nors suvilioti visuomet taip apsirengia. Tą vakarą, kiek

vėliau, ji rengėsi važiuoti pas režisierių Bilį Maiklą į kokteilių vakarėlį.

Klėja, o galbūt ir vis dar triūsianti Džudė, puikiai suprato, jog klausimas ironiškas, tačiau Tomis neatitraukdamas akių nuo televizoriaus, — rodė kėlinio divertismentą, Vietnamo karo veteranų invalido vežimėliuose laisvojo metimo varžybas, — paklausė:

— Per visą laiką? Tuoj pasakysiu. „Sakajavę, Moterį paukštę". Dešimtoje klasėje.

— Tomi, nemalk šūdo, — Mimi bandė kalbėti nejudindama lūpų.

— Prisiekiu savo motinos kapu, — nustebęs atsakė jis.

— Tavo motina gyva, — pasakė Džudė, ant palomino dėdama 20x25 centimetrų dydžio Tomio nuotraukas į stirtą. Ji atsakinėjo į jo gerbėjų laiškus.

— Gerai. Tačiau aš išties skaičiau tą knygą.

Kai jie skrido lėktuvu iš Honolulu, Klėja paklausė Tomio, ką jo tėvai pagalvos apie tokias netikėtas vedybas, o jis, vartydamas reklaminį avialinijų lankstinuką, atsakė:

— Spręsdamas visus svarbius klausimus aš pamirštu šeimą.

Klėjai buvo labai įdomu ką nors sužinoti apie jo motiną, kad ir mirusią. Tiesą sakant, visa, kas buvo susiję su jo motina, jai rūpėjo kur kas labiau nei tai, ar Tomis nuo šešiolikos metų perskaitė bent vieną knygą, ar ne.

— O aš nė nežinojau, kad tu turi motiną, — pasakė ji. Pati to nenorėdama, ji pradėjo stebėti, kaip vyrai invalidų vežimėliuose zuja po krepšinio aikštelę.

— Visi žmonės turi motinas, — tariamai nustebęs pasakė Tomis.

— Kur ji dabar? — paklausė Klėja, nenoriai atitraukdama akis nuo televizoriaus ekrano ir žvelgdama į jį. — Man įdomu žinoti apie kitų motinas.

— Kas? — paklausė jis.

Džudė pakėlė akis, rankose laikydama žirkles. Šis pokalbis, krypęs intymumo link, jau pradėjo ją nervinti.

— Tavo motina, — atsakė Klėja.

— Argi aš esu sakęs, kad turiu motiną? Ar kas nors girdėjo, kad kada nors būčiau pasakęs, jog turiu motiną? — Jis nukreipė akis nuo didelio ekrano ir lėtai apsižvalgė, duodamas jiems galimybę užginčyti jo žodžius ir pareikšti, esą jis sakėsi turįs motiną.

— Mano motina mirė, kai aš gimiau, — pasakė Mimi. — Puerto Rike.

— Aš buvau Puerto Rike, kai filmavome „Jupiterio lenktynes", — pasakė Tomis, išsiblaškęs žiūrėdamas į ją.

— O tavo tėvas? — paklausė Klėja.

Mimi ėmė juoktis ir greitai griebėsi rankomis už veido, nes kaukės gabalai pradėjo kristi jai ant kelių. Klėja paraudo.

— Mano tėtis niekuomet nebuvo išvažiavęs iš Jungtinių Valstijų, — pasakė Tomis. — Gal tik kartą buvo Kanadoje. Jis tipo nemėgsta užsieniečių. — Jis nusisuko į televizorių.

— Jis tikriausiai vienas iš tų žmonių, kurie išvien su visokiais prekeiviais rūpinasi, kad būtų perkamos amerikietiškos prekės. Mane visuomet tai stebina.

— Kas stebina? — paklausė Tomis.

Mimi surinko nuo kelių sudžiūvusio kiaušinio baltymo gabalėlius ir rūpestingai laikė juos saujoje:

— Kad kažkas gali būti išvien su tais prekeiviais.

— Tau tie dalykai nerūpi? Tu nori, kad Amerikai ateitų galas?

Klėja užšoko ant sofos ir ėmė lėtai mojuoti rankomis:

— Žiūrėk! „Sakajavė"!

Džudė nusijuokė ir mestelėjo į ją vieną iš Tomio nuotraukų. Klėja pabandė ją pagauti.

— Aš ją pasiimsiu, gerai? — paklausė Mimi Klėjai klestelėjus į sofos kampą pasižiūrėti nuotraukos.

— Tikriausiai norėjai pasakyti, ar *galima* pasiimti? — tarė Klėja iškėlusi nuotrauką, kad Mimi negalėtų pasiekti.

— Ne, — tarė Tomis.

Visi atsisuko ir sužiuro į jį.

— Tu negali jos pasiimti, — pareiškė jis.

— Galėtum nusipirkti iš jo šią nuotrauką, — pasiūlė Klėja Mimi, ši elgėsi gana įžūliai, ir tai ją jaudino.

— Keturiasdešimt aštuoni centai, — pasakė Džudė. — Už savikainą.

Tomis čiupo nuotolinio valdymo pultą ir tol spaudė mygtuką, kol nustatė labai stiprų garsą.

— Kas laimi žaidimą? — paklausė Džudė Tomio. Prastai nusiteikęs Tomis ją nervindavo. Klėja buvo minėjusi Mimi, jog labai nyku bijoti žmogaus, kuriam kasdien reikėtų pirkti „Tucks" higienines nosines. Klėja buvo nerūpestinga.

— Aš tik noriu ramiai pažiūrėti krepšinio varžybas, — maldaujamai tarė jis. — Tiesiog ramiai praleisti vakarą namuose. Regis, nereikalauju pernelyg daug.

— Aš norėjau sužinoti apie tavo motiną, — pasakė Klėja. — Man buvo įdomu.

Jis pažiūrėjo į ją.

— Užtat sužinojai apie „Moterį paukštę", — leptelėjo Mimi.

Jis trenkė nuotolinio valdymo pultą ant stalo.

Džudė, sėdėjusi ant grindų sukryžiavusi kojas, pašoko lyg katė.

— Tikiuosi, dabar tu patenkinta! — sustaugė jis, nudrožė pro Klėją ir užlipo laiptais į miegamąjį.

— Taip aš ir žinojau, — pasakė Džudė su melancholiško pranašumo gaida.

— Dabar galime pasižiūrėti laidą „Apie žvaigždes", — tarė Mimi, kojų pirštais keldama nuotolinio valdymo pultą.

— Tai kurgi jo motina? — paklausė Klėja, tačiau Džudė buvo užsiėmusi — ant nuotraukų rašė Tomio vardą ir sveikinimus („Sveiks, chebrante!").

— Chebra, jūs šį kartą nuėjote tikrai per toli, — pasakė ji.

— Aš būčiau galėjusi eiti dar toliau. O tu? — paklausė Klėja Mimi.

— Manau, dar vos vos toliau.

Klėja atsiduso ir pažvelgė į lubas. Ji žinojo, kad po kelių minučių jai teks eiti į miegamąjį pasižiūrėti, ar jam viskas gerai.

— Oi, chebra, — atsiduso Džudė, purtydama galvą. — Jūs prisišauksite bėdą. Tikrai.

Tomis buvo pakvietęs Klėją apsilankyti filmavimo aikštelėje. Ji sėdėjo režisieriaus kėdėje, ant pečių užsimetusi kažkieno iš darbuotojų satininį švarkelį ir stebėjo filmavimą. Tomis supažindino ją su režisieriumi Biliu Maiklu, su savo grimuotoja bei dubleriu, ir Klėja nuėjo su juo pietauti į priekabą, kuri buvo užtraukta ant pakylos kaip neprikabintas vagonas priešais poilsiavietę. Ji nesitikėjo ir nereikalavo, kad Tomis ją linksmintų, tačiau matė, jog jis buvo išsiblaškęs ir jautėsi nesmagiai. Daugiau ji neidavo pas jį į aikštelę.

Vieną dieną prie baseino Mimi pasakė Klėjai, jog, jos manymu, Klėjai derėtų dažniau lankytis filmavimo aikštelėje. Mimi buvo beveik nuoga, tik ant galvos buvo užsimaukšlinusi beisbolo kepuraitę su užrašu „USC"

ir ant kulkšnių prisirišusi svorius. Buvo labai karšta, o dangus, giedras ir šviesus, atrodė lyg žydras meksikietiškas stiklas.

– Jis manęs daugiau nekvietė.

– Aš tik manau, jog jau metas dar sykį pasirodyti, ir tiek. Kai kurios iš tų mergšių nežino, kad jis vedęs, ir aš manau, jog jos turėtų tave pamatyti. – Ji atsigulė ant nugaros ir ėmė ratu sukti vieną koją, pati sau skaičiuodama.

Klėja pastebėjo, kad puikios Mimi krūtys, priešingai nei jos pačios, nekrinta į šalis, kai ji guli ant nugaros.

– Nemanau, kad jam patinka matyti mane aikštelėje.

– O Dieve, Klėja, kas tau darbo? Ateik su manim. Aš nusivesiu tave.

– Neisiu, jei jis nenori, kad aš ten būčiau. Tu nueik ir pasakyk joms, kad jis vedęs.

– Jei nori žinoti, praeitą savaitę buvo kilę šiokių tokių nemalonumų. Tomis neišėjo iš priekabos, kai buvo kviečiamas į sceną, ir Bilis baisiai pasiuto.

– Ir? – Klėja pažvelgė į dangų ir užsimerkė.

Mimi nekantriai atsisėdo, įnirtingai kišdama savo raudonus plaukus po kepure.

– Kaip trisdešimtmetė, esi stulbinančiai buka, Klėja. Kur tu buvai visus tuos metus?

– Kur aš buvau visus tuos metus?

– Tomis pasakė, jog jis žiūri paskutines atkrintamųjų varžybų transliacijos minutes – žinai gi, koks jis sporto aistruolis – tačiau Bilis įtūžo ir įsiveržė į priekabą. Sako, pas Tomį buvo mergina. Bilis griebė televizorių – jis labai stiprus – ir išmetė pro priekabos langą. Televizorius nukrito ir garsiai sprogo.

– Iš kur tu tai žinai?

– Bilis man pasakojo.

— Bilis Maiklas?

— Aš su juo susitikinėjau. Slapta.

— Ten buvo mergina?

— Bilio žmona.

— Norėjau paklausti, ar treileryje buvo mergina?

— Aa. Jo. Taip man pasakojo. Jos galva buvo jam tarp kojų ar panašiai. — Mimi atsisėdo, pilstelėjo į saują kokoso riešutų aliejaus ir ėmė trinti juo sau pilvą bei krūtis.

Aliejaus kvapas Klėjai netikėtai priminė Emą. Ema mokė ją, kaip pačiai daryti stiklainiuose užpilus su tirštame aliejuje plaukiojančiais permatomais *pikake* gėlių žiedlapiais.

— Nori pasakyti, kad ji burnoje turėjo jo penį? — paklausė Klėja.

— Galbūt. O gal ir ne. Turbūt ne. Gali patrinti man nugarą? — Ji padavė Klėjai buteliuką aliejaus ir atsuko jai nugarą. — Ar viskas tvarkoj? Noriu pasakyti, ar tarp jūsų, chebryte, viskas tvarkoj?

— Būtent šis žodis ir tinka geriausiai. Tvarkoj.

— Jūs vis dar mylitės?

— Nesu tikra, kad Tomiui tai labai rūpi. Turbūt aš jam nerūpiu.

— Tau turbūt reikia jį vėl nusivesti pas daktarą Snouvį.

— Daktarą Snouvį?

— Taip. Jis ginekologas. Kartą buvau Tomį nusivedusi. Tai buvo labai seniai, kai mes su juo susitikinėdavome. Jis pats to norėjo. Zyzė kelis mėnesius. Aš atsakydavau „Taip, gerai, kodėl gi ne", tačiau jis neatstojo. Maniau, kad jis pavydi daktarui Snouviui, tačiau ne. Jis tiesiog norėjo pasižiūrėti, kaip tai atrodo.

— Kas kaip atrodo?

— Pati žinai. Tai. Paprašiau daktaro Snouvio, ir jis nerado jokių priežasčių, kodėl Tomis negalėtų pasižiū-

rėti. Taigi mes atėjome, aš atsiguliau ant stalo, daktaras Snouvis įjungė šviesas, sušukau „Veiksmas!", ir jis ėmė aiškinti Tomiui, kas kur yra. – Ji atsigręžė į Klėją. – Klėja, gal galėtum užpilti daugiau aliejaus?

– Tomis nežinojo?

– Aišku, kad žinojo! Jis tik norėjo pamatyti savo akimis.

– Kad jam būtų lengviau orientuotis lytiškai santykiaujant?

– Tai nedaug ką tepadėjo, ar ne? – Ji šaižiai nusijuokė. – Dar aliejaus, Klėja.

Klėja trynė aliejumi Mimi nugarą bei pečius.

Mimi gulėjo išsitiesusi ant rankšluosčio pilvu žemyn. Kojas ji buvo iškėlusi keletą colių virš „Astro Turf" ir nedideliais ratais suko kulkšnis.

– Tačiau kodėl tu taip pasielgei? – po kelių minučių paklausė Klėja.

– Kaip pasielgiau? – Mimi buvo užsimerkusi.

– Galėjai jam duoti paskaityti kokią vaikišką knygelę, kuriose tai parodyta taip aiškiai lyg perpjautas obuolys.

– Tiesą sakant, nemačiau nei jo, nei daktaro Snouvio, nes aukščiau tarpukojo buvau uždengta paklode, tik girdėjau, ką jie kalba. Snouvis sakė: „Štai čia yra tas, o čia yra tas", o Tomis tik mykė: „U-hu, u-hu".

– Kaip teatrališka. Jūs visi vaidinote.

– Aš taip nemanau, – pasakė Mimi. Ji įsižeidė. – Nebūčiau tau sakiusi, jei būčiau žinojusi, kad imsi pykti.

– Aš visai nepykstu.

Mimi atsimerkė:

– Daugiau niekuomet nieko nepasakosiu, jei teiki tokiems dalykams kažkokią reikšmę.

Pokalbis su Mimi neįtikino Klėjos vestis Tomio pas ginekologą ir, jei norite, sutvirtino jos pasiryžimą neiti daugiau į filmavimo aikštelę. Tikriausiai ji pasielgė neišmintingai paklaususi Tomio, ar tiesa, kad Bilis Maiklas išmetė pro jo priekabos langą televizorių tąsyk, kai žiūrėjo atkrintamąsias varžybas, o kažkokia mergina tuo tarpu laikė burnoje jo penį.

— Kas tau taip pasakė?! — užriko jis.

Ji buvo apstulbusi, kad jis taip staigiai pradėjo šaukti, nė nepasirūpinęs pasiaiškinti.

— Ta prakeikta Mimi negali gyventi nepridariusi kam nors nemalonumų! Ji visuomet buvo prakeikta melagė.

— Koks skirtumas, kas man pasakė?

— Na, tai netiesa — štai koks skirtumas. Ir aš noriu, kad tu ateitum į filmavimo aikštelę ir pasižiūrėtum pati. Rytoj.

— Kodėl mano atvykimas į aikštelę turėtų reikšti, jog tai netiesa? — atkakliai klausinėjo ji.

— Ateik, ir viskas. Man nerūpi tavo prakeikta logika.

Klėja viena sėdėjo Tomio priekaboje, žiūrėdama pro langą be stiklo. Mimi buvo pasakojusi, kad vaidinanti šiame filme aktorė Treisė Bond savo priekabos tualete nenorėdavo paspausti pedalo ir nuleisti vandens. Kiekvieną dieną po pietų vairuotojas, turėjęs priekabą vežioti ir palaikyti joje tvarką, išeidavo iš darbo. Profsąjunga atsiųsdavo kitą. Kartais kuris nors ištverdavo kelias dienas, kol galų gale įsiutęs dėl pažeminimo, kad turi kaskart nuleisti vandenį panelės Bond tualete, irgi išeidavo. Per dvi savaites pasikeitė dvylika vairuotojų.

Klėja stebėjo naująjį vairuotoją. Jis sėdėjo ant sudedamos aliumininės kėdutės, visai šalia apšvietimo lempų rato ir skaitė laikraštį.

Tomis užšoko ant laiptų ir įėjo į priekabą. Ant virtuvėlės stalelio stovėjo naujas televizorius.

Kažkoks žmogus įkišo galvą pro atviras duris.

— Gal ko nors norite, vaikučiai?

— Nori ko nors? — paklausė Tomis Klėjos.

Ji svyravo.

— Jis turi visko, ko tik nori. Sodos vandens, kramtomosios gumos, „Hershey" šokolado, trintukų.

Kai ji nusišypsojo, Tomis pasakė:

— Tai jo darbas, mažyle.

Kai ji sukosi padėkoti tam žmogui, jos ranka slystelėjo tarp sėdynės pagalvėlės ir kušetės atramos. Iš nuostabos jai net kvapą užgniaužė — ji įsipjovė pirštą į stiklo šukę, įkritusią už pagalvėlės.

— Tikrai nieko nenori? Turiu grįžti į darbą sekcijoje, — pasakė Tomis, skaitydamas dialogų puslapį. — Ateik pasižiūrėti.

Vėliau Klėja dažnai stebėdavosi, kodėl ji neištraukė rankos su kraujuojančiu pirštu, o slėpė ją už nugaros, tarytum ji turėtų gėdytis.

Prasidėjus kitam dubliui ji išėjo.

Ji buvo nuėjusi į virtuvę pasiimti butelio šaltinio vandens ir nustebusi krūptelėjo, kai iš tamsos pasigirdo jo balsas. Jis lėtai įėjo į valgomąjį. Atrodė, lyg būtų jos laukęs.

— Tu suplėšei tas prakeiktas nuotraukas.

— Aš įsipjoviau pirštą.

— Gera priežastis. Išties gera. Mano žmona plėšo nuotraukas.

Ant pietų stalo gulėjo albumo viršeliai. Ji paėmė

juos ir grakščiai švystelėjo per kambarį į jį. Viršeliai pataikė jam į veidą.

— Jei būčiau norėjusi tai padaryti, man nebūtų pavykę, — pasiteisino ji.

Palenkęs į priekį kaktą, jis greitai apėjo aplink stalą.

— Niekuomet daugiau taip nedaryk, — pasakė jis, purtydamas ore jos ranką. — Girdi? — Jis buvo išraudęs ir kvėpavo trūkčiodamas.

Jis stipriai spaudė Klėjos riešą ir jos kimono rankovė nuslydo ant peties. Jai diegė riešą ir ėmė tirpti ranka, tačiau ji niekuo neišsidavė, kad jai skauda. Ji norėjo, kad jis paleistų ją, tačiau bijojo, jog pamatęs tai, jis laikys ją dar stipriau. Būtų galėjusi mandagiai paprašyti, tačiau iš atsargumo to nedarė. Daugelio metų partizaninės kovos patirtis, kurią ji įgijo kovodama su Berta, išmokė ją nesitikėti, jog su ja bus elgiamasi sąžiningai.

Jos ramumas įsiutino ir sujaudino jį. Jis nerangiai užlaužė Klėjos ranką jai už kaklo, prisitraukė jos veidą prie savęs, prisispaudė dantimis prie burnos ir įkando į lūpas. Kai ji, nors ir kęsdama skausmą nepravėrė burnos, jis atsitiesė ir nuplėšė jai nuo pečių kimono.

Ji bandė nusisukti, užsidengti veidą rankomis, tačiau jis stipriai laikė ją už smakro ir vertė žiūrėti į jį. Jis įsikišo į burną jos pirštą — tą, kuris buvo įpjautas.

Jis braukė drėgnu Klėjos pirštu per jos nuogą pilvą, burna sekdamas kruvinu pėdsaku. Jos kraujas maišėsi su jo seilėmis, kol pagaliau jo burna atsidūrė ant jos likusių pirštų, įkištų į vidų. Ji vaitojo iš įtūžio.

Po tos nakties Klėjai nebereikėjo dar kartą klausti, ar Bilis Maiklas iš tiesų išmetė televizorių pro Tomio priekabos langą. Ji žinojo atsakymą. Pats faktas, kad ji įsipjovė pirštą į stiklo šukę, nukritusią nuo išdaužto

lango, savaime dar nebuvo įrodymas, jog Tomis melavo, tačiau ji žinojo — istorija apie merginą buvo tiesa.

Ji sėdėjo ant zomšinės sofos, žvalgėsi į tinkuotas Tomio namų sienas, į kaubojus vaizduojančius paveikslus bei metalines jūros žuvėdrų skulptūras ir pagaliau nusistebėjo, kad ji atsidūrė čia, stebėjosi, kad jos beatodairiškas bėgimas atvedė pas Tomį Heivudą, į jo namą Malibu kalvose. „Nebesu nuošaly nuo srovės, — pamanė. — Aš plaukiu srovėje. Tačiau kaip ir mano senelis, kuris vieną žiemos vakarą nuskendo gelmių paviliotas, plaukiu neteisinga kryptimi".

Ji pašoko ir nuėjo ieškoti Džudės, norėdama paprašyti jos eiti kartu pasivaikščioti. Tačiau Džudė nemanė, jog slampinėti po išdžiūvusius laukus yra geras būdas praleisti laiką, ir Klėja suprato, kad ji nenori eiti.

Darau tai dėl tavęs, Klėja, — pareiškė Džudė. Su savimi ji pasiėmė bloknotą stenografuoti ir rašiklį.

Kai jos ėjo stačiai kylančiu skaldos plentu, Džudė pasakė:

— Praeitą savaitę kojotai sudraskė naują Lu Gordono rotveilerių veislės šuniuką. Jis tiesiog ėmė ir pradingo. Lu skambino ir klausė, ar kartais nematėme prie baseino kokio nors ištroškusio šuniuko.

— Iš kur jis žino, kad šunį sudraskė kojotai?

Džudė gūžtelėjo pečiais.

— Jis įsiuto, nes šuo buvo labai brangus. Sakė, jei būtų žinojęs, jog kojotai rengiasi sudraskyti tūkstantį dolerių kainuojantį šunį, tai būtų tuoj lėkęs prie aptvaro.

Džudė stabtelėjo ir ėmė kažką rašyti į bloknotą, Klėja kantriai laukė. Kai ji baigė rašyti, jos patraukė toliau ir pasuko į šalutinį kelią, kuris ėjo pipirmedžių giraitės link. Giraitės pakrašty buvo maža namukų ant ratų stovykla. Priekabos atrodė taip, lyg jos čia būtų

stovėjusios jau daugelį metų. Kiekvienas plotelis buvo aptvertas gofruoto metalo aptvarais, prie kurių buvo susikaupę krūvos sudžiūvusių lapų bei šakų. Pasukusios į šalutinį kelią jos galėjo pasiekti giraitę neidamos per stovyklą.

— Ar čia kada nors ateina merginos, kai manęs nėra namie? — paklausė Klėja. Susigėdusi savo klausimo ji pažvelgė į lygų vandenyną, plytintį toli apačioje. Kvepėjo druska ir laukinėmis garstyčiomis.

— Merginos?

— Kai būnu su Mimi. Kai manęs čia nėra.

— Kartais ateina, — neryžtingai pasakė Džudė, — tačiau tu jas pažįsti — ateina Džambo mergina kartu ir K. Z. žmona.

— Ar tu kada nors susitikinėjai su Tomiu? — Klėja perbraukė tarp pirštų ilgą garstyčių žiedų stiebą, ir jos sauja staiga prisipildė plonyčių geltonų žiedlapių. — Na, kaip Mimi, supranti, ką turiu galvoje? — Ji suvalgė keletą žiedų. — Regis, tu jį gerai pažįsti. Manau, kur kas geriau už mane.

— Jis mano brolis, — pasakė Džudė.

Klėja sustojo ant kelio ir įdėmiai pažvelgė į plonyčius lyg šlapias ryžių popierius žiedlapius jos rankoje. Atrodė, jog ore tvyro karštos dervos kvapas. Aplink jas kilo tirštos karščio bangos. Ji pabandė nukratyti žiedlapius nuo delno.

— Nežinojau, ar jis tau tai sakė.

Klėjos delnai buvo drėgni ir žiedlapiai prilipo prie jos odos.

— Kodėl tu tai darai?

— Jam patinka, kad aš esu šalia.

— Ne. Aš ne tai turėjau omeny.

— Jei būčiau pasilikusi namuose, dabar sėdėčiau

kokiame nors kioskelyje ir pardavinėčiau „povandeninius laivus".

— Povandeninius laivus?

— Tai tokie ilgi sumuštiniai. O čia bent jau susitinku su žmonėmis. Ir niekuomet nebūna šalta. Kada panorėjusi galiu paplaukioti baseine.

— Tai štai kodėl žmonės gyvena Kalifornijoje.

— Todėl, kad čia jiems geriau nei kitur.

— Kodėl tai paslaptis?

— Paslaptis?

— Taip.

— Iš tiesų tai visai ne paslaptis. Jis tiesiog apie tai negalvoja. Tai jam nieko nereiškia. — Ji dvejojo. — Gal tu geriau neprasitark, kad tai žinai, jei jis tau nesakė. Gal jis nenori, kad tu žinotum. Jis gali įsiusti.

— Man regis, jog tai ir yra vadinama paslaptimi.

Džudė nuėmė dangtelį nuo rašiklio ir perbraukė juo per metalinę bloknoto spiralę. Pasigirdo šaižus spragsintis garsas ir laukuose čirškiantys vabzdžiai staiga nuščiuvo.

— Manai, kad jis turėtų mane atleisti?

— Nežinau, — atkirto įtūžusi Klėja ir žengė tolyn.

— Buvau nustebinta, kai jis tave vedė, — pasakė Džudė, vydamasi ją. — Šiaip jis niekuomet nepasakoja man tokių dalykų, tačiau pasakė, jog tu rami. Tu moki tinkamai elgtis, o jam tai neįprasta. Jam buvo metas vesti. Tùriu omeny, dėl karjeros. Visi manė, jog vedybos — puiki mintis. Jis sakė, kad tu klasiška. Tu buvai pirmoji mergina, kuri nelakstė paskui jį dėl to, kad jis žymus aktorius. Anksčiau jis niekada nebuvo sutikęs tokios merginos kaip tu. — Ji buvo uždususi.

— Aš nelaksčiau paskui jį, — pasakė Klėja, stabtelėdama ir žvelgdama į ją. — Aš bandžiau pabėgti.

— Pabėgti? Nuo ko pabėgti?

Klėją akimirką apakino saulėje staiga blykstelėjusi stovyklos palydovinės televizijos antenos lėkštė. Ji užsidengė rankomis akis.

— Nuo namų. Kaip ir tu. — Ji apsisuko ir nuėjo į pakalnę.

— Tu pyksti ant manęs? — paklausė Džudė, sekdama paskui ją. — Aš irgi nebuvau sutikusi tokios kaip tu.

— Manau, kad tau reikia susirasti kitą darbą. Mes abi turime susirasti.

— Tu rimtai?

— Daugiau jokių „Tucks" paketų.

— Žinai, anksčiau pirkdama juos varžydavausi. Bijodavau, kad kasininkė nepagalvotų, jog perku sau. Gali įsivaizduoti?! Žinau, kad tai kvaila, tačiau aš bijodavau. O dabar ji kasryt tiesiog paima nuo lentynos paketą ir padeda ant prekystalio. Dabar aš nebesivaržau. Dirbdama šį darbą šio to išmokau. Galiu paprašyti bet ko.

Klėja pasakė Tomiui, kad norėtų persikelti į miestą.

— Tu turbūt juokauji, brangute. Kas tau čia nepatinka?

— Turiu omeny, noriu persikelti viena.

Jis tūžmingai iškvėpė orą ir nuleido štangą, sunkiai bumbtelėdamas ją sau ant krūtinės. Jis gulėjo ant mėlyno kilimo, ant juosmens buvo pasirišęs rankšluostį ir treniravosi su nauju sunkumų komplektu. Klėja pirmą kartą pastebėjo, kad kilimas buvo tokios pat spalvos kaip ir jo akys. Jai pasidarė įdomu — ar tik jis nebus pasirinkęs šio kilimo todėl, kad jis dera prie jo akių spalvos?

— Tai nepanašu į tave, mažyte, — suurzgė jis nukeldamas štangą nuo krūtinės.

— Norėčiau, kad manęs taip nevadintum.

— O kaip gi tave vadinti? — Jis greitai padarė dešimt pritūpimų.

— Tau juk vis vien, ar aš čia, ar ne.

— Eikš, — pamojo jis, kviesdamas ją artyn.

— Aš dėl to nesiskundžiu, — pasakė ji. — Tiesiog nenoriu gyventi kartu su žmogumi, kuriam nerūpiu.

— Vėl ta Mimi tau ką nors prikalbėjo?

— Ne.

— Eikš. — Jis nusiėmė rankšluostį ir numetė jį ant lovos. Dabar buvo nuogas, sulenktomis per kelius kojomis. Jis paėmė į ranką savo penį.

— Kiek laiko mes jau vedę? — paklausė jis. — Žiūrėk, aš esu izoliuotas kaip ir jis. Tai vienas iš šio biznio trūkumų, tačiau man patinka tai daryti. Aš negaliu palikti šio prakeikto namo. Mane tuoj apstotų minia. Mano namai man yra viskas.

— Norėjai pasakyti, kad esi atskirtas?

Jis suraukė antakius.

— Ne izoliuotas, o atskirtas. Izoliuotos sienos.

— Anglų kalbos pamoka?

— Bandau suprasti, ką būtent tu nori pasakyti. — Ji nusuko akis, susigėdusi savo melo. Dabar ji pirmą kartą suvokė, jog bijo jo.

— Klausyk, man patinka, kai tu su manim. Mudu galime būti artimi. Iš karto tai supratau, o man taip nedažnai atrodo.

Ji nusišypsojo.

— Aš niekada nebuvau pernelyg artimas su moterimis, — padrąsintas jos šypsenos pasakė jis. Jis tingiai judino ranka penį. — Tu visai kaip draugužis, tačiau ne vien tik.

— Galbūt aš išvyksiu trumpam, — pasakė ji ramiai. — Ne į Los Andželą. Tu neprieštarausi?

Jis garsiai atsiduso.

— Juk to nedarysi? Tu važiuoji su manim į Maroką. Viskas jau sutvarkyta. — Jis uždėjo rankas už galvos ir įsirężė, rodydamas savo erekciją. — Biznis yra biznis. — Jis mirktelėjo jai. — Beje, mes jau šeši mėnesiai kaip vedę, mažyte.

— Arba, kaip tu sakai, biznis yra tipo biznis. — Ji patraukė link durų.

— Koks skirtumas. — Jis vėl išsitiesė ant grindų ir paėmė štangą.

Klėja akimirką suabejojo, ar jis kartais nenori pakelti ją savo peniu. Ji įsivaizdavo, kaip štanga krenta ant jo — krenta ant gerklės — ir sutraiško jį. Jai buvo gėda savo bailumo — tačiau manė esanti baili ne todėl, kad troško jo mirties, o todėl, kad nepajėgė pasakyti, ką iš tiesų galvoja, ko iš tiesų nori.

Mimi jai labai pavydėjo. Ji irgi tikėjosi vykti į Maroką, tačiau Bilis Maiklas buvo pažadėjęs savo žmonai, kad kada nors nuveš ją į Afriką.

— Tai netgi ne Afrika, — su kartėliu pasakė ji Klėjai. — Ji mano pamatysianti ten dramblius bei liūtus. Ji nelabai apsidžiaugs, kai supras, jog tai visai ne jos suknista Afrika.

Jos sėdėjo prie baseino. Kalvose degė krūmai ir ore tvyrojo stiprus dūmų kvapas. Klėja skaitė turisto vadovą apie Maroką ir pavertė jį taip, kad Mimi pamatytų žemyno kontūrus ant viršelio.

— Noriu pasakyti, kad tai neafrikietiška Afrika! — irzliai šūktelėjo Mimi. Ji valgė taką. — Tu ten niekuomet nebuvai, todėl ir nesupranti! Tai labai seksuali vasaros stovykla, ir ten nėra jokių taisyklių. Su tavim elgiamasi kaip su karaliumi. Atsiprašau, — pasitaisė ji, — kaip su karaliumi ar karaliene. Geriau nė negali

būti. Tiesiog Nirvana. Ta vieta būtų visai nepatraukli, jei pasibaigus filmavimui nauji draugai ir toliau susitikinėtų, o meilužiai net grįžę namo tęstų žavingas apgavystes, — paaiškino Mimi. — Gyvenimas Maroke buvo žavus tik dėl to, kad viskas ten laikina. Tai sugrįžimas į išgalvotą paauglystę, tik dabar tu turi pinigų ir nėra tėvų. Dažnai, jei pasiseka, nebūna ir žmonų ar vyrų.

— Tik nesakyk Tomiui, kad aš mačiausi su Biliu Maiklu. Prisiek Tomio motinos kapu, kad nesakysi.

Mimi prašė Tomio pasiimti ją į Maroką asistente, tačiau jis atsisakė, todėl ji labai nenorėjo, kad Tomis sužinotų apie jos susitikimą su Biliu.

— Jis toks bukas, kad pats, žinoma, vis dar negali susiprotėti, — pasakė ji Klėjai. — Jis mano, jog iš tiesų norėjau su juo dirbti.

— Tau nebūdinga rūpintis, — pasakė Klėja, — ką pamanys Tomis. — Ji nusičiaudėjo.

— To reikia, kad apsaugočiau tave, taigi nesiskųsk. — Sūrio ir salotų trupiniai nuo tako krito Mimi ant kelių ir ji nubraukė juos ant „Astro Turf".

Klėjos dėmesį akimirką atitraukė spalvų grožis — ryškiai oranžinis sūris ant plastikinės žolės ir šviesiai žalia salotų skiautelė ant Mimi didžiojo kojos piršto, kurio nagas buvo nudažytas sodriai raudona gaisrininkų mašinos spalva.

— Mane? Labai ačiū.

— Ar niekada nepastebėjai, kas atsitinka, kai tavo vyras sužino, jog tavo geriausia draugė turi meilužį? Jam pradeda vaidentis visokia velniava. Jei sužinotum, kad Bilis Maiklas miega su kuo nors, juk nepagalvotum, jog Tomis irgi rengiasi pasiausti ir su kuo nors pasidulkinti, tiesa? Tačiau jei apie tai, kad aš dulkinuosi su Biliu, sužinos Tomis, jis pradės tave įtarinėti.

— Gal ir tiesą sakai.

Mimi padėjo taką į šalį.

— Kaip tu gali būti tokia kvaila? Juk jie todėl ir nervinasi, kai moterys kartu pietauja. — Ji ėmė kalbėti ramesniu tonu. — Jie įsitikinę, jog mes kalbamės apie jų pimpalus. Jie *trokšta*, kad kalbėtume apie jų pimpalus.

Ji nuleido kojas į baseiną.

— Žiūrėk, aš esu kaip Tomis. Šeimos neturiu, ir ačiū Dievui. Tiesa, turiu seserį, rodos, gyvenančią kažkur Aliaskoje. Mano tėvas buvo vienas iš komunistų prekeivių-jūrininkų. Jis buvo Malaizijoje ar kokioje kitoje suknistoje skylėje, ėjo tuščiu paplūdimiu ir išgirdo kažką šaukiant nuo stataus kranto. „Ar tu kalbi angliškai?", sušuko vyriškas balsas, o mano tėvas atsakė: „Taip". Paskui balsas sušuko: „Ar tu žaidi bridžą?", ir mano tėvas įstrigo ten aštuoneriems metams. O aš tuo tarpu miegojau ant sudedamos kušetės pas savo piktą tetą Detroite.

— O *tu* ar moki žaisti bridžą? — paklausė Klėja. — Aš ieškau ketvirto partnerio. Tiesą sakant, antro bei trečio taip pat.

Mimi spyrė į vandenį ir aptaškė ją.

— Tu tikrai panaši į vieną iš tokių, kurios žaidžia bridžą. Kiek kartų turiu tau kartoti, kad vyrus reikia laikyti po padu? Štai mano tėvo nebuvo kam suimti į rankas. Jiems reikia nustatyti taisykles. Turi kartoti jiems: „Vienuoliktą privalai būti namie", „Nepalik savo vaikų". Kai svarstai, atrodo nuostabu, tačiau iš tiesų tai labai sunkus darbas — lyg akmenis skaldyti.

— Mano brolis Diksis sako, jog taisyklės tam ir yra, kad būtų laužomos. Todėl jos ir vadinamos taisyklėmis.

— O gal jis kartais turėjo omeny akmenis? Žinai, tu nemoki elgtis su vyrais, Klėja. Jau seniai norėjau su tavim apie tai pasikalbėti. — Mimi mostelėjo pirštu į

Klėjos margaritų kokteilį ir ši padavė jai savo taurę. — Tu netgi nebandai, o tai didelė klaida.

— Ko nebandau?

— Kai mudu su Biliu gulime lovoje, jam pasakau, jog gali liesti tik mano kojas — kojas, užpakalį ar panašiai. Ir tada tiesiog guliu, atstačiusi jam savo nuogą užpakalį, o jis tiesiog šėlsta.

— Nieko nuostabaus.

— Klėja, jis šėlsta iš malonumo!

Klėja papurtė galvą.

— Argi Bilio Maiklo elgesys įrodo, jog tai patinka ir visiems kitiems vyrams?

— O tu paklausk Tomio. Aš tau leidžiu. Tik nesakyk, jog tai aš sugalvojau, — skubiai pridūrė ji. — Apsimesk, jog papasakojo kokia nors draugė. Pati įsitikinsi.

— Aš nenoriu klausti Tomio.

— Tu nieko neišmanai apie tokius dalykus, Klėja. Verčiau palik tai man. Tai ne tavo parapija. — Ji atsigręžė į namą ir suspiegė: — Ar Tomis namie?! Tomi!

Tarpdury pasirodė Tomis. Jis buvo apsimovęs trumpikes, apsiavęs sportiniais bateliais ir užsirišęs antriešius. Nugarą ir krūtinę jis buvo įsitrynęs aliejumi, ir išryškėję raumenų kontūrai Klėjai priminė dubenėlio bifšteksui kraštus. Jis atrodė toks gražus, kad ji net nusišypsojo.

— Sveika, mažyte, — pasisveikino jis. — Aš tavęs jau tipo ieškojau. Manai, kad mes galėsime žaisti tenisą tokiuose dūmuose? — Jis iškėlė delną, lyg tikrindamas, ar nelyja.

— Mes čia kalbėjome apie vieną merginą — tu ją irgi pažįsti, — skubiai išbėrė Mimi. — Pameni tą Džudės draugę? — paklausė ji, atsigręžusi į Klėją.

Klėja suraukė antakius, tikėdamasi sustabdyti ją.

Tomis nenustygdamas vietoje švysčiojo raketę iš vienos rankos į kitą – jam buvo nelabai įdomu. Už trumpikių jis buvo užsikišęs mažą rankšluostį.

– Mudvi su Klėja dabar apie ją kalbėjome, – tęsė Mimi. – Ji turi tokį draugužį ir yra su juo labai griežta, tiesa? Ji leidžia jam liesti tik tam tikras savo kūno vietas, kasdien skirtingas, ir nepakenčia jokių pažeidimų. Pavyzdžiui, pirmadieniais jis gali turėti ją tik iš už nugaros, o kartais ji leidžia jam naudoti tik burną. Ji visą laiką keičia taisykles, tačiau labai griežtai reikalauja jų laikytis. Kartais ji draudžia ją bučiuoti, tačiau išskyrus tai, jis gali daryti viską, ką tik panorės. Viską.

Tomio veido išraiška pasidarė aviniška, kaip berniuko, kuris stengiasi neparodyti, kad jam malonu. Klėjos nuostabai, Tomį tai akimirką sudomino. Ji netikėtai pamatė jo seksualumo apraišką – seksualumo, kuris, kaip tvirtino Mimi, buvo nesunkiai nuspėjamas ir, kadangi jis buvo vyras, kiek per lengvai pasotinamas.

– Atmink, – daugybę kartų sakydavo ji Klėjai, – jo orgazmas reiškia pabaigą, o tavasis – pradžią.

– O tu ką apie tai manai? – paklausė Mimi Tomio. Ji stovėjo sekliame baseino gale, įsisprendusi rankomis į klubus, ir triumfuodama žvelgė į Klėją. – Ką tu norėtum daryti?

Jis nežinojo, ką atsakyti.

– Drąsiau, Tomi, sakyk gi! – provokavo Mimi.

Klėjai buvo visai nesmagu, kad jis toks sutrikęs. Mimi bandė pažeminti jį ir parodyti Klėjai, jog ji nieko neišmano apie vyrus. Jis pažvelgė į Klėją su anksčiau jai nematyta veido išraiška. Staiga ji suvokė, kad jo veide atsispindi maldavimas.

– Jis žais tenisą, – pasakė ji. – Tačiau jam bus leidžiama žaisti tik kairiąja ranka, ir jis turės nusiauti

vieną batą. Aš pati numausiu jį nosimi ir įsikišiu už apatinių kelnaičių.

Ji išgirdo, kaip jis lengviau atsiduso.

— Skamba tipo liuksiškai, — pasakė vėl sukdamas rankose raketę. — Nori pažiūrėti? — paklausė jis Mimi. Klėja davė laiko, kurio jam reikėjo, ir jis buvo už tai dėkingas. Ji pažvelgė į jį netikėtai susidrovėjusi, o jis mirktelėjo.

— Gal kitąsyk, — pasakė Mimi piktai nusiėmusi viršutinę bikinio dalį ir numetusi ją ant žemės.

— Tiesa, vos nepamiršau, — šyptelėjo Tomis ir su rakete patapšnojo Mimi per galvą. — Po piko valandos pas tave užšoks Bilis. „Padaryk atšaldytų kokteilių ir pasiruošk povandeniniam masažui", pasakė.

— Eik velniop, — atšovė Mimi, pūkštelėjo į vandenį, pasinėrė ir perplaukė baseiną po vandeniu.

— O ką aš turėjau daryti? — paklausė Tomis Klėjos.

Klėja tik papurtė galvą, neįstengdama paaiškinti.

— Einu atsinešiu raketę.

— Žinai, o man patiko istorija apie Džudės draugę.

Kasablankos oro uoste keleivius, atskridusius lėktuvu iš Los Andželo, sulaikė kareiviai ir uždarė mažame kambarėlyje. Juos laikė ten uždarytus daugelį valandų. Klėja stebėjosi, jog kareiviams buvo nė motais, kad Tomis — įžymi Amerikos kino žvaigždė, o Tomis dar labiau nustebo, kai kareiviai, išgirdę jo reikalavimą leisti jam pasikalbėti su šalies prezidentu, ėmė kvatotis. Jiems belaukiant drėgname dvokiančiame kambaryje, Tomis su Biliu Maiklu stengėsi pataisyti kelias scenarijaus vietas, kurios, Tomio manymu, nebuvo iki galo apgalvotos. Paskutinę minutę sužinojusi, kad Maroke dramblių nėra, ponia Maikl nutarė su jais neskristi.

Klėja po kambarį žingsniavo pirmyn ir atgal stebėdama vieną vyriškį, suglebusį ir tuo pat metu pedantiškai besėdintį ant lagamino. Dideliame bloknote jis piešė eskizus. Pagavęs Klėjos žvilgsnį, šiai bežvelgiant per jo petį, jis pasisakė esąs dailininkas, vardu Alekas Santosas. Jo veidas buvo smulkus, išvargęs, subtilus. Klėja nebuvo tikra, tačiau jai pasirodė, kad jo blakstienos buvo padažytos. Ją sužavėjo maloni jo bendravimo maniera.

Ponas Santosas pakvietė Klėją apsilankyti jo namuose Marakešo senamiestyje. Ponas Santosas ant tamsiai mėlyno popieriaus (mėlynojo Mažorelio popieriaus, kaip vėliau jai paaiškino, pavadinto prancūzų dailininko, kuris gyveno Marakeše, vardu) skiautelės užrašė savo vardą bei adresą, kai tuo metu priėjo Tomis. Pamatęs ją imant tą skiautelę ir rūpestingai įsikišant į kišenę, jis susiraukė. Sugriebęs Klėją, kai ši norėjo supažindinti jį su ponu Santosu, jis nusitempė ją šalin.

— Kas tas vyrukas su dažytomis blakstienomis? — paklausė jis garsiai.

Marakeše ji užsuko pas poną Santosą. Jis gyveno su vienu jaunuoliu, vardu Abdula, kuris, pasak pono Santoso, buvo Žano Kokto sūnėnas. Jie papasakojo jai miesto istoriją, nusivedė į prestižines parduotuves medinoje, o ponas Santosas supažindino ją su rašytojais, dailininkais bei kai kuriais karališkosios šeimos nariais, kurie gyveno senuosiuose Glaoui rūmuose. Abdula kantriai vaikštinėjo su ja po Medersą ir Bahiją.

Klėja parašė Emai, jog Marakeše nėra daug į ką pasižiūrėti: „Tai paskutinė didelė oazė prieš Sacharą. Paslaptingas žydintis miestas, nei viduržemiškas, nei šlykščiai ištvirkėliškas kaip Tanžyras, nei rytietiškas ir aristokratiškas kaip Fesas. Jis afrikietiškas, paskutinis

berberų postas prieš Atlaso kalnams išnykstant rūsčiuose, pavojinguose Pietuose".

„Kaip visada, atkreipiau dėmesį į gautas pamokas, — skaitydama, ką parašiusi, pamanė Klėja. — Kokia aš gera mergaitė".

Santosas nusivedė ją į prekybos ministro surengtą *thé dansant*. Ministras iš Marbelos vienai dienai pasikvietė „Gipsy Kings". Ten buvo Jugoslavijos ambasadorius ir keletas žmonių iš Jemeno, matyt, visi giminės. Džentelmenai iš Jemeno vilkėjo puikiais angliškais kostiumais ir dryžuotais marškiniais kiek per stipriai užveržtomis ir standžiomis apykaklėmis. Moterys buvo taip apsunkusios nuo vakarinių brangenybių ir karolėliais bei blizgučiais išsiuvinėtų suknelių, kad sunkiai bepašoko. Viena iš moterų, šeichė, sėdėjo šalia Klėjos ant siauros sofos. Ji buvo ką tik atvykusi iš Paryžiaus ir labai nustebo, kai Klėja prisipažino niekuomet ten nebuvusi.

Svetainių dekoracijos ministro rūmuose buvo baltos ir paauksuotos. „Kaip Versalyje", — šnibžtelėjo ministras Klėjai, lyg tai būtų buvusi kokia paslaptis. Kai ėmė groti muzika, Jo Ekscelencija paeiliui pašoko su visomis moterimis. Vieno šokio metu jis per savo partnerės galvą paklausė Klėjos, ar kartais ši neplanuojanti nuvykti į Fesą, kur gyvena jo motina. Ji labai džiaugtųsi — tiksliau sakant, jai tai būtų garbė — priimti savo namuose tokią įžymią amerikiečių kino žvaigždę kaip Klėja.

— Tačiau aš nesu kino žvaigždė, Jūsų Ekscelencija, — gynėsi nustebusi Klėja, kai jis stabtelėjo prie jos ir pasodino savo išsekusią partnerę į mažą krėslą. Klėja baiminosi, kad moteris gali netilpti į krėslą. Jai besisė-

dant, nuo suknelės nutrūko keletas blizgučių ir nuriedėjo marmurinėmis grindimis.

Ministras nusišypsojo tokius dalykus išmanančio žmogaus šypsena.

— Brangioji mano, juk jūs iš Holivudo, tiesa? — Įsikišęs rankas į savo balto kašmiro švarko kišenes jis sūpavosi vietoje.

Šeichė jam nusišypsojo ir linktelėjo savo žavia galva.

— Tai mano vyras Tomis Heivudas yra kino žvaigždė, o ne aš. — Klėja nesuprato, ar ministras flirtuoja su ja apsimesdamas, kad netiki ja, ar iš tiesų mano, jog ji kino žvaigždė.

— Turėjote man tai pasakyti, — patempusi lūpą pasakė šeichė ir atsisuko į Klėją. — Ar jūs pažįstate Dirką Bogardą? Prisiekiu, jis labai senas mano draugas.

Kitame kambario gale Klėja pamatė Aleką Santosą, kuris, ištiesęs priešais save lieknas kojas, sėdėjo ant taburetės ir kalbėjosi su rožinio šifono sarį vilkinčia žavinga moterimi. Klėja norėjo prie jų prisėsti, tačiau suabejojo, ar tai būtų taktiška.

— Ar jis kada nors jums pasakojo tą nuostabią istoriją apie savo šunį, regis, aviganį? — paklausė Klėjos ministras.

— Kas?

— Dirkas Bogardas.

— Tačiau aš jo nepažįstu.

— Prisiekiu, jis dabar Šveicarijoje, — pasakė šeichė, — savo žavingoje viloje. Anksčiau ji priklausė Begamui pirmajam.

Jai ėmė darytis šiek tiek nuobodu su Klėja, kuri nebuvo Paryžiuje ir nepažinojo jos seno draugo.

— Tai išties nuostabiausia istorija iš visų mano girdėtų. Būtinai paprašykite jo, kad papasakotų ir jums apie

nupjautus pirštus ir pasiklydusią avį — neįtikėtina! — pasakė ministras, iš susižavėjimo net nusipurtydamas.

— Gal norėtumėte dar arbatos? — paklausė Klėja šeichės.

Šalia Klėjos ant lazuritinio stalelio stovėjo arbatos servizas. Vos tik ji spėjo pakelti sunkų sidabrinį arbatinuką, lyg iš po žemių išdygo tarnas su mažu lenktu peiliu prie diržo — tarytum ji būtų jį kvietusi. Suraukęs antakius jis paėmė iš jos arbatinuką. Šeichė papūtė lūpas, vos pastebimai papurtė galvą ir džinas dingo taip pat ūmiai kaip ir pasirodė.

Kai vienas iš jaunųjų princų, Brauno universiteto studentas pakvietė ją pašokti skambant „My Way", Klėja pajuto didžiulį palengvėjimą. Ji žinojo, jog taip galėtų pasakyti pats ministras, tačiau jai atrodė, jog „Gipsy Kings" sugrojo tą prastą dainą geriausiai iš visų atlikėjų. Princas laikė ją prisiglaudęs kiek per arti ir pasakė labai trokštąs kurią nors dieną pakviesti ją į savo brolio žirgyną, tačiau taip niekada ir nepakvietė.

Vakarėjant Klėja, kaip buvo pamėgusi, viena sėdėjo „Café de Paris" terasoje, antrame aukšte, iš kur buvo matyti Djema el Fna aikštė, ir gal jau dešimtą kartą bandė perskaityti Editos Vorton knygos apie Maroką skyrių „Haremai ir ceremonijos".

Aikštėje buvo tūkstančiai žmonių. Iki jos metalinio staliuko, kur ji žiūrėjo ir klausėsi, atsklisdavo vandens pardavėjų, užsimaukšlinusių skrybėles su linguojančiais raudonais bumbulais varpelių skambesys, greitas gyvačių kerėtojų būgnų ritmas ir kimūs oranžines rožes pardavinėjančių moterų riksmai. Ji pamanė, jog aštrus, bliaunantis istorijų porintojų rago garsas galėtų tikti Idriso pasiuntiniams, kviečiantiems kankinius į rojų.

Pamažu temo. Taukuotuose angliniuose keptuvuose buvo užkurti laužai, ir tiršti melsvi dūmai, nešantys taukų ir pelenų kvapą, pasklido po aikštę. Tik prieš pat sutemstant ji nenoriai pakilo eiti, kiekviename žingsnyje mėgaudamasi tuo, kas jai buvo tapę savotiška ceremonija — nedidelės sąskaitos apmokėjimas, atsisveikinimas su padavėju, kartais atsainus, o kartais malonus, melancholiški berniuko, stovinčio ant drėgnų koklinių laiptų prašymai duoti jam kokakolos butelį, kurį ji palikdavo ant stalelio.

Taip per tą Marakeše praleistą mėnesį Klėja suprato, jog gali būti viena. Ji suvokė, jog po visų tų metų tai — sukrečiantis atradimas. Anksčiau ji niekuomet nebuvo gyvenusi viena, ir dabar suprato, jog gali pasirūpinti savimi netgi tokioje labai vyriškoje ir nepalankioje kultūroje — tai suteikė drąsos ir ji pasijuto laiminga.

Nors tame dykumos pakraštyje buvo baisiai karšta, Tomis, kai jo nereikėdavo filmavimo aikštelėje, mėgdavo žaisti tenisą. Į pavakarį, kai oras šiek tiek atvėsdavo, jiedu su Klėja valandą ar dvi žaisdavo tenisą raudono molio korte viešbučio sode. Tai buvo vienas iš tų nedaugelio atvejų, kai jie likdavo vieni, tačiau žaidimas būdavo toks įtemptas, kad kalbėtis jie neturėdavo nei laiko, nei jėgų.

Kartą baigę žaisti jie ėjo per sodą į barą. Klėja sunkiai alsavo. „Įdomu, apie ką jis dabar galvoja? — pamanė Klėja. — Tikriausiai džiaugiasi mane nugalėjęs". Jis nemėgo pralaimėti, ypač žmonoms. Jį erzino tai, kad Klėja žaisdavo sena medine rakete. Laikė tai jai būdingo užsispyrimo dalimi, prisirišimu prie dalykų, kurie, jo nuomone, buvo senamadiški, kaip ir baltų drabužių vilkėjimas korte, dar vienas jį siutinęs Klėjos įpro-

tis. Nors jis elgėsi taip, lyg ji būtų vienintelis žmogus pasaulyje, kuris vis dar žaidžia tenisą baltais drabužiais, ji suvokė, kokie erzinantys gali būti jos įpročiai. Žaisti tenisą medine rakete ir vilkėti baltais drabužiais ji, savaime suprantama, išmoko iš Emos. Tomis, norėdamas rudai įdegti, mėgo žaisti mūvėdamas trumpikėmis, ir nors ji niekuomet tam neprieštaravo, jai buvo malonu aptikti savo kambaryje kortelę su prašymu, kad žaisdami tenisą viešbučio teritorijoje svečiai vilkėtų baltais drabužiais.

— Kai grįšime į Los Andželą, norėčiau gyventi atskirai, — pasakė ji, bandydama neatsilikti nuo jo siaurame takelyje. Ji staiga užuodė oleandro žiedų kvapą.

— Tau reikia pasikalbėti su Džeriu. — Jis kalbėjo tiesiai priešais save, ir Klėjai buvo sunku suprasti, ką jis sako. — Mes juk apie tai jau kalbėjomės.

— Su Džeriu? — garsiai paklausė ji. — Su tuo terapeutu, kuris namuose žaidžia biliardą ir ant kaklo nešioja ankhą?

— Kokį dar ankhą?

— Man tai tiesiog kankynė, Tomi! Negaliu suprasti, nesuprantu, kodėl tu prieštarauji. Tau tiesiog kažkas įkalė į galvą tą mintį, kaip tu turėtum gyventi. — Akimirką ji nusistebėjo pati sau, kodėl turėtų būti taip svarbu, kad jis prieštarauja. Prašyti leidimo palikti jį buvo labai keista, netgi jai.

— Klausyk, mažyle, — pasakė jis stabtelėdamas prie baro laiptų. — Aš nesuprantu, kas tau, po galais, užėjo. Pasikalbėk su Džeriu, jis gi žymus psichologas, ar su kuo kitu, su Mimi ar Džude. — Jis balansavo ant kulnų ir šokčiojo pirmyn atgal. — Kokio velnio tu nori?

— Aš norėčiau dirbti.

Jis nusikvatojo:

— Dirbti? — Jis tvojo rakete į metalinės kėdės nugarėlę ir geltonoje terasos šviesoje sujudo daugybė vabzdžių. — Ar per visą savo gyvenimą kada nors dirbai? Ką tu darysi? Ką tu *darai?* Rašinėji apie visokius numirėlius ir skaitai apie tai. Baisiai svarbus darbas. Nori pliaukšti apie knygas? Ar sudarinėti Holivudo šeimų genealoginius medžius? Būtų tikrai įdomu. O gal rašyti apie nykstančius paukščius ar *hula* šokius? Be to, jei turėtum darbą, negalėtum keliauti su manim kaip dabar. Darbas skirtas tiems žmonėms, kuriems jo reikia, mažyle. Štai rytoj šeštą valandą ryto manęs laukia tikras darbas, o tau terūpi paistalioti apie kažin kokią kankynę. — Jis su pasibjaurėjimu papurtė galvą ir nuėjo į barą. — Labas, Huseinai, — išgirdo jį besisveikinant su barmenu Klėja.

Ji atsisėdo ant laiptų. Pūtė švelnus brizas, nešdamas nuo kalnų eukaliptų aromatą. Klėja suvirpėjo — su drėgnais marškinėliais ėmė darytis šalta. Pažaidusi su Tomiu tenisą ji visuomet būdavo visiškai išsekusi, nors ir nenorėdavo to parodyti. Jis išvargindavo ją, nes žaisdavo taip, tarsi ji būtų kitas stambus vyras su „Speed" trumpikėmis. O ji buvo pernelyg užsispyrusi, kad pasiduotų, netgi tada, kai iš nuovargio vos bepajėgdavo atmušti kamuoliuką.

„Gal galėtume sužaisti iš mano laisvės", — pamanė Klėja. Ji nusišluostė veidą savo baltų marškinėlių kraštu. „Gal neverta, kol dar kiek nepasimokiau", — nutarė ji.

Alekas Santosas ragino ją aplankyti Esaouirą, senovinį miestą pakrantėje, už dviejų valandų kelio automobiliu. Abdula negalėjo jos nuvežti, tačiau Tomio vai-

ruotojas buvo laisvas. Klėja jo gerai nepažinojo. Jo vardas buvo Mohamedas, nors Tomis sutrumpintai vadindavo jį Mo. Tomis buvo pažadėjęs Mohamedui, kad pasibaigus filmavimui pasiims jį į Los Andželą dirbti vairuotoju, ir Mo juo tikėjo.

Jie greitai važiavo pro alyvmedžių ir pušų giraites. Kai Mohamedas sustabdė automobilį, kad Klėja šalikelės krautuvėlėje galėtų nusipirkti šilto alaus butelį, ji pastebėjo, jog pakelėje augančių medelių lapai susisukę nuo dulkių ir karščio.

Šalia baltų Esaouiros sienų tiesiai iš jūros kilo šešioliktame šimtmetyje pastatytas portugalų fortas. Apleistą tvirtovę, kurią kadaise šturmavo barbarai piratai, dabar puolė vien iš Atlanto ateinančios audros. Mohamedas buvo pasiskolinęs Tomio nešiojamą grotuvą ir klausėsi jo automobilyje, garsiai pritardamas Viliui Nelsonui, o Klėja vaikštinėjo po baterijų, kurių patrankos kadaise tarnavo Aragono ir Kastilijos armijoms, griuvėsius. Šalia pasivaikščiojimų aikštelės augo vėjų apdraskytos palmės ir nublukusios mimozos.

Pasivaikščiojusi Klėja grįžo prie automobilio ir pasakė, kad norėtų išsimaudyti, tačiau Mohamedas papurtė galvą.

— Kaip tai suprasti? — paklausė ji, atidarydama užpakalines dureles ir purtydama nuo kelnių atraitų smėlį.

Jis gūžtelėjo pečiais ir paaiškino:

— Dabar pernelyg didelės bangos, o aš už jus atsakau. Ponas Tomis liepė man jumis rūpintis.

Automobilyje buvo labai šalta — oro kondicionierius dirbo pernelyg dideliu pajėgumu. Kai jis vėl užsidėjo grotuvo ausines ant kaklo, Klėja pagavo jo gražių akių žvilgsnį galinio vaizdo veidrodėlyje. Ji buvo pavargusi nuo karščio bei kelionės ir pyko, kad ja rūpinamasi.

— Kodėl jūs nesifilmuojate? — paklausė jis, lėtai važiuodamas miesto skersgatviais.

— Tiesiog nesifilmuoju ir tiek, — pasakė ji. — Mohamedai, gal galėtum kiek pareguliuoti kondicionierių, kad nebūtų taip šalta? — Ji užsivilko megztinį, kurį buvo palikusi automobilyje.

— Dykumoje naktį visuomet šalta. Argi jūs to nežinojote? — Jis pasilenkė ir išjungė oro kondicionierių. — Kalifornijoje aš eisiu į mokyklą studijuoti farmacijos, — pasigyrė jis.

Klėja tylėjo.

— Aš turiu dėdę San Chosėje, — pasakė jis.

Ji linktelėjo, žinodama, kad jis stebi ją veidrodėlyje.

— Dirbsiu pas poną Tomį, o vakarais lankysiu mokyklą. Jus aš irgi vežiosiu. — Jis pažvelgė per petį ir šyptelėjo jai. Neketindama padrąsinti jo, Klėja pažiūrėjo pro langą.

Laukai už miesto buvo nusėti dideliais šviežių rūdžių spalvos akmenimis, kurie atrodė taip, tarsi būtų nukritę iš Marso. Klėja iškišo galvą pro langą ir dar sykį pažvelgė į tolstančią Esaouirą. Senasis miestas besileidžiančios saulės spinduliuose buvo kraujo spalvos. Klėja suabejojo, ar kada nors dar begrįš čia, ir su liūdesiu pamanė, jog greičiausiai negrįš. Šiltas oras pūtė jai į veidą. Akimirksniu sutemo ir fortas staiga virto tolumoje dunksančiu juodųjų vynuogių spalvos siluetu. Nuo dulkių ir druskos išdžiūvo jos lūpos ir nosis. Ji lėtai uždarė langą.

Privažiavęs kryžkelę Mohamedas sustabdė automobilį. Mažame purviname namelyje vyras ant rankų laikė vaiką. Klėjai atrodė, jog naktis daugiau atskleidžia nei slepia. Žvakių šviesoje ji pamatė nepažįstamų žmonių gyvenimo akimirką ir vėl pasijuto laiminga.

Mohamedas padavė Klėjai apelsiną, ji nulupo jį ir ėmė valgyti. Uždarytame automobilyje pasklido stiprus ir šviežias apelsino kvapas. Jie važiavo tylėdami. Tikriausiai Mohamedas irgi buvo pavargęs. Jis sakė, kad anksčiau niekuomet nėra buvęs Esaouiroje.

Klėja pajuto, kad automobilis pamažu stoja. Mohamedas sustojo prie kioskelio turistams, kuris jau buvo uždarytas, nerangiai išsiropštė iš automobilio, viena koja atsistojo ant kelio ir susidėjęs rankas už galvos ėmė žvalgytis aplinkui.

— Mes pasiklydome? — paklausė ji, persisvėrusi per priekinę sėdynę

— Ne visai, — draugiškai pasakė jis, įšoko atgal į automobilį ir taip staigiai jį apsuko, kad priekiniai ratai net sužviegė.

— Turėjau važiuoti tiesiai į kaimą, — atsakė jis ir pažvelgė į ją veidrodėlyje. — *Je suis désolé*. Dabar tikriausiai pavėluosime į vakarėlį.

Su jais buvo atvykęs jaunas kinematografijos studentas, vardu Robas, priimtas į filmo komandą vien dėl to, kad jo tėvas buvo kino studijos galva. Tomis ir Bilis Maiklas nežinojo, ką su juo daryti, todėl įsėdus į lėktuvą Bilis jam tarė:

— Štai ką, vaikine, tu vienintelis gali tai padaryti, todėl neapvilk mūsų: turi rasti tokį asilą, kuris varosi su merginomis.

Klėja du ar tris kartus matė Robą naršantį siaurais purvinais *souk* keliukais. Ji suabejojo, ar kartais nereikėtų pasakyti jam tiesos, jog ieškoti to asilo jam buvo pavesta tik tam, kad jis nesipainiotų po kojomis filmavimo aikštelėje, ir kartą citrinų turguje jį sustabdė. Kad atkreiptų jo dėmesį, jai teko timptelėti jį už rankovės — taip karštligiškai jis klausinėjo vieną pagyvenusią moteriškę.

— Aš ieškau ir jau beveik radau, — greitakalbe burbtelėjo jis, — tas asilas bus trečiadienį, — ir nuskubėjo tolyn. Paskui jį nubėgo būrys gatvės berniūkščių.

Ir jis rado. Tai nebuvo pokštas. Klėja niekada netikėjo, kad jam tai pavyks — ne todėl, kad tokių pasilinksminimų nebūtų ar ji būtų juos smerkusi, o todėl, kad jis atrodė nepakankamai išmanantis tokius dalykus. Tomis jai sakė, jog komanda buvo išties sužavėta, nors tai ir prasidėjo kaip pokštas.

Automobilis greitai dūmė tamsiomis kaimo vietovėmis. Klėja suabejojo, ar tik gyvuliškumas nebuvo mėgstamiausia Kastilijos prekybininkų, kadaise gynusių Portugalijos fortą, pramoga. Tikriausiai vingrios Esaouiros gatvelės aidėjo nuo kimių vienišų, toli nuo namų atsidūrusių kareivių šūksnių, kai gyvuliai ir vergės buvo varomi į kiemą. „*Je m'amuse*", šyptelėjo ji tamsoje.

— Nežinojau, kad grįšime taip vėlai, — pasakė ji Mohamedui.

— Tai nuostabaus filmo pabaiga, metas atsisveikinti ir padėkoti daugeliui naujų ir puikių draugų. Tai aš kaltas dėl to, kad pasiklydome.

— Nesu tikra, ar noriu pamatyti tą pasilinksminimą, kuris šiandien buvo surengtas.

— Tačiau aš žinau, kas rengė šią šventę! Tai mano motinos pusseserės vyras. Jis žymus fejerverkų meistras. Tai bus *un spectacle*! Man labai gaila jį praleisti. Ir jums bus gaila, kad praleidote, galite neabejoti. — Jis palinko į priekį ir pažvelgė pro priekinį stiklą lyg tikėdamasis pamatyti degančius fejerverko ratus virš Atlaso kalnų.

— Aš maniau, jog ten bus ne fejerverkai, o truputį kitokios pramogos. — Ji patylėjo. — Maniau, jog bus renginys su asilu.

— Galbūt, nežinau. Aš taip nemanau. — Jis gūžtelėjo pečiais ir padidino greitį, trokšdamas kuo greičiau grįžti.

Kai jie privažiavo raudonų degtų plytų Marakešo vartų arką, buvo jau vidurnaktis. Klėja išlipo iš automobilio priešais viešbutį. Paskui ją iššoko Mohamedas, jiedu paspaudė vienas kitam rankas, ir ji atsiprašė, kad dėl jos jis praleido šventę. Jis irgi atsiprašė, o Klėja nuoširdžiai patikino jį, jog kaltė tikrai ne jo.

Ji užsisakė mėtinės arbatos ir paprašė, kad ją atneštų į sodą. Šį vakarą ji nenorėjo susitikti su savo vyru. Kiekvieną vakarą prieš eidamas miegoti jis sėdėdavo prie meniškai dekoruoto tualetinio staliuko ir priešais veidrodį repetuodavo kitos dienos dialogus. Jis prašydavo jos paskaityti Nensės Drouver, žavingosios Raudonojo Kryžiaus slaugės, kurią vaidino Treisė Bond, replikas. Paskui jis mėgdavo pasimylėti, nes manydavo, kad po lytinės sueities geriau atrodysiąs prieš kamerą.

Ji sėdėjo tuščio sodo gilumoje, po medžiais, pasodintais Saadijos karalių prieš keturis šimtus metų, ir klausėsi, kaip tūkstančiai kregždžių, kurios gyveno žiedų tankmėje, miegodamos spiečiuose neramiai šiugžda sparnais. Buvo vėsu; ore tvyrojo rožių ir sausmedžių, apraizgiusių suskeldėjusias nuo sausros, rausvas ir purvinas senamiesčio sienas, kvapas.

Padavėjas su balta tunika atnešė jai arbatą ant sidabrinio padėklo. Arbatinukas irgi buvo sidabrinis; ir padėklas, ir arbatinukas, ir berniuko sagos ryškiai spindėjo tamsoje. Ji žiūrėjo, kaip jis eina per sodą, blykčiodamas sidabru tarp medžių.

Viešbutyje vyrai ir moterys ruošėsi eiti miegoti; ploni palinkę jų šešėliai šmėsčiojo apšviestų kambarių sie-

nomis. Jų figūros taikiai rūkydamos rymojo ant balkono turėklų, retkarčiais pasisukdamos ir romiai tarstelėdamos keletą žodžių kažkam kambary. Du vyriškiai prisiglaudė vienas prie kito ir alkūnėmis atsirėmę į parapetą bučiavosi.

Sode pasigirdo balsai. Kalbėjosi du amerikiečiai, vyras ir moteris. „Žmonės iš filmavimo komandos, — pamanė Klėja. — Tikriausiai grįžta iš vakarėlio". Balsai buvo prislopinti. Jai buvo malonu girdėti angliškai kalbant be pastangų.

Klėja pažino kostiumų dizainerės balsą.

— Asilą tai jie gavo, bet viską padarė neteisingai! — išgirdo ją sakant Klėja. — Viską!

Atrodė, kad moteris verkia. Tako pabaigoje poros nebeuždengė medžiai, ir dabar Klėja juos matė. Vyras paėmė moterį už alkūnės ir jiedu skubiai užlipo marmuriniais viešbučio laiptais.

Klėja prasėdėjo sode visą naktį.

Klėja laiškuose iš Marakešo buvo rašiusi Emai, kad jie ruošiasi važiuoti į pietus, į Taroudantą ir Kvarzazatą. Tikėjosi, jog balandžio mėnesį jie trumpai apsilankys Honolulu. Ji buvo pasiuntusi Emai sidabrinę gyvatės pavidalo antkaklę, kuriai buvo jau šimtas metų. Tai buvo uždaras apskritimas be sagties. Emai tekdavo maukšlintis antkaklę kaip toms beduinėms, kurios nešiojo šį papuošalą prieš ją, įspraudusios kaklą pro tarpą tarp gyvatės sidabrinio liežuvio ir glotnios, smailėjančios uodegos.

Tą vakarą, kai eidama per pievą Hale Moku Ema raukė antakius, bandydama įžiūrėti kažkokios moters, kuri sėdėjo *lanai* su Meibele ir Tadaši veidą, ji buvo užsidėjusi tą berberų antkaklę.

Moteris nerangiai pakilo pasisveikinti su Ema, susvyravo ir užkliudė bambukines orchidėjas.

— Tai išties juokinga istorija, — skubiai tarė Klėja. Ji įsitvėrė rankomis už vis dar drebančių orchidėjų, lyg savo trapiu nešališkumu jos būtų galėjusios suteikti jai tvirtumo.

— Noriu pasakyti, stebėtina, o ne linksma.

Ema įsistebeilijo į ją. Klėjos akys buvo užtinusios ir pasruvusios kraujais, o skruostai taip pritvinkę kraujo, jog rodės būtų sutrūkę, jei tik ji būtų nusišypsojusi. Atrodė, kad į jos plaukus prie smilkinių buvo prisivėlę raudonųjų pipirų dribsnių, ir Ema su pasibaisėjimu suprato, jog tai ne pipirai, o sukrešėjęs kraujas. Ji pasilenkė, ketindama pabučiuoti Klėją, tačiau susilaikė — bijojo, kad jai skaudės. Tada greitai brūkštelėjo lūpomis per Klėjos galvą ir negalėjo susilaikyti nekrūptelėjusi.

— Ar „Lerlainas" jau išplaukė iš San Francisko? — nekantriai paklausė Meibelė.

Ant jos kelių gulėjo *pikake* gėlių girlianda. Kaip ir visada, Meibelė laukė savo koledžo draugės, panelės Melanės L. Simpson iš Milso. Meibelė nebuvo mačiusi jos nuo 1922-ųjų, kai panelė Simpson buvo atvykusi į Meibelės vestuves. „Kažin, ar dar tebegyva ta panelė Simpson", — dažnai pagalvodavo Klėja. Ji žinojo, kad „Lerlainas" nustojo plaukioti jau prieš daugelį metų.

— Jis neatvyko, Senele, — pasakė Klėja. „Nors aš namuose dar tik keletą valandų, — pamanė ji, — tačiau jau vėl atsidūriau nuolatinio melo apie praeitį žabanguose". Ji pažvelgė į Tadaši, kaip į savo seną suokalbininkę, tačiau ši, pripratusi prie tokių dalykų, buvo nusisukusi išmesti saują sudžiūvusių lapų, kuriuos buvo nurinkusi nuo Meibelės tinklelio plaukams.

— Kaip gaila, — liūdnai nusiskundė Meibelė Klėjai. Ji buvo labai nusivylusi. — Ką gi dabar daryti su panelės Simpson girlianda?

Meibelė, regis, neprisiminė, jog Klėjos ilgą laiką nebuvo.

— Klėja, vaikeli, nešiok tu.

Ji ištiesė Klėjai dramblio kaulo spalvos jazminų žiedų girliandą.

— *Pikake* yra Melanės Simpson mėgstamiausios gėlės, — tarė ji. — Ji tvirtina, jog sapnuoja jų kvapą. Įsivaizduoji — sapnuoja kvapą!

Klėja paėmė girliandą, tačiau ant kaklo neužsidėjo.

— Ačiū, mergyte, — romiai padėkojo Meibelė.

Ji ištiesė ranką ir palietė Klėjos veidą. Ši greitai žingtelėjo į šalį ir Meibelės ranka nuslydo Klėjos kaklu.

— Mes einame prie pylimo, mama. Tu mums atleisi? — paklausė Ema. — Saulė jau leidžiasi.

— Taip aš ir žinojau! — tūžmingai pasakė Meibelė. — Ponas Kageširas tuoj turi ateiti laistyti orchidėjų!

„Mano senelė labai įdomus žmogus, — pamanė Klėja. — Ji nepatikima pasakotoja — visada meluoja".

— Girdite? — šūktelėjo Meibelė. — Jis tuoj ateis!

Tačiau Klėja ir Ema jau ėjo per pievą ir apsimetė, kad jos negirdi.

Jos sėdėjo ant pylimo krašto, kojas nuleidusios žemyn. Klėja padėjo *pikake* girliandą ant žolės. Bangų purslai lyžčiojo jų basas kojas. Klėja buvo pasikaišiusi iki juosmens sijoną, kad galėtų sėdėti laisvai tabaluodama kojomis, ir baltas trikampis tarp šlaunų staiga priminė jai mergystę. „Seniai nemūvėjau baltų kelnaičių, — pamanė ji. — Nuo to laiko, kai mudvi su Ema paskutinį kartą buvome Stantų parduotuvėje".

— Šįvakar medžioja mėnesienos deivė Hina, — tarė Ema, žvelgdama į vandenyną. — Vandenyje matyti jos šešėlis. Paprastai ji medžioja *kala* žuvis — savo mėgstamą gardėsį. Pati tai mačiau.

Nuo dūžtančių bangų purslų jų kojos greitai sušlapo. Klėja žiūrėjo, kaip žalias rifas nyksta potvynio vandenyse. Iki pat horizonto vandenyno paviršius buvo lygus kaip stiklas. Kažkur toli jūroje lijo lietus, blyškūs pilki jo lopiniai greitai tarsi šmėklos, bėgančios nuo šviesos, slinko į vakarus.

— Kas tau nutiko, Klėja?

— Manau, kad sūrus vanduo padės. Noriu pasakyti, pagydys. Vandenyje maudysiuos, negersiu jo. Dar ne. — Ji palietė savo veidą. — Labai skauda, kai šypsausi. O aš visuomet manydavau, kad šypsena tėra veido išraiška.

Per pievą ėjo padėklu nešina Tadaši. Ji taip stipriai linkčiojo į priekį, jog, rodės, tuos ims ir suklups ant žolės.

— Man visuomet būdavo įdomu, ar japonės taip vaikšto laikydamosis kažkokio papročio, ar dėl kokių nors kitų priežasčių, — žiūrėdama į ją svarstė Klėja. — Ar tau neatrodo, jog į vidų nukreipti kojų pirštai reiškia drovų nuolankumą? Japonai, kaip ir daugelį kitų dalykų, galėjo perimti šį paprotį iš kinų; tokia moterų su pūliuojančiomis kojomis eisena. Ritualiniai pažabojimai. Ritualinės nuotakos. O galbūt viskas ne taip romantiška — gal kimono joms tiesiog trukdo vaikščioti? — Klėja susigriebė, jog visa dreba.

Tadaši padavė jai stiklinę arbatos su ledu, pagardintos šviežios guavos sultimis ir mėtomis iš jos sesers sodo Manoa slėnyje. Klėja išgėrė arbatą vienu mauku. Tadaši pastatė ant žolės dubenėlį su ličy, paskui atsitūpė ir palygino kimono.

— Ar tu pameni, kada senelė apako? — paklausė Klėja ir padėjo į šalį tuščią stiklinę. Jos rankos drebėjo. Tadaši pasilenkė, pakėlė stiklinę ir pastatė ją ant padėklo.

— Ji būtinai norėjo daryti viską, ką darė anksčiau, kol dar nebuvo apakusi — prižiūrėti sodą, vaikštinėti po rifą atoslūgio metu — tačiau buvo visiškai akla. Ji galėjo netyčia nukirpti visus orchidėjų žiedus ar bevaikščiodama rifu plačiai atmerktomis akimis bei ištiestomis rankomis įkristi į tarpą tarp koralų ir nuskęsti. Ji vėl ten eina, manydavau aš, ir plaukdavau jos parsivesti. Ji rengėsi eiti į Taitį.

— Be to, ji mano, jog dabar tūkstantis aštuoni šimtai aštuoniasdešimt aštuntųjų liepa, — pridūrė Ema. — O kodėl gi negalėtų taip manyti?

Klėja susimąstė, tarsi Ema būtų rimtai paklaususi, kodėl jos sena ir praradusi nuovoką motina turėtų tikėti dabartimi.

— Bijodavau jos drumstų baltų akių, tačiau negalėjau leisti jai nuskęsti vien todėl, kad ji manė nesanti akla. — Klėja pajuto, jog suirzo. — Aš ir pati taip elgiausi, kai ištekėjau ir išvažiavau, įtikinusi save, jog nesu akla.

— Mano motina mano, — tarė Ema, stengdamasi ją nuraminti, — jog vakar žvejojo ir liežuvavo su savo teta Estele. Pameni, Estelė tvirtino buvusi Roberto Liuiso Stivensono meilužė. Tiesą pasakius, mano mama mano, jog ponas Stivensonas šiandien atvyks pas mus pietauti. Ji netgi liepė Tadaši pagaminti saldžių ryžių kukulių su žuvies įdaru, kuriuos ponas Stivensonas, sakoma, labai mėgęs. Tu atvykai pačiu laiku, Klėja.

Tadaši, tupėjusi už jų, senatviškai netvirtai atsistojo ir nutipeno per pievą link namų. Klėja žiūrėjo, kaip ji

grumiasi su išbrinkusiomis nuo druskingos drėgmės durimis ir įeina į vidų. Po kelių minučių ji vėl pasirodė, tempdama paskui save *lau hala* grindų čiužinius. Paskui sugrįžo į vidų. Staiga pro atviras duris išskrido seno „Royal Hawaiian" viešbučio restorano valgiaraščiai.

Tadaši stovėjo tarpdury ir be perstojo svaidė ant žolės medinius dubenėlius bei palmines vėduokles, lyg tik ir būtų laukusi progos ištuštinti namus. Klėja šyptelėjo. Tadaši nejautė ypatingos pagarbos tam, ką Ema visą savo gyvenimą bandė išsaugoti.

— Kaip tai atsitiko, Klėja? Kas tau tai padarė? — dar sykį paklausė Ema.

Sode garsiai čirškė paukščiai ir vabzdžiai.

— Nesu tikra, kad galėsiu taip gyventi — kaip vaiduoklis, — pasakė Klėja, paėmė jazminų girliandą ir užsidėjo ją ant kaklo. — Ar nemanai, jog senelei tai kažkaip pavyko? Įtikėjusi praeitimi ji pabėgo nuo realybės. Mano motina irgi pabėgo. Ji dažnai kalbėdavo apie Hale Moku nendrių laukus ir galvijų varymą su *paniolos*, tačiau tą pačią akimirką, tiksliau, kitą, kai tik galėjo išvykti, viską metė.

— Tavo motina tikrai ne tokia kaip mes visi, — paprieštaravo Ema. — Ji turi visus reikalingus įgūdžius.

— Šit kaip? Tu tai vadini įgūdžiais?

— Galbūt aš žiauri, tačiau nemanau, kad tavo motina kada nors labai mylėjo Hale Moku. — Ji kiek padvejojo. — Tiesą pasakius, negalėjau jos pakęsti.

— Žinau, — šyptelėjo Klėja.

— O tu, regis, pakenti, — tarė Ema.

Audra jūroje nuslinko į vakarus (arba į rytus, kaip tvirtindavo Klėja, kai dar buvo vaikas), link Japonijos. Ji dejuodama pakilo — nuo sėdėjimo buvo nutirpusios kojos — patempė žemyn sijoną ir pasilenkusi pabučiavo

Emą. Girlianda nusmuko Klėjai ant veido ir nuo labai stipraus *pikake* žiedų kvapo jai sutvinksėjo smilkiniuose.

— Su manim tu saugi, — tarė Ema. — Pati tai žinai.

Susiėmusi už šonų Klėja žengė per pievą. Smulkūs baikštūs paukščiai gaudydami vabzdžius suko aplink ją ratus.

— Aš buvau labai išsigandusi, — prisipažino ji medžiams. — O salietei nedera bijoti.

Gyvendama su trimis moterimis dideliame name vandenyno pakrantėje Klėja jautėsi laiminga. Kad sugytų žaizdos ant veido, Ema darė jai *limu* kompresus. Ji daugiau nieko nebeklausinėjo, ir Klėja buvo dėkinga jai už tai. Sulaužyti šonkauliai pradėjo savaime gyti, ir smarkūs skausmai jos daugiau nebekankino. Mėlynės paakiuose ėmė geltonuoti, nors akys vis dar buvo pasruvusios krauju, o ant skruostikaulio, pamažu išsilyginus siūlėms, atsirado rausva linija. Druska, *limu* ir saulė išgydė ją.

Klėja sėdėjo su Meibele *lanai*. Meibelės vežimėlis buvo pasuktas į Konos pusę, kad ji galėtų mėgautis iš pietryčių pučiančiu šiltu vėju. Klėja valgė japoniškas karameles, dėjo popierėlius sau į kišenę ir klausėsi, kaip negiliose vazose krebžda orchidėjos.

Klėja žinojo, kad jos tėvas ir pamotė vis tiek sužinos, kad ji gyvena Hale Moku, nors ji ir neidavo labai toli iš senelės sodo. Ji svarstė, ar derėtų jiems paskambinti. Jie nebūtų jos kankinę — jau nebegalėjo — tačiau nenorėjo jų matyti. Ji žinojo, jog sulaužius tą trapų dirbtinį mandagumą, kuris padėdavo jų atsitiktiniams susitikimams tapti bent pakenčiamiems, ją užvaldytų vaikystės siaubas ir įsiūtis — Klėją siutindavo šis nevalingas siaubas, apimdavęs ją.

— Tu jau pasveikai? — paklausė Meibelė.

Klėja nustebo — anksčiau Meibelė niekuomet nekalbėdavo apie jos sumušimus.

— Man irgi ne viskas gerai, — nelaukdama Klėjos atsakymo tokiu tonu, tarsi patikėdama kokią nors paslaptį, pranešė Meibelė. — Turbūt žinai, jog mane kamuoja *kadami no yoru*, varginantis prisirišimas prie savo dukters Emos. Varginantis todėl, kad trukdo man siekti tobulybės. Budizme tai vadinama „širdies tamsa", ir mane tai skaudina, Klėja. — Ji apsisupo basas kojas apsiausto kraštu.

— Nežinau, ar mes ištvertume, jei tu taptum dar tobulesnė, — tarė Klėja, nudžiugusi, kad Meibelė taip greitai nustojo ja domėtis.

— Nesityčiok iš manęs, — skubiai sutarškėjo Meibelė. — Tu dar nežinai, ką reiškia būti prisirišusiam prie šios žemės. Nemanyk, jog patyrimas yra prieinamas kiekvienam. Patyrimas yra prabanga. — Ji palinko į priekį lyg žvelgdama į vandenyną ir sumirksėjo savo baltomis akimis. — Mes čia maudydavome arklius, — uosdama ore druskos kvapą sukvarkė ji. — Ar mums dar liko arklių? — Meibelė buvo viena iš nedaugelio gyvų senolių, kalbančių pidžino kalba tuo senoviniu akcentu, kurį ji perėmė iš savo protėvių jankių misionierių bei airių jūrininkų.

— Žinoma, ne! Tu nieko nežinai, Klėja! — irzliai sušuko ji, Klėjai dar nespėjus nė prasižioti.

Ji ėmė šlapintis pro pintą kėdės sėdynę, o jos sudarkyta ranka ant kelių stovėjusiame stiklainyje žvejojo raugintas vyšnias.

— *Anata no atama vo vataši no, mata ni šikari hasami*, — išdrožė ji.

Klėja atpažino poemą. Ji buvo vienoje iš *vaka* antologijų, kurią ji dažnai skaitydavo Meibelei. Tai reiškė: *aš laikau tavo galvą suspaudusi tarp savo šlaunų*.

Klėja pati nemanė daug žinanti ir pagalvojo, kad galbūt jos senelė teisi, galbūt ji išties nieko nežino. Klėja suprato, kad gailėti savęs kvaila ir sentimentalu, ir ketindama palieti *lanai* nuėjo pasisemti vandens.

Džonas Lainotas ir jo žmona Berta Jamada gyveno Nuuanu slėnyje, dideliame akmeniniame name, kurį Klėjos motina paveldėjo iš savo pirmojo vyro Kimo Danfordo. Klėjos motina tame name niekuomet negyveno, kadangi labiau mėgo karštas paplūdimio lygumos dienas ir naktis. Karalienė Ema pastatė savo vasaros rūmus vėsiame Nuuanu, ant stačių Palio uolų, nuo kurių, siekdamas galutinai suvienyti salą ir tapti vienvaldžiu karaliumi, Kamehamehas Pirmasis nustūmė į tarpeklį savo priešininkus. Klėjos protėviai vasarą persikeldavo į Nuuanu jau vien tam, kad naktimis galėtų miegoti liūliuojami lietaus ir kalnus gaubiančios miglos.

Sodo gale buvo krioklys. Iš jo kriokimo ryte Klėja galėdavo pasakyti, ar stipriai naktį lijo, ar ne. Dumblinuose jo pakraščiuose ji su papartmedžio dygliais gaudydavo vėžius. Netgi praėjus daugeliui metų po to, kai ji išvažiavo iš Nuuanu, Klėjai buvo sunku užmigti be jo kriokimo, be lietaus barbenimo į ploną stogą, linguojančius imbiero ir raudonus susisukusius ibisko stiebus. Ji pasigesdavo trūkčiojančiai, nenoriai slystančio į gardenijų klostes lietaus vandens garso. Ji pasigesdavo balandžių-gedėtojų, kurie pilkais abitais it vienuolės žingsniuodavo pajuodavusiais lapais nužarstytais sodo takais, ir jų tylių dainų. Ji pasigesdavo daržovių ir drėgnos juodos medienos puvėsių kvapo.

Kai buvo maža, Klėja suprato, kad ji mažai terūpi savo motinai Kitei ir tėvui. Tačiau vaikiškai painiodama veiksmą ir valią ji klaidingai manė, jog pati kažkuo

kalta, kad žmonės, turėję ja rūpintis, nuo jos nusisuko.

Prieglobstį ji buvo atradusi miškuose. Tik ten ji turėjo formą ir turinį. Sėdėdama naktimis tarp medžių, ant drėgnų kvapnių suolelių po lašais, varvančiais nuo vijoklių, ji tapdavo matoma pati sau, turėdavo rankas ir kojas, jausdavo jas. Išėjusi iš miško ji vėl tapdavo nematoma. Iki tos dienos, kai ji išvyko iš Nuuanu, jos raukšlėti ir balti nuo miško takelių drėgmės padai buvo vienintelis įrodymas, kad ji egzistuoja.

Išdidžiai ir gluminančiai atsisakiusi paaiškinti Bertai, kaip pametė naują rašiklį, Klėja atrodė užsidariusi ir kvaila. Ji žinojo, kad jos nesugebėjimas apsiginti leido Bertai žiūrėti į ją su didesne panieka nei į vaiką, kuris būtų galėjęs apsiginti, pateisinti savo melancholiją kaip visiškai nekenksmingą egzistavimą, tačiau Klėja to nepajėgė. Kadangi Klėja savo pamotės ir tėvo akivaizdoje beveik neįstengdavo kalbėti, Berta Jamada galėjo įtikinti jos tėvą, kad Klėja kažkokia keista, atsilikusi ir netgi turi psichinę negalią. O kadangi Klėja nepajėgė įrodyti, kad Berta neteisi, jos tėvas išties numojo į ją ranka.

Džonas Lainotas niekuomet negirdėjo, kaip Klėja švilpia pro priekinius dantis — o ji švilpdavo taip šaižiai, kad girdėdavosi net už ketvirčio mylios. Jis niekada nematė, kaip ji išrenka automobilio variklį dalimis, o paskui vėl surenka į visumą, nežinojo, kad ji gali įtempti didelį medžioklinį lanką, o jei jam apie tai kas nors būtų papasakojęs, būtų nepatikėjęs. Klėja iš tiesų mokėjo visa tai daryti. Ji išmoko šių dalykų, tikėdamasi būti priimta į „Galvakojų" klubą, kurį vieną vasarą įkūrė jos brolis Diksis ir jo išdykę gražūs draugai. Išmoko šių dalykų, tikėdamasi tapti berniuku.

„Galvakojai" suprato, kad neleisti Klėjai tapti klubo nare yra nesąžininga, tačiau jie gali vieną po kito kelti

jai sudėtingus uždavinius tariamai patikrinti, ar ji gali būti viena iš jų, ir kol ji įvykdys visus reikalavimus narystei gauti, jie visi spės pasenti.

Jie nenuilsdami sugalvodavo vis naujų uždavinių, o Klėja taip pat nenuilsdama juos vykdydavo. Kai ji pagaliau surinko radiją klubo reikmėms, pavedė jai sutaisyti didelį, visai suskydusį tinklą. Iš seno žvejo sužinojusi, kaip reikia nerti sudėtingus mazgus, ji įvykdė ir šį uždavinį, ir jie liepė išmokti svaidyti didžiulį bumerangą.

Ji troško įstoti į klubą ir ilgomis vasaros dienomis nebūti viena, nors „Galvakojų" devizas — „amžiams suvaryti galvakojį" — buvo vietinis posakis, susiejęs moters kūną ir tai, ką jie tikėjosi su juo padaryti. Ji išmoko švilpti kaip uosto krovėjas, tikėdamasi su Diksiu ir jo draugais slampinėti prie klubo, rūkyti cigaretes „Kools" bei valgyti traškučius „Fritos", ir džiaugėsi, kad jos narystės klausimas bent jau svarstomas.

Ji išbuvo laukiančiųjų narystės sąraše aštuonerius metus ir nė akimirką dėl to nepasigailėjo, nors taip niekada ir nebuvo priimta į „Galvakojų" klubą. Berniukai, ji vėliau suprato, niekuomet ir nemanė jos priimti, nors ir galų gale įvaldžiusi bumerangą nusviesdavo jį toliau už bet kurį iš jų.

Nutvieksta saulės Klėja stovėjo vidury pievos, kurioje jiedu su Diksiu rengdavo „Meilės varžybas", ir su meile bei liūdesiu žvelgė į mišką, mintyse sveikindamasi ir dėkodama jam už tai, kad nepaisant laiko ir pasaulio išliko toks, koks buvo įsirėžęs jos atminty. Pajutusi jo kvapą, Klėja su palengvėjimu nusišypsojo, nuskynė nuo medžio guavą ir suleido į ją dantis. Stovėjo ten, traukė iš vaisiaus kirminą ir akimirką ją apėmė jausmas, kad tie dalykai, kurių ieško Ema ir kurių ji

pati buvo mokoma ieškoti — medžių, versmių, vėjų dvasios — yra artimi, lengviau pasiekiami ir šventesni nei ji anksčiau pripažindavo.

Klėja pažvelgė į inkilėlius, prikaltus prie cizalpinijos. Inkilėliai buvo įkelti ir į *mamane* medžius bei plunksnamedžius. Prie storo beždžionankščių medžio, barstančio sparnuotas sėklas, buvo iš abiejų pusių prikalti du inkilėliai. Inkilėlių buvo įvairių formų: puikios odžibvėjų genties indėnų rankų darbo beržinės barkos, kūginės zulusų skrybėlės su šiaudiniais stogais, į laikrodžius panašios šalės ir pusiau ręsti Tiudorų stiliaus paukščių namai. Berta pavertė sodą miniatiūriniu golfo srovės pakrančių muziejumi. Didelėje mėlynoje mozaikinėje paukščių pirtyje garsiai kivirčijosi du paukščiai kardinolai, lyg peštis jiems būtų buvę maloniau nei maudytis.

Ją pašaukė pievos pakrašty pasirodžiusi Berta. Ji buvo pasidariusi plastinę operaciją — pasiplatino akis — ir dėl to atrodė nuolatos nustebusi. Ploni juodi jos plaukai buvo surišti uodegėle, o tai dar labiau pabrėžė tą veido išraišką. Rankoje ji laikė stiklą degtinės — ant apatinės stiklo dalies buvo užmautas megztas į kojinę panašus įdėklas, kurį ji vadindavo gūžiuku. Jis apsaugodavo pirštus nuo šalčio ir drėgmės.

Berta dirbo sekretore Džono Lainoto juridinėje įstaigoje. Ji buvo ugniagesio iš Judžino, Oregono valstijos, našlė — jos vyras žuvo tarnyboje, tačiau ne gaisro metu, o per nelaimingą atsitikimą gaisrinėje. Jo draudimą ir pensiją ji išmintingai panaudojo persikelti į Honolulu ir mokslui verslo mokykloje apmokėti. Vieną šeštadienio popietę, po golfo kėlinio, Džonas supažindino ją su Diksiu ir Klėja. Klėja droviai žengė į priekį ir ištiesė jai ranką. Ponia Jamada pirštu galiukais, lyg tyčiodamasi iš Klėjos mandagumo, paėmė jos ranką ir

įsistebeilijo į ją tokiu gudriu ir piktavališku žvilgsniu, kad Klėja išsyk suvokė, jog Berta ne tik įvertino ją, bet ir per kelias sekundes suprato, kad su Klėja nebus jokios bėdos. Iš šalto įdėmaus žvilgsnio, kurį Berta įbedė į jos brolį, Klėja galėjo spręsti, kad Diksį ji įtarė būsiant nulipdytą visai iš kitokio molio. Tačiau Diksis irgi neturėjo daugiau šansų nei Klėja, nors ir turėjo vieną pranašumą — buvo žavingas vaikas. Taikytis prie jų Berta nė kiek neketino. Jie turėjo nesipainioti jai ant kelio, kaip ir tie reti medžiai sode, kuriuos ji ketino nupjauti. Ji galėjo lenkti juos kur panorėjusi, kaip *kiave* medelius.

— Mudu su ponia Jamada keletui savaičių išvyksime, o sugrįžę susituoksime, — pasakė Lainotas, mirktelėjo vaikams ir padavė Bertai stiklą martinio.

— Ponia Jamada gyvens su mumis? — sumišusi dėl to mirktelėjimo paklausė Klėja.

Lainotas nusikvatojo, tačiau Bertai nebuvo juokinga.

— Ji rimtai? — paklausė ji atsisukusi į Lainotą.

Klėjos nelaimei, tai buvo pagrįstas klausimas. Ji sunerimo, kad Berta taip greitai atskleidė jos paslaptį. Klėja pažvelgė į Diksį — jis taip stipriai tampė savo jojo, kad ji buvo tikra virvutę nutrūksiant.

— Tu rimtai? — pakartojo klausimą Berta.

— Galima man išeiti? — sušnabždėjo Klėja tėvui.

Berta pirštu pakėlė Klėjos smakrą:

— Aš uždaviau tau klausimą, panelyte. Tu rimtai?

— Kur susiruošei?! — užriko Lainotas, kai Klėja ketino išbėgti iš kambario. — Tau, rodos, niekas neleido išeiti.

Į Bertą Klėja nepažvelgė — ji ir taip žinojo, kad ši jai nepadės.

— Negirdžiu atsakymo, Klėja, — neatlyžo Lainotas.

— Galima mudviem su Diksiu išeiti?

Ji visa drebėjo.

— Nereikia kalbėti už Diksį, — ištarė Lainotas, darydamas sau antrą kokteilį. — Tu neatsakei į ponios Jamados klausimą.

Klėja sužvairavo į Diksį, kuriam, rodės, kur kas labiau rūpėjo žaisliukas nei tai, kas vyksta aplink.

— Ne, — atsargiai ištarė ji. — Nemanau, kad klausiau rimtai. — Ir, kadangi pati tuo tikėjo, pasisuko ir žengė tiesiai į stiklines duris. Jei Diksis savo virvute apsivyniojusiais pirštais nebūtų sugriebęs jos už rankų, ji būtų įsirėžusi tiesiai į stiklą.

— Tavo jo-jo sustojo, — pasakė ji, suspaudė žaisliuką rankose ir nualpo.

Nors Klėja ir žinojo, jog Berta nebegali jai pakenkti, tačiau jau vien pamačius jos languotus šortus, raudonus batelius, baltas šašuotas kojas Klėjai sukilo tokie prisiminimai, kad ji net sulaikė kvėpavimą. Ji visuomet galvodavo, kad stipriai nekęsti kokio nors konkretaus žmogaus, netgi nekęsti abstrakčiai yra labai sunku. Tačiau dabar žiūrėdama į savo pamotę tuo smarkiai suabejojo.

— Senasis kamanis nudžiūvo? — eidama artyn paklausė Klėja. Kamanis buvo vienas iš nedaugelio augalų, kuriuos į Havajus atplukdė paslaptingieji polineziečiai, ir jį auginti buvo laikoma didele sėkme. Ji suprato, kad pasisveikinimas nevykęs, tačiau nutilti buvo per vėlu. Prabilti iš naujo nebuvo jokios prasmės — Berta neleisdavo pasitaisyti.

— Jis buvo penkiolikos metrų aukščio ir baisiai purvinas, — atsakė Berta. — Aš jį apkirpau, kad ataugtų iš naujo.

— Kaipgi, kaipgi... — miglotai tarė Klėja.

— Tavo tėvas dar negrįžo. Jis tvarko vieną bylą — du havajiečiai užsilipo į kažkokį švyturį ir nenori nulipti. Jie vadina save Havajų aktyvistais, lyg čia būtų ką aktyvinti, ir tvirtina, jog švyturys stovi ant šventos laidojimo žemės ar panašiai. O jei ir taip — kas iš to? Krečia visokias kvailystes.

— Kas krečia kvailystes — tėvas ar tie vaikinai?

Berta gurkštelėjo viskio ir sužvairavo į Klėją. Ji pamažu nuleido ranką ir ledo gabaliukai tarškėdami nuslydo stiklo dugnu. Berta, kaip sakydavo Diksis, padalijo jų gyvenimą į du siogunatus. Anksčiau Klėja manė, kad japonų tauta yra pati subtiliausia ir grakščiausia pasaulyje. Būdama mergaitė „Padavimą apie Ganži" ji skaitė kaip knygą apie grožį. Anksčiau ar vėliau Klėja vis vien būtų sužinojusi, jog būna visokių japonų, tačiau dėl Bertos kaltės šį įsitikinimą ji prarado greičiau.

— Kur tu apsistojai? — krapštydama panages paklausė Berta.

— Pas senelę.

— Jei nori, gali gyventi pas mus, — abejingai pasiūlė Berta, aiškiai vien iš padorumo.

Akimirką Klėja panoro peršokti jas visuomet skyrusią apsimetinėjimo bedugnę, tačiau susilaikė. Ji norėjo išvengti tiesioginio sąlyčio su Berta, tačiau didžiulis atstumas tarp to, ką ji galvojo ir to, ką galėjo sakyti, ją siutino.

— O kur Tomis?

Berta buvo Klėjos vyro gerbėja.

— Nežinau, — atsakė Klėja.

— Nežinai? Cha! Tavim dėta, to vaikino iš akių nepaleisčiau.

Berta stebėjosi, kaip ji nuolatos visiems sakydavo, kad tokia įžymi kino žvaigždė kaip Tomis Heivudas galėjo susidomėti jos podukra.

— Manau, kad jis dabar Maroke.

— Esu skaičiusi apie Maroką „Parade". Tai tu *manai*, kad jis Maroke?

— Taip, manau, kad jis Maroke.

Gerai Bertos nepažinoję žmonės, kuriuos jiedu su Lainotu buvo sutikę Hong Kongo „Pusiasalio" bare ar Atėnų „Hiltone", laikė ją esant nuostabią. Ji buvo tokia berniokiška, ypač turint omeny, kad ji japonė. „Ji gali šėlti dieną naktį", susižavėję sakydavo jie. Klėja gi žinojo, jog ši tik niekino — pavargusius restorano muzikantus, tenorinčius gauti arbatpinigių ir eiti namo miegoti, savo vyrą, tesvajojantį gauti kuo daugiau garsių bylų ir patekti į Senatą, savo sūnų ir povaikius, temaldaujančius palikti juos ramybėje. Diksis ir Klėja didžiąją dalį savo vaikystės praleido tylutėliai slankiodami nuo vieno šešėlio prie kito, vengdami patraukti į save Bertos dėmesį.

— Ką čia darote, maži šnipeliai?! Jūs visą laiką sėlinate man už nugaros! — cypdavo Berta, jei pastebėdavo prisispaudusius prie sienos vaikus, kurie bandydavo prasmukti pro ją nepastebėti. O kas gi jiems dar belikdavo daryti?

Nepaisant Bertos išvaizdos, ji buvo nervinga, tačiau jos nervingumo priežastis buvo ne jautrumas ar opumas, o nekantrumas. Berta laukdavo, o laukti ji nemėgo, ir todėl negalėdavo nustygti vietoje. Ji buvo kurčia kitų poreikiams, todėl galų gale gaudavo ko norėjusi. Galbūt nesąmoningai ji troško, kad Diksis ir Klėja mirtų vaikystėje, tačiau negalėdama įgyvendinti savo troškimo pasirinko bene pačią geriausią alternatyvą: elgėsi taip, tarsi jų iš viso nebūtų buvę.

Tai buvo viena iš priežasčių, kodėl vaikystėje jie visada būdavo alkani. Kol Bertai negimė sūnus Stimis

— o tai atsitiko tada, kai Klėjai buvo aštuoneri, o Diksiui septyneri — namuose nebuvo jokio vaikams tinkamo maisto. Čia buvo žalių alyvų stiklainiuose, degtinės, vyšnių, pipirų, ančiuvių, marinuotų silkių, ruginės *brot* iš Švedijos, aštraus padažo, plokščių žuvies konservų dėžučių, daugybė garstyčių ir marmelado rūšių, kaparėlių, kumpių ir liežuvių — žodžiu, buvo tik Bertos mėgstamo maisto. Ji girdavosi, tikriausiai net pati nesuprasdama, kodėl tuo didžiuojasi, jog mėgsta valgyti kaip Danijoje, vienoje iš šiaurės šalių, kurios jai labai patiko.

Laimė, Bertai nerūpėjo sodo vaisiai. Jei ji būtų sužinojusi, kad Diksis ir Klėja valgo *ličy*, braškines guavas ir mango vaisius, ji būtų savo rankomis nupjovusi tuos senus medžius. Kartą Diksiui nuo žalių mango vaisių išbėrė veidą, o Bertai jis pasakė nuo vieno iš savo mokyklos draugų apsikrėtęs geltlige. Klėją sukrėtė šis melas, tačiau ne todėl, kad buvo apkaltintas niekuo dėtas vaikas — ji buvo tikra, jog Berta žino, kad Diksis meluoja. Tačiau Berta patikėjo ar apsimetė patikėjusi juo ir bausdama jį už tai, kad apsikrėtė, uždraudė Diksiui žaisti beisbolo komandoje. O jo draugai, nepaisant tariamų infekcijų, sportavo toliau ir pasiekė neblogų rezultatų.

— Kas atsitiko tavo akims?

— Mano akims? — pakėlusi akis prie kaktos paklausė Klėja.

— Tu tapai tikra aktore, iš karto matyti, kad gyveni Holivude, — nusijuokė Berta.

Sodininkas, senas japonas žilais plaukais, paties pasidaryta kartimi bandė skinti mango vaisius. Medinės karties viršūnėje buvo pritvirtintas metalinis lankas su tinkleliu. Sodininkas buvo toks senas, o jo regėjimas

toks silpnas, kad jam buvo sunku išlaikyti kartį. Paukščiai nekantriai laukė, kol nuo medžio nukris mango vaisius, ir klykdami iš džiaugsmo nedelsdami puldavo prie jo.

Berta santūriai šyptelėjo:

— Tai kas tarp jūsų atsitiko? Tu prastai atrodai. Dviems pešantis, vienas niekuomet nebūna teisus. Pone Hama! — užriko ji. Senis neišgirdo. Tada Berta užriko japoniškai, ir jis ėmė verkšlenti.

Klėja sviedė savo apkramtytą guavą į baltą anglišką sieną. Ji išgirdo, kaip už nugaros pro lapus nukrito mango vaisius, bumbtelėjo į žemę ir trūko perpus; šis garsas buvo toks raminantis savo staigiu užbaigtumu.

— Dviems ginčijantis, vienas niekuomet nebūna teisus, — pataisė ji ir nuėjo į namą.

Į savo motinos namą, į savo namą. Ant *lanai* sienų 1930-aisiais buvo nutapyti vaizdai iš čiabuvių gyvenimo: jie kūlė *kapa*, traukė tinklus su žuvimi, sodino šakniavaisius *taro*. Vyrų žandikauliai buvo stambūs, rankos ir kojos galingos. Ilgaplaukės moterys apsisiautusios raudonais ir geltonais *pareus*, putliomis gražiomis rankomis skynė nuo medžių bananus. Vyrų ir moterų akys buvo kiek apskritos, o jų pirštų galiukai platūs ir plokšti. Blyškios ir pablukusios freskų figūros panėšėjo į protėvius, ramiai vaikštinėjančius palei sienas. Vaikystėje Klėja kalbėdavosi su jais. Jie buvo geri draugai, ir Klėja sveikindamasi linktelėjo jiems.

Berta irgi patraukė link namo. Ponas Hama, vargiai bepajudantis po metų našta, nerangiai mostelėjo ranka, baidydamas paukščius nuo vaisių. Atrodė, tarytum jis būtų šokęs Bono šokių festivalyje.

— Gal nori išgerti? — šūktelėjo Berta iš baro. Bare buvo įrengtas čiaupas pilstyti alui, gulėjo popieriniai

padėkliukai su pabų simboliais, kurių Berta prisirinko Anglijoje. Ji atėjo į *lanai*, atsisėdo ir iš šalia jos kėdės stovėjusio krepšio žurnalams pasiėmė kryžiažodžių knygelę. Paskui atidarė audiniu aptrauktą penalą, kurį pasidarė pagal „Moters dienoje" pateiktą modelį, ir išsitraukė plunksną.

— Tavo tėvas pietums liepė paruošti šaltų užkandžių. Jei nori, papietauk su mumis.

Ema nuolatos įkyriai kartodavo, jog saliečiai tam tikrų žodžių nevartoja. „Šalti užkandžiai" buvo nesalietiškas pasakymas. „Debiutantas", „megztinis", „pasta" buvo žemyno gyventojų žodžiai. Tai nereiškė, kad šių žodžių negalima buvo vartoti — nevartotini žodžiai, tokie kaip, pavyzdžiui, „rūsys", „kaliošai", priklausė kitai kategorijai.

Berta labai mėgo azartiškus ir loginius žaidimus. Ji galėdavo dienų dienas spręsti kryžiažodžius. Diksis ir Klėja dažnai sėdėdavo Klėjos kambaryje ir klausydavo, kaip tėvas ir Berta įnirtingai ginčijasi dėl sukčiavimo žaidžiant bridžą, o kartą Klėja matė, kaip tėvas grubiai pastūmė Bertą už tai, kad ši apkaltino jį sukčiavimu — pasakė, jog jis slapčia apvertęs trik-trak kubelį. Laimė, Berta buvo tvirtai apsisprendusi kryžiažodžius spręsti savo jėgomis ir neprašyti niekieno pagalbos. Klėja žiūrėjo į ją. Sutemus figūros ant sienų pranyko. Klėja pašnabždomis palinkėjo jiems labos nakties.

— Garutis dienų dienas tūno savo studijoje, — pasakė Berta. — Manęs, aišku, ten neįsileidžia. Jis daro nuotraukas kažkokiam muziejui.

Tuos kambarius, kuriuose kadaise gyveno Diksis ir Klėja, Berta atidavė savo sūnui Garučiui, o šis pavertė juos fotostudija ir ryškinimo patalpomis. Jis fotografavo Kilauea ugnikalnio išsiveržimus, tikėdamasis išleisti

knygą, ir rytietes merginas. Nors Garučio nuogų merginų nuotraukos buvo panaudojamos kalendoriams Japonijoje, Korėjoje ir Hong Konge, Berta nežinojo apie šį jo pelningą papildomą užsiėmimą. Klėja nesuprato, kodėl Berta turėtų prieštarauti, tačiau Garutis norėjo, kad tai būtų paslaptis. Berta manė, kad Garutis užsirakinęs savo studijoje visą laiką praleisdavo fotografuodamas havajietiškų gėlininkių iškamšas dirbtiniame skrydyje. Garutis sakė Klėjai, jog netrukus tikisi pradėti fotografuoti gyvas gėlininkes natūralioje aplinkoje.

Berta išjungė lempą.

— Ema Ficroj taip elgiasi su tuo savo namu miesto centre vien tam, kad parodytų esanti geresnė už kitus, ar ne? Tiesa, tu juk irgi ten su ja gyvenai. Tikriausiai irgi manai esanti geresnė.

— Geresnė?

Klėjai pasidarė šaltoka. Ji suabejojo, ar tik nesikaupia lietus. Prieš lietų dažnai pakyla vėjas ir blaškosi rodydamas savo svarbą.

— Iš to seno namo Ema galėjo pešti naudos, bet kur tau. Ji nenorėjo kraustytis. O juk galėjo uždirbti gerus pinigus pardavusi tą griuveną. Ir iš kur tik ji semiasi arogancijos, tiesiog nežinau. Ji mane nervina. Kuo ji save laiko? Niekam juk nerūpi tas senas havajietiškas šlamštas! Kam po galais rūpi kažkokie jūsų protėviai! Kaip matau, tie kvailiojimai joms nedavė nieko gero. Ji ir tavo kvaištelėjusi senelė per kiekvienus Naujuosius metus papjaudavo kiaulę ir surengdavo *luau*. Žmonės negalėdavo apie tai atsikalbėti. Ar jos vis dar rengia tuos *luau*? — pakėlė akis nuo galvosūkių knygelės Berta. — Visi sako, kad ji bankrutavo, tačiau aš tuo netikiu. Dabar parduoti jau per vėlu. Tą namą jau seniai reikėjo nugriauti, dar tada, kai tavo senelė susidėjo su tuo sodininku.

— Pakalbėsiu su Garučiu prieš išeidama, — tarė Klėja ir pasuko link durų.

— Jis nenorės su tavim susitikti, — burbtelėjo Berta ir įsikniaubė į savo knygelę. — Jis ten laiko vėžlius.

Kaip Klėja ir spėjo, Garutis rengėsi fotografuoti labai gražią nuogą merginą priešais padidintą Čangjangvono parko Seule plakatą. Rankose mergina laikė plastikinę žydinčių vyšnių šakelę ir akmeninį žibintą.

Pamatęs Klėją Garutis labai apsidžiaugė, pašoko ir išbučiavo ją.

— Kaip šaunu, kad sumanei mane aplankyti! Išties *ono*! Štai, palaikyk! — jis paėmė iš merginos sunkų žibintą — Laikydama ji išprakaituoja, visas kūnas pradeda blizgėti, ir aš turiu iš naujo daryti makiažą, nes ji pati kai kurių vietų negali pasiekti, žodžiu, košmaras, — aiškino jis sukinėdamasis aplink merginą.

Klėja pasisveikino su mergina, tačiau ši nekreipė į ją jokio dėmesio. Garutis plonyčiu pūkeliu pudravo jai pakinklius.

— Galėtum nusipirkti geresnių darbo priemonių.

— Aš juk esu laisvai samdomas fotografas. — Jo balse pasigirdo kartėlis. — Še, papudruok tu. — Jis padavė Klėjai pūkelį ir stabtelėjęs pažvelgė į ją. — Aš ilgėjausi tavęs, Klėja.

Klėja padėjo žibintą ir riebaluotu pūkeliu ėmė pudruoti merginai nugarą.

— Pūkelį tikriausiai nušvilpei iš Bertos rankinės?

Mergina paklusniai pasisuko. Klėja pasijuto taip, tarsi būtų siuvėja, matuojanti drabužį.

— O kur Tomis? — paklausė Garutis, dėdamas juostelę į fotoaparatą. — Nemaniau, kad taip greitai grįši.

— Kalbi visai kaip tavo motina, — pastebėjo Klėja.

— Labai tau ačiū. Gal galėtum paklupdyti ją, ne, ne taip, tegu priseda ant kulnų, aha, ir kojos turi būti kiek praskėstos. Vos vos. Žiūrėk, jai tarp krūtų bėga prakaitas.

— Žliaugia.

— Ką?

— Prakaitas ne bėga, o žliaugia.

Mergina paslaugiai praskyrė krūtis. „Ji supranta angliškai", pamanė Klėja.

— Atleisk, — pasakė Garutis. — Kol tavęs nebuvo, visai pamiršau, kaip reikia taisyklingai kalbėti. Žinoma, žliaugia. Ši mergina, tarp kurios krūtų ir žliaugia prakaitas, vardu Taė Čin, Klėja. Amerikietiškas jos vardas Teimė. — Jis vėl pažvelgė į Klėją. — Kodėl tavo veidas sumuštas, kas atsitiko?

— Automobilio avarija. — Klėja tiriamai nužvelgė merginą. — Štai, daugiau nieko negaliu padaryti.

Teimė, klūpojusi priešais plakatą, buvo visa šlapia nuo prakaito.

— Eime maudytis, — pasiūlė Klėja.

Garutis pakėlė akis nuo aparato.

— Jei Berta klaus, ką čia veikia Teimė, gali pasakyti, kad ji atėjo pasiimti vėžlių.

Garutis, nesuprasdamas, apie ką ji kalba, suraukė antakius.

— Vėžlių, kuriuos, Bertos manymu, tu fotografuoji.

Jis buvo pamiršęs, ką primelavo.

Garutis, vaikystėje darydavęs viską, ko tik Klėja paprašydavo, ir baisiausiai tuo siutinęs Bertą, nors Klėja visai to nenorėdavo, padavė Teimei rankšluostį. Ši atrodė sunerimusi — ji irgi neturėjo pastovaus darbo.

— Tai viskas? — piktai paklausė ji, pirmą kartą praverdama burną. — Už maudymąsi reikės mokėti atskirai.

Jų nuostabai, ji labai techniškai persivertė per galvą atgal.

— Einu į mišką, — šyptelėjusi tarė Klėja.

Berta nejautė ypatingos motiniškos meilės ir savo tikram sūnui, tačiau Klėjai tai buvo menka paguoda. Garutis taip liūdnai ir karštai prašydavo Klėjos leisti jam eiti kartu su ja į mišką, jog ši galų gale jam nusileisdavo. Nors Bertos šaltumas savo vaikui neteikė Klėjai jokio pasitenkinimo, tačiau jai buvo įdomu, kad jos pamotė, kuri taip atvirai jos nekentė, patikėdavo jai savo sūnų. Bet tikriausiai Berta nė nepastebėdavo, kad Garutis visą dieną praleisdavo su Klėja.

Kai kartą jie slidžiu šlaitu užkopė į žalią kalvą, *ohia* medžių proskynoje staiga atšalo oras, ir nauji Garučio akiniai taip aprasojo, kad jis nieko nebematė. Klėja praminė jį Garučiu. Kai jis pradėjo lankyti mokyklą, draugai jį irgi vadindavo Garučiu, ir jis daugiau nebereiškė nepasitenkinimo dėl to, kad reikia nešioti akinius.

Miške buvo daugybė aukštų *hapuu* rūšies papartmedžių. Jų kamienų apačios prie pat žemės buvo apaugusios puikia vilna, vadinama *pulu*. Kai vieną dieną Garutis užkliuvo už koraluogės šaknies ir parpuolęs persidrėskė kaktą, Klėja sutvarstė žaizdą *pulu* sruogomis, ir patenkinti savo darbu jie nuėjo toliau.

Kai jie grįžo, Berta, pamačiusi Garutį, suriko. Jo marškiniai buvo kruvini, o *pulu* plaušeliai ant veido kabojo lyg sausgyslės. Kad prisimintų, kas jam buvo nutikę, Garutis turėjo pridėti ranką prie kaktos — Klėja buvo puikiai aprišusi jo žaizdą.

Tada Berta smogė Klėjai liniuote.

Garutis, staiga išsigandęs, kad gali numirti, leidosi Bertos guodžiamas.

Jam dar ilgai dėl to buvo gėda, netgi tada, kai mažas baltas randas ant kaktos jau seniai pranyko. Klėja aiškino jam, jog Berta vis vien būtų ją apkaltinusi, kad ir ką jis būtų sakęs teisindamas Klėją, tačiau jis vis vien manė esąs, ir netgi jau anksčiau buvęs jai įsipareigojęs, ir gailėjosi neturėjęs drąsos grąžinti jai bent mažą dalį to, ką jautėsi jai skolingas. Jis, žinoma, jai nieko nebuvo skolingas, kadangi Klėja jį mylėjo, tačiau jis visuomet manė išdavęs ją už vieną iš nerangių Bertos glamonių.

Tą naktį jis įsėlino į jos kambarį, atsisėdo kampe, atsirėmęs nugara į akmeninę sieną ir įdėmiai stebėjo zujančius šimtakojus — Nuuanu veisėsi šimtakojai, o kai kurie iš jų būdavo net penkiolikos centimetrų ilgio. Klėja bandė skaityti „Audringus meilės krantus", knygą, kurią pasiimti ją įtikino mokyklos bibliotekininkė, o Garutis sėdėjo nudelbęs akis į grindis ir klausinėjo: „O kodėl tavo motina išvažiavo? Kur ji dabar? Kodėl ji nepasiima tavęs? Kaip ji atrodė? Mūsų kraujas skirtingas? Tavo kraujas geresnis, tiesa? Kiek kartų mano tėvas buvo vedęs?"

Klėja būtų buvusi laiminga galėdama atsakyti į jo klausimus. Ji tylėjo ne todėl, kad būtų buvusi abejinga tiems klausimams ar dėl to, kad Garučio smalsumas jai būtų kėlęs pasipiktinimą, o todėl, kad nežinojo atsakymų į juos. Ji irgi labai troško pažinti pasaulį ir tą mažesnę, bet labai sudėtingą jo dalį, vadinamą šeima, tačiau apie tai išmanė ne daugiau kaip Garutis. Jos nežinojimas Garutį padrąsino daug labiau, nei tai būtų padarę atsakymai į jį dominusius klausimus. Tai reiškė, kad jie abu lygūs. Kai ji sužinojo, tai pasakė ir jam, o jis patikėjo.

Po daugelio metų ji staiga pasakys: „Kadangi ji mūsų nenorėjo, o Roris Armakostas buvo per silpnas, kad pri-

verstų ją tai padaryti". Tada Garutis turės pats suprasti, į kurį iš jo klausymų po tiek metų Klėja pagaliau atrado atsakymą. Jei jie bus ne vieni, jis negalės triumfuodamas šūktelėti to senojo klausimo, tačiau jo veido išraiška pasakys Klėjai, kad jis dabar irgi žino ir klausimą, ir atsakymą, o ji linktelės, patvirtindama jų kilnią sąjungą.

Klėja užuodė terpentinmedžių sakų kvapą. Atrodė, kad šlapių jūros ausyčių kriauklių spalvos dangus yra priešaky ir juda kartu su ja. Ji dažnai pastebėdavo, jog sutemus vėjas aprimsta, pučia atsargiai, lyg nenorėdamas trikdyti medžių ramybės. Ji išgirdo, kad artinasi Garutis ir paspartino žingsnį, skubėdama prie tvenkinio.

Klėja nusivilko lininę suknelę ir pakabino ant *pua kenikeni* medžio šakos. Mažų baltų žiedų kvapas priminė jai Emą.

Ema išdidžiai tvirtindavo, jog niekuomet neplaukioja stovinčiame vandenyje, nes stovintis vanduo jos nenori. Ji tikėjo, kad vandenynas yra vandens dievas, kuris pasitaikius bet kokiai progai čiups ją ir nutemps atgal į jos teisėtą vietą.

— Mes atėjome iš vandenyno ir jis mums niekada neatleis už pabėgimą. Vandenynas susigrąžino tėvą ir mano brolį Makalį. Kai aš plaukiu, jaučiu kaip vandens dievas bando mane pasiimti, primena, kad aš jo išsižadėjau ir traukia atgal pas save. Štai kodėl vandenynas toks pavojingas, — sakydavo ji.

Klėja suprato, tačiau mėgdavo plaukioti stovinčiame vandenyje kaip tik todėl, kad dar nebuvo pasirengusi būti susigrąžinta. Vandenynas buvo nenumaldomas, tačiau tvenkinys nerodė jokio nepasitenkinimo.

Ji paniro į vandenį ir nuo šalčio jai net kvapą užgniaužė.

— Galėjai palaukti manęs, — papriekaištavo Garutis. — Tu visuomet stengiesi ateiti pirma.

Jis nusivilko marškinius, nusimovė džinsus — trumpikių nusimauti nepanoro — ir triukšmingai puolė į vandenį. Ilgi, tvenkinio pakraščiuose augę laukinio imbiero stiebai sulingavo, ir jų aromatas akimirką tapo stipresnis.

Jis priplaukė prie Klėjos ir panardino jos galvą į vandenį.

„Nori mane nuskandinti", — pamanė Klėja. Ji atsistūmė nuo jo ir ant nugaros nuplaukė šalin, o jos ilgos kasos vinguriavo iš paskos lyg vandens gyvatės.

— Nuo to laiko, kai tu išvažiavai, nesu čia buvęs, — tarė jis taškydamas į ją vandenį.

— Man gėda dėl tavęs.

Jis liovėsi taškytis.

— Tau visuomet būdavo gėda dėl manęs.

— Tik tada, kai pats savęs gailėdavai.

— Tau bepigu kalbėti, Klėja. Tu visuomet įsigudrini išnykti, kai tau kas nors nepatinka. Tu palikai Nuuanu, palikai Emą. — Jis patylėjo. — Tu palikai mane.

Klėja apsivertė tamsiame vandenyje, judindama kojas, kad nesušaltų. Ji tylėjo, panardinusi burną po vandeniu.

— Tu panaši į krokodilą, — tarė jis. — Tavo tokios didelės akys.

— Ir dantys.

— Tu atplauki mane suėsti.

— Kodėl manai, kad man bepigu?

— Mane suėsti?

— Kodėl manai, kad aš išnykstu, kai tik man kas nors nepatinka?

— Tavęs čia juk nėra, tiesa?

— Manau, *tau* irgi metas išvykti.

— Kurgi aš eisiu?

Ji nosimi išpūtė burbulus vandenyje.

— Nesvarbu kur, svarbu eiti.

— Tau bepigu kalbėti, Klėja. Tu juk moteris.

— Įdomus argumentas, sakyčiau.

Jis apsisuko aplink.

— Liaukis mane painiojusi, Klėja. Noriu pasakyti, tu išmanai apie gyvenimą. Tu juk nesi amžinai pusiaukelėje, kaip aš, nei šis, nei tas, pusiau japonas, pusiau brolis.

Ji žiūrėjo, kaip jis sukasi vandenyje, kad apsvaigtų galva.

— Ką nori tuo pasakyti?

Jis liovėsi suktis.

— Niekas nesako tiesos, ir niekas jos netgi nežino, nebent tik tu. Tu gal ir žinojai. Tačiau tu išvažiavai, o aš likau su Berta ir mūsų tėvu. Man sunku vadinti jį „mūsų tėvu", o tau? Atrodo, tarsi melsčiausi.

Ji nusijuokė.

— Pameni, kai tau buvo dešimt metų, tu iškritai iš mango medžio, o aš įsėlinau į namus ir iškviečiau pagalbą, nes Berta nenorėjo vežti tavęs į ligoninę. Kartą aš jos paklausiau, kodėl ji taip darė, tačiau ji neprisiminė. Ji sakė, kad aš viską išsigalvojau.

— Kaip pasakytų Meibelė, nereikia manyti, jog atmintis yra faktas, nes tai netiesa.

— Tu sutinki su Berta? Man, Garučiui, savo broliui, savo pusiau-broliui tu sakai, kad nebuvai nugarmėjusi nuo medžio su pilnomis kišenėmis mango vaisių?

Jis buvo įtūžęs.

— Žinoma, aš buvau nukritusi nuo medžio, o tu mane išgelbėjai — iškvietei gaisrinę.

Ji nusišypsojo jam, nors jos lūpos buvo po vandeniu.

— Ji taip ir nesužinojo, kas tai padarė. Taigi aš negaliu tuo labai girtis.

— Gali gali.

Jis siekė jos kasų. Ji išsisuko, tačiau jis pagavo ją už kojos, prisitraukė prie savęs, apkabino ir ėmė glamonėti šaltame vandenyje. Paskui uždėjo rankas jai ant klubų. Šaltame vandenyje jos oda atrodė itin balta.

— Garuti! — sušuko ji ir atspyrė jį.

Ji nuplaukė šalin ir išsiropštė ant uolos. Tada išgręžė savo kasas kaip kempinę, ir vanduo nutekėjo jos rankomis. Buvo beveik visiškai sutemę, ir tvenkinys atrodė kaip duobė vidury miško. Rankas ištiesusi į šalis, kad palaikytų pusiausvyrą, ji užlipo uolomis aukštyn.

Tik priėjusi Norfolko pušų giraitę ji vėl pasijuto atkutusi, šviesa vėsiame ore išsklaidė liūdesį ir susijaudinimą. Jai patiko jausti vėsią odą ant kaulų. Ji sudrebėjo ir prisiminė, kad vaikystėje drebulį jie vadindavo baisuku.

Ji girdėjo, kaip Garutis tūžmingai spardosi ir taškosi šaltame tvenkinyje, kuris nenorėjo jo, kuris nenorėjo nė vieno iš jų.

Nors Klėja Hale Moku gyveno jau mėnesį, ji dar nebuvo mačiusi savo tėvo. Ji keletą kartų jam skambino, tačiau kaskart su palengvėjimu išgirsdavo jo pasiteisinimus, kad jis dabar esąs labai užsiėmęs brolių Kilohanų byla ir negalįs jos pakviesti pietų. Kilohanos užėmė valstybės nuosavybę, tvirtindami, jog devyniolikto amžiaus Didžiosios Mahelės deklaracija, kuria vietiniams Havajų gyventojams buvo suteiktos sodybos ir nuosavybės teisės į jas, ta žemė buvo atiduota jų protėviams. Klėjos nuostabai, jos tėvas atstovavo ne gynybai, o kaltinimui. O Emos tai nė kiek nestebino.

— Tavo tėvas yra praktiškiausias žmogus iš visų, kuriuos aš kada nors pažinojau, ir visada toks buvo, — tarė ji. — Jis kažkaip įsigudrindavo užuosti, kas jam yra naudingiausia ir visuomet būdavo pirmas prie lovio, — piktai nusijuokė ji.

Galų gale jis su Klėja susitarė susitikti pas jį darbe. Ji atėjo anksčiau, ir sekretorė paprašė palaukti, kol ponas Lainotas bus laisvas. Klėjai buvo neramu, ir ji negalėjo nusėdėti didelėje priimamojo kambario kėdėje. Ji atsistojo prie lango, iš kurio buvo matyti beveik užgožti aplinkinių pastatų Visterijos rūmai. Prisiminė jau mirusį Lesterį, ir tą vakarą, kai jis vertė ją daugybę kartų klausytis Vilio Smito ir Veso Montgomerio dainų — po to ji ir pakelta vidury nakties galėjo pažodžiui pakartoti tų dainų tekstus. Ji suabejojo, ar iš tiesų taip jau greitai dingsta mūsų pėdsakai gyvenime. Namas tolumoje dar nepranyko, tačiau ji žinojo, kad neilgai trukus jis virs dulkėmis, sauja dūlėsių. Klėja krūptelėjo, kai ją pašaukė gražutė blondinė sekretorė. Ponas Lainotas dabar jau galįs ją priimti, pranešė ji. „Jis nepasakė sekretorei, kad esu jo dukra", — suprato Klėja.

Klėja įėjo į kabinetą, jis pažvelgė į ją. Jie paspaudė vienas kitam rankas, ir, suvokdami savo nerangumą, nepatogiai palinkę virš didelio stalo pasibučiavo į skruostus. Jis buvo neaukšto ūgio, apskritažandis lyg besiporuojantis paukštis. Žili jo plaukai galiukuose garbanojosi, ir styrojo pakaušyje lyg raukta viduramžių apykaklė. Klėja pažvelgė į jo puikų anglišką kostiumą ir šyptelėjo. Ji niekuomet neprieštaraudavo jo mažoms tuštybėms, tačiau vaikystėje visada jausdavosi nepatogiai, kai jis užsidėdavo savo šiaudinę plantatoriaus skrybėlę.

Ji atsisėdo ant kietos *koa* medžio sofos, kurią, kaip ir savo vaikus bei keletą kitų sunkių daiktų, jos motina

paliko išvažiuodama į Australiją. Kai Kitė prieš išvažiuodama visą savaitę krovėsi lagaminus, Klėja tylomis ją stebėjo, tačiau dabar prisiminė tik vieną daiktą, kurį pasiėmė jos motina: šilkinę negližė, kurios viršutinėje dalyje perliukais, panašiais į ryžių grūdelius, buvo išsiuvinėti jos naujieji inicialai. Jai pasidarė įdomu, ką Kitė dar galėjo pasiimti su savimi, tačiau neprisiminė nieko, išskyrus šviesiai žalius Bivos perlais papuoštus naktinius marškinius.

— O aš maniau, kad tu Maroke, Klėja, — tarė jis nagrinėdamas kažkokį popierių ant rašomuoju paversto filipinietiško valgomojo stalo.

Ji jautėsi nesmagiai, sėdėdama ant tos arklio odos sofos dideliame stikliniame kabinete, aplink kurį iš visų pusių plytėjo bežadis Honolulu. Lygus pilkas vandenynas priminė jai vieną iš Garučio vaizdelių. Neišgirdęs atsakymo, jis nenoriai pakėlė galvą ir pažvelgė į ją. Ji pamatė, kad jo akys buvo tokios pilkos ir matinės, kaip ir vandenyno paviršius. „Negi aš jo vis dar bijau, negi jis vis dar nori ir gali man pakenkti?", — pamanė Klėja.

— Kada bus teismo procesas? — paklausė ji.

— Tie Kilohanos pridarė didelių nemalonumų sau ir visiems kitiems, netgi jei ir paaiškėtų, jog ta žemė iš tiesų priklauso jiems. Ore jau tvyro beprasmiška agitacija. Prasidėjo kalbos apie gyventojų šaknis ir panašias nesąmones. Havajiečių teisės! Juk tai atbaidys japonus. Reikšti pretenzijas Havajų žemės fondui — tai dar pusė bėdos, tačiau šiauštis prieš federalus gali tik visiški kvailiai — arba grynakraujai havajiečiai. — Jo juokas priminė trumpą, šaižų riktelėjimą.

— Visuomet apgailestavau dėl keleto dalykų, ir vienas iš jų — kad nesu grynakraujė havajietė.

— Apgailestauji, kad nesi kvaila?

— Taip, būtent taip. Apgailestauju, kad nesu kvaila, — kiek padvejojusi atšovė ji.

— Tada geriau nė neklausiu, dėl ko tu dar apgailestauji, — mirktelėjo jis.

Klėjai pasidarė gėda, tačiau ne dėl savęs, o dėl jo. Ji sutrikusi šyptelėjo ir pažvelgė pro stiklinę sieną į viešbučio „Deimantinė galva" pastatą, kuris skrodė jūrą lyg didelis rudas laivas. Vandenynas buvo ramus; iš tokio didelio aukščio atrodė, kad jis visai nejuda.

— Tų dalykų, dėl kurių aš apgailestauju, nėra daug.

— Žinoma, ko gi tau apgailestauti ištekėjus už kino žvaigždės.

Jo žvilgsnis vėl nukrypo į popierius. Akimirką jis pamiršo, kad ji sėdi šalia, pakėlė akis, ir pamatęs ją sumirksėjo.

— Taigi, — pliaukštelėjęs sau per šlaunis tarė jis. — Kuo galėčiau tau padėti? Jei tau ko nors prireiks, kreipkis.

Ji nusuko žvilgsnį nuo pilkos jūros juostos, kuri, atrodė, tuoj apsups ir įkalins juos ir pažvelgė į jį:

— Kodėl manai, kad man gali tavęs prireikti?

— Tik nesakyk, kad pyksti dėl tų Kilohanų bylos. Ema Ficroj tikriausiai tave jau pakaitino, ar ne? Tu verčiau paklausyk, kaip viskas yra iš tiesų, užuot iš karto rietusi prieš mane nosį. Tai štai, tie du vietiniai vaikinai, kad juos kur galas — vienas iš jų vaikštinėja sau visur be marškinių ir basas, lyg niekur nieko — įsirioglino į tokį apleistą švyturį. O ar tu žinai, kad švyturiai dabar jau net nebenaudojami? Dabar juk viskas kompiuterizuota. — Jis akimirką stabtelėjo, sužavėtas progreso. — Taigi, tie du havajiečiai pasiėmė keletą žūklės peilių, surūgusios *poi* pastos plastikiniame maišelyje ir tupi ten tvirtindami, kad švyturys stovi ant

jų žemės. Tai jiems labai liūdnai baigsis, Klėja. Jei jų veiksmai nebūtų tokie žalingi havajiečiams, aš gailėčiausi tų vaikinų. — Jis papurtė galvą. — Gal jie mano, kad galės švytury žibinti *luau* lapų aliejaus žibintą?

„Ir kodėl neišmanėlio kalbos atrodo aiškesnės ir įtikinamesnės nei sudėtingesni, subtilesni išminčiaus argumentai", — pamanė Klėja; ją dažnai kankindavo šis klausimas. Klėją apėmė bejėgiškumo jausmas, ir ji nebegalėjo sugalvoti, ką jam į tai atsakyti. Kad ir ką ji būtų sakiusi, tai būtų buvę taip pat beviltiška, kaip ir bandyti paaiškinti, kodėl Diksis sudaužė kinišką lempą ir sulaužė jo frisbio lazdą.

— Tikriausiai Kilohanos suvokia savo poelgio beviltiškumą. Tikriausiai jie tiesiog nebegalėjo pakelti skirtumo tarp vilties ir tikrovės. Tikriausiai jiems tai tapo nepakeliama.

— Vaje, Klėja, — tarė jis purtydamas galvą. — Tu nė kiek nepasikeitei per visus šiuos metus. O aš maniau, jog Holivudas tave pakeis, maniau, kad ten tu pagaliau suaugsi. Kas čia dabar per skirtumas tarp „tikrovės" ir „netikrovės"?

Klėja suprato, kad jis šaiposi iš jos, nė nenumanydamas apie jos smalsumą, numalšintą susidomėjimą, kuris visuomet ruseno jos širdyje, ir vis dar gyvą viltį, kad jis kada nors dar ją pamils, ir, kas dar svarbiau, kad ji kada nors dar pamils jį. Ji davė jam progą pažiūrėti į ją iš aukšto, ir pyko už tai ant savęs.

— Liaukis, Klėja, aš visuomet maniau, kad tu, kaip ir dera tikrai aukštuomenės merginai, jauti panieką sentimentalumui.

Iš pykčio ji ne iš karto suprato, ką jis sako. Staiga ji pajuto stiprų, nepakeliamą pasibjaurėjimą juo ir suprato, jog žino apie jį pernelyg daug. Jai pasidarė taip

gėda dėl savo tėvo, kad nebegalėjo į jį nė pažvelgti. Ji pakilo nuo sofos ir pirmą kartą suprato, kodėl Kitė jos neišsivežė. „Gal ir mudu su Diksiu buvome tokie pat nepatogūs kaip ši sofa", — išsiblaškiusi pamanė ji.

— Kalbi taip, lyg tave kamuotų amžiaus pabaigos sindromas, *mal de siecle,* ar kaip ten tai vadinasi. Susiimk, mieloji. Tavo senelė tikriausiai gauna nuomos mokestį už tą švyturį. Tavo teisėti interesai irgi pažeisti.

Ji išėjo iš kabineto.

Jos gulėjo bibliotekoje ant šilkinių pagalvėlių, rankas padėjusios ant juodmedžio atramų. Tadaši priklaupusi atidarė *šodži* dureles ir pastūmė joms padėklą su arbata. Ji irgi pritarė Meibelės troškimui turėti bent jau vieną kambarį ir gyventi kitame šimtmetyje, kitoje šalyje. Kartais Klėjai atrodydavo, kad ji neskiria epochų. Meibelė buvo pamišusi, o Tadaši iš tiesų neskyrė arba jai visai nerūpėjo, ar dabar Tokugavos siogunato laikotarpis, ar Edo periodas.

Tadaši pasakė, kad Klėjai kažkas skambina telefonu. Tadaši teko kruopščiai ištuštinti *tansu*, kol ji surado telefoną ir abiem rankom padavė jį Klėjai.

— Gal nori kalbėtis viena? — paklausė Ema, tačiau Klėja papurtė galvą ir gestais parodė, kad ši pasiliktų.

— Klausau, — atsiliepė Klėja.

— Man tai nelabai patinka, — pareiškė jis. — Dvi savaites stirksojau Malibu ir ieškojau tavęs. Tavo mama man pasakė, kur tu esi. Tiksliau, ji pasakė, kad dvi vyrų nekentėjos pagaliau vėl kartu. Ką, po šimts, ji turėjo omeny?

Tikriausiai Berta žinojo, jog Tomiui turėtų patikti jos primityvaus teiginio, kad be vyrų gyvenančios moterys, savaime suprantama, jų ir nekenčia, vaikiška logika.

— Berta kaip visada klydo. Čia ne dvi, o keturios vyrų nekentėjos. O gal žmogėdros, valgančios vyrus? Jau seniai nebuvau smaguriavusi vyro mėsytės — tai bent skanumėlis!

Klėja jokiu būdu nebūtų pasakojusi Tomiui, kad Meibelė nenuilstamai troško jau prieš trisdešimt metų mirusio vyro, ir tas troškimas išvarė ją iš proto. Jai atrodė geriau, kad jis tikėtų Berta nei sužinotų tiesą. Tiesa nebūtų davusi jam jokios naudos. Jis nebūtų jos supratęs.

— Tai kada grįši namo, mažyle?

— Niekada.

— Ar tai nėra blogas taktas?

Ji norėjo jį pataisyti, tačiau susilaikė.

— Visi sako, kad tu pasielgei nerimtai, netgi tavo pusseserė.

— Kokia pusseserė?

— Tuoj sužinosi, ji kaip tik nori pasakyti tau „labas".

— Sveika, Klėjome, — sučiulbėjo moteriškas balsas. Moteris kalbėjo su lengvu akcentu.

— Kas čia?

— Kodėl tu ne namie, Klėja?

— Čia tu, Kleire? — Klėja pati to nenorėdama ėmė šypsotis.

— Kurių galų tu ten stirksai? Juk turėjai būti čia! O aš nuvažiavau į Los Andželą, maniau, pasimatysiu su savo pussesere. Man net akys išsprogo, kai sužinojau, kad tavęs nėra, bet Tomis buvo neįtikėtinai malonus ir priglaudė mane. Dabar jau ruošiuosi grįžti — kažkoks japonas nori pirkti mūsų plantaciją ir išėjimą prie vandenyno. Jis nori pastatyti viešbutį, o palmių giraitę paversti vandens parku.

Klėja žinojo, kad didelių laisvų lėšų atmušti japonų spekuliantų atakoms nebuvo, ir neseniai norom neno-

rom ponia Klark pradėjo derybas su tuo japonu. Klėja buvo tikra, jog Kleirė skuba namo norėdama parduoti tam džentelmenui iš Osakos viską, ką tik galės.

— Tai kada grįši namo? — paklausė Klėja.

— Svarbiausia, kada tu grįši?

— Mano namai čia, ir aš niekur nevažiuosiu.

— Nekvailiok, Klėja. Tai būtų *gigante* klaida.

Iš jos kalbėsenos Klėja galėjo spręsti, kad kambaryje su ja buvo Tomis.

— Aš taip nemanau.

— Jis iš tiesų tavęs ilgisi. — Kleirė garsiai nusikvatojo ir numetė ragelį. — Jis padarė man margaritų kokteilį, — paaiškino ji, kai vėl pakėlė ragelį.

— Tomis padarė?

— Tiksliau, tas mielas vaikinas, kuris čia dirba virėju. Čia taip smagu, kad aš jau daugybę kartų atidėliojau išvykimą ir keičiau lėktuvo bilietą kitai dienai. Nandą palikau Sintroje pas tą jo žiežulą motiną — jis baisiausiai tūžo, manydamas, kad aš nuvažiavau tiesiai namo pas Meimę ir Motiną, tačiau Honolulu, jau nekalbant apie Vaimėją, nėra pernelyg smagi vieta, ar ne? Ar ten yra kas nors?

— Kur?

— Honolulu, Klėja, — perdėtai kantriai paaiškino Kleirė. — Nebūk bjauri, juk tu pati ten įstrigai. Gal matei Garutį? Esu pažadėjusi jam pozuoti. Kaip ta nuoga Ispanijos karalienė muilo reklamai.

— Norėčiau pakalbėti su Tomiu.

— Tavim dėta, aš ilgai neatidėliočiau sugrįžimo.

— Sveika, mažyle, — užbliovė Tomis. — Tavo pusseserė nuostabi. Ji nori nusifilmuoti kokiame nors filme.

— Aš negrįšiu, Tomi. Norėjau tau pasakyti štai ką: nenoriu tavęs daugiau matyti, netgi filmuose. Ypač filmuose.

Jis patylėjo.

— Tu juk nedarysi nieko, dėl ko tau — arba man — paskui tektų gailėtis?

— Jei tu nepaliksi manęs ramybėje, — pareiškė Klėja, — aš parašysiu skundą ir tave uždarys į kalėjimą.

— Į Maroko kalėjimą? Nemanau, mažyle, ten mane visi beprotiškai myli. Be to, tau reikia įrodymų, o jų nėra. Aš tuo pasirūpinau, — su palengvėjimu nusijuokė jis.

Klėja padėjo ragelį. Jos rankos virpėjo. Ji apsižvalgė, tačiau bibliotekoje nieko nebuvo. Klėja bandė padėti telefoną atgal į *tansu*, bet negalėjo. Jai nepavyko. Jei Meibelė būtų sužinojusi, kad ant dvylikto šimtmečio spalvotojo akmens spintelės stovi telefonas, jai tai būtų smūgis, tačiau Klėja nieko negalėjo padaryti. Ji nukėlė ragelį ir uždengė jį viena iš šilkinių savo senelės pagalvėlių.

Klėja sėdėjo ir laukdama Diksio skaitė laikraštį. Jis vėlavo. Ji apsižvalgė po klubą, tačiau jo nebuvo nei rankinio aikštelėje, nei paplūdimyje. Vyrai prie baro žaidė kortomis ir žiūrėjo golfo rungtynių transliaciją. Mažame paplūdimyje moterys žaidė su nuogais vaikais.

— Nieko gero negirdėti, tiesa? — išgirdo ji sakant kažkokį vyrą kitoje laikraščio pusėje.

Ji nuleido laikraštį ir atsistojo. Tai buvo jos tėvas.

— Galima prie tavęs prisėsti? — paklausė jis ir gestais kviesdamas padavėją pasiėmė kėdę. — Turiu tik minutę.

Jis atsisėdo ir pasidėjo dryžuotą lininį švarką ant kelių. Klėja sulankstė laikraštį ir pakišo po kėdės koja, kad nenupūstų vėjas.

— Mudu su Diksiu susitarėme susitikti ir kartu papietauti, — tarė ji ir atsisėdo vėl.

— Su Diksiu?

— Taip, su savo broliu, tavo sūnumi.

Jis apsižvalgė po terasą ir jo žvilgsnis akimirką apsistojo ties bikiniu vilkinčia moterimi prie gretimo staliuko.

— Sveika, — šypsodamasis tarė jis ir linktelėjo moteriai. Paskui vėl atsisuko į Klėją. — Už pietus, manau, teks mokėti tau. Tas tinginys kaip visada neturės pinigų.

— Jis ieško darbo.

— Be abejo. — Priėjo padavėjas, ir jis užsisakė degtinės su martiniu. — O tu?

— Apie ką tu klausi — apie darbą ar ką gersiu?

Jis šaižiai nusikvatojo.

— Vedybos tau vis dėlto išėjo į naudą, Klėja. Tai ironija?

— Nemanau.

Ji pažvelgė į vandenyną. Buvo karšta ir banglentėmis niekas neplaukiojo.

— Tu visuomet buvai laukinė indėniukė. Dienų dienas tavęs nematydavau, — tarė jis, vėl žiūrėdamas į moterį prie gretimo staliuko.

— O kurgi aš būdavau?

— Kada?

— Kai tu dienų dienas manęs nematydavai.

— Žaisdavai miške. Tavęs niekuomet nebūdavo matyti. — Jis mirktelėjo Klėjai. — Tiesą pasakius, neprisimenu. Tikriausiai aš nebuvau labai geras tėvas. Buvau pernelyg užsiėmęs kitokiais reikalais. Bet tau, regis, nieko blogo dėl to neatsitiko. Tu pati puikiausiai susitvarkei.

— Tu buvai labai blogas tėvas.

Jis linktelėjo, nekreipdamas dėmesio į jos žodžius.

— Mes rengiame pietus Kleirės Klark garbei, ji juk dabar hercogienė. — Jis spragtelėjo pirštais sau į prie-

kinius dantis. – Tavo motina Berta iš džiaugsmo netveria savame kailyje. Ji netgi buvo nuėjusi į Istorijos mėgėjų draugiją, kad sužinotų, kas kur pagal rangą turi sėdėti per pietus. Tu, žinoma, būsi tarp svečių, tačiau Berta dar neapsisprendė dėl Emos, nors ji ir turi karališko kraujo.

– Kleirė turi karališko kraujo? Portugalijos karalių kraujo? Nuostabi naujiena šeimai. Tik to mums ir tetrūko.

– Dešimtą dieną ji bus čia, – nesiklausydamas Klėjos tęsė jis. – Berta nori, kad Kleirei būtų surengtas sutikimas pagal visas taisykles.

– Kaip miela – Berta įteiks jai ordiną.

– Liaukis, mieloji. Juk sakiau, tu esi pakviesta. O galbūt ir Ema.

– Ema neis.

– Nebūk tokia tikra.

Klėja pažvelgė į aukštus baltus viešbučių pastatus, išsirikiavusius pakrantėje.

– Dėl to esu visiškai tikra, – atšovė ji.

– Svarbiausia, ateik pati. Mama, regis, parinko tau vietą šalia Filipinų konsulo. Tai labai mielas žmogeliukas. Visuomet pasirengęs padėti ir neriečia nosies, nors yra prezidento pusbrolis.

– Tikiuosi, pati Kleirė nepamirš ateiti?

– Girdėjau, Kleirė pasikeitė. – Jis kalbėjo taip, lyg ne kas kitas, o Klėja būtų turėjusi neatsakingo žmogaus reputaciją. – Ji parvažiuoja namo pasižiūrėti, ar negalima kaip nors pataisyti tą siaubingą situaciją šeimoje – jos sesuo Meimė susidėjo su jų sodininku. Motina, regis, tam neprieštarauja ir nebando jos atvesti į protą. Taigi, tavo pusseserė dabar gyvena su sodininku japonu. Jis tikriausiai nori patekti į mūsų ratą.

— O aš maniau, kad Kleirė atvažiuoja parduoti plantacijos, — tarė Klėja. — Kleirei nerūpi seksas, jai rūpi pinigai.

Jis gudriai pažvelgė į ją, pirmą kartą susidomėjęs tuo, ką ji sako.

— Iš kur tu apie tai žinai?

— Kodėl tu persekioji tuos havajiečius? — Ji pasilenkė ir pakėlė laikraštį, kur pirmame puslapyje buvo išspausdintas straipsnis apie brolius Kilohanas. — Juk visi turi savo teises — ir čiabuviai, ir moterys, ir netgi delfinai.

Jis pažvelgė į moterį prie gretimo staliuko ir išsišiepė, išsigandęs, kad ji galėjo nugirsti Klėjos žodžius. Klėja ištiesė jam laikraštį, tačiau jis nepaėmė.

— Tie Kilohanos, kurie užėmė švyturį, nėra pavojingi. Čia ne Gazos sektorius, tėve.

— Vaje, Klėja, — išvarginto žmogaus tonu tarė jis. — Spauda, viešumas — visa tai puiku. Tiria neįtikėtinus atvejus. Bet kaip tu apklausi banginį? Arba kaip įvertinsi ugnies deivės turtus? — Jis atstūmė laikraštį. — Dėkui, jau mačiau šiandienos naujienas. Aš baisiai pavargau nuo tų nesiliaujančių nesąmonių. Man visa tai kelia nuobodulį. — Jis susiglostė plaukus. — Viskas bus oficialiai, todėl nereikia jokių havajietiškų atributų.

— Havajietiškų atributų?

Klėja vis dar galvojo apie stulbinančias sąsajas tarp nuobodulio ir teisingumo.

— Per pietus Kleirės garbei, — paaiškino jis mojuodamas ranka ką tik atvykusiam teisėjui Čangui. — Tuoj pas jus ateisiu! — šūktelėjo jis teisėjui. — Mes čia galime surengti nė kiek ne prastesnį vaidinimą, nei tie vaikinai tavo Holivude. Mes irgi ne iš kelmo spirti, — mirktelėjo jis Klėjai.

— Nė kiek neabejoju, kad tu gali surengti vaidinimą, tėve, — atšovė ji. — Niekuomet tuo neabejojau.

— Štai ir puiku, — tarė jis ir nuėjo išgerti su teisėju.

Klėja buvo daug vyresnėje klasėje nei Kleirė, ir mokykloje jos nedažnai matydavosi, tačiau vėliau, „Autrigerio" klube ir per vakarėlius senajame Veilderio dvare, kurį už grynus lagamine atsivežtus pinigus nusipirko švaistūnai milijonieriai iš Kanzas Sičio, Klėja matydavo ją dažniau. Kleirė labai stengėsi tapti Klėjos drauge, galbūt pavydėdama savo vyresnei seseriai Meimei, prie kurios Klėja buvo prisirišusi, o galbūt todėl, kad vyresnė Klėja galėjo ją supažindinti su labiau pasiturinčiais vyrais negu koledžo studentai, kuriuos Kleirė taip sėkmingai vedžiodavo už nosies. O kai prieš dvejus metus Kleirė išvyko į Portugaliją, Klėja jos daugiau nebuvo mačiusi.

Atvykusi į Honolulu kelias dienas prieš Bertos rengiamus pietus, Kleirė paskambino ir paklausė, ar negalėtų apsistoti Hale Moku. Nepaisant jai būdingo oportunizmo, Kleirė buvo neblogo būdo, taigi ji ne itin nusiminė, kai Klėja paaiškino, kad senelė nebenori matyti svečių namuose. Kleirė priminė, kad ji truputį daugiau nei svečias.

— Senelė niekuomet manęs nemėgo, — švelniai papriekaištavo ji.

Kitą dieną ji užsuko jų aplankyti, ir iš karto, dar prieš išmušdama iš vėžių Tadaši savo prašymu padaryti jai „Rob Rojaus" kokteilio, įsigudrino nemandagiai pasielgti su Meibele. Moterys sėdėjo *lanai* ir klausėsi gitaristo Gabi Pahinui muzikos įrašų. Išgirdusi Kleirės žingsnius Meibelė ištiesė išsikleipusią šėmą ranką ir tarė:

— Sveika atvykusi, mano brangioji.

Kleirė nepaspaudė jai ištiestos Meibelės šakniarankės, o nerangiai, lyg bjaurėdamasi prie jos prisiliesti, pasilenkė ir skubiai pabučiavo į viršugalvį.

— Labas, senele, — pasisveikino ji. — Puikiai atrodai. — Ji atsisuko į Klėją ir nutaisė jai grimasą, tačiau ši neatsakė tuo pačiu. — Žinote, Europą dabar yra apėmusi lesbiečių manija. Havajų ji dar nepasiekė?

Joms dar nespėjus nė žodžio ištarti, bent jau tam, kad išreikštų savo nuostabą (Klėjai iš pradžių netgi pasigirdo, kad ji pasakė valstiečių manija), Kleirė atlaidžiai tarė:

— Aišku, kur jau čia pasieks. — Ji atsiduso ir išsitiesė ant *hikiee*.

— Lesbiečių manija? — paklausė Klėja, norėdama išsiaiškinti.

— Ničnieko neišmanau apie orchidėjas, — tarė Kleirė, spoksodama į pono Kageširo gėlių palikuones. — Kartais jos net nekvepia. Taip, Klėja, lesbiečių manija. Dabar ji labai paplitusi. Kai kas sako, jog tai postmodernizmas — ką tai reiškia, velniai žino. Tapo labai madinga apsimetinėti lesbiete. Nieko nereikia daryti, nereikia netgi atrodyti kaip lesbietei. Tai dar šauniau, jei iš tiesų nesi lesbietė. Neįtikėtinai smagu ateiti išsipuošusiai į pokylį ir pakviesti kitą moterį lėtam šokiui. Visi būna pasibaisėję ir sužavėti tuo pat metu.

— Žlunganti Europa, — burbtelėjo Ema.

— Tu buvai Europoje, teta Ema? — paklausė nustebusi Kleirė.

Ema neatsakė.

Atitipeno labiau nei paprastai palinkusi į priekį Tadaši, nešina Kleirės kokteiliu. Ant dugno ritinėjosi vyšnios.

— Tiesiog nuostabu, Tadaši! — sušuko Kleirė, imda-

ma didelį stiklą. – Portugalijoje, pasakysiu jums, nelabai moka daryti kokteilius. Jie būna pernelyg saldūs.

Tadaši atnešė tris butelius alaus ir netvirtai pastatė juos ant stalo šalia Emos; ši linktelėjo jai, girdi, viską padarei puikiai.

– Ar Kleirė prisimena, kaip reikia žaisti „Mėnulio tinklelį"? – garsiai paklausė Meibelė, kai Tadaši padėjo jai ant kelių lėkštę su *suši*.

– Tavo vyras, Klėja, irgi moka padaryti labai gerus kokteilius, – klastingai šypsodamasi tarė Kleirė.

– Tu jau sakei.

– Tikrai? Neprisimenu. Nandas visuomet mane bara už tai, kad viską pamirštu. Nandas – tai mano vyras. Jo vardas Fernandas, bet aš sutrumpintai vadinu jį Nandu, – pridūrė ji, paslaugiai atsisukdama į Emą. – Aš nieko neprisimenu, – tęsė ji. – Ničnieko. Nandas kiekvieną dieną išsirengia nuogas ir priešais didelį auksinį veidrodį daro mankštą – tiesą sakant, tai pritūpimai, tačiau jis tai vadina mankšta – o man liepia sėdėti šalia ir skaičiuoti. Jis urzgia, prakaituoja, ir man dar nespėjus suskaičiuoti iki dvidešimties, sustoja pailsėti. Kol jis ilsisi, aš pamirštu, iki kiek buvau suskaičiavusi, o jis baisiausiai tūžta. Jis nori pradėti viską iš pradžių, o aš sakau ne, pradėk nuo penkiasdešimties. – Ji atsiduso. – Jis jau senas.

Ema padavė Klėjai butelį alaus.

– Jis ne Tomis Heivudas, – tarė Kleirė. – Gal mudvi galėtume susitarti?

Kažkas Kleirės balse – kaltė, iššūkis ir pasigėrėjimas savimi – privertė Klėją pažvelgti į ją atidžiau.

– Galbūt, – atsakė Klėja. – Bet tada aš pasiimsiu Nandą.

– Žinai, kai tu pasakei, kad niekada ir nė už ką negrįši, aš pamaniau, jog nieko čia tokio, jei pasiliksiu

su Tomiu Malibu. Koks šaunus namas! Žinoma, ir šiaip nebūtų buvę nieko bloga, jei būčiau ten pasilikusi, tačiau po to, kai tu taip pasakei, aš buvau visiškai rami. O jis buvo ant tavęs baisiausiai įsiutęs – dėl tų tavo žodžių apie filmus.

– Tu ir jam padėjai mankštintis?

– Klėjome, – iškilmingai pareiškė Kleirė, – jam nereikia mankštintis.

Klėja gurkštelėjo alaus ir pažvelgė į ją:

– Tikrai?

Kleirė staiga sušniokštė:

– Girdėjote apie Mimi? – Ji nusipurtė. – Aš tikrai neturiu tokių *problemas*. Mano pirmasis vaikinas buvo Orvalas Nagalas, kuris gyveno darbininkų stovykloje. Pameni jį, Klėja? Dievulėliau, jis buvo toks gražus. Niekas kitas nemokėjo taip bučiuotis visa burna, kaip Orvalas. Meimė sakydavo, „Štai jis, ateina savo darbininkiška eisena".

– Prisimenu jį, – tarė Klėja.

– Nekeisčiau tų naktų ant banjanmedžio į jokį hercogą pasaulyje – nors gal ir keisčiau – juk vienas dalykas miegoti su tokiais, o kitas – susieti su jais savo gyvenimą. Meimė netrukus virs Motina. Tokia miela Motinos versija, be Jos įžymiųjų sodų, tačiau su sodininku. – Ji nusikvatojo ir apžvelgė jas. – Tai bent smagumėlis – Meimė ir Frenkas Harimoto! Tai tas sodininkas, – paslaugiai paaiškino ji Emai. – Jie moko havajiečių vaikus to, ką jie ir šiaip jau turi mokėti, pavyzdžiui, kaip žeberklu gaudyti žuvis. Juokinga, tiesa?

– Man taip neatrodo, – atšovė Ema. Ji buvo įtūžusi.

Moterys nutilo, laukdamos kol atvirai nepripažįstamas antagonizmas, netikėtai kilęs tarp jų, pasirąžys, nusižiovaus ir nulįs atgal į savo įprastą slėptuvę Kleirės kišenėje.

Klėja apsidžiaugė pamačiusi Meibelę užmigus. „Mano senelės gyvenimą, — pamanė ji, — sugriovė bailumas ir prietarai, o mano pusseserė Meimė pajėgė padaryti tai, ko Meibelė negalėjo ar nedrįso padaryti — susiejo savo gyvenimą su japonu. O tai mano senelei nedaro daug garbės".

— Žinote, per tuos metus aš supratau vieną dalyką, — staiga tarė Kleirė, sukdama aplink pirštą plaukus. — Už viską gyvenime reikia mokėti. Svarbiausia — nuspręsti, ar verta, ar ne. Pavyzdžiui, kad patenkinčiau Nandą, man reikia plušėti bene dvi valandas. Jam tai sunkiai pavyksta, reikia daug laiko, kad jis įkaistų. Bet aš pagalvojau: argi „Chanel" rankinė neverta dviejų valandų vargo?

Klėja pastebėjo, kad Ema žiūri į Kleirės rankinę. Tai buvo dygsniuotas odinis krepšelis su auksinėmis grandinėlėmis.

— Laikas juk eina nenumaldomai, — tarė Kleirė, purtydama galvą. — Jei savo pražiopsosi, paskui metų atgal neatsuksi, kad ir kaip norėtum.

— Ką tu sakai, — nusišaipė Ema.

— Paskui jau gali tik alkūnes graužtis. Aš kalbu apie moteris. Beje, aš nežinau, ką tu veiki, Klėja. Regis, tu net nesikasai, ir aš asmeniškai manau, jog tai didelė klaida. Kaip tu galėjai išleisti iš akių Tomį? Jis kažką man pasakojo, kad tu Maroke baisiai supykai dėl sekso ir dingai. Vajėzau, Klėjome! Jis iš tiesų nerimavo. Sakė, kad tu išsigandai ar panašiai, ir todėl pasprukai iš Maroko.

— Kas išsigando? — piktai paklausė Ema. — Klėja?!

— Ten dar šis tas nutiko, — ramiai pastebėjo Klėja.

— Nežinau, jis taip pasakojo. Sakė, kad tu buvai išsigandusi.

— Kodėl tu Tomiu tiki labiau nei Klėja? — paklausė Ema.

Kleirė abejingai gūžtelėjo. Klėja suabejojo, ar tik ne todėl ji ir gyrėsi savo prasta atmintimi.

— Pameni, — paklausė Klėja, — kartą mes plaukėme kalnų upe, ir Lili Šilds antrą kartą susilaužė riešą? Jos tėvas buvo įspėjęs ją elgtis atsargiai kol riešas sugis, ir mes bijojome jam apie tai pasakyti. Garaže mes uždėjome jai gipsą iš šlapių laikraščių ir pastos; ji parėjo namo pietauti ir apsivėmė prie stalo.

— Judvi su Meime dėjote gipsą, o ne aš. Daktaras Šildsas ilgai negalėjo nuimti to jūsų gipso. — Kleirė garsiai nusižiovavo. — Aš buvau niekuo dėta. Tik žiūrėjau, kaip jūs tai darėte.

— Niekas tavęs, Kleire, ir nekaltina, juo labiau, kad praėjo jau dvidešimt metų. Daktaras Šildsas barė mus ne už gipsą, o už tai, kad nepaprašėme pagalbos. Aš pasakiau jam tiesą, kad mes taip pasielgėme iš baimės, o jis atsakė, jog baimė niekada nebūna geras pasiteisinimas.

— Kažką lyg prisimenu. Kodėl tu man tai pasakoji?

— Tai vienas iš labiausiai man įsiminusių dalykų. Maroke aš nebijojau, tačiau turėjau bijoti. Manau, kad Lili tėvas buvo neteisus — baimė yra labai geras pasiteisinimas.

— Na, Klėja gi visuomet buvo pakvaišusi dėl drąsos, tiesa, teta Ema? — Kleirė plačiai nusišypsojo Emai, lyg tik dabar būtų pastebėjusi jos šaltumą. — Bent jau anksčiau. Atleisk, jau seniai tavęs nemačiau ir pamiršau. — Kleirei buvo sunku prisiimti už ką nors atsakomybę, netgi už bet kokią nuomonę.

Staiga ji pažvelgė į laikrodį ir sušuko:

— Velnias! Pusę penkių Kaimukyje man reikia pasiimti naują apyrankę! — Kaip ir Ema su Klėja, ji ne-

šiojo auksinę apyrankę su išgraviruotu jos havajietišku vardu. – Europoje mane visi klausinėjo, ką reiškia mano havajietiškas vardas. Iš tiesų jis reiškia paukštį, pakrantės sėjiką, tačiau aš visiems suokdavau, kad jis reiškia nuostabią dangaus gėlelę. Dabar turėsiu didesnę apyrankę, tokią pat storą kaip tavoji, Ema. Didžiausią iš visų, kokias tik jie parduoda, netgi jei man teks pakloti nemažai pinigėlių. Netgi jei Nandui teks pakloti nemažai pinigėlių, – tarė ji atsisėsdama. – Įsivaizduojate, jis manė, kad Havajai yra Pietų Amerikos vakaruose. Jis stebėjosi, kad aš baltaodė. Aš jam, žinoma, pasakiau, jog mes neturime nei vandentiekio, nei elektros apšvietimo. – Ji pasiėmė savo brangiąją rankinę ir pabaigė gerti kokteilį.

– Jie ir yra Pietų Amerikoje, – tarė Klėja.

– Kas yra Pietų Amerikoje?

– Vadinasi, tavo vyras todėl ir pasiliko Portugalijoje – manė, jog mes gyvename be elektros apšvietimo? – paklausė Ema.

Kleirė šyptelėjo:

– Aš labai nenorėjau, kad jis atvažiuotų į Vaimėją. Jis mano, jog esame turtingi, ir mielai duoda man pinigų, tikėdamasis, kad ateityje tai atsipirks – jis tai laiko investicija. Jėzau, Nandas Vaimėjoje – ar galite tai įsivaizduoti?

– Ne, – atsakė Ema.

Kleirė atsistojo ir pamojavo savo gražiomis rankomis.

– Čiau, angelėli. Čiau, Ema, nesistok.

Tačiau Ema jau buvo pašokusi. Ji taip troško kuo greičiau atsikratyti Kleire, jog Klėja buvo tikra, kad ši įsižeis. Tačiau atrodė, kad Kleirė nieko nepastebi.

Lyg baimindamasi, kad Kleirė dar gali apsigalvoti ir sugrįžti, Ema stovėjo ant kelio ir laukė, kol Kleirės au-

tomobilis išnyko tolumoje. Paskui sugrįžo į *lanai* ir truktelėjo gerą gurkšnį alaus.

— Jei senjoras Nando galėtų pasiekti orgazmą kiek greičiau, — tarė Klėja, — Kleirė tikriausiai nebūtų gavusi savo „Chanel" rankinės. Tegu nevaro Dievo į medį, jai tikrai nėra ko skųstis. — Ji apsimetė kažką skaičiuojanti mintyse. — Jei Kleirė būtų protingesnė, galėtų išsaugoti plantaciją — už dvylika *fellatio* aktų gautų po akrą.

— Nemanau, kad jai tai rūpi, — tarė Ema ir ištuštino butelį. — Kleirei nusispjaut į tą plantaciją. Ji mėgsta labiau apčiuopiamus dalykus.

Klėja sutiko pasimatyti su savo broliu Diksiu su sąlyga, kad už pietus „Autrigerio" klubo terasoje užmokės jis. Jis trims savaitėms buvo nuvykęs į Tailandą ištirti importo galimybių — o gal eksporto? Jis visuomet painiodavo šiuos du terminus. Prieš daugelį mėnesių Klėjos kreditine kortele kažkas apmokėjo didžiules sąskaitas restoranuose ir baruose. Kažkas, kas žinojo jos kortelės numerį.

Diksis neigė tai padaręs.

— Tuo metu aš buvau Fakete, — gynėsi jis.

— O prieš tai?

— Bali.

— Meluoji, Diksi. Tu naudojaisi mano kreditine kortele ir neprisipažįsti. Anksčiau tu man niekada nemeluodavai.

— Aš visada tau meluodavau, — atšovė jis, dairydamasis į sėdinčius terasoje lankytojus.

Kartkartėmis į koralų pylimą su garsiu „bumbt" lūždavo bangos ir aptaškydavo juos vandeniu. Saulė leidosi, ir sėdinčiųjų terasoje bei grįžtančiųjų iš paplūdi-

mio kūnai sutvisko gintarine spalva. Jūroje plaukiojo kanojos — irkluotojai rengėsi lenktynėms, ir tamsėjančio dangaus fone šmėžavo jų siluetai. Už aukštų viešbučių pastatų, išsirikiavusių pakrantėje, dūlavo ilgas juodas Vaijanės kalno kraštas.

— Turiu keletą puikių idėjų, — tarė Diksis. Jo rankos laisvai karojo abipus kėdės. Jis įsirėmė koja į sienos apačią ir jo švarių stiprių kojų pirštų galiukai užsirietė. Diksis vilkėjo šilkiniais alohos marškiniais, kuriuos jam padovanojo Ema. Klėja pastebėjo, kad gyvaplaukiai ant brolio rankų nuo saulės ir druskos tapo balti. Jis žiūrėjo į atplaukiantį katamaraną. — Tačiau man reikia pasikalbėti su Tomiu.

— Tai paskambink jam, — tarė Klėja.

— Tu neprieštarausi?

— Man tai nepatinka, bet gali sau skambinti, — padvejojusi atsakė ji.

— Reikia atsigriebti už prarastą laiką, — pasakė jis, tapšnodamas jos ranką. — Žinai, Bangkoke už dešimt dolerių gali pasisamdyti žudiką, o už dvylika dolerių gali nusipirkti visą šeimą. Įsivaizduoji, visą šeimą! Turiu omeny, vienai nakčiai.

— Ir kas gali pirkti visą šeimą, Diksi?

— Tik jau ne aš. Aš nenoriu turėti nieko bendro su jokiomis šeimomis, nei su savąja, nei su kokia nors kita. — Jis mostelėjo Čing Si, kad šis atneštų dar alaus. Iš vandens išbrido žmogus su povandeniniais akiniais, Diksis atsiprašė ir nuėjo su juo pasikalbėti.

— Aš jam skolingas, — paaiškino sugrįžęs ir Klėja liovėsi juo žavėtis.

— Esu parašęs išties puikų scenarijų — štai kodėl man reikia pasikalbėti su Tomiu. Jis gali įkalbėti prodiuserius, kad pagal jį būtų sukurtas koks filmiūkštis.

Man tereikia, kad kas nors perskaitytų tuos mano po piergalius. Reikia kažkaip pralaužti ledą. — Jis susi jaudino vien pagalvojęs apie tai ir paprašė Čing Si at nešti jam dvigubą porciją mėsos lazdelių su sašimiu.

— Tomis blogas.

— Klėja, juk tai dar geriau. Negi tu nesupranti, kad blogi žmonės gali būti naudingi? Žinau, kad kartais jis būna tikras galvijas. Tačiau blogiukai visada pasiekia savo. Pavyzdžių toli ieškoti nereikia — pažiūrėk į tėtį. Man kaip tik tokio žmogaus ir reikia. Bangkoke turėjau šiokį tokį bizniuką, tačiau jis buvo rizikingas, šiek tiek neaiškus ir šiek tiek pavojingas. Galima buvo uždirbti milijonus, bet aš pasakiau — ne, važiuosiu namo ir pasikalbėsiu su Klėja, ji tai jau tikrai žinos, ką man daryti. — Jis pamojavo draugui. — O Tomiui tereikia perskaityti mano scenarijų.

— Jis skaitys, kurgi ne. — Klėjai nepatiko jo užuominos ar įtikinėjimai, esą jis metęs sėkmingą prekybą narkotikais ar vaikais tam, kad pasitartų su ja dėl ateities. Tai buvo ciniška ir nesąžininga.

— Velniai jo nematę, tegu skaito kas nors kitas! Negi manai, kad man rūpi, ar jis pats skaitys mano rašliavą, ar tai darys koks kitas asilas? Nusispjaut! Tegu tik viską sutvarko. — Jis paėmė dvi kartu įpakuotas japoniškas valgymo lazdeles, išvyniojo ir ėmė kočioti jas tarp delnų.

Prie jų stalelio stabtelėjo graži mergina:

— Sveikas, Diksi, — pasisveikino ji. Ant šlapių merginos plaukų buvo matyti šukavimo žymės. Ji kvepėjo sandalmedžiu. Mergina avėjo vulgariomis šlepetėmis, ir Klėja suprato, jog ji iš žemyno. Vietinės merginos vaikšto basos arba įsispyrusios į pigias gumines šliures, kurias perka universalinėje parduotuvėje. Klėja nu-

sišypsojo merginai ir patraukė į šalį savo kėdę, kad padarytų jai vietos prie stalo.

— Džanos tėvas dirba Kaneohės karinėje jūrų bazėje, — pranešė Diksis.

Mokykloje Klėja pažinojo keletą merginų, kurių tėvai buvo laivyno karininkai. Merginos buvo koketiškos ir valdingos, pripratusios prie patogaus bendravimo su žmonėmis, laikomais žemesnio rango būtybėmis nei jos. Beveik visos jos buvo blondinės, prisiminė Klėja. Į mokyklą jos vaikščiodavo „Daktaro Šolo" sandalais, tačiau kiti mokiniai visai ne dėl to nebuvo linkę su jomis bendrauti. Svarbiausia priežastis, su nuostaba suvokė Klėja, buvo salietiškas snobizmas. Panieka tarnybiniams žmonėms.

— Pakviesčiau tave prisėsti, — išsišiepęs tarė Diksis, — bet mano sesuo verčia mane paimti iš jos čekį.

— Nieko tokio, Diksi, — maloniai tarė mergina ir purtydama nuo plaukų galiukų vandenį nuėjo toliau.

— Tu moki įkvėpti žmones, — susižavėjusi tarė Klėja.
— Tau visuomet pavyksta taip išsisukti?

— Nuo ko išsisukti? — Jis nužvelgė merginos kojas, kai ši sėdosi prie kito staliuko. — Klausyk, aš gal ir gudrus, o štai tu išsišokėlė.

Klėja įsistebeilijo į jį.

— Tu visada šiaušeisi prieš Bertą ir tėtį, o aš tuo tarpu tik patyliukais bandžiau pasiųsti į aną pasaulį jos šunis. — Čing Si atnešė maistą, ir Diksis godžiai puolė valgyti. Paskui susigriebė, kiek pavėluotai, pasiūlyti ką nors Klėjai, tačiau ši atsisakė. — Pameni, kokie išbadėję mes būdavome? — paklausė jis. Klėja suvokė, jog tai buvo jo pirmieji nuoširdžiai pasakyti žodžiai per visą pokalbį.

— Visterijos rūmuose maistas būdavo puikus, — ta-

rė ji. – Būtent ten aš pamėgau konservuotus „Le Sueur" žirnius, kuriuos dievinu ir dabar.

Jos motina Kitė reikalaudavo, kad savaitės meniu virėjas būtinai aptartų su ja, kadangi manė, jog būtent taip rafinuota moteris turi prižiūrėti namų ūkį, tačiau iš tiesų maistas jos nedomino. Ką vaikai turi valgyti, spręsdavo virėjas filipinietis, ir Klėja su Diksiu visą dieną pusryčiams, pietums ir vakarienei valgydavo ryžius. Desertu jie laikydavo marinuotus vaisius arba kiaušinių sušį. Mokykloje jie irgi kasdien valgydavo ryžius, dažnai su didele „Spam" duonos rieke. Ryžius jie mėgo ir nesiskųsdavo, tačiau tik persikėlusi gyventi į Visterijos rūmus Klėja pirmąsyk paragavo to maisto, kurį ji pati vadindavo baltuoju – *haole* maisto, tokio kaip artišokai ir Vienos šniceliai.

Diksis ir Klėja buvo auginami kaip augalai, tik nelabai vertingi. Jiems būdavo duodama oro, maisto ir vandens, tačiau daugiau beveik nieko. Kai tėvas vedė Bertą, ji atleido virėją filipinietį, kuris buvo geras vaikams, ir pasisamdė sau tarnus, kalbančius vien japoniškai. Maistui pinigų pakako, tačiau Berta meiliai pranešė, jog seni laikai praėjo: dabar reikėsią taupyti. Šviežią pieną ji pakeitė milteliais, ryžius – surogatu „Rice-A-Roni", šviežius ananasus – konservuotais. Vaikams valgant buvo leidžiama išgerti stiklinę grumstuoto pieno surogato iš maltų sojos pupelių. Nuo surogatinio pieno kvapo ir skonio jiems darydavosi bloga. Klėja žagsėdavo jį gerdama. Kadangi kišenpinigių jiems daugiau nebeduodavo, patys nusipirkti maisto jie negalėjo. Berta atėmė iš jų pietų korteles ir liepė atrasti būdą patiems susimokėti už pietus mokykloje. Neturėdama pinigų maistui Klėja tiesiog nevalgydavo, o Diksis įtikino mokyklos ūkvedį duoti jam indų plovėjo darbą valgyklo-

je, nors paprastai šį darbą dirbdavo tik mokyklos bendrabutyje gyvenantys mokiniai. Draugės per pietų pertrauką siūlydavo Klėjai maistą, tačiau ji išdidžiai atsisakydavo, apsimesdama, jog nėra alkana. Kartais ji pagaudavo trumpą Diksio, tempiančio į plovyklą nerūdijančio plieno katilą, žvilgsnį ir žavėdavosi juo.

Šaldytuve stovėdavo šviežios apelsinų sultys — Diksis sakydavo, kad jas Berta laiko pagirioms — bet vaikams jas gerti buvo draudžiama. Vien pagalvojus apie šaltyje ir tamsoje stovinčias sultis kildavo pagunda. Vieną labai karštą dieną Klėja neatsispyrė tai pagundai, įsėlino į virtuvę ir truktelėjo gerą gurkšnį tiesiai iš ąsočio. Tuo metu ji skaitė graikų mitus, ir pasijuto lyg būtų ką tik paragavusi nektaro. Ji grįžo į virtuvę dar keletą kartų. Paskutinio apsilankymo metu ji pastėrusi pamatė, jog ąsotis beveik tuščias. Ji nebuvo daug išgėrusi, taigi nektarą buvo skanavęs dar kažkas.

Kiekvieną dieną šeštą valandą savo žaidimų kambaryje vaikai pietaudavo. Jei jie vėluodavo, namų šeimininkė, vykdydama Bertos įsakymą, paimdavo iš jų lėkščių po gabalėlį maisto už kiekvieną pavėlavimo minutę. Kartais jie vėluodavo tyčia, tačiau alkis versdavo būti punktualiais. Tą vakarą Klėja atidžiai stebėjo Diksį ir Garutį, bandydama surasti bendrininkavimo žymių — sudžiūvusių apelsinų sulčių dėmių ant lūpų ar citrusinių vaisių kvapo — tačiau nieko tokio nebuvo.

Į vaikų kambarį su stiklu martinio įėjo Lainotas.

— Šiame kambaryje yra vagis, — pareiškė jis. Jis atrodė susijaudinęs, ir Klėjai iš pradžių pasirodė, jog jis girtas.

Diksis įžūliai pažvelgė į jį.

— Kažkas išgėrė Bertos apelsinų sultis, — tarė Lainotas, eidamas prie stalo. — Tai padarei tu, Diksi?

Klėja pastebėjo, kad Diksio plaukai ant kaktos buvo šlapi nuo prakaito.

— Diksis negėrė, — užsistojo ji.

Tačiau buvo jau per vėlu. Lainotas nusitempė Diksį į kitą kambarį ir ėmė jį mušti diržu. Lainotas lupo net stenėdamas iš įtampos, bet Diksis nė necyptelėjo.

Po egzekucijos Diksis sugrįžo, ir nė nepažvelgęs į Klėją ar Garutį, vėl atsisėdo prie stalo. Klėja jautėsi esanti lengvabūdiška. Ji norėjo apkabinti Diksį, tačiau žinojo, kad jis neleis.

— Atleisk, — sušnabždėjo ji.

— Niekis, — atsakė jis.

— Aš suvalgysiu tavo „Velvitą". — Jie kasvakar keisdavosi maistu, negailestingai derėdamiesi tarpusavyje. Ji žinojo, kad Diksis nekenčia „Velvitos" sūrio. Ji irgi jo nekentė.

— Gerai, — dalykiškai sutiko jis, suteikdamas Klėjai galimybę sau atleisti ir tuo pačiu atsikratyti nekenčiamo sūrio.

Ji žiūrėjo, kaip Diksis valgo sašimi.

— Tai ne „Velvita", tiesa?

Jis žvilgtelėjo į ją.

— Kokia „Velvita"?

Diksis nesuprato, apie ką ji kalba. Jis įsimetė į burną paskutinį tuno gabaliuką ir nusišluostė rankas. Klėja matė, kad jis susirūpinęs — jo veido išraiška buvo pasikeitusi. „Tai todėl, kad mes prakalbome apie Bertą ir tėvą", pamanė Klėja. Staiga jai pagailo ir Diksio, ir savęs. Ji panoro paguosti jį, kaip trokšdavo tais laikais, kai jie buvo vaikai drėgnuose, pavojinguose namuose, o jis aiškindavo jai, jog Berta ir jų tėvas blogi. Klėja tvirtindavo, jog blogis visada kyla iš blogos valios ir

daromas tyčia. Ji niekaip negalėdavo pripažinti, kad jos tėvo žiaurumas yra vien nerūpestingumo vaisius, o Diksis sakydavo, jog ši takoskyra nereikalinga ir visai nesvarbu, ar blogis daromas tyčia, ar ne, nes blogio padariniai abiem atvejais tokie patys.

— Galiu lažintis, — sakydavo jis, — jog dar blogiau, jei blogis daromas dėl nerūpestingumo.

— Tu iš tiesų manai, kad aš galiu pasiųsti Tomiui savo scenarijų? — paklausė jis, nerimastingai barbendamas valgymo lazdelėmis į lėkštės kraštą.

— Taip.

— Tuoj grįšiu, — pašoko jis, apsidžiaugęs ir laimingas.

Klėja žiūrėjo, kaip aukštuose viešbučių pastatuose, juosiančiuose Vaikikio paplūdimį, įsižiebia šviesos. Žalios ir raudonos sąsiaurio plūdurų šviesos kilo kartu su potvynio vandenimis, ant kalvų už miesto pastatytuose namuose nušvito langai. Kai ji paauglystėje sėdėdavo šioje terasoje ir įkalbinėdavo Čang Si duoti jai kokteilį, ant tų kalvų dar nebūdavo tiek žiburėlių. Tik kai žmonės iš terasos perėjo į pietų salę, o padavėjai paplūdimyje uždegė žibintus, ji suprato, kad Diksis nebegrįš ir sąskaitą apmokėti teks jai.

Klėja pavėlavo į Bertos vakarėlį Kleirės garbei. Honolulu netgi dvidešimtojo amžiaus pabaigoje buvo provincialus miestas. Jei jus pakviesdavo pietų septintai, tai lygiai septintą jūsų ir laukdavo.

Klėja praėjo *lanai* pakraščiu ir mandagiai linktelėjo figūroms ant sienų. Pievelėje ji matė Bertą, vilkinčią vienu iš šilkinių mandarinų apsiaustų, kuriuos ji užsisakė Hong Konge. Ji kalbėjosi su Diksiu. O hercogienės de Koriljos niekur nesimatė.

Senatorė Patsi Jasunabė kalbėjosi su Džoniu Kleinu, viešbučio priešvėjinėje Oahu salos pusėje savininku. Jo reikalai klostėsi taip prastai, kad savaitgaliais už atskirą kainą jis nuomodavo viešbučio kambarius ryžius auginantiems ūkininkams ir šalia gyvenantiems statybų darbininkams. Nuo penktadienio iki sekmadienio viešbutį užplūsdavo vietinių gyventojų šeimos, kurios atsinešdavo virtuvus ir ant aptaškytų balkono grindų gamindavosi maistą. Senatorė Jasunabė buvo parūpinusi ponui Kleinui kontraktą naujo sporto centro statybai.

Dezairė Hemfris, savo namuose Niu laikanti kengūras ir kitus nelaimingus gyvūnus, linksmai pamojavo Klėjai. Ji atėjo su Bazu Čanu, kino kritiku ir įdomybių skilties laikraštyje vedėju, savo savaitinės skilties „Kaip sekasi, brol" dėka tapusiu tokiu įtakingu, kad nė vienas režisierius ir grožio konkurso nugalėtoja neišvažiuodavo iš miesto, nenusivedę pono Čano į jo mėgstamą alžyrietišką restoraną Kahala Malo gatvėje. Bazas atsisuko pažiūrėti, į ką Dezairė atkreipė dėmesį. Jis pasiuntė Klėjai oro bučinį ir vikriai pasisuko į ponią Jang, Taivanio prekybos ministrę. Ministrė paslaptingai ištiesė jam pauostyti savo storą dilbį.

Klėja pamatė pievelėje stovintį Garutį. Už jo giraitėje tarp tamsių *koa* medžių blykčiojo sidabraspalviai *kukui* medžių lapai, ir Klėja prisiminė vieną havajietišką patarlę: „limpa kaip guma prie *kukui* medžio". Taip būdavo sakoma apie vaiką, nesitraukiantį nuo savo motinos. „Tai ne apie mane", pamanė ji, eidama pievele prie Garučio.

— Turiu tau kai ką pasakyti, — tarė Garutis, kai Klėja jį pabučiavo.

— Šįvakar pasigersiu, — pareiškė ji. — Kai šis vakarėlis ims irti, aš bent jau nieko neprisiminsiu.

Prie jų priėjo padavėjas su lėkšte virtų kiaušinių. Garutis paėmė porą kiaušinių, o vieną įsidėjo į kišenę. Pro šalį ėjęs Azijos studijų vadovas universitete, mokytas džentelmenas, apie kurį sklido gandai, jog jis esąs nesantuokinis Čang Kai Ši sūnus, nusišypsojo jiems ir sveikindamasis linktelėjo galvą.

— Nesusipratimai jau prasidėjo, — tarė Garutis, atsakydamas į pono Čango pasisveikinimą tokiu pat linktelėjimu. — Kleirė atsivedė Diksį, nors jis nebuvo pakviestas — ji manė, kad gali atsivesti ką panorėjusi, kadangi tai jos šventė. Kaip toje dainoje. Tačiau ji nepaklausė mamos, o ši pamiršo jai pasakyti. Ir mama liepė Diksiui išeiti.

Klėja atsisuko ir pažvelgė į tą vietą, kur buvo mačiusi Diksį. Šis piktai žingsniavo link vartų, o Berta stovėjo pasistiebusi, šypsojosi ir žiūrėjo jam pavymui, norėdama būti tikra, kad jis nepasiliks.

— Visai kaip sapne, tiesa? — pasibaisėjo Klėja. — Čia visada taip buvo.

Garutis linktelėjo ir patikslino:

— Tikriausiai nori pasakyti, kaip košmare.

Klėja pamatė savo tėvą, kuris sukinėjosi tarp svečių, supažindindamas nepažįstamus ir padėdamas atgaivinti pamirštas pažintis. Jam tai visada puikiai pavykdavo. Vos įpūtęs vieno pokalbio ugnelę, jis skubėdavo savo stebuklingu titnagu įžiebti kitą.

— Kaupiasi lietus, — spėjo Klėja, žvelgdama į mišką.

— Nežinojau, kad Kleirė pažįsta Tomį, — pasakė Garutis.

Klėja buvo susimąsčiusi apie tėvą ir neatsakė.

— Klėja, tu jau vėl išnykai?

Ji atsisuko ir tarė:

— Ji nepažįsta jo. Tik porą dienų svečiavosi pas jį

Kalifornijoje. — Klėja linktelėjo viešbučio Maui savininkei; jos viešbutyje svečiai į savo kambarius buvo vežami šieno vežimais. — Beje, Kleirė vėluoja, — pastebėjo Klėja, žiūrėdama, kaip Berta nekantriai mojuodama kviečia svečius į vidų.

Kai Klėja užlipo į *lanai*, prie jos stabtelėjo *muumuu* vilkinti moteris su poliruoto *kukui* medžio karoliais.

— Kaip laikosi tavo teta, brangioji? — paklausė moteris. — Aš atvykau į miestą tik keletui dienų. Paskambinsi man? Užsuk, išgersime arbatos ar kokteilių. Mudu su Čimpiu apsistojome „Deimantinėje galvoje". Tikėjausi šįvakar pamatyti Emą. — Ponia Aleksander su Ema mokėsi vienoje klasėje. Ji gyveno Didžiojoje Saloje ir į Honolulu atvykdavo retai.

— Ema niekuomet čia neateitų, — tarė Klėja. — Stebiuosi, kad *aš* čia atėjau.

— Aš dažnai stebiuosi, kad mes iš viso vis dar kalbamės viena su kita šioje nykioje vietoje.

— Nykioje vietoje? — nusijuokė Klėja.

Garutis stovėjo valgomojo tarpdury ir mojavo Klėjai, bandydamas atkreipti jos dėmesį.

— Ar mudvi su Kleire Klark giminės? — paklausė ponia Aleksander. — Gal kartais aš jos prosenelė? Prašau tavęs, pasakyk, neversk manęs laužyti galvos.

— Aš nekvaršinčiau sau dėl to galvos, — atšovė Klėja. — Ir jums nepatariu.

— O kaip laikosi tavo senelė?

— Puikiai, ypač po to, kai vakar ją aplankė Markas Tvenas.

Ponia Aleksander linktelėjo.

— Vienas?

— Regis, su juo dar buvo karalienė.

— Kaip miela. — Ji patylėjo. — O kuo ji juos pavaišino?

— Labai tradiciniais patiekalais — *haupia, poi, lomi* ir truputėliu romo.

— Gaila, kad manęs nepakvietė. Tikriausiai ilgai liežuvavo su jais?

— Tikriausiai, senelė visą dieną šypsojosi pati sau.

— Ji pratusi prie to, — maloniai tarė ponia Aleksander.

— Prie ko įpratusi?

— Prie liežuvavimo, brangioji.

Jos sustojo prie valgomojo durų. Garutis buvo pradingęs.

— O apie senelę ir Emą žmonės daug liežuvauja? — paklausė Klėja. — Visuomet maniau, kad jas turėtų plakti liežuviais.

— Jos nebijo paskalų. Tavo senelė ir Ema bebaimės. Nežinau, ar tu tai žinojai.

— Kartais man atrodo, kad jos pernelyg jau bebaimės, — padvejojusi tarė Klėja.

Ponia Aleksander nustebusi pažvelgė į ją.

— Jos turėjo pasiduoti, — tęsė Klėja. — Jų troškimas išsaugoti praeitį ar ją paneigti — nepriklausomai nuo to, ką kiekviena iš jų bandė padaryti — kainavo joms labai brangiai.

— Vaje, brangioji, — tarė ponia Aleksander nusivylimo kupinu balsu; ji buvo nusivylusi ne Klėjos teta ar senele, bet pačia Klėja. — Jos neturėjo pasirinkimo.

Staiga prie Klėjos išdygo Garutis ir nusitempė ją į šalį. Ji atsigręžė atgal, tačiau ponia Aleksander buvo jau nuėjusi. Klėja apsižvalgė, ieškodama jos. Ji norėjo paaiškinti poniai Aleksander, jog nė nemanė kritikuoti Emos su Meibele, tačiau Garutis jos ranką laikė tvirtai suspaudęs.

— Pasimatymai su tavimi tokie malonūs, — tarė ji atsidusdama.

— Tu niekuomet nesusitikinėjai su manim.

— Garuti, aš juk tavo sesuo.

— Pusiau sesuo. Mes būtume galėję neturėti vaikų.

— Nebent.

— Aš visą vakarą stengiuosi tau kai ką pasakyti, bet tu man neleidi.

— Vis dar neįsivaizduoju, kas tai galėtų būti, nors tu tikrai stengeisi.

— Atrodo, lyg jie būtų seni draugai. Supranti, ką turiu omeny? — Garutis parodė vietinį gestą, reiškiantį lytinę sueitį.

— Apie ką tu kalbi?

— Apie Kleirę ir Tomį, tavo vyrą, kino žvaigždę, — paaiškino jis. — Prisimeni jį? O juk būtum galėjusi tekėti už manęs. Tačiau tada tu manęs tikriausiai neprisiminei.

— Mano vyras? — Klėją sukrėtė Garučio veido išraiška. Tai, ką ji anksčiau palaikė nervingumu, iš tiesų buvo gėda. Ji sugriebė jį už rankos. — Jis čia? Dabar?

— Tai Bertos siurprizas. — Jis nudelbė žvilgsnį žemyn, jausdamasis nejaukiai. — Štai kodėl ji tokia susijaudinusi. Mama negali susitaikyti su mintimi, jog praras Tomį. Noriu pasakyti — kad šeima praras jį. Ji nori, kad judu vėl būtumėte kartu. Tomis atvyko tik šiandien. — Jis prisivertė pažvelgti į ją. — Aš sužinojau apie tai tik prieš valandą, kai jo asmens sargybinis pasiskolino mano plaukų džiovintuvą.

Prisivertusi klausytis, ji išgirdo upelio šniokštimą. Pūvančių lapų ir laukinio imbiero kvapas staiga nustelbė moteriškų kvepalų bei žvakių kvapą, o violetiniai *kukui* medžių žiedai tapo beveik ranka pasiekiami.

Ji jau pasikaišė sijoną bėgti, kai į valgomąjį įėjo Tomis. Už nugaros, apkabinusi jo liemenį, ėjo Kleirė.

— Žiūrėk, ką aš tau atvedžiau! — suspigo Kleirė. — Tu-tūūū! Štai ir mes!

Ant Kleirės galvos, suglaudę sparnus, virpėdami tupėjo šimtai baltų drugelių. Klėja užsižiūrėjo į šią grožybę, o paskui suprato, jog Kleirė ant galvos buvo užsidėjusi *haku* žiedų girliandą. Plonos baltų imbiero žiedų piestelės virpčiojo lyg vabzdžių antenos.

— Sveika, mažyle, — pasakė jis.

Klėja paleido iš rankų sijono kraštus.

— Argi jis nenuostabus? — garsiai paklausė Berta, apžvelgdama susirinkusiuosius.

Tomis vilkėjo juoda eilute, pilkais lininiais marškiniais susagstomais prie kaklo, avėjo juodais kaubojiškais batais. Jis papurtė galvą apsimesdamas pykstąs ant Klėjos. Matydama pavydžius, patenkintus svečių veidus, Klėja suprato, jog ji vienintelė kambaryje juo nesižavi. Ji pamatė, jog Tomis tai irgi supranta, ir tai jį siutina.

Berta pastukseno peiliu į taurę ir sušuko:

— Norėčiau pasakyti tostą. Visi sėskitės!

— Žmonės! Žmonės! *Keikis*! Metas *kaukau*! — pakvietė Lainotas tuos svečius, kurie vis dar stovėjo *lanai*. — Klėja, sėsk į savo vietą! — Klėja matė, kad jis irgi labai patenkintas.

— Nustebai? — kuštelėjo jai Tomis. — Neatrodo, kad labai džiaugtumeisi.

— Neliesk manęs, — sušnabždėjo Klėja. Daugiau ji nepajėgė ištarti nė žodžio.

— Žinojau, kad Tomis atvažiuos! — linksmai suokė Kleirė. — Aš nekvaila, ir pasirūpinau, kad jis sėdėtų šalia manęs. Tu, Garuti, irgi sėskis greta manęs, iš kitos pusės. — Ji patapšnojo Garučiui per petį, tarsi ši mintis jai būtų ką tik atėjusi į galvą.

— Tu žinojai? — nustebusi paklausė jos Klėja.

— Norėčiau pasakyti tostą! — šaukė Berta.

— Atrodai puikiai, mažyle, — tarė jis, apsidžiaugęs, kad ji pagaliau prabilo. — Stengeisi? Tau visi perduoda linkėjimus — ir Džudė, ir Mimi, ir kiti — visa chebra. Visi tavęs pasiilgo. Aš irgi tavęs ilgėjausi.

— Paprašiau padavėjo po mano kėde pastatyti du butelius vyno, — pranešė jam Kleirė. — Tai padės mums ištverti šį vakarėlį. Klėja, tu nesidžiaugi? Argi tai ne puiku? Mes nutarėme pasodinti tave tarp senatorės Jasunabės vyro, jis dirba elektros kompanijoje, ir Roberto Siento draugužio. Tai naujas Samoa šokių atlikėjas Havajiečių kaimelyje.

— Kokie jūs rūpestingi, — nutęsė Klėja.

Prie Tomio prisigretino Bazas Čanas.

— Kaip sekasi, brol? — užbaubė jis ir ištiesė Tomiui delną.

— Sveiks, Floidai! — šūktelėjo Tomis ir pliaukštelėjo Bazui per delną.

Tai Bazas ėmė iš Tomio interviu „Alohos" žurnalui.

— Aš Bazas, — pataisė šis, tačiau Tomis jau buvo nusisukęs.

Tarp Tomio ir Klėjos, prispaudusi delną prie pilvo, įsispraudė kažkokia moteris. Ji nusišypsojo ir suokalbiškai spustelėjo Klėjai ranką, lyg jos abi būtų saugojusios kažkokią tik joms žinomą paslaptį.

Iškėlęs rankas, įraudusiu nuo degtinės ir žūklės veidu, Džonas Lainotas atsistojo tarpdury ir sušuko:

— Prašau visų sėstis!

— Neatrodo, kad labai džiaugtumeisi mane matydama, — tarė Tomis, palenkdamas prie Klėjos galvą. — O aš tau netgi kai ką nupirkau. — Jis patapšnojo švarko kišenę.

— Tai aš išrinkau tą grožybę! — pareiškė Kleirė, glaustydamasi prie jo. — Tu jos nenusipelnei! — Apsimesdama, jog pavydi, ji parodė Klėjai liežuvį.

„Gal ji tikrai pavydi?", pamanė Klėja.

— Kleire — atsiprašau — hercogiene! Tavo vieta štai ten! — sušuko Berta per visą kambarį. — O tavo, Tomi, čia. — Ji parodė kėdę greta savosios.

Klėja klausėsi, kaip ščiūva kambarys, vyrai ir moterys pagaliau surado savo vietas. Kai kurie vyrai stovėjo už savo kėdžių, laukdami, kol atsisės moterys. Padavėjai filipiniečiai, susidėję rankas už nugaros, kantriai stebėjo juos iš podėlio.

Viena moteris ant stalo šalia vyno taurės pasistatė savo kokteilį, tačiau Berta pasilenkė jai viršum peties, pagriebė stiklą ir atidavė jį padavėjui. Moteris nustebusi grįžtelėjo į ją.

Kleirė metė į Tomį duonos gabaliuką. Garutis, akimirką užsimiršęs, bandė burna pagauti duoną, bet nepavyko ir ši nukrito ant stalo. Berta pažvelgė į jį ir suraukė antakius. Jis skubiai pakėlė duoną ir įsidėjo ją į kišenę. „Prie kiaušinio", pamanė Klėja.

— Tu tiesiog nustebusi, mažyle, ir tiek. Tu juk kraustaisi dėl manęs iš proto. — Tomis pakraipė galvą lyg Klėja būtų kaprizingas, bet mielas vaikas. Jis jai atleido. „Tai sapnas, — pamanė Klėja. — Aš buvau teisi". Ir lėtai lyg sapne ji nusigręžė nuo Tomio. Nusigręžė nuo Bertos, timpčiojančios jį už rankovės, nuo padavėjų, nešiojančių portugališką pupų sriubą, išvirtą Kleirės garbei, nuo puikaus savo motinos valgomojo. Nuo jų visų.

Link namo ėjo kažkoks vyras. Ji pamanė, jog tai galėtų būti senatorės Jasunabės vairuotojas arba vienas iš padavėjų. Pamatęs ją, jis stabtelėjo.

— Kas tu? — Ji buvo uždususi, nors ėjo neskubėdama.

— Einu prie tvenkinio, — ramiai atsakė vyras. Iš jo tarties Klėja galėjo spręsti, kad jis havajietis. Jis kalbėjo ne pidžinu, tačiau ir ne gryna anglų kalba. Nepažįstamasis stipriai kapojo žodžius, lyg jam būtų visai nerūpėję, ar Klėja jį supranta, ar ne.

Vyras buvo ilgaplaukis, vilkėjo tamsiais marškiniais, mūvėjo džinsais, avėjo guminėmis šliurėmis, o veido Klėja įžiūrėti negalėjo.

— Aš čia maudydavausi, kai buvau vaikas, — tarė jis.

— Tu tikriausiai buvai vienas iš tų vaikų, kuriuos mano pamotė reikalaudavo areštuoti už įsibrovimą į privačias valdas.

Po tilteliu už jų greitai tekėjo upelis. Jo garsus šniokštimas buvo vienintelis pastovus garsas; kiti garsai buvo neritmingi, tai pasigirsdavo, tai nutildavo.

— O kokiais metais tu maudydavaisi šiame tvenkinyje?

Jis neatsakė.

— Klausiu, nes turėčiau tave pažinoti, — paaiškino ji.

Jis žiūrėjo į didelį apšviestą namą puošniame sode. Nenutylantys mažų gyvūnėlių riksmai skardžiai aidėjo tyloje, girdėjosi besikalbančių žmonių balsai, skimbčiojo peiliai ir šakutės atsimušdami į porcelianines lėkštes, plonai žvygčiojo puodų dangčiai.

— Nemanau, — atsakė jis.

Ji priėjo arčiau ir užuodė jo bei daugybės išpurtusių lapų aplinkui juos kvapą. Kažkas atidarė galines duris ir ant virtuvės laiptų išmetė šiukšlių maišą. Jis paėmė ją už rankos ir patraukė gilyn į šešėlį, tarytum jiedu būtų ten laukę ketindami nužudyti Bertą bei jos svečius.

Lietus, kurio Klėja laukė visą vakarą, vis dar neprasidėjo. Ore tvyrojo drėgmė. Medžiai, kaip ir Klėja, su-

stingo, nekantriai laukdami, kol kalnų vėjas nubaus garus, paversdamas juos lietaus lašais.

— Eime su manim, — pakvietė ji.

Palei namą, per Bertos brastos akmenis Klėja nusivedė jį į mišką. Ji girdėjo, kaip vyras ramiai žingsniuoja jai iš paskos.

Netrukus jie atėjo. Jis atsisėdo ant kranto, o ji tylėdama, nežiūrėdama į jį, greitai nusirengė, nors žinojo, kad jis stebi ją. Apatinius drabužius ji irgi nusimetė. Vijoklių raizgalynėje užspeisto spindulėlio šviesoje jos oda atrodė pilka.

Ji pašoko viršum juodo vandens paviršiaus ir nėrė gilyn. Vanduo buvo toks šaltas, kad jai net kvapą užgniaužė. Surikusi ji puolė į krantą, taškydama kojomis vandenį, kuris nuo purslų pasidarė baltas lyg pienas.

Pradėjo lyti. Vandens paviršius pašiurpo nuo stambių lašų. Nuo banjanmedžio puolė žemyn šikšnosparnis ir nuskrido prie pat vandens paviršiaus, medžiodamas vabzdžius. Lietaus vanduo buvo šiltesnis nei tvenkinyje. Klėja užsiropštė ant uolos. Jos šlapia oda atspindėjo silpną šviesą, ir ant nugaros išsišovę šonkauliai atrodė kaip mazguota šilkinė virvė.

— Niekuomet tavęs čia nemačiau, kai ateidavau maudytis, — tarė jis.

Ji lipo drėgnomis uolomis:

— Ateidavau čia kasdien, — tvirtino Klėja.

— Negali būti, — neatlyžo jis. — Aš tave prisiminčiau.

Klėja suprato, kad jis buvo jaunesnis už ją, taigi, kai jis vaikščiodavo maudytis šiame tvenkinyje, ji jau buvo išvykusi gyventi pas Emą. Jis buvo vienas iš tų berniūkščių, kurie vaikščiodami per sodą siutindavo Bertą. Berta niekaip nenorėjo suprasti, kad tvenkinys ir miškas visada priklausė tiems, kas ten ateidavo. Žemės

savininkai tokiais atvejais paprastai netraukdavo žmonių atsakomybėn pagal įstatymą dėl įsibrovimo į privačias valdas, ypač tų, kuriems ta žemė kitados galėjo priklausyti.

Jis žengė ant išsikišusio virš tvenkinio paviršiaus akmens ir įmerkė į vandenį ranką. Vyras atrodė kaip viena iš freskų figūrų, skinanti *taro* ar traukianti sunkų, pilną tinklą žuvų. „Atgijo viena iš figūrų", pamanė Klėja.

Pradėjo smarkiau lyti. Klėja susirinko drabužius, suglėbė juos prie krūtinės, ir nuėjo taku link Norfolko pušų giraitės. Pušų spygliai, kuriuos užmindavo Klėja, buvo sausi. Ji girdėjo kaip jis eina paskui ją taku, tačiau įėjus į giraitę jo žingsnių nebesigirdėjo. Klėja atsisėdo ant pušų spyglių ir atsirėmė į medžio kamieną. Šiurkšti žievė braižė jai odą, ji atitraukė nugarą nuo medžio ir atsisėdo tiesiai, baltus muslino drabužius pasidėjusi sau ant kelių.

Jis atsisėdo šalia jos.

— Aš čia užaugau, — tarė ji.

— Žinau.

Jo koja brūkštelėjo į Klėjos koją, ir, savo nuostabai, ji suvirpėjo. „Baisukas", pamanė ji. Jis atsigulė aukštielninkas ant pušų spyglių ir lapų.

Patekėjo debesų pagalvėlėmis apkamšytas mėnulis. Miške šnarančio lietaus lašai teškeno į lapus bei akmenis, vinguriavo imbiero stiebais. Kartkartėmis lietus prasmukdavo pro nėriniuotas pušų šakas ir ant jų nukrisdavo keletas lašų. Jis gulėjo šalia, rankų pirštus sunėręs už galvos.

Klėjos oda buvo drėgna, tačiau jai nebuvo šalta. Ji klausėsi, kaip medžiuose krebžda lietų švenčiantys žemės krabai *kahuli*, kaip savo antžeminių lizdų gilumoje kalena paukščiai — paukščiai buvo tokie nekalti, jog

netgi nemokėjo sukti lizdų medžiuose. Akimirką Klėjai pasirodė, jog ji išgirdo, kaip inkščia Pae, margas šuo vaiduoklis, sergstintis Kapenos krioklius slėnio gilumoje.

Klėja ėmė rengtis. Jis nenusisuko. Apsirengusi ji vėl atsigulė, ir balta suknelė išsiskleidė aplink ją lyg gėlė.

— Ar girdėjai princo Lunalilo poemą, kurią jis skyrė savo princesei? — Klėja jautė, kaip suknelės audinys sugeria drėgmę nuo odos.

— Ne, — atsakė jis.

Klėja tylėjo.

— Padeklamuosi? — paklausė jis, nesulaukęs jos vėl prabylant.

— Nesu tikra, kad prisimenu ją visą.

— Ryte aš važiuosiu į Moloką, — tarė jis, — o iki to laiko mes galime pabandyti ją prisiminti.

Klėja nusišypsojo. Paskui suprato, jog tamsoje jis to nematė.

— Aš nusišypsojau, — sušnabždėjo Klėja, lyg poema būtų buvusi parašyta jai, pasikėlė ant kelių po šlapiomis pušų šakomis ir įsitaisė ant sausos žemės.

Jie visą naktį klausėsi naktinių paukščių balsų bei nenuilstamai krutančių vabzdžių čirškimo, ir kartais tamsoje ji deklamuodavo jam poemą:

...tam kūnui, mylimam ir meilės kupinam.
Vos pagalvojus apie tavo lūpas mano širdis suplazda
iš meilės saugomos užburtame tvenkinyje.
Šios šaltos srovės iš Nuu-anu kalnų
dabar jau atkerėjo Ka-penos tvenkinio krantus.

Klėją pažadino toks smarkus beldimas į stiklines duris, lyg kažkas būtų bandęs ne pažadinti ją, o įsilaužti į

namus. Ji užsimetė vasarinį *yukata* ir atsargiai dirstelėjo į priekinį kambarį. Ji nebuvo įpratusi prie tokio atsargumo. Kiekvienas, kuris pažino namą ir žinojo, ko jam čia reikia, netgi šeštą valandą ryto būtų žinojęs, kaip įeiti į vidų, netgi jei ji dar būtų miegojusi. Taigi, kad ir kas būtų daužęs duris, jis buvo pašalietis, kuris nežinojo, jog namo durys buvo neužrakintos, o tik iškrypusios nuo lietaus ir druskos.

Iš pradžių ji pamanė, kad jis į plaukus prisikaišiojęs plunksnų. Atrodė, kad palmių šakos auga jam ant viršugalvio. Stengdamasis ką nors įžiūrėti pro stiklą, prie akių jis pridėjo ratu sudėtus pirštus. Ji priėjo prie durų ir vienu trūktelėjimu jas atidarė, prie krūtinės viena ranka prilaikydama sandariai susiaustą chalatą.

— Tu vakar neatsisveikinai, mažyle, — tarė jis, neramiai trindamasis krūtinę. Jis vilkėjo baltai oranžiniu sportiniu kostiumu su užrašu „Teksaso universitetas", avėjo sportiniais bateliais.

Klėja prisispaudė prie durų, ir jis įėjo į vidų. Ji standžiai susijuosė kimono diržą, nuėjo į virtuvę, atnešė butelį mineralinio iš šaldytuvo, stiklines, ir pastatė ant stalo.

— Aš ir nesisveikinau, — atšovė ji.

Jis paėmė butelį ir ėmė vėsinti juo savo paraudusią kaktą.

Klėja sukryžiavusi kojas atsisėdo ant *hikiee* ir pasidėjo ant kelių pagalvėlę, kad būtų kur atremti alkūnes. Ji suprato nenorinti, kad jis matytų kokią nors jos kūno dalį, ir aklinai užsidengė antklode kojas.

— Tu sukėlei tikrą sceną, mažyle.

Jis nusiėmė kepurę ir metė ją per visą kambarį, norėdamas pataikyti ant šakotų elnio ragų — elnią sumedžiojo Klėja, kai jai buvo šešiolika — tačiau jam nepavyko, ir kepurė nukrito ant grindų.

— Nejaugi?

— Kleirė ir tas Garlaivis — ar koks ten jo vardas? — po vakarėlio nusitempė mane į „Lombo Polinezijos" klubą. Klubas tipo liuksiškas. Ten pilna narkotikų prisipumpavusių žydrų vyrukų. Žydri havajiečiai ir japonai! Čia tai bent. Niekuomet nemaniau, kad tarp havajiečių būna žydrų.

Ji pasilenkė į priekį ir įsipylė stiklinę vandens.

— Tai kodėl tu taip padarei? — paklausė jis. — Kodėl pasprukai? — Jis stovėjo priešais ją ir neramiai mostagavo ranka.

Klėja pažvelgė į jį.

— Gal tu blogai pasijutai, o gal dar kas nors atsitiko? Matai, koks aš geras — duodu tau laiko pagalvoti. — Nenustygdamas vietoje, jis sulenkė per kelį koją ir suėmė ją ranka, mankštindamas šlaunų raumenis.

— Jaučiausi gerai.

— Tai kurių galų tada pasprukai? — padvejojęs tarė jis ir ėmė mankštinti kitą koją. — Tu niekaip negali apsieiti be visokiausių krizių ir verti kitus jaudintis. Man regis, kad tu nenusipelnei dovanos, kurią tau atvežiau, — pareiškė jis, paleisdamas koją. Jis pyko, tačiau stengėsi neparodyti. — Kleirė sako, kad tu visada pabėgdavai iš vakarėlių. — Jis ėmė sukti galvą, norėdamas atpalaiduoti kaklo raumenis.

— Ne, aš visuomet rengdavau vakarėlius.

— Ji laiko tave savo geriausia drauge. Ji tikrai tave myli, kur kas labiau nei jos sesuo.

— Kurgi ne.

— Ko tu putiesi? — Jis nuėjo į virtuvę ir atsinešė maišelį bananinių traškučių. — Tai komplimentas.

— Netiesa.

— Kas netiesa?

— Netiesa, kad ji mane myli, ir tai ne komplimentas.

— Tu jos nesupranti, — pareiškė jis, triauškindamas traškučius.

Klėja pažvelgė į sodą.

— Žmonėms su tavim sunku, — tarė jis. — Tu pernelyg išdidi.

Klėja suprato, kad jis su kažkuo apie ją kalbėjosi. Ji nemanė, jog yra pernelyg išdidi. Galbūt ji klydo, tačiau jai neatrodė, kad jis irgi ją laiko išdidžia. Jis iš viso niekuomet apie ją negalvodavo.

— Tu kažkodėl esi įsikalęs į galvą, jog ko nors panorėjęs, būtinai turi gauti, — tarė ji. — Pavyzdžiui, meilę. Tai sentimentalu, Tomi. Bijau, kad taip nėra.

Jis atsisėdo ant *hikiee* krašto ir pakėlė aukštyn ištiestas kojas.

— Klausyk, — tarė jis, — aš žinau, kad tavo gyvenimas nebuvo labai saldus. Kleirė su Gariuku man papasakojo ir apie tavo motiną, kuri pabėgo pasiėmusi visus pinigus, ir apie pamotę, kuri, anot Kleirės, visada buvo gera jai, tačiau nepernelyg meili tau.

— Kleirė tau išties labai padėjo susipažinti su vietine istorija.

— Aš asmeniškai nemanau, kad ji tokia jau bloga.

— Kas?

— Tavo motina.

— Pamotė.

— Koks skirtumas.

— Netiesa.

— Kas netiesa?

— Yra skirtumas.

— Klausyk, mažyle, aš čia atvažiavau ne tam, kad aiškinčiausi jūsų santykius.

— Man nusispjaut į tavo nešališkumą. Man patinka

subjektyvumas ir įsitikinimai. Aš žaviuosi žmonėmis, kurie gali užimti tam tikrą poziciją. Kartais man patinka netgi netolerantiškumas. Ir todėl nesakyk man „koks skirtumas". Tu, žinoma, gali kalbėti ką nori, Tomi, tačiau aš neprivalau to klausytis.

Jis atrodė sutrikęs. Jis suirzo, kad leidosi išmušamas iš vėžių.

— Aš atvažiavau pasiimti tavęs, o ne kivirčytis.

— Pasiimti manęs?

— Be tavęs aš neišvažiuosiu, — nusišypsojo jis ir pažvelgė į laikrodį, kišdamasis kepurę už diržo.

Klėja atsistojo, nuspirdama pagalvėles ant grindų.

— Aš gi nesakau, kad važiuotume dabar, — skubiai pasitaisė jis. — Dievulėliau, mažyle, nesikarščiuok. — Iš seno molinio dubenėlio jis paėmė tris guavas ir ėmė jomis žongliruoti. — Šiandien aš duosiu interviu televizijai. Susitiksime „Autrigerio" klube po interviu. — Jis kviečiamai kilstelėjo antakius ir vieną po kitos ėmė mėtyti guavas atgal į trapų dubenėlį. Kaskart, kai viena iš guavų sunkiai bumbtelėdavo į dubenėlį, Klėja nevalingai sumirksėdavo. — Būsime tik mudu. Nieko daugiau. Išgersime margaritų kokteilio, suvalgysime po teriakio burgerį, pasikalbėsime kaip senais laikais.

— Mes neturime senų laikų.

— Kaip tai suprasti?

— Aš neateisiu.

Jis nusišluostė delnus į kelnes ir pirmą kartą apsižvalgė.

— Čia gražu, — tarė jis ir linktelėjo galvą, lyg kambariui būtų reikėję pritarimo. Perėjęs per kambarį atidarė miegamojo duris.

— Ar man reikia susitikti su ta kvaištelėjusia tavo senele?

— Tik ne pusę septynių ryto.

Jis troško iš jos kokio nors ženklo, kokio nors meilės gesto, todėl kai ji prasmuko po jo ranka ir užtvėrė kelią į miegamąjį, akimirką atsidūrusi visai arti jo, jis pamanė, kad Klėja pamaloninta.

Klėja nenorėjo, kad jis įeitų į kambarį. Ji nenorėjo, kad jis vėl kada nors pamatytų, kaip ji gyvena — apatinius baltinius ant kėdės, sujauktą patalynę, garso juostas, knygas, drėgnus pliažinius rankšluosčius, kremus nuo saulės, mėlynas tamponų dėžutes, šaltos arbatos puodą ant grindų. Ji taip nenorėjo įsileisti jį į savo kambarį, kad verčiau leido jam save paliesti, nors, kaip jai staiga dingtelėjo, prisilietimas buvo kur kas intymesnis dalykas nei jos nepaklota lova jam prieš akis. Klėja nenorėjo leisti jam pamatyti savo lovos, nes nenorėjo, kad jis imtų jos trokšti.

— Parodyk, kur miegi, — sušnabždėjo jis.

Klėja pažvelgė į jį ir suvokė, jog buvo pamiršusi, kad jis kino žvaigždė Tomis Heivudas. Ant nosies jam buvo iššokęs spuogelis, o akių vokai buvo rožiniai. Atrodė neįmanoma, kad ji kažkada su juo miegojo ir kad kada nors vėl miegos. „Tai materialistinis požiūris į meilę, — pamanė ji, — marksistinis romantikos supratimas. Jei miestai klesti ne dėl karalių ir valstybės vyrų veiksmų, o gerų upių ir gero oro, užtikrinančio gausų grūdų derlių, dėka, tada galima pasakyti, kad mano vyro vizitas nuėjo šuniui ant uodegos dėl spuogelio. Jam reikia dažniau plautis veidą".

Jis apkabino Klėjos liemenį ir prisitraukė ją prie savęs.

— Tu manęs pasiilgai? Liaukis, mažyle, — tarė jis, įsikniaubęs jai į kaklą, — juk tai aš.

— Būtent.

Jis žvilgterėjo į jos miegamąjį. Ji miegojo raižyto

opiumo lovoje, kurią Meibelė nupirko iš vieno vietnamiečio generolo, vykusio pro Honolulu pakeliui į Kanus. Nuo brokatinės lovos drapiruotės sklido įsisenėjęs smilkalų kvapas. Jis pabandė įsispyręs kojomis įstumti ją į kambarį.

Klėja stebėjosi savo užsispyrimu. Ji žinojo, kad niekada su juo nebegyvens, bet provokuoti jį neįsileidžiant į savo kambarį buvo kvaila ir netgi pavojinga. Tačiau buvo nutarusi, kad jis daugiau apie ją neturi žinoti nieko — nei to, ar ji serga mėnesinėmis, ar ne, nei kokias knygas skaito, nei kokios rūšies arbatą geria.

Jis sugriebė ją už rankos ir paklausė:

— Ten kažkas yra, tiesa? Ten yra vyras?

— Kaip pirštu į dangų pataikei! — apsidžiaugusi tarė ji. — Ten spintoje slepiasi nuogas vyras. — Ji nusikvatojo. — Ne, tiesą sakant, jis jau palindo po lova. Jam didžiulė erekcija, todėl įstrigo ir negali išlįsti. Jei galėtų, tai būtinai išlįstų!

Jis prispaudė ją prie durų ir įsiveržė į kambarį, iš susijaudinimo išskėtęs rankas, rengdamasis įkrėsti tam nepažįstamam vyrui po lova. Pasilenkė, pakėlė lovatiesę ir pažvelgė po lova. Ji įėjo paskui jį ir atsistojo šalia, leisdama jam žemintis toliau. Klėjos akivaizdoje jis jautėsi nejaukiai.

Jis lėtai atsistojo, nusipurtė nuo delnų dulkes ir pažvelgė į vonios kambario duris. Paskui žvilgterėjo į Klėją ir vėl įsistebeilijo į duris. Kiek padvejojęs atstūmė ją ir išeidamas iš kambario ramiai nusitaikęs paspyrė arbatinuką. Molinis arbatinukas skilo pusiau ir šalta arbata tykštelėjo ant basų Klėjos kojų.

Arbata aptaškytais chalato skvernais ji lėtai nuėjo į priekinį kambarį ir žiūrėjo, kaip jis piktai grumiasi su išbrinkusiomis durimis. Tai jis jautėsi įskaudintas.

Visa drebėdama ji atidarė duris staigiu truktelėjimu – net rankena sutarškė rankose.

Jis padėjo jai ant peties ranką, ir ji lyg žiogas iššoko ant šlapios žolės.

– Tai štai. Pasėdėsime „Hau terasoje" ir palauksime, kol saulei leidžiantis užsidegs žali signalai. O iki pietų galėsi paplaukioti. Garutis man sakė, kad tu tik vandeny jautiesi visiškai laiminga. Reikėjo pasakyti, būčiau tave nuskandinęs. – Jis nusišiepė ir užsidėjo tamsius akinius, kuriuos laikė fluorescencinė elastinė juostelė aplink pakaušį.

Sode liežuviu garsiai caktelėjo gekonas, jis krūptelėjo, apsidairė ir susigėdęs savo išgąsčio abiem rankom iki pat antakių snapeliu atgal užsimaukšlino kepurę.

– Patikėk, tu nepasigailėsi, mažyle. Argi kas nors bus tau labiau atsidavęs? – tarė jis ir nurisnojo per pievą prie savo limuzino, stovinčio kelio gale. – Niekas nebus labiau atsidavęs! – šūktelėjo jis per petį, tačiau Klėja nebegirdėjo. Ji jau buvo viduje ir krovėsi lagaminą.

Kai Klėja paklausė Emos, ar ši neprieštaraus, jei ji nuvažiuos į Molokos salą, Ema nusivedė ją į savo miegamąjį, išsitraukė iš po lovos mažą šilkinį maišelį ir išvertė jį ant antklodės. Ant lovos tarkštelėjo juodieji perlai, nefritiniai Emos segtukai plaukams, trys nelygūs dantys ir trys maži smaragdai. Klėja turėjo ištiesti rankas prie lovos krašto, kad jie nenuriedėtų po lova.

Ema paėmė vieną perlą.

– Paimk jį ir nunešk rytoj Hūnui.

Klėja įdėmiai į ją pažvelgė.

– Tai štai kaip tu išsiversdavai – nešdavai daiktus ponui Hūnui?

Ema padavė perlą jai.

— Kai būsi Molokoje, aplankyk tetą Rouvę.

— O kodėl tu nevažiuoji su manim?

Ema papurtė galvą.

— Ryte čia buvo atėjęs Tomis, — tarė Klėja.

— Mačiau tave pievoje.

— Jis taip lengvai neatstos. Nesuprantu kodėl, bet jis neatstos.

— Tau reikės suprasti, priešingu atveju jis bus pernelyg pavojingas.

— Moterys nori dalykų, kuriuos vyrai turi vien todėl, kad jie vyrai, — pasakė Klėja. — Anatomija yra lemtis. O gal tikėjimas? Manau, kad moterys iš tiesų nori penio, bet štai kas, Ema, mano manymu yra labai įdomu: vyrai irgi nori penių. Noriu pasakyti, kad jie neturi jų taip, kaip moterys.

— Koks tu įdomus padarėlis, — tarė Ema, šypsodamasi jai. — Tu visuomet tokia buvai. Pameni tą dieną, kai atėjai į Visterijos rūmus? Buvai tokia nerangi, visa apsidraskei į šakas prie vartų. Žinau, kad aš turėjau būti tavo mokytoja, tačiau visada maniau, jog esu mokinė. Aš labai daug iš tavęs išmokau.

— Ar tu kada nors laikei vyrą rankose, pavyzdžiui, po to, kai jūs pasimylėjote, kai jis jau nebesujaudintas? Ar tau tada neateidavo į galvą, jog būti vyru tikriausiai labai sunku? Jo penis būna kaip paukštis lizdelyje, toks trapus ir švelnus.

— Tu priminei man Džoną Ficrojų, — tarė Ema. — Jis sakydavo, kad pačios gražiausios pasaulyje moterys — taitietės.

— Todėl tu su juo ir nevažiavai? Manei, jog nesi pakankamai graži? — Klėja buvo nustebusi. — Tai netiesa, — įsižeidusi pareiškė ji.

Ema mostelėjo ranka, rodydama į brangakmenius, kambarį ir visą namą.

— Buvo visa tai. Maniau, kad be mūsų darbo, be mūsų tikėjimo praeitimi visa tai išnyks.

— Tai vis vien išnyks, nepaisant to, ar mes tikėsime savo praeitimi, ar ne.

Ema linktelėjo:

— Kai kurie žmonės nusigręžia nuo ateities, kadangi bijo, jog nesugebės jos įvaldyti, bijo, kad jiems ten nebus vietos. Tačiau aš ne todėl buvau vaiduokliu. Visuomet jaučiau, kad praeitis yra veidrodis, kuris mus moko ir verčia elgtis deramai. Štai kodėl tyrinėjau praeitį, štai kodėl mokiau tave — kad žinotume, kaip gyventi.

Ji atrodė pavargusi ir dūsaudama pakilo nuo lovos.

— Aš nepasitikiu istorija, — tarė Klėja. — Ir niekuomet nepasitikėjau.

Ema paėmė Klėją už smakro:

— Mėlynių beveik nebesimato. — Ji švelniai palietė baltą randą, ėjusį per Klėjos skruostą. — Kas tau atsitiko, Klėja? Neklausiau to, nes tikriausiai nenorėjau žinoti.

— Tu niekuomet manęs nieko neklausinėdavai, netgi tada, kai buvau vaikas. Tą dieną, kai aš tokia, kaip tu sakai, nerangi, atėjau į Visterijos rūmus, tu netgi niekuomet nepaklausei, kodėl pas tave atėjau. — Klėja šyptelėjo. — Neklausei ir kodėl išėjau.

— Mane sujaudino tavo tylumas. Žiūrėdavau į tave ir galvodavau: *onipaa* — būk tvirta. Tu buvai tokia jaudinanti. Man nereikėjo tau nieko sakyti, nereikia ir dabar.

Klėja įkvėpė ir lėtai linktelėjo, lyg būtų žinojusi, kad gali Emai nieko neaiškinti. Ji pažiūrėjo į švytintį ir paslaptingą lyg mėnulis perlą savo rankoje ir pradėjo kalbėti.

— Jie nenorėjo vežti manęs į ligoninę bijodami, kad gali būti atimtas leidimas filmuoti. Gydytojas atėjo į viešbutį. O tas vaikinas, kuris visą tą laiką praleido ieškodamas asilo, mane saugojo. Jis sėdėdavo prie durų. Įsivaizduoji? — Ji pažvelgė į Emą. — Iš pradžių ieškojo asilo, paskui sergėjo mane, ir māno, kad padarė karjerą, — nusišypsojo ji.

— Aš pasakiau, kad iššoksiu iš balkono, jei jie leis Tomiui įeiti į mano kambarį. Jis kiekvieną dieną siųsdavo man Marakešo rožių puokštes, ir kambary tvyrojo toks stiprus gėlių kvapas, kad aš be perstojo čiaudėjau. Tada pasakiau tam vaikinui, jog bijau, kad gali plyšti mano siūlės, o kai nunešė gėles į portjė kambarį, pabėgau. Tu gi žinai, kaip greitai aš bėgioju. O lagaminą laukdama progos buvau iš anksto paslėpusi po lova.

— Kai važiuodama taksi susimušiau galvą į dureles, atsivėrė viena siūlė. Mane kankino skausmai — iš skausmo laikiausi susiėmusi už kaktos — be to, bijojau, nes buvau tikra, kad jie mane vysis. Jie turėjo kelioms dienoms nutraukti filmavimą, nes Tomis nusidaužė rankas, ir labai bijojo skandalo. Tačiau kai oro uoste kareiviai ėmė raustis po mano nešvarius apatinius — man neleido siųsti daiktų į skalbyklą, kad kambarinė nenueitų su kruvinais drabužiais tiesiai pas karalių — aš buvau visiškai rami. Ir staiga kareivis, kuris tikrino mano lagaminą, po drabužiais surado antrankius. — Klėja nervingai nusijuokė ir pamatė, kad Ema buvo sukrėsta.

— Aš pasakiau Tomiui, kad gyvenimas su juo man buvo kankynė. Jis pareiškė, jog verčiau būsiąs nelaimingas su manim nei nelaimingas be manęs, ir pokštaudamas — jis tai pavadino pokštu — Maroke davė man antrankius. Jis paėmė juos iš rekvizito tvarkytojo. Buvau nukišusi tuos antrankius į lagamino dugną, kad

nebadytų man akių, ir pamiršusi apie juos. Prisiminiau tik tada, kai tas kareivis juos ištraukė.

Klėja pažiūrėjo į perlą savo rankoje. Nuo suprakaitavusio delno drėgmės jis ėmė blizgėti.

— Gali suabejoti, kodėl aš jų tiesiog neišmečiau, — tarė ji. — Mes jų niekada nepanaudojome, nors kartais pagalvojusi apie juos susijaudindavau. Tačiau netgi jei būčiau geriau supratusi, kodėl mintis apie juos yra tokia jaudinanti, nieko gero iš to nebūtų išėję, nes jam to nebūčiau padariusi.

Ji pasižiūrėjo į Emą, norėdama įsitikinti, kad ši ją supranta. Jos džiaugsmui, Ema suprato ir, ragindama pasakoti toliau, linktelėjo galvą.

— Kareivis užkabino antrankius automato vamzdžiu, pakėlė ir pašaukė savo draugus. Laikydami antrankius pirštų galais, lyg šie būtų galėję jiems įkąsti, jie perdavinėjo antrankius iš rankų į rankas. Aš pasiūliau kareiviams pasilikti antrankius. Tai nuskambėjo įžūliai. Pirmasis kareivis pasižiūrėjo į žaizdas ant mano veido ir paprašė dar kartą parodyti dokumentus. Tada aš staiga prancūziškai pasakiau: „Antrankiai yra mano vyro dovana". Tai buvo tiesa ir kažkokiu pasibaisėtinu, stulbinančiu būdu padėjo. Nors sunku įsivaizduoti moterį musulmonę su antrankiais po apsiaustu, o suvokti, kad buvo gana naivu manyti, jog surišdami moterį malonumą jaučia tik vakariečiai — apmaudu, tačiau kareiviai ėmė supratingai ir netgi su simpatija mano vyrui linksėti galvomis, įmetė antrankius, kurių aš niekada nenorėjau turėti, atgal į lagaminą ir paleido mane.

Klėja nuleido galvą.

— Kai pasakiau jam, kad išvažiuoju, jam buvo taip lengva mane skriausti — jis nejautė jokios kaltės ar

gėdos — kad aš pamaniau, jog tikriausiai buvau labai bloga, nes kitaip jis nebūtų jautęsis toks teisus. Jis nustojo mane mušti tik tada, kai apsimečiau praradusi sąmonę. Viskas baigėsi labai liūdnai. Aš elgiausi kvailai ir neatsargiai, nebijodama jo. Mano motina būtų žinojusi kaip jį suvaldyti. Ji būtų pavartojusi būtent šį žodį — „suvaldyti". Aš maniau, jog jei jau sudariau sutartį su velniu, tai jis bent jau šiek tiek bus pažabotas. Tačiau velnias neprivalo vykdyti sutarties sąlygų. Juk jis velnias.

Ji skėstelėjo rankomis.

— Nežinau nuo ko ir pradėti, — lėtai tarė Ema. — Daugelis žmonių išteka ir veda be meilės, vaikeli, tačiau jų už tai niekas nemuša. Jie to ir nenusipelno.

— Aš ilgą laiką galvojau, kad pati dėl visko esu kalta. Dar netgi prieš Maroką.

— Tu niekuo nekalta, ir pati tai puikiai žinai. Nuo to galime ir pradėti. — Ji paėmė Klėjos ranką ir užlenkė jos pirštus ant perlo. — Tu juk salietė, — tarė ji. — Kodėl paprasčiausiai neišmetei jo pro langą?

Klėja nusišypsojo.

— Didžiąją savo gyvenimo dalį nugyvenau stengdamasi tavęs neapvilti. Kartais aš pagalvoju, kad į visą sampratą, kokia turi būti tikra salietė, į tą moteriškos garbės kodeksą reikia pažvelgti atidžiau. Kartais man atrodo, jog jis man pridarė daug nemalonumų. Tu mokei mane, kad salietė turi būti tvirta, drąsi, švelni, kilni, nesigailėti savęs, neprašyti alimentų, nevartoti skausmą malšinančių vaistų, nors man atrodo, jog kartais būna visai neblogai praryti tabletę aspirino. Labai sunku tokia būti, teta Ema. — Ji sunkiai atsiduso. — Labiau už viską aš norėjau būti tikra saliete. Norėjau, kad tu būtum manimi patenkinta.

Klėjos nuostabai, Ema pažvelgė į ją su ašaromis akyse. Ji apkabino Klėją ir pirmą kartą, kiek prisiminė Ema ir kiek prisiminė ji pati, Klėja pravirko.

Už keturis šimtus dolerių rytinėje Molokai salos dalyje Klėja išsinuomojo medinį namelį. Jis buvo vietovėje, vadinamoje Kainalu, kurią globojo dievas-ryklys.

— Puikiai tai žinau, — tarė Ema, kai Klėja jai apie tai pasakė. — Dievas-ryklys tave sergės. Pati jį mačiau.

Likus keletui kilometrų iki miesto, baigdavosi raudonas purvas, kaktusai bei storažievės tuopos ir prasidėdavo vynuogynais išdabinti slėniai su guavos medžiais bei rožiniai obuolmedžiai. Slėniai buvo apaugę didžiulių papartmedžių miškais ir *kukui* medžiais, pasodintais paaukotiems vadams atminti. Per *pali*, kurie skyrė Kainalu nuo izoliuotos raupsuotųjų kolonijos priešvėjinėje pakrantėje, tekėjo žalsvi upeliai.

Namelis stovėjo bananų ir mango medžių giraitėje. Nuo priekinės verandos Klėjai buvo matyti Maui sala už Pailolo sąsiaurio, ilgas, katilėlių ir lavandų padabintas paaukotojo Halekalos skardis, augantis iš jūros ir kylantis link debesų. Už plunksnamedžių ir balto lyg pienas grafito lauko buvo mažas akmenuotas paplūdimys.

Naktį nuo kalnų nusileisdavo elniai, ieškodami šilumos eukaliptuose už namo, ir pažadindavo ją savo gedulingu maurojimu, kuris priminė šunų staugimą. Elnių balsai priminė jai Izumio Šikibu poemą, kurią Meibelė deklamuodavo, kai Klėja negalėdavo užmigti:

Šiame kalnų kaimelyje
Pažadintas
Ryžių lapus kedenančio vėjo,
Gūdžią naktį girdžiu
Elnio maurojimą.

Ji plaukiodavo ir rytais, ir įdienojus, ir saulei leidžiantis. Ji užlipdavo ant *heiau*, sukardama pėsčiomis gerus dvidešimt kilometrų, ir dažnai palei upelį traukdavo prie Halavos krioklio, tačiau tik vandenyne jausdavosi taip, lyg pagaliau būtų atsidūrusi gimtojoje stichijoje — pati jos širdis būtų pasirinkusi vandenyną, jei kas jos būtų paklausęs.

Ji plaukdavo kol pavargdavo, tačiau ne taip, kad nebegalėtų grįžti į krantą. Rife buvo radusi išėjimą į gilius vandenis prie sąsiaurio krašto. Jei nuplaukdavo pakankamai toli, ji matydavo dideles uolas šalia kalno, kuris žymėjo dievo-ryklio kapą. Kartais ją apimdavo nepaaiškinamos panikos jausmas, lyg po ja ir aplink ją būtų pernelyg didelė erdvė. Ji išsigąsdavo, kad vandenynas gali staiga susukti ją į bangą ir iš žemės vienatvės nusviesti į erdvės vienatvę, ir greitai, tarsi vandenynas būtų bandęs ją pagauti, plaukdavo atgal prie rifo.

Nors Klėja persikėlė į Moloką — raganų salą — todėl, kad mylėjo ją labiausiai iš visų salų, tačiau mintis, kad saloje gyvena Henris Kilohana — vyras, kurį ji buvo nusivedusi prie tvenkinio — kėlė jai tą džiugų susijaudinimą ir viltį, kuri apima, jei turi kokią nors paslaptį. Ji nebandė jo susirasti, neieškojo nei tarp vyrų, mažais būreliais sėdinčių ant automobilių šalia gaisrinės, nei maisto parduotuvėse, nei krepšinio aikštelėje prie visuomeninės mokyklos. Ji žinojo, kad tokioje mažoje saloje, kur dauguma žmonių yra arba giminės, arba visą gyvenimą pažįsta vienas kitą, būtinai jį sutiks.

Ir vieną dieną sutiko jį Obajašio parduotuvėje. Ji pirko kankorėžių sušį ir „Evian" mineralinio vandens. Ji nustebo suradusi mineralinio vandens tokioje vietoje, kur buvo sunku rasti geros kapotos avienos, ir vos spėjo paklausti pono Obajašio, kaip atsitiko, kad jis

ėmęs prekiauti vandeniu, kai už jos stovėjęs vyras padėjo ant medinio prekystalio paketą dvidešimto numerio žūklės valų bei stiklainį *kimči* ir tarė:

— Mes čia naudojame *kimči* kaip jauką žuvims; jei nori, galime kurią nors dieną nueiti pažvejoti.

— Turiu jūsų tetulės užsakymą, — staiga tarė jam ponas Obajašis. — Kreditan duodu paskutinį kartą.

— Aš perduosiu jai, — ramiai tarė Henris.

Ponas Obajašis, senukas raukšlėtu veidu, ištiesęs rankas, kad apčiuoptų sau kelią ir išlaikytų pusiausvyrą, nuėjo atnešti užsakymo. Jis atsimušė į dulkėtą kartoninę įdegimą imituojančio „Copperton" tepalo reklamą, kuri čia stovėjo dar nuo to laiko, kai Klėja buvo maža. Molokoje nebūdavo daug turistų, o tarp vietinių gyventojų odą tamsinantys gaminiai nebuvo paklausūs. Kiek papūškavęs ponas Obajašis užkėlė dėžę ant prekystalio ir pastūmė ją Henriui. Į dėžę buvo prikrauta konservuoto maisto skardinių ir sodos vandens butelių.

— Čia tavo tetulei, — tarė Obajašis. — Paskutinį kartą.

Henris lėtai linktelėjo, atsainiai susikišęs rankas į užpakalines kelnių kišenes.

— Ar tau reikia kur nors eiti? — paklausė jis Klėjos ir užsikėlė dėžę ant peties. Tarp jo nykščio ir smiliaus buvo ištatuiruotas kryžius.

Ji buvo numačiusi prieš uždarymą užsukti į biblioteką.

— Ne, — atsakė ji.

Henrio teta Džindžer Kilohana su vaikaičiu Erlu gyveno surūdijusiame geltoname mokykliniame autobuse vidury lauko. Ant autobuso šono kažkas buvo išpurškęs užrašą „Prie autobuso nesiartinti!" Džindžer

gyveno autobuse dvidešimt metų. Seniai subliūškusias autobuso padangas paslėpė žolė. Netoliese tekėjo purvinas upelis, stovėjo medinė išvietė su palmių lapais dengtu stogu. Džindžer priklausė keturiasdešimt aštuoni tos žemės akcijų procentai.

Po palmėmis prie upelio žiočių buvo palikta kanoja autrigeris. Niekas nepasirūpino kanojos apversti, ir jos korpusas išsikraipė. Medis buvo toks poringas, kad lietaus vanduo prasisunkdavo dar nespėjęs susikaupti valtyje, ir moskitai jau seniai buvo persikėlę į sunkvežimio padangas, išmėtytas prie seklios upelio vagos. Nukritusių palmių šakos ir pūvantys kokoso riešutai palaidojo sugedusį *ama* — autrigerį.

Priekinės autobuso durys buvo sugedusios ir paspirtos medine kalade, kad pačios neužsidarytų. Henris įnešė dėžę su maistu į autobusą, o Klėja pasižiūrėjo į duris. Jai jau senokai nebuvo tekę taisyti transporto priemonių. Diksio kambariokas mokyklos bendrabutyje, „Galvakojų" klubo narys Dikis Herbertas penkiolikto gimtadienio proga buvo gavęs dovanų iš savo tėvo seną kariuomenės tanką, ir Klėjai buvo liepta jį sutaisyti — tai buvo vienas iš įdomiausių uždavinių, kuriuos Klėjai reikėdavo atlikti kaip išbandymus, siekiant tapti „Galvakojų" klubo nare.

Klėja ėmėsi darbo. Džindžer neturėjo įrankių rinkinio, taigi Klėjai teko naudotis Henrio kišeniniu peiliuku ir tepalų skardine.

— Mano tėvas atsisako teikti savo paslaugas havajiečiams, — tarė Klėja, šluostydamasi tepaluotas rankas į žolę, kai pabaigė darbą. — Tačiau aš, kaip matai, teikiu.

Jis nusijuokė.

— Havajiečiai nemoka savo advokatams. Mes pažadame tau kiaulę, paskui pamirštame, kad ji tavo ir su-

valgome ją. Mes atnešame tau žuvį ir pasiliekame pietų. Ta kanoja ten guli ir pūva nuo to laiko, kai aš dar vaikščiojau į mokyklą, kadangi Kaanaipos sako, kad ja turi rūpintis Mekai, o Mekai sako — kad Kaanaipos.

Jis paėmė iš nešvaraus „Styrofoam" šaldytuvo po autobusu dvi skardines alaus ir padavė vieną Klėjai.

„Tai kažkas naujo, — pamanė ji. — Jo požiūryje į praeitį nėra jokios romantikos ar ilgesio. Nėra nei nostalgijos, nei liūdesio, nei širdgėlos".

Klėja buvo kilusi iš šeimos, kuri turėjo kruopščiai sudarytą genealoginį medį. Jos vyras Tomis Heivudas neturėjo šeimos. O Henris Kilohana buvo susijęs neatsekamais, dokumentuose nefiksuotais giminystės saitais — kai kurie iš jų buvo atsiradę iš nesantuokinių ryšių, o kai kurie netgi įvykus kraujomaišai — beveik su visais salos gyventojais. Supaisyti, kas Henriui giminė, o kas ne, buvo neįmanoma, be to, niekas nemanė, jog tai labai svarbu.

— Iš kur šie randai? — paklausė ji, rodydama į baltų randų raizginį ant jo krumplių. Jo rankos buvo visos lyg kabliais iškapotos. Klėja pamatė, kad po jo ruda oda auga gabaliukas koralo.

— Mudu su pusbroliu Vaikikyje mušdavomės su jūreiviais.

Klėja žinojo, jog tie vyrai, kuriuos jos tėvas Honolulu stengėsi pasodinti už grotų, buvo Henrio pusbroliai.

Jis ėmė lupti nuo palmės šakelės žievę. Juodi jo plaukai buvo pakaušyje surišti gumele, nosis prie šnervių neplatėjo, buvo plona ir netgi išdidi.

— Mūsų nepavadinsi netgi darbininkų klase, — tarė jis ir pradėjo vyti iš šakelės kilpavirvę. — Darbininkų klasė nori palydovinių antenų ir motorinių valčių, o havajiečiai nenori nieko. Nebent tik dėžės alaus ar naujo

ponio, – nusišypsojo jis. – Anksčiau būdavo leidžiami laikraščiai havajiečių kalba, moterys iš šilkmedžio žievės gamindavo drabužius ir antklodes, kurių raštus joms pakuždėdavo sapnai. Tačiau paskui buvo nusisukta nuo visko, ir nuo gražaus, ir nuo praktiško. Havajiečiai nustojo netgi mokytis skaityti ir rašyti. Mano proprosenelis aiškindavo vadui pranašingus ženklus, tačiau mano senelis jau nebemokėjo kalbėti havajietiškai. – Jis užmezgė kilpavirvės galus. – Havajiečiai pradeda išmirti.

– Dėl kai kurių priežasčių santuokinis gyvenimas man patiko – viena iš jų, kad man nereikėdavo galvoti, – tarė ji.

Jis nusijuokė.

– Noriu pasakyti, nereikėdavo galvoti apie šias problemas, apie šias salas.

– O tu apie jas galvoji? – paklausė jis. – Mano pusbroliai tiki, kad vyriausybė perduos švyturį jiems. Jie nori ten nuo visų atsiskirti. Reičelė Kaanehė mano tapsianti karūnuota karaliene, kai valdžia išnagrinės jos pretenzijas. Ta pati valdžia stato jos kieme hidroelektrinę, o ji rūpinasi, kuo apsivilkti karūnavimo iškilmėms.

Klėjai buvo sunku suprasti, kada jis ją erzina. Kartais jis nesuprasdavo humoro, kaip tie žmonės, kurie turėjo kovoti, kad įgytų žinių. Jis buvo nešališkas ir tuo pat metu įtūžęs. Ji suabejojo, ar jam yra žinoma, jog kadaise havajiečius už sarkazmą bausdavo mirtimi.

– Visa, kas mums, kaip havajiečiams, kaip tautai liko, tai simboliniai gestai. Tu tai supranti. Jie tiesiog naudojasi tuo ginklu, kurį turi.

– Kilohanos?

– Mes visi. O ypač Kilohanos, nes jie turi mažiau nei bet kas kitas.

– O mano šeima? – paklausė ji. – Mano teta?

– Galbūt atmintis irgi yra simbolinis gestas, – atsakė jis.

Ji stovėjo, mąstydama apie tai, o jis šypsojosi jai.

– Iš kur tu išmokai taisyti autobusus?

– O, – tarė ji. – Išmokau tais laikais, kai norėjau būti berniuku. – Ji prisivertė nusišypsoti. – O iš kur tu išmokai simbolinių gestų?

Jis padavė Klėjai mažą kilpavirvę ir jos nuostabai tarė:

– Tu turi didžią sąžinę.

Jie stabtelėjo šalikelėje, nes jis norėjo pasižiūrėti, kokios tądien buvo bangos.

Klėja pasiliko automobilyje, o jis neskubėdamas nukulniavo į paplūdimį pasikalbėti su berniukais, kurie sėdėjo ant smėlio ir kantriai stebėjo vėjo bei bangų judėjimą. Jis nusivilko marškinius ir atsitūpė, alkūnėmis atsirėmęs į kelius. Vienas žmogus paplūdimyje, sukryžiavęs rankas ant nuogos krūtinės, turėjo didelę tatuiruotę – ant jo nugaros nuo kaklo iki juosmens buvo ištatuiruotas Mergelės Marijos paveikslas.

Klėja žinojo, kad Henris, nors ir palikęs ją laukti, nejaus jokio reikalo skubėti. Vyrai paplūdimyje pasikalbės apie šį bei tą, apie sroves bei potvynius, bet ne daugiau. Klėja girdėjo jų pokalbį taip aiškiai, lyg būtų tupėjusi kartu su jais ant smėlio. Ji užaugo klausydamasi Diksio ir jo draugų, ir jai visuomet atrodė, jog svarbiausi dalykai tarp berniukų lieka neišsakyti. Vykdavo apsikeitimas informacija – ji būdavo ten ir jei ne girdėdavo, tai jusdavo šį vyksmą – tačiau būdavo vartojama labai mažai žodžių. Klėją tai trikdydavo. Ji ma-

nė, jog intuicija yra moteriškas, subtilus bruožas, tačiau grubūs berniukai, kurie bendraudavo žvilgsniu, murmėjimu ar galvos linktelėjimu, buvo labai intuityvūs.

Henris priėjo prie sunkvežimio ir atsistojo po langu, marškinius užsimetęs ant kaklo.

— Nieko gero, — tarė jis. — Bangos dūžta į kairę, link uolų.

Klėja linktelėjo ir pažvelgė į vandenį, bandydama būti tokia pat šaltai abejinga, kaip ir tie berniukai paplūdimyje. Nesusilaikiusi ji šyptelėjo.

Prisidengdamas nuo šakų galvą rankomis jis išėjo iš krūmų, įsėdo į sunkvežimį ir įjungė variklį. Galiniai ratai buvo įklimpę smėlyje, ir variklis net užkaukė, kai jis ėmė stumdyti sunkvežimį tai pirmyn, tai atgal, ieškodamas tvirto paviršiaus.

— Kas per vienas tas žmogus su tatuiruote? — paklausė Klėja.

— Mudu kartu mokėmės pradinėje mokykloje.

— Man patinka jo tatuiruotė.

— Jis pasidarė ją kalėjime. Jis pats sukūrė tą paveikslą, kad Mergelė Marija jį saugotų, o vaikinas iš Japonijos ištatuiravo jį su skutimosi peiliukais ir „Stebuklingais dažais".

Ratai pagaliau išsilaisvino iš smėlio ir Henris pamažu išvažiavo į pakrantės kelią.

— Už ką jis kalėjo? Gal užėmė baseino vestibiulį, tvirtindamas, kad jis priklausęs jo seneliui?

Jis atsakė ne iš karto, ir ji suabejojo, ar tik nebus jo įžeidusi.

— Du turistai žuvo, jo marihuanos lauke užlipę ant minų. Minuoti jis išmoko Vietname, — pagaliau atsakė jis šypsodamasis.

— O nuo ko jį turėjo apsaugoti tatuiruotė?

— Nuo kitų kalinių. Jis manė, jog matydami Dievo Motiną ant jo nugaros, jie gerai pagalvos prieš užpuldami jį.

Klėja tylėjo, mąstydama apie tą tatuiruotę.

— Man atrodo, kad tu panaši į tuos vietinius vaikinus, — tarė jis, pažvelgęs į ją, viena ranka laikydamas vairą.

Ji pažiūrėjo į lygią, rusvą jo nuogų pečių odą, juodus rankų ir krūtinės gyvaplaukius ir suvirpėjo. „Baisukas", pamanė ji.

— Galbūt, — atsakė ji, prisiversdama nusisukti.

Kol ji kieme skynė nuo medžio laimus, jis tyliai sėdėjo mažoje terasoje. Kai ji nuėjo į virtuvę, jis atsisėdo ant grindų priekiniame kambaryje ir ėmė apžiūrinėti jos knygas bei paparčius, kuriuos ji atsinešdavo iš savo pasivaikščiojimų.

Ji pripylė į jūros ausyčių kriaukles raudonosios druskos ir iškepė žuvį su ryžiais bei namasu. Jai buvo malonu girdėti jį giriant jos surinktus daikčiukus ir maistą — ne todėl, kad jis buvo teisus, o todėl, kad jam patiko. Jis nedaug tekalbėjo, bet Klėja žinojo, jog jam stinga temperamento, o ne susidomėjimo. Jam nebuvo būtina kalbėti ar būti išgirstam.

„Nebegaliu ilgiau laukti", pamanė Klėja, žiūrėdama į jį.

Ji prisiminė kiekvieną kartą, kai jis buvo prie jos prisilietęs — Norfolko pušų giraitėje, mieste, padėdamas jai įkelti į „Džipą" dėžę su maistu; jų pirštai susilietė, kai ji padavė jam druskinę ir dar kartą, kai jis ją grąžino.

Ji priėjo prie jo, padavė jam ranką ir nusivedė į mažą kambarėlį, kuriame miegodavo. Jis atsisėdo ant lo-

vos. Ji nusivilko drėgną maudymosi kostiumėlį ir atsistojo priešais jį. Jis buvo labai ramus, netgi kai ji uždėjo jam ant peties ranką.

— Ko gi tu nori? — paklausė ji.

Jam neatsakius, ji tarė:

— Tavo tylėjimas išmuša mane iš vėžių.

Henris švelniai ją atstūmė, paguldė ant lovos ir uždėjo ant jos kūno savo randuotas rankas. Jis vis dar nepratarė nė žodžio, tačiau ji girdėjo, kad jo alsavimas tapo gilesnis ir dažnesnis. Ji įdėmiai klausėsi, lyg kiekvienas įkvėpimas būtų kažką skelbęs, ir prisivertė nejudėti. Tarp kojų ir po krūtimis ant jos drėgnos odos buvo prilipęs smėlis. Suėmęs už kelio jis pakėlė vieną jos koją ir nubraukė nuo pėdos smėlį — krentantis ant grindų smėlis vos girdimai sušnarėjo — paskui tą patį padarė su kita koja.

Jis atsiklaupė už jos, ir jo rankos lėtai šliuožė jos kūnu. Paskui pakėlė jos dubenį ir prisitraukė prie savęs. Jo rusvi, išskėsti pirštai su rausvais nagais apkabino jos liemenį. Pasikeisdamas rankas, kad nepaleistų jos nė akimirką, jis nusivilko marškinius. Ji nežinojo, ką jis rengiasi daryti, ir šis netikrumas jaudino ne mažiau kaip jo rankų prisilietimai.

Jis atrėmė į save jos nugarą. Jai buvo šalta ir jo kūnas ją sušildė. Judindamas Klėją pirmyn ir atgal, jis prispausdavo ją prie savo galingų šlaunų. Ji užuodė nuo jo rankų sklindantį laimo kvapą.

Ji prisiminė Meibelę. Mes mėgdavome maudyti arklius, sakydavo Meibelė. Aš esu jo arklys, ir jis mane maudo. Jis yra mano arklys, ir mes esame baltame vandenyje, bangų putos susimaišė su mano prakaito putomis, o rankomis jis gniaužia mano šlapius karčius.

— Vieną vasarą, kai mano pusbrolis Lerojus Kilohana gyveno pas mane, oloje, netoli Halavos, mudu aptikome *aumakua* statulėlę. Ji buvo trisdešimties centimetrų ilgio, su perlo kriauklės akimi. Prie *aumakua* galvos geležiniais vinimis buvo pritvirtinti žmogaus plaukai. Įėjimą į olą mes užvertėme akmenimis, uždengėme lapais bei sausomis šakomis ir nuskuodėme nuo kalno kaip akis išdegę. Kad statulėlė magiška, mes supratome suradę jos gale esančioje angoje kažką paslėptą — gabalą žmogaus mėsos, išmatų ar nukirptą nagą.

— Kartais naktį aš sapnuoju tą olą. Mano tėvas turi didelį *poi* grūstuvėlį, kokio pusės metro ilgio, kurį laiko už namo durų. Jis sako, kad tai jo *aumakua* ir kartais, kai būna girtas, jis tupiasi ant jo, lyg norėtų ant jo atsisėsti ir susikišti į vidų, kaip tai padarytų moteris. Pliaukši sau per šlaunis ir apsimeta, kad joja. Ta statulėlė, kurią mes matėme oloje, nebuvo panaši į *poi* grūstuvėlį. Tai nebuvo vaisingumo ar derlingumo simbolis. Tai buvo mirties simbolis.

Jis pakilo nuo lovos ir atsistojo prie verandos durų. Klėja žiūrėjo į jį. Jo stambios, stiprios kojos, sunkios rankos staiga pasirodė jai labai mielos, lyg suvokusi jo netobulumą, ji būtų ėmusi dar labiau jį branginti.

— Kartais, kai vaikščioju miške, eidamas *mauka*, į kalnus, noriu vėl pamatyti tą statulėlę. Ne pasiimti ją, o tik pasižiūrėti.

Jis išėjo į geltoną mėnulio šviesą. Klėja stebėjosi, kad jis papasakojo jai apie olą — ne apie tai, kur ji yra, netgi ne apie tai, kad ji Molokoje — bet jos atradimo istoriją ir atsiminimo apie ją paslaptį, austą dieną po dienos, mėnesį po mėnesio visus tuos metus. Jis papasakojo ne apie tai, kad tiki magija, nors ji žinojo, jog

Henris iš tiesų ja tiki, ir ne apie tai, kad bijojo apšlubsiąs, apaksiąs ar netgi mirsiąs, jei išduos dievą, ne — jis pasakojo apie tai, kad nematomos, matomos, įsivaizduotos statulėlės valdžioje buvo jo išmirštančios, uoliai, savanoriškai naikinančios save tautos istorija. Tai havajiečiai pardavė visus sandalmedžius, o ne *haole* prekeiviai. Tai broliai Kilohanos sėdėjo kalėjime, kadangi negalėjo įnešti užstato, ir buvo pernelyg įtūžę, kad priimtų pinigus, kuriuos norėdami jiems padėti surinko *haole*.

Klėja išėjo į verandą. Pro medžius blykčiojo sąsiauris, girdėjosi į uolas dūžtančių bangų mūša, raginanti pasitikti potvynį. Gaiviame brize *pareu* plazdėjo jai už nugaros it sparnai.

— Tu atrodai kaip mėnulio deivė Hina. Visa spindi šviesoje, — tarė jis, šypsodamasis jai.

Ji nuėjo pas jį tarp kelių, jis atidavė pagarbą mėnuliui, o ji — jam.

Henrio tėvas Pakardas Kilohana gyveno ant kalvos šlaito, namelyje, aptvertame statmenai į žemę įbestomis burlentėmis. Klėja manė, kad visą burlenčių istoriją galima sužinoti vien pasivaikščiojus aplink kiemo tvorą. Ten buvo sunkios ir gremėzdiškos senos *koa* medžio lentos, trumpos naujos lentos, vadinamos skrajūnais, ir epoksidinės septinto dešimtmečio lentos.

Pakardas Kilohana atidarė jiems duris. Ant jo galvos pūpsojo didžiulė kupeta susivėlusių žilų plaukų.

— Nesikerpu plaukų jau dvylika metų, — sveikindamasis tarė jis Klėjai. — Nuo tos nelemtos dienos, kai nustojau medžioti karves.

Džindžer pasakojo Klėjai, kad Pakardas buvo pavadintas automobilio garbei.

— Automobilio? — paklausė Klėja. — Jam patiko „Pakardo" markės automobiliai?

— Ne, mieloji, jis atsirado viename iš jų.

Klėja nesuprato.

— „Pakarde" mylėjosi jo mama ir tėtis.

Pakardas Kilohana nuėjo atidaryti lango, jaunas vokiečių aviganis nusekė paskui jį. Klėja žinojo, jog kad ir kaip Pakardas būtų stengęsis palaikyti namuose švarą, raudonas Molokos purvas vis vien būtų pasklidęs po visus namus kaip dūmai. Netgi jei jis būtų laikęs langus ir duris sandariai uždarytus, dulkės būtų vis vien prasiskverbusios į vidų, patekusios tarp dantų ir į ausis. Vien pagalvojusi apie tai, Klėja nusičiaudėjo.

Jis nuėjo į namo galą ir sugrįžo nešinas gabalu torto su kokoso riešutų kremu ant popierinės lėkštės. Jis padavė tortą Klėjai ir rankos mostu pakvietė ją sėstis ant sofos. Henris nuėjo į namo galą.

— Lala visą naktį nedavė man miegoti, — tarė Pakardas, pešiodamas juodus gaurus ant šuns kaklo. Kalė žiūrėjo į jį atsidavusiu ir kantriu žvilgsniu. — Girdžiu — ji vis loja ir loja. Atsikeliu — nieko. Grįžtu į lovą, ji vėl loja. Išeinu į lauką, o ji žiūri į dangų ir loja. Žinai, ką ji matė? — Pakardo Kilohana tartis buvo tokia pati, kaip ir Meibelės, senosios anglų kalbos ir pidžino kombinacija.

Klėja papurtė galvą. Ji baigė valgyti tortą — šis buvo puikus.

— Ogi krentančias žvaigždes. Ji lojo ant jų.

Klėja paglostė kalės nugarą, ši grįžtelėjo — juodos lėliukės nuriedėjo į akių kampučius — ir žvilgtelėjo į Klėją. Kalė vėl atsisuko į Pakardą, o šis iš jos nusijuokė.

Ant didelio televizoriaus puikavosi medžioklės trofėjai. Ant sienose įkaltų vinių kabėjo kaubojiškos skry-

bėlės, papuoštos džiovintais žiedais, botagai bei pentinai. Medinio pastovo kampe gulėjo meksikietiškas rankų darbo balnas, per daugelį metų pajuodavęs nuo prakaito. Klėja pagalvojo apie apynasrius ir jojimo batus Tomio namuose Malibu; apie odinius drabužius, kuriais niekas niekada nesivilks, lasus, kuriais niekas niekada negaudys karvių.

Akmeninis *poi* grūstuvėlis buvo savo vietoje už durų. Šalia sofos buvo šūsnis bet kaip sumestų pornografinių žurnalų. Į medinę sofos atramą buvo atremtas pagalvis, ir Klėja suabejojo, ar tik Pakardas nebus skaitęs tų žurnalų, kai jie atėjo.

Henris atėjo į kambarį ir padavė jai „Kalnų rasos" alaus skardinę.

— Regis, aš pažįstu tavo tetulę, — tarė Pakardas. Klėja padėjo popierinę lėkštę ant grindų. — Bet nesu tikras, kad nepainioju jos su kita moterimi. — Klėja žiūrėjo, kaip kalė laižo jos lėkštę, stumdydama ją savo ilgu liežuviu po visą kambarį. — Ar prieš daug metų ji nebuvo ištekėjusi už Nalakaa rančos valdytojo? Vienu metu ganiau ten karves. Ar ji vikri ir rubuilė? Bandau ją prisiminti.

Klėja pastebėjo, kad jis spokso į jos kojas. Ji suabejojo, ar tik jis iš tiesų nebus kalbėjęs apie Emą, nors ši buvo aukšta ir liekna.

— Aš nepažinojau tetulės Emos vyro, — tarė ji.

Greičiau iš mandagumo nei bijodama, kad Pakardas jos nesupras, Klėja ėmė kalbėti pidžinu. Jei ji būtų kalbėjusi įprastesne anglų kalba, Pakardas vis vien būtų ją supratęs, tačiau pidžinas jiems abiem buvo skiriamasis ženklas. Tai reiškė, kad ji, kaip ir jis, buvo šios žemės vaikas — ne ateivė, ne baltoji, ne *haole*. Kalbėdamiesi pidžinu, jie tapo lygūs.

— Tai buvo labai seniai. — Atsiprašydamas jis papurtė galvą. — Galbūt mudu netgi giminės, — juokdamasis tarė jis.

Jo dantys buvo kreivi ir pageltę, akys užpurtusios, raudonos nuo saulės ir per didelio alkoholio kiekio.

Klėja suabejojo, ar jie iš tiesų negalėtų būti giminės. Ji džiaugėsi, kad nieko nežino apie Henrį. Ji nenorėjo žinoti. Tetulė Džindžer pašnabždomis bandė šį tą apie jį papasakoti: jo motina buvusi nužudyta automobilyje prie kalvos; grįždamas namo jis aptikęs jos kūną tarp *kiave* medžių; jo mergina gyvenusi Maunaloa, kalvos, ant kurios stovi Pakardo namas, papėdėje; jo pusbrolis Lerojus gražesnis už Henrį, bet ne toks mielas; Pakardas Kilohana kabinėjęsis prie savo dukterėčios. Klėja bandė sustabdyti Džindžer, kai ši gerdama alų pasakojo jai visa tai, nesirūpindama atskirti gandų nuo tiesos.

— Mylėk juos ir palik juos, — pasakė Džindžer. Tačiau ji neminėjo, kad jie būtų giminės.

Henris stovėjo prie durų su stiklu ir susikišęs rankas į užpakalines džinsų kišenes, žiūrėjo į siaurus, nuožulnius Maunaloa skersgatvius. Nuo rankų svorio kelnės nusmuko žemiau klubų. Klėja pamatė juodus gyvaplaukius ant juosmens. Jo odos spalva žemiau juosmens beveik nė kiek neišsiskyrė. Klėja pajuto geismo antplūdį.

— Mano berniukas gražus, — su šypsena tarė Pakardas. — Ne *huhu*, Henri! — šūktelėjo jis. — Nepyk, Henri.

— Svarsčiau, kokios dabar galėtų būti bangos Ilgajame paplūdimyje, — pasakė Henris, nusigręždamas nuo durų. Jis nekantravo. — Mes jau eisime, tėtuk. Ar tau ko nors reikia?

Pakardas paslėpė savo duobutėmis nusėtas rankas

už palaidos kombinezono prijuostės, lyg būtų pagautas blogai elgiantis. Jis atrodė kaip didelis rudas kūdikis ir Klėjai buvo sunku įsivaizduoti jį, vieną iš paskutinių *paniolos*, sėdint raitomis ant arklio. Jo oda nebuvo suskeldėjusi ir sudiržusi, kaip žmogaus, kuris praleido visą gyvenimą saulėje ir vėjuje, ir Klėja suabejojo, ar tik taip nebus todėl, kad po tų dienų, kai sumedžiojo savo trofėjus, jis labai išstorėjo.

Jis palydėjo juos prie durų, judėdamas su tuo atsargumu, kuris būdingas žmonėms, gyvenusiems šalia didelių gyvūnų.

— Perduok jai linkėjimus, — tarė jis, sutrikęs dėl Klėjos giminystės su Ema ir padėjo jai ant peties ranką.

— Perduosiu, — pažadėjo ji.

— Ar tavo tetulė yra viena iš Klarkų mergiočių?

— Taip, — atsakė pamaloninta Klėja.

— Ar tu į ją panaši? — paklausė jis. Klėja pamatė, kad jo akyse akimirkai sužibėjo atminties kibirkštėlė. Iš nostalgijos ir norėdamas įtikti Klėjai, jis bandė prisiminti Emą, tačiau negalėjo.

— Nemanau, kad esu į ją panaši, — atsakė Klėja. — Tačiau norėčiau būti.

Jis nusijuokė.

— Kodėl?

— Ji buvo graži.

Jis pliaukštelėjo sau per šlaunį ir Klėja laukė, kada aplink jį kils dulkių debesys.

— Tai bent mergiotė! — tarė jis Henriui.

— Lik sveikas, tėtuk.

— *Adios*, — tarė Pakardas.

Jis paėmė iš Klėjos tuščią sodos vandens skardinę. Jie išėjo į verandą. Pakardas davė jiems keletą bananų, kurie rėmėsi į medinius verandos turėklus. Kalė stovė-

jo greta jo, glaustydamasi prie kojų ir džiaugsmingai inkštė, kai jis patampydavo ją už ausų.

Kadangi namelyje nebuvo telefono, Klėja paskambino Emai ir davė jai Obajaši parduotuvės telefono numerį.

— Skambink ne tik tada, jei kas nors atsitiks, — pasakė Klėja. — Galime pasikalbėti apie bet ką, netgi apie geneologijas.

Kartą, praėjus savaitei po to, kai Klėja išvažiavo iš Honolulu, Ema paskambino ir pasakė Klėjai, kad visi jos ieško.

— Galima pagalvoti, kad tu apiplėšei banką, — tarė Ema. — Ką tu jiems padarei?

— Nežinau, — atsakė suglumusi Klėja. — Išvažiavau ir tiek. Galbūt dėl to ir kilo tas sąmyšis.

— Taip, — tarė Ema. — Jie sunerimsta, jei tu išvažiuoji. Jie, kaip provincialai, nori apie tave žinoti viską. Jie ir yra provincialai. Jie abejoja, ar tik tu nežinai ko nors, ko nežino jie. Tai gąsdina juos. Beje, tau yra siuntinys nuo panelės Mimi Sends. Atidaryti?

— O kaipgi Kleirė? Ji irgi išvažiavo, tačiau niekas jos už tai nesmerkia.

— Tačiau ji grįžo tapusi hercogiene ir kaip žmogus, gyvenęs Europoje. Jiems tai patinka. Žinai, kad kai kurie žmonės jaučia nepasotinamą geidulį seksui ar pinigams? Man dažnai atrodo, kad saliečiai jaučia tokį pat geidulį išoriniam pasauliui.

— Tai man tereikia grįžti tapus hercogiene? Visai nesunki sąlyga.

— Bet tu turi būti Kleirė.

— O, tai jau sunkiau, — tarė Klėja.

— Skambino tavo tėvas.

— Mano tėvas?

— Ir Diksis buvo užėjęs su maišeliu *ličy* ir geromis knygomis apie havajietiškus baldus. Atnešė visus dvidešimt tomų. Jis pabuvo tik kelias minutes ir taip nekantravo, kad vis susimušdavo galvą į *hau* medžio šakas. Galvojau, kad jis nori pinigų, kurių būčiau jam suradusi, tačiau jis irgi norėjo sužinoti, kur tu.

— Reikės dažniau išvažiuoti.

— Mano motina, žinoma, māno, kad tu čia. Bent tiek gerai. Ji mano, kad tu čia, Hale Moku, taisai motorinės valties variklį, kad galėtum jūra nuplukdyti ją į Rožių Kalno plantaciją. Šįryt ji paklausė manęs, kada tu pabaigsi taisyti. Ar kada nors pagalvojai, kokios tikriausiai žavios buvo tos moterys? Tos mielos *hapa-haole* merginos tankiais juodais plaukais, žaliomis akimis, baltomis Vorto pokylių suknelėmis, kurias užsisakydavo Paryžiuje. Jos ateidavo į Rožių Kalną šokti baltomis suknelėmis, kadangi balta spalva pabrėždavo jų pečių rusvumą. Vienintelė bėda buvo tos šlepetės, į kurias įsispyrusi tu mėgdavai šokti vaikystėje. Su bateliais joms būdavo sunku šokti.

— Iš kur tu sužinojai, kad aš šokdavau su tomis šlepetėmis? Tu niekada man nesakei, iš kur apie tai sužinojai. Aš maniau, kad tau pasakė Lesteris.

Ema nusijuokė.

— Pati tai mačiau.

— Tu mane stebėdavai?

— Kartą atsitiktinai pamačiau. Durys buvo praviros. Prisimenu tai. O galbūt tai tik susapnavau. Visa tai sapnas, Klėja.

— Taip, visa tai sapnas. Būčiau laiminga, jei galėčiau nuvežti senelę į Rožių Kalną, netgi jei jis dabar užžėlęs ir apleistas. Kaip Miegančiųjų Gražuolių pilis. Mes prie to įpratusios.

— Galbūt tu *gali* nuvežti ją ten, — tarė Ema. — Galbūt ji yra teisi, o mudvi pamišusios. Juk bet kokiu atveju visa tai egzistuoja vaizduotėje. Atmintis ir viltis. Tikrovė visai nesvarbi.

— Man dėl to neramu, — tarė Klėja. — Dėl to, kad tikrovė nesvarbi.

— Garutis irgi skambino. Daviau jam Obajašio parduotuvės telefono numerį. Jis rengiasi su Kleire važiuoti į Vaimėją ir nori sužinoti, ką tu apie tai manai. „Klėja mane užmuš", — štai jo žodžiai. — Ji patylėjo. — Jie visi kažko iš tavęs nori, Klėja.

— Išskyrus Henrį. Henris yra vienintelis, kuris nieko nenori.

— Manau, kad taip pasaulis ir yra sutvarkytas, Klėja. Noriu pasakyti, žmonės visada kažko nori vieni iš kitų. Tokia jau žmogaus prigimtis. Žmonės turi tam pagrindą.

— Bet aš iš jų nieko nenoriu.

— Netiesa. Tu irgi jų kai ko prašai.

— Aš prašau?

— Tu prašai, kad tave paliktų ramybėje.

— Tai juk neturėtų būti labai sunku. Turiu omeny, kitiems.

— O aš?

— Tu?

— Ar aš ko nors prašau?

— O, su tavim sunkiausia.

— Ką gi, ironiška tai, kad tu manai, jog su manim sunkiausia.

Emos balse nuskambėjo liūdesys.

— Jūs visi suteikiate man per daug galios, — tarė Klėja. — Visi. Senelė netgi mano, jog aš galiu sugrąžinti iš praeities šokius Rožių Kalno plantacijoje.

— Ką gi, tu išties gali.

– Nuvežusi ją ten?

– Leisdama jai tikėti, kad jie vis dar vyksta.

– Aš ir leidžiu jai tikėti. Tačiau to nepakanka. Štai kas ironiška.

– Galbūt aš klystu. Galbūt nereikia palaikyti jos tikėjimo.

Klėja nusijuokė.

– Rytoj mudu su Henriu einame žvejoti. Jis žvejys.

– Kol mudvi kalbėjomės, aš atidariau siuntinį. Panelė Mimi Sends atsiuntė tau kažkokių drabužių. Atrodo kaip vaikiška uniforma. Negaliu pasakyti, kas tai. Ar tai gali būti mergaičių skaučių uniforma?

– Gali.

– Atsiųsti ją tau? Tau jos reikia?

– Ne. Kol kas ne.

– Gerai, netrukus vėl paskambinsiu.

– Ema?

– Ką, vaikeli?

– Nenorėjau tavęs įžeisti, kai kalbėjau apie praeitį ir ką tu tikėjaisi padaryti, ir kai pasakiau, kad tu norėjai daugiausiai už visus.

– Ką tu, Klėja, tu manęs niekada nebuvai įžeidusi.

Po keleto valandų iš parduotuvės atėjo Obajašio vaikaitė ir pasakė, kad Klėjai vėl kažkas skambina.

Kai Klėja užkopė mediniais parduotuvės laiptais, ponas Obajašis irzliai pažvelgė į ją. Parduotuvėje tvyrojo tabako dūmų kvapas – kieme būrelis vyrų rūkė pypkes ir dūmai smelkėsi į vidų, – aitrūs moskitų išskyrų garai ir aštrus kitame parduotuvės gale kepamo viščiuko aromatas. Klėja nutarė nusipirkti viščiuką ir parsinešti namo vakarienei.

– Laukia jau dievai žino kiek laiko, – tarė ponas

Obajašis, kraipydamas galvą, lyg Klėja būtų buvusi kalta, kad skambintojas buvo priverstas ilgai laukti. Kol Klėja ir Obajašio vaikaitė atbėgo į parduotuvę, praėjo dešimt minučių.

Uždususi Klėja ištiesė ranką, norėdama paimti ragelį. Obajašio pirštai, apgniaužę ragelį, buvo nutirpę ir jis negalėjo jo paleisti. „Galbūt todėl jis ir pyksta ant manęs, — pamanė Klėja. — Jo ranką nuo senatvės ir ligų ištiko paralyžius, ir jam nesmagu, kad aš tai matau". Ji padėjo jam atgniaužti pirštus ir suabejojo, kas galėtų vėjuotą dieną, septintą valandą skambinti į Moloką, suabejojo, kas galėtų laukti dvidešimt minučių, kad su ja pasikalbėtų. Ji tikėjosi, kad jos senelei ar Emai nieko neatsitiko. Trumpakojis pono Obajašio *poi* veislės šuo įdėmiai žiūrėjo, kaip Klėja vaduoja ragelį iš jo šeimininko gniaužtų. Ilgos stačios šuns ausys iš susidomėjimo trūkčiojo. Išskyrus Pakardo kalę, visi šunys Molokoje buvo panašūs. Jie irgi buvo giminės. Pagaliau ji pakėlė ragelį.

— Klausau.

— Man tai visai nepatinka, mažyle. Labai nepatinka.

— Kas nepatinka?

— Aš tik noriu, kad žinotum, jog nepritariu tokiam tavo elgesiui. Kas gi taip daro? Labai negerai, mažyle. Tądien laukiau tavęs „Autrigerio" klube iki devintos. Jau maniau, kad tau kažkas atsitiko. Tavo laimei, ten buvo tavo brolis ir mes papietavome su Kleire. Jis sumanė kažkokį filmą, ir nori, kad jam padėčiau.

Klėja staiga pamatė, kokia sunki visų tų svetimų norų našta, kuri galėjo būti užkrauta ant jos pečių.

— Jo scenarijus neblogas, — tarė Tomis, kurio dėmesį akimirksnį atitraukė mintis apie karjerą. — Manau, kad galima bus sukurti pagal jį filmą.

Ji taip pyko ant jų — savo vyro ir brolio — kad iš įtūžio ėmė net drebėti.

— O ką tai turi bendra su manim? Kodėl skambini man?

Senutė, gaminanti ant karštos lėkštės *makizuši*, liovėsi klausytis, ką kalba Klėja. Ponas Obajašis atsuko Klėjai nugarą ir ėmė triukšmingai tvarkyti melsvų „Viks VapoRub" stiklainių piramidę. Ant vaškuoto popieriaus lakšto numesto ilgo stačiakampio ananasinio pyrago tūpė musės, tačiau ponas Obajašis buvo pernelyg supykęs, kad jas pastebėtų. Klėja akimirką svarstė, ar galėtų pasiekti ranka pyragą ir nubaidyti muses.

— Tai turi baisiai daug bendra su tavim, tačiau aš ne dėl to stypsojau čia visą pusvalandį. Tik jau ne tam, kad surengčiau konferenciją, pasakysiu. Ne tam, kad diskutuočiau apie tavo intrigas. Tik jau ne apie šią. Tai kvailiausias tavo poelgis. Prieš jį nublanksta viskas, ko buvai prikrėtusi iki šiol. Tiesiog neprilygstamai kvailas. Aš apstulbintas, ir man tai nepatinka. Rytoj atvažiuoju tavęs pasiimti. Kleirė sako, kad į Moloką kas keletą valandų skrenda lėktuvas.

Klėja apsižvalgė po parduotuvę. Ant balto ledų šaldytuvo sėdėjo pono Obajašio anūkė ir tabaluodama savo plonytėmis kojomis daužė jo šoną. Klėja pamanė, jog ten turbūt šalta sėdėti. Mergiūkštė spoksojo į ją ir valgė mėlynus ledus popierinėje tūtelėje. Mėlyni ledai buvo vaniliniai. Klėja irgi užsimanė ledų. Sirupo ir vaisių, iš kurių jis būdavo pagamintas, spalva ir netgi skonis visuomet skirdavosi. Ananasų sirupo spalva būdavo rausva, guavos — žalia.

— Kodėl taip darai? — paklausė ji. — Kaip galima norėti žmogaus, kuris nenori tavęs?

— Nori žinoti kodėl? Ogi todėl, kad aš atsižvelgiu į

kitus ir galiu prisitaikyti. Man patinka, kai tu esi šalia. Aš galiu susitaikyti su tavo blogu elgesiu. Manau, kad verta. Aš tikiu šia šeima, nepaisant tavo požiūrio į ją. Dėl dievo meilės, mes juk žinome, kaip tu žiūri į šeimas.

— Mes kalbame apie mano šeimą, — įnirtusi tarė ji, — o ne apie visas šeimas. — Klėja susigriebė, kad jis įtraukė ją į pokalbį. — Klausyk, Tomi, aš jau noriu atsisveikinti. Nebeskambink man daugiau. Dabar eisiu namo ir suvalgysiu keptą viščiuką, o paskui susirasiu advokatą.

— Ko tu po galais nori? — sušuko jis. — Nori gyventi Beverli Hilse? Gerai. Nori vairuoti tą „Bentlį"? Gerai. Nori dirbti? Puiku. Nori vaikų? Galbūt.

— Aš dedu ragelį.

Staiga į ploną stogą ėmė skardžiai barbenti lietus. Tai priminė jai lietaus barbenimą Nuuanu.

Iš lėto, slapukiškai, abiem rankomis ji padėjo ragelį. Kabindama jį Klėja dar girdėjo Tomį šaukiant ją vardu. Ji nutraukė magiškąjį ryšį per banguotą sąsiaurį su Honolulu, ir ponas Obajašis susiraukė.

Ji baiminosi, kad telefonas, sutrikdydamas dulkėtą Obajašio parduotuvės ramybę, gali staiga vėl suskambėti, jai dar nespėjus išeiti į kelią. Ji žinojo, kad ponas Obajašis apstulbtų, jei ji atsisakytų kalbėti. Ant šaldytuvo mergaitės jau nebebuvo. Klėja pamiršo apie viščiuką ir keletą kitų mažmožių — *kiave* žiedų medų bei siūlus — kuriuos ji ketino nusipirkti.

Pro lietaus šnarėjimą ir kylančio upelio, kuris tekėjo greta kelio, vandens šniokštimą ji išgirdo, kaip parduotuvėje šaižiai suskambo telefonas. Ji suabejojo, ar greitai bus ne per tamsu skinti Surinamio vyšnias, kurias ji pastebėjo pakeliui, jei lietus dar nenuplėšė raukšlėtų uogų nuo stiebelių, ir leidosi bėgti.

Lietaus lašai pupsėjo Klėjai ant galvos, pečių, tiško ant blauzdų, vėsindami ją. Paskutiniai šviesos atšvaitai kabinosi į siauras povandenines uolas prie pat kranto lyg dvasios, nesiryžtančios palikti žemės. Ji matė vakarų Maui šviesas, spindinčias kitoje sąsiaurio pusėje. Medžiai lietuje buvo tamsūs, žievė pajuodo, o lapai paskutiniuose šviesos spinduliuose atrodė apsunkę. Ji žiūrėjo, kaip lietus vilnija per laukus, priplakdamas prie žemės žolę. Šalikelės akmenys susiurbė šviesą, ir vėsi tamsa gulė jai ant veido.

Tą rytą ji perskaitė, jog kasmet atrandamos naujos vabzdžių, šliužų ir netgi žuvų bei paukščių rūšys ir norėjo pasakyti apie tai Emai. Ema rašė augalų ir gyvūnų, kurie išnyko Havajų salose, katalogą. Per paskutinius dešimt metų nykstančiomis tapo trisdešimt rūšių Havajų augalų — daugiau nei bet kurioje kitoje pasaulio vietoje. Tarp jų buvo *ahinahina* — sidabro kardas, gražuolis voražiedis ir dvi filostegijos paparčių rūšys, abi pavadintos jas atradusių botanikų mėgėjų iš Emos šeimos garbei. O vienas papartis buvo pavadintas pačios Emos garbei. Kartą ryte jos abi su Ema atrado jį prie Kavakoi upelio Kokijoje ir atnešė iš kalnų su tokia pagarba, lyg būtų nešusios stabą. „Taip ir buvo", — pamanė Klėja.

Ji matė Džindžer autobusą. Prie lenktos metalinės pakabos pritvirtinta lempa pašėlusiai blaškėsi vėjuje lyg žuvis, pagauta ant meškerės. Autobusas atrodė tarsi laivas audroje.

Sulojo šuo, iškišęs galvą pro išdužusį autobuso langą. Per pievą jos link bėgo berniukas. Tai buvo Džindžer vaikaitis Erlas. Vos nesusidūręs su Klėja kaktomuša jis staigiai sustojo ir, stovėdamas su ja veidu į veidą, šiurkščiai truktelėjo už rankos. Klėja pamatė Džin-

džer, kuri su šluotkočiu stovėjo duryse. Ji mostelėjo šluota, lyg būtų vijusi Klėją šalin. Erlo delnas buvo karštas ir purvinas. Klėja suabejojo, ar jis kartais nebus rankose laikęs karamelių arba monetų. Jis valgė gaižiai kvepiančią *pipi kaula*, džiovintą jautieną.

Ji girdėjo, kaip bangos dūžta į karališkųjų žuvų tvenkinio uolas, kaip palmėse caksi driežai. Kalnuose vaikštinėjo elniai, pro šlapius medžius plieskė žvaigždės. Klėja apsidairė. Aplinkui knibždėte knibždėjo dvasių. Ji pasileido bėgti per lauką namo.

Kai Henris po kelių valandų atnešė jai žuvų, ji gulėjo ant lovos ir šeštą kartą klausėsi Kolmano Hokinso ir Beno Vebsterio pjesės „Man tai nė į galvą neatėjo". Tai buvo viena iš pirmųjų dainų, kurių Lesteris pakvietė pasiklausyti Visterijos rūmuose.

Henris pasižiūrėjo į ją ir nunešė žuvis į virtuvę.

Šluostydamasis rankas jis sugrįžo į kambarį ir atsisėdo į kėdę prie lovos kojūgalio.

Klėja dar sykį ėmė klausytis dainos iš pradžių. Atrodė, kad pagal muzikos ritmą virpa oras.

— Kalbėjausi su savo pusbroliu Lerojumi, — tarė jis. — Po kelių dienų Honolulu vyks demonstracija. Atvyks Žmogus Reaktorius. Vyks protesto akcija prieš raketų bandymus Kahulavėje.

— Žmogus Reaktorius?

Henris nusišypsojo.

— Jis iš Hirosimos ir serga spinduline liga. Keliauja po įvairias šalis kovodamas už taiką.

Klėja irgi nusišypsojo. Ji kilstelėjo klubus, patraukė žemyn antklodę ir įsirangė po ja.

— Lerojus sako, kad į žmones valtyse niekas nešaudys raketomis, netgi Jungtinių Valstijų karinis jūrų lai-

vynas. – Jis patylėjo. – Aš neprisidėsiu. Man nuo tų gestų jau darosi bloga.

– Ar pameni, kaip mus mokykloje mokė apie regimybę ir tikrovę? – paklausė ji. – Tai buvo labai klaidinančios pamokos, tiesa? Aš ėmiau tikėti, kad tarp šių dviejų dalykų yra skirtumas. Realybė buvo tikra, o regimybė – apgaulinga. Tačiau regimybė tokia pat reali, kaip ir realybė. Regimybė ir *yra* realybė. – Ji akimirką patylėjo. – Mano tėvas, kaip dabar suprantu, visą laiką tai žinojo. Mano motina tikriausiai irgi. Tai žino Tomis, mano senelė. Tai reiškia, kad jie gali daryti ką tik panorėję. Jei nėra nieko realaus, tai niekas nesvarbu.

– Jei regimybė yra realybė, – tarė Henris, – tai viskas yra realu.

– Eikš prie manęs, – šypsodamasi tarė Klėja.

Jo plaukai kvepėjo jūrininkų muilu ir dūmais.

– Aš čia buvau labai laiminga, – tarė ji.

Klėja pažiūrėjo į jo randus. Kartą vaikystėje, kai jis žvejojo, iš šarvuotosios lydekos nasrų ištrūko kabliukas su jauku ir užsikabino jam už ausies kraštelio. Du randai buvo akių kampučiuose: vienas liko po muštynių bare, kitas – po muštynių kariuomenėje.

– Kada tu išvažiuoji?

– Greitai.

– Daugiau nebesislėpsi miške?

Ji papurtė galvą. Iš sulėtėjusio kvėpavimo ji galėjo spręsti, kad jis tuoj užmigs.

Ji gulėjo nejudėdama, apkabinusi jį ir svajojo apie Erlą ir Džindžer šaltame, purviname autobuse, apie Pakardą, ant kalvos kepantį bananinius tortus ir skaitantį sekso žurnalus. Ji užsigalvojo apie savo motiną. Jai pasidarė įdomu – ar Kitė pati auksinėmis manikiūrinė-

mis žirklutėmis nukarpė Bivos perlus nuo savo kraitinių naktinių marškinių, kai šie jai nusibodo, o žalios laimo spalvos šilkas nebepatiko, ar tiesiog numetė naktinius ant savo miegamojo grindų, kad tarnaitė juos pasiimtų, nusineštų namo ir nuknaibytų perliukus sau? Kai Klėja ištekėjo už Tomio Heivudo, Kitė atsiuntė jai sidabrinį padėklą ir knygą „Didieji Australijos dvarai", kurioje buvo ir Kitės namo nuotraukos. Nors knyga buvo gana formali ir neišradinga dovana vestuvių proga, ypač nuo motinos, Klėja buvo laiminga gavusi ją. Jai buvo sunku prisiminti, kaip gyvena jos motina — kambarius, kuriuose Kitė priimdavo svečius, klijuodavo iškarpas į savo albumą ir dainuodavo, pritardama muzikai iš „Kamelot". „Man buvo sunku prisiminti todėl, — pamanė Klėja, — kad stengiausi pamiršti".

Daugelį naktų Kitė kantriai laukdavo Klėjos — tai buvo taip nebūdinga Kitei, kuri niekuomet nieko nelaukdavo — kol ši nebegalėdavo pasislėpti po dienos našta. Tada Kitė mitriai, nerūpestingai smukdavo į Klėjos lovą ir pasikišdavo po savo blyškiu skruostu pagalvį, nė kiek nesirūpindama, kad ją ištraukė Klėjai iš po galvos. Klėja sakydavo:

— Eik šalin, mama, negaliu pakelti to liūdesio, kuris mane apima, kai pagalvoju apie tave.

Tačiau Kitė elegantiškai, valdingai susidėdavo rankas ant krūtinės ir sakydavo:

— Leisk, papasakosiu tau, kaip praleidau dieną, Klėja.

„Aš jos ilgėjausi, — pamanė Klėja. — Nors ir labai stengiausi ją pamiršti, tačiau vis vien jos ilgėjausi. Ne savo motinos, savo motinos aš nepažinojau ir nemanau, kad būčiau ją labai branginusi, jei būčiau pažinojusi; ne, aš, kaip ir visi žmonės, ilgėjausi motinos turėjimo. Ir tėvo. Aš ilgėjausi jų abiejų. Ilgėjausi jų labai stipriai".

Džindžer iš sausmedžio žiedų padarė jai girliandą. Klėja žinojo, jog tam jai reikėjo daugelį valandų rinkti mažyčius žiedelius, ir buvo labai patenkinta Džindžer dovana. Erlas šokinėjo aplink Klėją, tampė ją už rankos, klausinėdamas, kada ji sugrįš į Moloką. Ji sakė jam nežinanti kada, tačiau tai būsią greitai. Klėja matė, kad berniukas nepatikėjo.

Mažame lėktuvo salone tvyrojo stiprus sausmedžio žiedų kvapas. Ji žiūrėjo pro langą, kaip apačioje nyksta sausa vakarų Molokos žemė. Ji matė namus ant kalvos Maunaloa mieste. Akimirką ji apstulbo, pamačiusi dvi žirafas, bėgančias lėktuvo šešėlyje, tačiau paskui prisiminė, kad kažkokie verslininkai saloje buvo įkūrę safari parką.

Molokoje ji buvo labai laiminga. Važiuoti į Kaunakaką nusipirkti Honolulu laikraščių, paprastai dviejų dienų senumo, jei jų iš viso būdavo, valandų valandas sėdėti „Midnite Inn" kavinukėje ir skaityti juos, geriant šiltą alų buvo kur kas maloniau nei sėdėti viename iš daugelio Honolulu restoranų ir skaityti kokį panorėjus laikraštį, netgi geriant šaltą alų. Ji atrado, kad šykštus pasirinkimas teikia ramybę. Molokoje ji susikaupusi perskaitydavo kiekvieną straipsnį senuose „Star Bulletin" numeriuose, ir ne vieną, bet keletą kartų, o radusi pirkti žemyninį melioną – minkštą, persirpusį melioną – jį suvalgydavo jį su kur kas didesniu malonumu nei pono Kageširo lyg prizus laimėtus įvairius vaisius.

Meibelė sėdėjo mėnulio stebėjimo paviljone. Išgirdusi jas ateinant žvyruotu keliu, ji pakėlė galvą ir numetė kaligrafinius teptukus bei juodą rašalą į kampą.

Jos gėrė arbatą, kurią Tadaši atnešė juodame geležiniame arbatinuke, valgė *miso* sriubą ir kukulius. Meibelė godžiai išsrėbė sultinį ir ištiesė savo lakuotą dubenėlį, kad kas nors įpiltų jai dar sriubos.

Klėja tarė:

— Mes gyvename matriarchato laikmetyje, tiesa, Ema? Ne tik šiuose namuose, bet ir visur salose. Paimkime kad ir Šarlotės rančą, Niihau salą, kurią prieš šimtus metų nusipirko moteris, panelę Karoliną, panelę Ženevą Feirnsvort. Aš manydavau, jog taip yra todėl, kad visi vyrai anksti žūdavo arba išvykdavo, kaip tavo vyras. Būdavo tiek daug nelaimingų atsitikimų.

— Tavo senelis nuskendo, kai kartu su Lesteriu Poliheile, prie Na Pali gaudė žuvis žeberklu. Jis prarado orientaciją, — tarė Meibelė. — Jis ėmė plaukti į dugną, tolyn nuo šviesos, gilyn. Lesteris bandė jį gelbėti.

— Gelmės paviliojo, — tarė Ema, padėdama savo valgymo lazdeles.

— Ką? — paklausė Meibelė.

— Gelmės paviliojo!

— Taip, regis, būtent taip sakoma tokiais atvejais, — ramiai patvirtino Meibelė.

— Vyrai žūdavo medžioklėje, automobilių avarijose, nuskęsdavo, — tarė Klėja. — Mano motinos pirmasis vyras nukrito į Kaikea tarpeklį, kai rinko jai imbierą.

Tačiau vyrus pasigrobdavo ne vien mirtis ar nelaimės. Juos atimdavo ir laikas. O moterys yra stiprios, gyvena ilgai. Dar tik prieš dešimtį metų, kai tavo teta, kuriai tada buvo aštuoniasdešimt, atvykdavo į miestą paskambinti, ją lydėdavo raiteliai, gražūs vyrai su šautuvais, žiedais nusagstytomis skrybėlėmis, savo didelių arklių kaklus ir kojas papuošę paparčiais.

— Ji buvo vadinama Kokoso riešutu, — atlaidžiai tarė Meibelė. — Mat per trisdešimt ketvirtųjų potvynį įsilipusi į kokoso medį išgelbėjo savo sūnelį kūdikį. Jis dabar jau miręs. Tai buvo ji, nors žmonės mano, kad aš išgelbėjau. Bangos tris kartus buvo nubloškusios ją nuo medžio, bet paskui atplukdydavo atgal. Juokinga, — tarė ji ir kiek patylėjo. — Ji nelabai mylėjo to sūnaus.

— Mus visada vadindavo panelėmis, netgi jei būdavome ištekėjusios, kaip jaunas merginas, — tarė Ema, pildama savo motinai sultinį.

— Arba kaip senmerges, — tarė Meibelė.

— Žinoma, išskyrus mano motiną, — pastebėjo Klėja. — Mano motinos žmonės niekada nevadindavo panele, ar ne?

Ema nusišypsojo.

— Ji ištekėjo jauna ir nepasiliko rančoje.

— Molokoje aš susitikau su Henrio Kilohanos tėvu, — tarė Klėja. — Jis senas kaubojus.

Ema lėtai pakėlė akis.

— Senas kaubojus? O argi būna jaunų kaubojų?

— Po susitikimo su juo aš vis galvojau, kaip svarbu sentimentaliai neprisirišti prie dalykų, nykstančių iš pasaulio. Tai baigiasi kiču.

— Ar jis tau davė torto? — paklausė Ema. Jos veido išraiška buvo pakili.

Klėja nustebusi nusijuokė.

— Tu jį *pažįsti*! Taip ir maniau, kad tu buvai jį sutikusi.

— Taip, buvau jį sutikusi.

— Jis gyvena Maunaloa, namelyje, aptvertame tvora iš burlenčių.

— Jis sakydavo, kad aš vienintelė moku šokti *puą kukui hula* šokį. — Klėjos nuostabai, Ema atsistojo ir,

nukabinusi rankas lyg *kukui* medžio šakas, ėmė lėtai sukti ratu klubus, šokdama pagal senos kaubojiškos dainos melodiją.

— Aš pagavau tave savo lasu, — dainavo ji.

Klėja pakerėta žiūrėjo į ją.

— Nežinojau, kad judu buvote pažįstami.

— Nieko tokio, Klėja, — tarė Ema ir netikėtai atsisėdo. — Nieko tokio, kad jis manęs neprisimena. — Ji išraudo.

Klėja pažvelgė į ją. Ji norėjo pameluoti Emai, pasakyti, jog Pakardas puikiausiai prisimena ją, tačiau negalėjo — ne todėl, kad būtų buvusi šventeiva, o todėl, kad žinojo nepajėgsianti apgauti Emos.

— Jis buvo žavingiausias vyras iš visų, kuriuos kada nors mačiau. Galėdavau atpažinti jį iš varpelių ant jo pentinų žvangčiojimo, kai jis žengdavo šlapia žole. Būčiau ėjusi gyventi su juo į tą mažą namelį ant kalvos, jei tik jis būtų mane ėmęs. Jis buvo vedęs, o aš buvau ištekėjusi. Tada, žinoma, buvau kitokia. Buvau jaunesnė, gražesnė, tačiau ne tai turiu omeny. Tada man rūpėjo dabartis — štai ką noriu pasakyti. Ne taip, kaip dabar. — Ji patylėjo. — Man patiko, kaip jis mylisi. Jis buvo labai švelnus, labai nepatyręs. — Ji kalbėjo taip, lyg būtų ką tik pažadinta iš miego. — Jo rankos buvo tokios šiurkščios ir žaizdotos, oda tokia suskeldėjusi ir sudiržusi, kad iš pradžių jis nedrįso prie manęs prisiliesti. Turėjau paimti jį už rankų ir uždėti jas ant savo klubų, kelių, ant krūtų. Kartą su dantim ištraukiau iš jo rankos kaktuso spyglį ir iš meilės būčiau prarijusi tą mažą šapelį, tačiau jis privertė išspjauti rakštį jam ant delno. Aš geidžiau visko, kas buvo jo, netgi jo žaizdų.

Ji atsistojo ir ėmė žingsniuoti siaura veranda pirmyn ir atgal, paniurusi nuo užgriuvusių prisiminimų ir liūdesio.

— Kodėl tu man niekada apie tai nepasakojai? — tyliai paklausė Klėja ašarų kupinomis akimis.

— *Štai* kodėl aš nevažiavau su Ficrojumi į Taitį. Aš pasirinkau meilę, Klėja. Pasirinkau Pakardą, ir pasirinkau teisingai. Žinau tai. Žinojau tai ir tada, nors jis ir nepasirinko manęs. — Ji kalbėjo skubiai, išbalusi nuo išgyvenimo. — Buvau pas jį tik tris kartus. Mano kūnas kiekvieną kartą būdavo raudonas nuo dulkių.

— Nors tai skamba keistai, tačiau aš džiaugiuosi dėl tavęs.

Klėja pažvelgė į savo senelę. Meibelė buvo pasukusi galvą į jas ir klausėsi taip įdėmiai, kad net raukėsi iš įtampos — tačiau klausėsi ne jų.

— Sveika, Klėjome! — netikėtai pasigirdo kažkieno balsas. — Tikiuosi, nesutrukdysime tavo merginoms!

Klėja pažiūrėjo į sodą — per pievą ėjo Tomis Heivudas, Kleirė Klark ir Diksis Lainotas. Kleirė buvo apsikabinusi su vyrais — jie rankas buvo uždėję jai ant krūtų.

Moterys, netekusios žado, žiūrėjo. Diksis linksmai užbėgo mediniais laiptais, nusiavė, ir, pabučiavęs Meibelę į kaktą, atsitūpė ant tatamio.

— Nusiauk batus, — tarė Tomiui Kleirė. — Mano senelė mano, kad mes Japonijoje.

Ji padėjo batus ant laiptų ir atsisėdo šalia Diksio.

Tomis sunkiai nusitraukė savo ilgaaulius batus ir nekantriai švystelėjo juos į žolę, vos nepataikęs į Tadaši, kai ši, susikūprinusi nuo sunkaus padėklo su sakės puodeliais ir buteliais, ėjo per pievą.

— O, atleisk, mažyle, — tarė jis Tadaši.

Paskui pasisuko į Klėją ir mirktelėjo jai.

— Džiaugiuosi, kad man neprireikė važiuoti į Moloką pasiimti tavęs, — tarė jis, įsitaisydamas ant verandos krašto. — Kleirė pasakė man, kad tu jau čia.

Jis sėdėjo ir tabalavo ore kojomis. Jo kojinėmis apmautos pėdos švytavo virš pono Kageširo orchidėjų, tankiai augusių Meibelės paviljono stogo šešėlyje. Klėja jau buvo besižiojanti įspėti jį, kad jis gali sulaužyti stiebus, tačiau, savo nuostabai, susilaikė. Ji nerado žodžių.

Ema įpylė į puodelius karštą sakę ir padavė iš eilės jiems, iš pradžių aptarnaudama vyrus.

— Nežinojau, kad tu žaviesi *vaka*, — tarė ji Diksiui. Šis mandagiai bandė skaityti nesuprantamus Meibelės kaligrafinius rašmenis.

— Kuo jis žavisi? — paklausė Kleirė ir nubraukė Diksiui už ausies kelis išlindusius plaukus. — Kas tas *vaka*? — Diksio ausis paraudo, lyg Kleirės pirštai būtų ją apdeginę, ir jis gindamasis papurtė galvą.

Kleirė irzliai pasisuko į Tomį.

— Gal papūstum mano sakę, kad atauštų?

— Ji turi būti karšta, — nekaltai tarstelėjo Meibelė.

— Ačiū, senele, — tarė Kleirė. — Ir ką mes be tavęs darytume?

— Kaip laikosi ta miela mergina Čarmian? — paklausė Meibelė Diksio, imdama jį už rankos. — Ar jau baigėte remontuoti savo laivelį? Mano manymu, geriausiai laivus taiso Honolulu taisykloje. Jūsų žmona tikriausiai apmaudauja, kad taip ilgai negalite plaukti į jūrą.

Klėja pažvelgė į Emą. Meibelė manė, kad Diksis yra Džekas Londonas. Diksis labai mandagiai sutiko, jog taip ilgai būti sausumoje išties apmaudu.

Tomis nerangiai prisislinko prie Klėjos.

— Aš jau rengiausi griebtis sunkiosios artilerijos, mažyle. Buvau pasirengęs mesti juokus į šalį. — Jis demonstravo savo tolerantiškumą ir buvo labai patenkintas savimi. — Džiaugiuosi, kad tu pagaliau kiek atsikvošėjai. Kodėl neatėjai tiesiai į viešbutį?

– Aš stengiuosi atsikratyti tavęs, – tarė Klėja, pirmą kartą prabildama, – o ne sugrįžti pas tave, ir tu tai žinai. Aš niekuomet su tavim nebegyvensiu.

– Klausyk, ką aš žinau ir ką tu žinai, yra du skirtingi dalykai.

Klėja suabejojo, ar tik Ema jo neišgirdo. Žinojo, kad jis erzina ją. Ji pažvelgė į Emą, tačiau ši susiraukusi stebeilijosi į savo rankas.

– Gal pasikalbėkime apie tai kitą kartą, – tyliai tarė Klėja. – Kai būsime vieni.

– Čia nėra apie ką kalbėtis. – Jis išgėrė sakę ir ranka nusišluostė lūpas.

– Gerai, tada patikėkime šiuos reikalus tvarkyti advokatams. Man regis, kad tai visuomet būna pavojinga, tačiau jei tu taip nori...

– Tu ką, nesupranti, Klėja? Mes išvažiuojame į Los Andželą. Trečiadienį. Man siūlo filmuotis dviejuose filmuose, ir aš turiu grįžti. Ir taip jau per ilgai užsibuvau. – Jis išsitiesė ant tatamio, ranka parėmęs galvą. – Aš nepaliksiu tavęs čia, mažyle. – Jis nusišypsojo.

– Kas ten su tavim, Klėja? – garsiai paklausė Meibelė. – Ar tai ponas Heivudas? Kaip nuostabu, kad jis čia atėjo!

– Bet kodėl? – sušnabždėjo Klėja jam.

– Aš pagaliau viską sutvarkiau, o tu nori vėl suknisti, – tarė jis, sukiodamas rankoje puodelį. Ji akimirką suabejojo, ar jis kartais nesudaužys penkioliktame šimtmetyje pagaminto keraminio puodelio. – Žinai, kiek žurnalistams būtų džiaugsmo? Vajėzau.

– Žinai, baisiausia – baisiausia tau, kiek žinau – kad aš nebandau nieko suknisti. Aš nieko nebandau tau padaryti, – tarė ji, apkabindama už pakinklių savo kojas. Ji visa drebėjo ir nenorėjo, kad jis tai pamatytų.

— Tai paprasta, — tarė jis. — Susitarkime. Aš atsiunčiu tau automobilį. Kas nors padės tau susitvarkyti mantą. O geriausia, palik viską čia. Ala Moanoje yra parduotuvių. Tau juk nedaug ir tereikia. Tai viena iš tavo ypatybių, kurios man labiausiai patinka. Tau nereikia jokių vatos tamponų, jokių elektrinių suktuvų plaukams, jokios kosmetikos. Tu švari, išskyrus tai, kad sisioji į vonią.

Ji suabejojo, ar nederėtų jam padėkoti.

— Aš gyvenau pas tavo tėvukus, — pasakė jis. — „Kahaloje" man jau nebebūdavo ramybės. Pernelyg daug žmonių žinojo, kad aš mieste. Bet rytoj grįšiu į viešbutį.

— Tu gyvenai su Berta?

— Mes visi važiuojame į mano namus Vaimėjoje, — sučiulbėjo Kleirė. — O kodėl nenuvažiavus ir tau, teta Ema? Esu tikra, kad mama būtų laiminga matydama tave. Na, gal ir ne. Mama niekuomet nebūna laiminga.

Diksis, kuriam pabodo bukai spoksoti į nesuprantamus rašmenis, atsargiai suvyniojo Meibelės rankraštį, ir ši patenkinta patapšnojo jam per galvą.

— Niekada nemačiau tokių bjaurių rankų kaip senelės, — pareiškė Kleirė, spoksodama į ištinusius Meibelės pirštus.

— Budizmas, — švelniai paaiškino Meibelė, — bjaurumo neneigia ir neatmeta. Budistai priima jį į širdį ir paverčia grožiu.

Kleirė siektelėjo per kilimėlį padėklo su sašimiu, paėmė gabaliuką, ir, laikydama iš apačios delną, kad padažas nenulašėtų ant kilimėlio, įdėjo žuvį Tomiui į burną.

— Kokia gi tu budistė, senele? Tu juk ne japonė.

— Kas čia per žuvis? — paklausė Tomis, išspjaudamas sašimį į saują. Jis numetė žuvį į sakės puodelį.

— Mes važiuosime į Vaimėją padirbėti su Diksio scenarijumi. Jis tikrai puikus, tik reikia kiek aptašyti. — Kleirė ištiesė Tomiui kitą žuvies gabaliuką. — Meimė sako siaubingai norinti tave pamatyti, Klėja.

— Neblogas, neblogas scenarijus, — pritarė Tomis, atstumdamas jos ranką su žuvimi. — Keletas koledžo studentų pasislepia kalnuose už Oklahomos visokių ginklų prikimštoje mašinoje. Jie negali susitaikyti su korumpuota visuomene. Jiems geriau slapstytis kalnuose nei gyventi šalyje, kuri juos engia.

Klėja pažvelgė į Tomį.

— Niekada nemaniau, kad tu toks kvailas, — tarė ji.

— Ką, mažyle?

— Kaip laikosi Meimė? — paklausė Meibelė Kleirės. — Aš ją taip myliu. Atleisk, bet ji visuomet buvo mano numylėtinė.

Kleirė nutaisė Klėjai grimasą.

— Jos mokykla dirba gerai, — tarė Ema, prabildama pirmą kartą per visą tą laiką. — Ponas Piilima muziejuje man sakė, kad Meimė ir jos draugas dabar turi šešiasdešimt vaikų.

— Jos draugas, tai tas Frenkas Harimotas? — nepatikliai paklausė Kleirė. — Tu turi omeny tą jos draugužį sodininką?

— Taip, — atsakė Ema.

— Apie jos draugą aš pati viską žinau, — aštriai pasakė Meibelė. — Mane domina jos mokykla, o ne meilės reikalai.

Klėja pažvelgė į Emą. Jos nenumanė, kad Meibelė žino apie Meimę ir Frenką Harimotą. Ema susižavėjusi pakraipė galvą, o Klėja nusišypsojo.

Kleirė nenorėjo pasiduoti.

— O ar žinai, kad Meimė pardavė kai kuriuos sen-

daikčius, kuriuos jiedvi su Lili Šilds rinkdavo? Pameni tą šlamštą? — Ji atsisuko į Emą. — Jis buvo labai vertingas. Įsivaizduoji? Ji pardavė keletą havajietiškų dirbinių, kad išlaikytų mokyklą. Ir pardavė juos žmonėms iš žemyno. — Ji apsidairė aplink, norėdama įsitikinti, ar jos žodžiai padarė reikiamą įspūdį. — Negana to, kad gyvena su tuo sodininku, ji dar ir daiktus pardavinėja. Pardavinėti daiktus nėra gera mintis — Nandas taip visada sako.

— Man taip malonu, kad tavo motina nutarė nebeparduoti plantacijos, — ramiai pasakė Ema.

Klėja pažvelgė į Emą, abejodama, ar tik ji nebus apsigavusi.

— Kaip tai? — nustebo Kleirė. — Mama nutarė nebeparduoti plantacijos?

— Paklausė tavo patarimo, reikia manyti, — tarė Ema, siurbčiodama sakę. Ji žvelgė į Kleirę per puodelio kraštą.

— Paklausė mano patarimo? — susiraukdama paklausė Kleirė. — Mano patarimo?!

— Tu padėsi mums apdoroti tą scenarijų, — pasakė Tomis Klėjai. — Tau reikės ištaisyti rašybos klaidas. Neįsižeisk, Diksi! — šūktelėjo jis per petį. — Automobilis bus čia ryte.

Klėja žiūrėjo, kaip temstant užsisklendžia auksinių taurelių rūšies vijoklių žiedai. Mažytės auksaspalvės žiedų taurelės kvepėjo kaip prinokę abrikosai. Žiedlapiai sklendėsi taip greitai, kad ji net matė jų sklendimąsi. Ji pasisuko į Tomį ir Kleirę žinodama, kad jie turi didžiausią kenkėjišką dovaną. Jie buvo pavojingiausi ir abejingiausi.

— Aš žaviuosi tuo, ką daro Meimė, — pareiškė ji Kleirei. — Meimė turi kažkokį stimulą, kuris verčia ją

tai daryti. Kaip Ema. Mano manymu, ji elgiasi protingai panaudodama praeitį, pardavinėdama ją, kad gautų tai, ko jai reikia dabar.

Ji pašoko ir, nulipusi laiptais, patraukė į sodą. Auksinių taurelių žiedai buvo susiskleidę. Iš jų gerti jau buvo per vėlu. Klėja girdėjo, kaip ošia vandenynas. Nebevaržomas šviesos ir karščio, jis vėl buvo gyvybingas ir stiprus. Klėja įėjo į sodą ir stovėjo ten sustingusi, net nealsuodama.

— Manau, kad jums jau metas eiti! — šūktelėjo ji atvykėlių trijulei.

— Kaip gi čia dabar? — reikliai paklausė Meibelė. Ji ėmė verkšlenti.

— Mano mama pavargo, — pareiškė Ema. Ji pakilo, paėmė iš Diksio rankraštį, vikriai susuko jį ir perrišo brokatine juosta.

— Pavargai, senele? — sarkastiškai paklausė Kleirė.

Tomis pabrėžtinai lėtai atsistojo ir pasirąžė, užsigaudamas rankas į vyšninę lubų siją.

— Ačiū už sakę, — tarė jis nuleisdamas rankas ir apsimesdamas, kad jam neskauda. Tai buvo pirmas kartas, kai jis kreipėsi į Emą. Ji neatsakė.

Diksis tarė:

— Mums bet kokiu atveju reikia važiuoti. Jau vėlu. — Jis buvo sutrikęs.

— Tu vedžioji mane už nosies, tiesa?! — staiga suriko Tomis Klėjai.

Kleirė pataisė jam marškinių apykaklę:

— Taip, — guodžiamai tarė ji. — Ji tave vedžioja už nosies.

Meibelė, kurios plaukai styrojo lyg pelkių paukščio kuodas, šypsodamasi palinko į priekį — ji buvo vėl nuklydusi į dausas ir nebesiklausė jų.

Rankose laikydama po vieną batą, Kleirė nušoko nuo laiptų ant žolės ir jos sijonas užsirietė į viršų. Ji nubėgo per pievą ir dingo tamsoje.

— Iki, senele! — šūktelėjo ji. — Iki, Ema!

Diksis nerangiai pakštelėjo Meibelę į smilkinį, nulipęs laiptais pabučiavo Klėją ir pranyko sutemose.

Tomis strykčiojo per pievą, grumdamasis su batu.

— Rytoj, Klėja! — sušuko jis ir nušokavo į tamsą.

— Jis manim netiki, — tarė Klėja, žvelgdama į Emą.

— Vyrai tokiais atvejais visada netiki, — tarė Ema.

— Visada netiki? — ėmė juoktis Klėja.

— Netgi tuomet, kai kraustosi dėl tavęs iš proto.

— Netgi tada?

— Ypač tada. — Ema patylėjo. — Dėkui dievams, jis dėl tavęs nesikrausto iš proto.

Ema nuleido sunkų Meibelės krėslą nuo laiptų, kuriuos iš Naros buvo atsiuntęs architektas japonas, ir jos nuėjo pro svetingą namų tamsą, susimušdamos viena į kitą, džiaugdamosi nauju artumu, atsiradusiu tarp jų, moterų, pasikalbėjusių apie meilę.

Ankstų kitos dienos rytą Klėja nuėjo į namus Nuuanu. Ji ėjo sodu link *lanai*. Nors priekinės durys niekada nebūdavo rakinamos, ji nenorėjo įeiti šio namo vidun.

Klėja suabejojo, ar tik Tomis su Berta nesėdi *lanai*, galbūt kartu valgydami papają, tačiau ten nieko nebuvo.

Ji pamatė pievelėje Garutį. Prisiplojęs prie žemės jis kažko ieškojo žolėje. Jis neturėjo ant nosies akinių.

— Gali nieko nesakyti, — tarė ji. — Tu nusiėmei akinius, o kai atsibudai, nebuvo nei merginos, nei akinių.

Garutis papurtė galvą. Jo akys buvo paraudusios ir atrodė, kad jas skauda.

— Tai buvo paskutinis kartas, Klėja. Ir daugiau tai nebepasikartos. Kontaktiniai lęšiai. — Jis parodė pirštu į savo akis. — Tiesiog pamečiau vieną.

— Dabar turėtum pasikeisti vardą. Daugiau nebegali būti Garučiu.

— Nebegaliu? — nusiminęs paklausė jis.

— Ne, — atsakė ji. — Beje, koks tavo tikrasis vardas? Aš pamiršau.

— Klėjome.

— Tai mano vardas. Gal Berta davė tau Erlo vardą? O gal Džunioro? Ne, manau, ji pavadino tave Badžiu.

— Koks mano vardas? Neprisimenu. Tu mane sugluminai. Tu visuomet mane glumini, — irzliai subambėjo jis. — Lęšis tiesiog ėmė ir iššoko. Dar tik antrą dieną juos nešioju. — Jis klestelėjo ant šlapios žolės, atsisėdo mažyčiame plotelyje, kelius prisitraukęs prie krūtinės, nes bijojo nuleisti kojas ant žemės, ir pažvelgė į ją. — Ką čia veiki?

— Ieškau Tomio, — atsakė ji.

— Koks neįtikėtinas sutapimas! O jis ieško tavęs! Nudūmė tavęs parsivežti. Sakė, kad persikels į viešbutį. Mama nenori jo paleisti. Ji nežinojo, kad jis ketina parsivežti tave, nes tada būtų dar labiau supykusi. — Jis nusipurtė, įsivaizduodamas Bertos įniršį.

— O aš maniau, kad Berta stengiasi mus sutaikyti, — pasakė Klėja, erzindama jį.

— Ne, dabar jau ne. Ji tikisi, kad galės turėti jį ir be tavęs. Atleisk. Kleirė irgi jo ieško. Ji pagaliau išvažiuoja į Vaimėją. Sakė, kad jos vyras — kas jis ten toks? Karalius ar panašiai? — paskambino jai ir pasakė, kad nebeduos jai pinigų, jei ji neatvažiuos pas jo motiną.

Savo pačios nuostabai, Klėjai pagailo Kleirės.

— Tie vyrai visi grasina moterims. O tu, Garuti, irgi taip elgiesi su savo mergina? Sakai jai, kad daugiau nebeduosi pinigų, muši ją?

— Aš neturiu merginos, — atsakė jis, žvairuodamas į ją. — Noriu ypatingos merginos. Tokios kaip tu. Man nusibodo merginos, kurios sako labiau mėgstančios medžius arba drugelius nei žmones. Mylėti drugelius labai lengva. Paskutinė mergina, su kuria aš susitikinėjau, tikėjo vienaragiais.

Klėja grįžtelėjo ir pasižiūrėjo į namą.

— Tu nesiklausai, — papriekaištavo jis.

— Tiesiog galvoju, ar verta laukti, — pasakė ji.

— Ar ketini grįžti pas Tomį?

— Garuti. — Ji padėjo jam ant peties ranką. — Kas tau darosi?

— Jau sakiau tau. Tu mane glumini. Tu gi mane užauginai. Galima sakyti, kad aš gyvenau tavo kambaryje, kol tu nepabėgai. Be tavęs čia buvo taip baisu.

Ji pasisuko į mišką.

— Jei būčiau pasilikusi, būčiau mirusi. Man atrodė, kad čia, šiame name aš mirštu.

— Kodėl gi tu nepasiėmei kartu manęs?

— O! Kaip aš galėjau? Aš netgi nežinojau, ar Ema panorės priimti mane vieną!

— Tai vis dėl tėčio? Todėl, kad nemėgai tėčio? Kadangi jis yra mus siejanti grandis? Todėl tu mane palikai?

— Manai, kad mano pačios motina buvo bent kiek geresnė?

— Kartais man atrodo, kad tu panaši į savo motiną. Visada kažkur bėgi.

— Aš bėgau nepakankamai greitai arba nepakankamai toli, — pasakė ji ašarų kupinomis akimis. — Kaip žiauru sakyti man tokius dalykus!

— O man patiko tavo motina! Ji buvo graži ir niekada nekreipdavo į mus dėmesio. Mane nervina, kai suaugusieji kreipia į mane dėmesį.

— Betgi mes patys esame suaugę.

Garutis susiraukė:

— Tu gal ir esi suaugusi, bet ne aš. Galbūt tu galėtum mane įsisūnyti.

— Nemanau.

— Tai neteisėta ar panašiai?

— Aš nenoriu tavęs įsisūnyti, Garuti.

— Ar ketini likti čia? Turiu omeny, Havajuose?

Klėja neatsakė į jo klausimą. Ji nežinojo atsakymo.

— Noriu pasakyti, gal mudu galėtume kartu išsinuomoti namą arba butą, ar panašiai. Aš vis vien rengiuosi iš čia išsikelti.

— Tikriausiai aš gyvensiu Molokoje.

— Molokoje? Ten, regis, nėra netgi televizijos. Tu būtum ten vieniša.

Ji papurtė galvą.

— Kaip suprasti? Tu sutikai kažkokį vyrą? Tu sutikai kažką Molokoje, tiesa?

Ji nesiryžo papasakoti jam apie Henrį. Suvokė, kad nenori jam pasakyti todėl, kad bijojo netekti Garučio meilės. „Noriu turėti visą meilę, kurią tik galiu gauti, — pamanė ji. — Aš vis dar dalyvauju Meilės varžybose".

— Ar aš jį pažįstu? — paklausė jis nenatūraliu balsu.

— Ne, — atsakė ji.

Jis paleido kelius ir įsistebeilijo į savo delnus.

— Padėsiu tau surasti lęšį ir eisiu, — pasakė Klėja. Ji įkvėpė į plaučius oro. — Jo vardas Henris Kilohana, jis žvejys.

— Tu neprivalai. Turiu omeny, neprivalai padėti man ieškoti to lęšio.

— O aš noriu tau padėti.

Jis išsiblaškęs apsidairė:

— Mane pavadino tėčio garbei — ką tik prisiminiau.

Kai ji pasilenkė padėti jam ieškoti lęšio, iš namo pasigirdo staigus riksmas. Jie abu krūptelėjo ir apsižvalgė.

— Kas, po velnių, vyksta? Ruošiatės vestuvėms, a? — sušuko Berta.

— Jis nemato, — teisinosi Klėja atsitiesdama. — Jis pametė savo naują lęšį.

— Tik man neaiškink! Aš uždaviau klausimą Garučiui, — tarė Berta, prisiversdama kalbėti ramiau, — o ne tau, panelyte. — Berta lėtai ir skrupulingai košė žodžius pro sukąstus dantis. Ji bakstelėjo Garutį sandalo galiuku.

Klėja žengė prie jos:

— Jei dar ką nors pasakysi arba paliesi jį, aš tave užmušiu.

Berta taip apstulbo, kad negalėjo ištarti nė žodžio.

Garutis lėtai ištiesė žolėje kojas ir išsižiojęs įsistebeilijo į Klėją.

Klėja ištiesė jam ranką:

— Kelkis. — Ji padėjo jam atsikelti. — Manau, dabar pats metas, — pareiškė ji Bertai. — Aš ir taip jau per ilgai laukiau. Žinau, jog esu vienintelė, kuri gali tai padaryti.

Jos balse jautėsi toks ryžtas, toks pasitikėjimas, kad Garutis žingtelėjo tarp dviejų moterų. Klėja uždėjo jam ant krūtinės ranką, kuri ėmė kilti ir leistis pagal jo kvėpavimo ritmą. Ji nustebo supratusi, kad jis dūsta iš susijaudinimo.

— Galėčiau pasinaudoti pono Jamos lazda, kuria jis skina mango vaisius, — tarė Klėja, dairydamasi po

sodą. — Be to, ant raktų grandinėlės turiu kišeninį peiliuką. O tavo galvą galėčiau paslėpti viename iš inkilėlių.

— Tu beprotė! Tai štai kodėl tavo vyras išspyrė tave lauk! — aršiai išrėžė Berta.

— Ne, — pašoko Garutis, atstumdamas Klėjos ranką. — Ji ne beprotė.

— A, ir tu išvien! — pasisuko į jį Berta. — Idiotas!

— Tavim dėta, taip nekalbėčiau, Berta, — pagrasino Klėja. — Ir ne tik mano akivaizdoje. Niekada. Nes tikrai nužudysiu tave savo rankomis.

Berta drebėjo iš įniršio:

— Tavo motina buvo kalė, ir tu lygiai tokia pati! Nieko nuostabaus, kad niekas tavęs nenori! Tavo motina tai bent jau turėjo pinigų!

Klėja nusisuko dar kartą pasižiūrėti į mišką, atsigręžė ir ramiai suėmė rankomis Bertos kaklą.

Į *lanai* rankoje laikydamas stiklą martinio išėjo Lainotas:

— Berta, tavo laida prasidėjo! Širdele, girdi? — Jis sveikindamasis pamojavo Klėjai, o paskui bakstelėjo pirštu į savo laikrodį.

Berta dvejojo. Ji žvilgčiojo tai į Klėją, tai į Lainotą. Klėja šyptelėjo ir paleido ją. Plačiai išsižiojusi, kad neišsiteptų savo tamsiai raudonais lūpų dažais, Berta nusišluostė lūpų kampučius. Jos rankos drebėjo. — Kad daugiau niekada čia nebepasirodytum! Nedrįsk čia rodytis! — Ji netvirtai nukėblino link *lanai*.

— Tavo laida ką tik prasidėjo! — šūktelėjo Lainotas. — Spėjai pačiu laiku. — Jis patylėjo. — Keistai atrodai, širdele. Gerai jautiesi?

— Šįkart noriu išeiti su tavim, — pasakė Garutis Klėjai. — Nepalik vėl manęs čia.

— Tu pats puikiausiai susitvarkysi, Garuti. Tu visuomet susitvarkydavai.

— Štai mano lęšis! — nustebęs sušuko jis, lenkdamasis ir keldamas jį nuo žolės. Ant jo kelnių toje vietoje, kur įsigėrė rasa, matėsi tamsus apskritimas. Jis išdidžiai laikė lęšį tarp pirštų. — Žinai, apie ką aš dabar galvojau? Tai priminė man tą atvejį, kai buvau įsipjovęs kaktą. Tu aprišai man ją su kažkokiais miško augalais. Pameni?

— Pamenu. Tu laikeisi puikiai. Ir tada, ir dabar.

— Tu nenusivylei?

— Kuo?

— Manim. Mumis visais.

Klėja pasisuko į *lanai* ir linktelėjo atsisveikindama protėvių figūroms. Ji žinojo, kad daugiau jų nebepamatys. Ji pažiūrėjo į sidabrinius *kukui* medžius ant kalvos. Upelio šniokštimas buvo tylesnis nei paprastai. Kaupėsi lietus. „Aš nepabėgau į mišką", pamanė ji.

— Ne, aš nenusivyliau, — atsakė ji ir atsisveikindama pabučiavo jį.

— Ten kažkas yra, — pranešė Tadaši, kai Klėja įėjo pro virtuvės duris. — *Lanai*.

— Vyras?

Tadaši linktelėjo ir parodė pirštu į sodą. Klėja tikėjosi pailsėti prieš susitikdama su Tomiu. Ji nusišluostė rankšluosčiu veidą bei rankas ir išėjo pro virtuvės duris.

Kaip Tadaši ir sakė, lanai su Ema ir Meibele sėdėjo kažkoks vyras. Jie visi trys klausėsi „Lučija di Lamermor", mėgstamiausios Meibelės operos. Pamatęs Klėją, vyras pakėlė tamsią galvą ir atsistojo su ja pasisveikinti.

— Pagaliau atėjai. Mes tavęs laukėme, — pasakė Ema.

Klėja spoksojo į Harį. Jis nusišypsojo jai, pralinksmintas jos nustebimo.

— Jis nelabai tesidomi praeitimi! — sušuko Meibelė. — Argi tai ne puiku?

Jie nusijuokė.

— Mes kalbėjomės apie Moloką, — pasakė Ema. — Henris pasakojo, kad ten labai mažai kas tepasikeitė. Man Moloka visada nelabai patiko. Ar aš tau apie tai esu pasakojusi, Klėja? O, aš mačiau, kokia ji graži, tačiau man ji pernelyg havajietiška. Sakyk, — paklausė Ema Henrio, — ar Centrinė ligoninė vis dar veikia? Molokai ją padovanojo mano tėvas.

— Viskas po senovei, tik Molokos ranča dabar priklauso žmonėms iš Naujosios Zelandijos. Vyrai dėl to pyksta, kadangi naujieji savininkai atsiveža darbo jėgą iš Meksikos.

— Prisimenu tavo motiną, — pasakė Ema. — Ji buvo puiki jojikė.

— Mano tėvas sako, kad ji buvo geriausia iš visų, kurias jam kada nors teko matyti, — pareiškė Henris.

Ema pažiūrėjo į Klėją.

— Aš vis tikėdavausi, kad Klėja parašys šių salų istoriją. Mūsų istoriją ir tavo istoriją, Henri. Tačiau tai atrodo tokia beprotiškai drąsi idėja, kad aš stebiuosi, kaip iš viso galėjau sugalvoti tokį dalyką. Aš pasikeisiu. Dabar gyvensiu kitaip. Kaip galėjau taip nugyventi savo gyvenimą? Ir dar įtraukti Klėją į tą gyvenimą praeitimi! Kam ji rašys tą istoriją?

— Sau, — skubiai pasakė Klėja. — Toks buvo mūsų susitarimas, teta Ema. Tu leidai man gyventi Visterijos Rūmuose, o aš atsilygindama išmokau visko, ko tu ma-

ne mokei. Aš buvau laiminga, kad to išmokau. — Kažkas Emos balse privertė Klėją sunerimti.

— Padavimai, dainos, giesmės. Nykstančių paukščių sąrašas! Kokią visa tai turi prasmę? Judviem lemta skristi į mėnulį ir žvaigždes.

— Na, gal apsiribosime Paryžiumi, — pasakė Klėja. — Į Paryžių nuskristi išties būtų visai neblogai.

— Ar jis moka žaisti „Mėnulio tinklelį"? — paklausė Meibelė, imdama Klėją už rankos.

— Žinai, Klėja, — tarė Ema, Klėjai dar nespėjus atsakyti į Meibelės klausimą, — su manim buvo susisiekęs protesto akcijos prieš raketų bandymus, kuriuos Karinis jūrų laivynas vykdo Kahulavėje, rengimo komitetas. Jie prašė, kad vykčiau kartu su jais. Jiems reikia paramos. Jie pamanė, kad kaip žmogus, besirūpinantis senovinių vietų išsaugojimu, aš galėčiau jiems padėti. — Ji patylėjo. — Tai būtų padaryta ateičiai. Kad išsilygintų svarstyklės.

Klėja nustebusi pažiūrėjo į ją:

— Vyriausybei nusispjaut į tokius protestus. Jie jau daugelį metų naudoja Kahulavę kaip sprogdinimų vietą. Kahulavė ir taip buvo gyventojų palikta prieš kelis šimtmečius. Šventa žeme jos irgi nepavadinsi.

— Ar tu atsakysi į mano klausimą, Klėja? — gaižiai paklausė Meibelė. — Ar jis moka žaisti „Mėnulio tinklelį", ar man laukti, kol ateis Kageširas?

— Sąsiauris šiuo metų laiku būna labai banguotas. Gali kilti staigios audros. Tai beprasmiška demonstracija. Tu gali padaryti žymiai naudingesnių darbų nei valandų valandas audringa jūra plaukioti aplink Kahulavę, — pasakė Klėja.

Ema pažvelgė į ją:

— Aš praleidau daugelį metų darydama tuos kitus

darbus, kuriuos tu turi omeny. Kaip ir tu. Uždirbdama pinigus ir juos leisdama, užrašinėdama padavimus ir restauruodama pastatus, ir, kaip žinai, visa tai labai mažai ką tepakeitė.

— Tai buvo svarbu mums, — pasakė Klėja.

— Man regis, berniukas dar nevalgęs, — garsiai pareiškė Meibelė.

Klėja pasižiūrėjo į Henrį. Ji staiga pasijuto pavargusi. Panoro pasilikti dviese ir negalėjo apie nieką daugiau galvoti, išskyrus tai, kaip gera būtų lytėti ranka ir lūpomis jo odą. Ji nedrįso pernelyg ilgai į jį žiūrėti, kad Ema nepastebėtų jos troškimo. Ji žinojo, kad Ema nebūtų jos smerkusi, tačiau ji pavydžiai saugojo savo aistros paslaptį. Tai buvo vienas iš pirmųjų dalykų, kuriuos ji laikė priklausančiais tik jai, ir ji norėjo, kad jie kuo ilgiau tokie išliktų.

— Ar jūs ne alkanas, jaunuoli? — sušuko Meibelė perrėkdama operą. — Kaheširas vėluoja.

— Ar pasiliksi čia su mumis? — paklausė jo Klėja.

— Aš gyvenu namelyje sode.

Jis linktelėjo. Ji pajuto, kad jis irgi apimtas troškimo.

Jie pakilo kartu.

— Man regis, aš pažinojau tavo tėvą, — skubiai pasakė Ema, įdėmiai žiūrėdama į jį. — Jis mokė mane mėtyti lasą. — Ji nusišypsojo. — Tai skamba juokingai, tačiau jis iš tiesų mane mokė.

— Aš visada norėjau, kad jis išmokytų mane, — pasakė Henris, — tačiau jis niekada neturėjo laiko.

— Še tau kad nori, — tarstelėjo Ema.

— Galbūt tu galėtum jį išmokyti, — pasakė Klėja Emai.

— Galbūt.

— Aš labai alkana, — pareiškė Meibelė. — Atvesi jį mums, kai tik jis bus pasiruošęs?

— Skamba taip, lyg jūs ketintumėte valgyti mane, — pajuokavo jis.

— Mes gi sugrįžome prie savo protėvių gyvenimo būdo, — pasakė kvatodamasi Ema.

Ji gulėjo lovoje ir žiūrėjo, kaip jis nusivelka marškinius. Tarp prabangių lovos drapiruočių jis atrodė ne savo vietoje. Jo akivaizdoje kambarys atrodė pernelyg moteriškas.

Jis pažiūrėjo į magišką skulptūrą, kurią Ema padovanojo Klėjai tą vasarą, kai ji metė darbą foto prekių parduotuvėje. Ant dantyto dievuko šalmo buvo dar kadaise paaukotų žmonių mėsos bei kraujo pridžiūvusių likučių, ir Klėja nustebo, kai Henris be jokios baimės jį palietė.

— Tai juk ne vudu, Klėja, — tarė jis su šypsena.

— Pradedu tai suprasti.

Jis nuėjo į svetainę.

— Emai visai nebūdinga dalyvauti demonstracijose, — pasakė Klėja. Iš lovos ji nematė jo. — Anksčiau ji netgi nebūtų leidusi komitetui minėti savo vardo. Labai keista. Visa tai dėl tavo tėvo.

— Aš plauksiu su ja, — pasakė jis iš kito kambario.

— Dėl mano tėvo?

— Aš irgi plauksiu, — pareiškė ji.

— Ne, — pasakė jis, įeidamas į kambarį. — Laivelis labai mažas.

Jis atsistojo šalia lovos. Jo nuogų rankų ir krūtinės oda lovos fone buvo labai tamsi. Plaukai sunkiai gulė ant pečių. Pakilo vėjas, ir ji išgirdo, kaip į durų stiklą trinasi jazminai.

Jis pasilenkė virš lovos, pakėlė jos klubus, nutraukė jos sijoną, kelnaites ir nuvilko marškinėlius. Paskui padėjo jos rankas ant pagalvės virš galvos ir praskėtė jos kojas.

Jis žiūrėjo į ją lyg pirmą kartą matydamas moterį. Tikriausiai taip ir buvo. Jis vis žiūrėjo, ir ji užsimerkė, iš visų jėgų stengdamasi nejudėti po jo tiriamu žvilgsniu, nepajėgdama pažvelgti į jį. Jis ėmė kalbėtis su ja, pasakodamas, ką matąs. Klėjai buvo išmokusi palaukti, kad sužinotų, ką jis galvoja ir ko nori. Kartais jai atrodydavo, jog jie mylisi vien tam, kad galėtų pasikalbėti.

Už durų stiklo lingavo jazminas. Ji girdėjo, kaip paukščiai kuičiasi savo lizduose. Šlumščiojo į vakarinį pasivaikščiojimą išsirengęs žvėrelis, tikriausiai mangusta, ieškodama kokio nors gyvūnėlio, kurį būtų galima suėsti. Ji šmirinėjo takeliu prie lango tai pirmyn, tai atgal. Klėja suabejojo, ar ji galėtų kada nors nustoti klausytis.

Jis atvėrė ją pirštais. Iš gėdos ir aistros ji paraudo.

— Turėjau pats susiprasti, — pasigirdo kažkieno balsas. — Tiesą sakant, visada tai žinojau.

Henris lėtai pasuko galvą. Anksčiau jis niekada nebuvo jo matęs. Jis ramiai spoksojo į jį, lyg pasiaiškinti būtų turėjęs ne jis, o Tomis.

Jis ištraukė pirštus iš jos makšties, padavė marškinėlius ir žiūrėjo, kaip ji rengiasi. Marškinėliai buvo išvirkšti ir susimetė pažastyse. Jis patempė juos Klėjai ant kelių, pridengdamas ją.

— Ko tu nori? — paklausė ji. Ji norėjo pasakyti tai pakeltu tonu, tačiau įstengė tik sušnabždėti. — Ko čia atėjai?

— Atėjau tavęs pasiimti. — Jo akys akimirką kryp-

telėjo į magišką stabuką. — O ką, po galais, tu manei? — Jis uždėjo ranką ant statulėlės pagrindo.

Henris pakilo neužsegtomis prie juosmens kelnėmis:

— Tavo čia nieko nėra, — pareiškė jis, stovėdamas prie lovos kojos.

Tomis pasisuko, lyg būtų ką tik supratęs, kad kambaryje yra kitas vyras. Jis nukėlė nuo pjedestalo magišką dievuką ir laisvai laikė jį vienoje rankoje. Sausas ir trapus senovinis *kapa* audinio skutelis nukrito ant grindų.

— Nori lažintis?

Klėja nulipo nuo lovos. Marškinėliai siekė jai tik iki juosmens, tačiau ji to, regis, nepastebėjo.

— Tai vis dėl to, kas atsitiko Maroke?! — netikėtai užriko jis. — Taip? Juk sakiau tau: aš tikiu suaugusiųjų švietimu. Ar taip buvo atsitikę anksčiau? Ne. Ir ateity taip pat nepasikartos. Moterys irgi kartais elgiasi su vyrais nė kiek ne geriau. Kartais netgi blogiau. Rezultatas išsilygina.

Jai pasidarė įdomu — ką gi moterys gali padaryti vyrams, kad tai būtų blogiau už sumušimą? „Tikriausiai jis turi omeny žmogžudystę", pamanė ji. Jis labai įdomiai skaičiavo taškus.

— Jei aš tave sumušiu ir paliksiu kruviną „Sunrise Suite" viešbutyje Kahala Hiltone, mes būsime atsiteisę? Galėsime likti kartu?

— Atsiteisę? — nusijuokė jis. — Nemanau, kad mes galime atsiteisti tokiu būdu. Atleisk. — Jis mesčiojo stabuką iš rankos į ranką. Klėja suprato, kad jis nervinasi ir todėl yra pavojingas. „Nesugebėčiau sumušti jo iki sąmonės netekimo, — pamanė ji. — Nesu pakankamai stipri. Štai kodėl netinka toks atsiteisimo būdas. Jis niekuomet netiko ir niekuomet netiks".

— Apsivilk, — tarė jis su pasibjaurėjimu. Jis pakėlė nuo grindų jos sijoną ir metė jį Klėjai į veidą.

Henris žengė prie Tomio, o šis abiem rankomis suėmė dievuką ir smogė jam į galvą.

Ant Henrio veido ištryško kraujas, atrodęs tamsus jo odos fone, ir Tomis atrodė apstulbęs. Henris susidomėjęs nužvelgė jį. Paskui smarkiai sugriebė jį aplink krūtinę. Nuo stipraus Henrio suspaudimo Tomis paleido iš rankų magiškąjį dievuką. Kambaryje trenkė prakaitu ir brangiu įdegimą imituojančio aliejaus kvapu. Šilkiniai Tomio marškiniai nuo prakaito patamsėjo. Henrio krūtine ir rankomis tekėjo kraujas.

Kai Klėja pasilenkė pakelti skulptūrėlės, kad ši nesudužtų, Tomis įsiutęs spyrė jai. Ji nustebusi pažvelgė ir pastebėjo, kad Henris nebeketina su juo žaisti. Jam tapo visai neįdomu ir nesmalsu, kaip Tomis galėjo būti toks ryžtingas, kad bandytų muštis su juo. Klėja pamatė, kad Henris įpykęs. Jis norėjo, kad Tomiui skaudėtų.

Jis išstūmė Tomį pro atviras duris į verandą. Šis nukrito ant kelių, o Henris pasilenkė, pakėlė jį viena ranka ir smogė per veidą.

Tomis susiėmė už veido ranka. Jis buvo kruvinas ir su nuostaba pažvelgė į savo kraują.

— Jis perskėlė man veidą! — sukrėstas pasakė jis.

— Jis perskėlė man veidą! — Rankove šluostydamasis nuo veido kraują ir gleives, jis pažiūrėjo į Klėją lyg prašydamas jos pagalbos. — Aš tai žinojau! Žinojau, kad tu su kažkuo dulkiniesi. Visada tai žinojau. Judu verti vienas kito. Prakeikta sala! — Jis išspjovė kraują.

— Tu nieko nežinojai, — atsakė Klėja.

— Kekšė.

— Išmesk jį iš čia. Išmesk jį lauk, — sušnabždėjo Klėja.

Tomis bandė atsistoti, tačiau kojos jo nelaikė. Henris pakėlė jį, pastūmė į priekį, ir Tomis nukrito ant žolės.

Ji uždarė duris ir išjungė šviesas bijodama, kad jos kas nors nepamatytų — ne Ema, netgi ne Tomis, o koks nors nepažįstamasis, linkintis jai pikto. Apimta baimės ir džiaugsmo ji blaškėsi iš kambario į kambarį, bėgo tai į virtuvę, tai į vonios kambarį. Žemai danguje švietė jaunas mėnulis, panašus į švarų nago puslankį, tačiau ji jo nematė.

Į vidų ramiai įėjo Henris.

— Pamaniau, kad tu išėjai, — pasakė jis, kai Klėja tamsoje puolė prie jo. — Šviesos buvo išjungtos.

— Išsinešdino? — nustebusi sušnabždėjo ji.

Jis priglaudė ją prie savo nuogos krūtinės, o ji bučiavo jo akis ir rankas. Jo rankos buvo kruvinos. Jis sunkiai kvėpavo.

Ji atsitraukė nuo Henrio tolyn, kad galėtų jį matyti.

Paviljone Meibelė vėl uždėjo „Lučijos" plokštelę, labai garsiai paleidusi grotuvą.

Klėja prisiglaudė jam prie krūtinės:

— Atleisk man, — tarė ji. — Daugiau nebebus jokių Meilės varžybų.

Kaip Henris ir buvo sakęs, laivelis buvo labai mažas. Gelbėjimosi liemenės buvo suverstos po valdymo pultu. Laivelyje buvo radijas, taigi Henris galėjo kalbėtis su žmonėmis kituose laivuose. Jo pusbrolis Lerojus plaukė mėlyna plokščiadugne kiniška valtimi. Žmogus Reaktorius, kuris atvyko iš Hirosimos, buvo užfrachtavęs vieną žvejybinį laivą.

Pakrantės sargyba buvo pasiuntusi katerį, ir jis plaukė taip arti, kad Klėja galėjo įžvelgti jaunų jūreivių vei-

dus, kai šie tingiai dairėsi nuo bortų. Jie buvo įdegę ir šiek tiek nuobodžiavo.

Kahulavės sala, kurioje nebuvo jokios augmenijos, sulig kiekviena nauja banga dingdavo po vandeniu, ir Klėja, kaip ir tie jūreiviai, stebėjosi, ką jie čia veikia.

Ema stovėjo prie vairo su Henriu.

— Visos kultūros galų gale išnyksta, Henri! — sušuko ji, atsisukdama nusišypsoti Klėjai.

Henris stengėsi, kad mažas laivelis neapvirstų, ir neatsakė. Ema vėl pasisuko į Klėją ir mostelėjo jai ranka, šiuo gestu, atrodė, apimdama dangų, pliką Kahulavę ir netgi rausvaveidžius paniurusius vaikinus kateryje.

— Įdomu, kaip atrodo tas Žmogus Reaktorius? — linksmai šūktelėjo ji Klėjai.

Klėja pažvelgė į ją, nustebusi, kad netikėtai pajuto Emai pyktį. Ji akimirką suabejojo, ar tik jai nepavyduliauja. Galbūt ji nenori dalintis Henriu, jo buvimu netgi su Ema. Tačiau ji žinojo, jog dėl to kaltas ne pavydas, o pasikeitimas Emos širdyje. Klėjai, kuri daugelį metų praleido jai tarnaudama, tai buvo įžeidimas. „Ji mano, jog visas pasaulio laikas jai yra priešaky, — svarstė Klėja, — o aš manau, kad man jis jau už nugaros".

— Kadaise aš Kahulavėje medžiodavau elnius, — pasakė Ema, stengdamasi peršaukti motoro ir jūros ūžimą.

Henris linktelėjo:

— Ten būdavo gera medžioklė.

„Tai bent porelė!", pamanė Klėja.

Šalia plaukė kitas laivas. Prie jo vairo stovėjo senas havajiečių kapitonas, žvejys iš Konos, vadinamas Pupule.

Jis pamojavo Henriui.

Henris atsakė jam.

Pupulės laivo priekyje stovėjo mažas japonas su geltonu ceratiniu lietpalčiu ir juodomis pirštinėmis. Jis irgi pamojavo.

Ema pažiūrėjo į jį, paskui, linksmai šypsodamasi, atsisuko į Klėją:

— Kaip manai, ar tais vaškuotais drabužiais jis apsivilko, kad nespinduliuotų?

Klėja nusišypsojo ir išsiblaškiusi linktelėjo. Ji žiūrėjo į katerį, kuris tyčia ar dėl neatsargumo netikėtai priplaukė gana arti. Henris irgi pastebėjo, kad kateris visai šalia. Ji suabejojo, ar Pakrantės sargyba kartais nesiruošia ant jų laivo denio išlaipinti jūreivių. „Tikriausiai mus areštuos", — pamanė ji.

Ir tada Pakrantės sargybos kateris atsitrenkė į jų laivo paskuigalį.

Su nustebusia šypsena veide Ema krito ant turėklų. Ji atsisuko į Klėją, ištiesė jai ranką ir nukrito į jūrą.

Henris griebė nuo denio virvę bei gelbėjimosi liemenę ir, tiesindamas laivo priekį, įbruko juos į ištiestas Klėjos rankas.

Klėja netikėtai aiškiai pamatė plūduriuojančius šapus bei jūros žoles, bangų putas bei jūros dumblius, bet Emos nepastebėjo.

Laivas suposi nuo vieno šono ant kito. Henris sulėtino variklio apsisukimus, bijodamas užgauti Emą ar kilusioje sumaištyje atsitrenkti į besisūpuojančius kitus laivus. Jis ėmė plaukti mažais, lėtais ratais. Kitame laive Pupulė užsilipo į žvejybos bokštą. Jo laivas sūpavosi taip pašėlusiai, jog rodės, kad jo kanojos stiebai tuoj palies jūrą. Žmogus geltonu apsiaustu įvirto į kabiną.

Nuo katerio buvo nuleista gelbėjimo valtis. Ji irgi siūbavo audringoje jūroje ir vairininkas, bandydamas įveikti bangas, įjungė variklį visu pajėgumu, sukelda-

mas staigų, gilų kilvaterį, kuris siūbtelėjo ant mažesnių laivų. Banga nusirito per juos ir nuplovė Klėją į jūrą.

Bangos plakė be gailesčio, be pasigailėjimo. Druska degino jai nosį ir burną. Ji gulėjo ant nugaros ir bandė kvėpuoti, akimis ieškojo prošvaistės danguje ir juodo Kahulavės. Jūra aukštai iškeldavo ją ir riaumodama blokšdavo žemyn.

Kažkas pašaukė ją vardu.

„Tai mano senelis, — pamanė ji. — Mano senelis, kuris vieną žiemą nuskendo paviliotas gelmių".

Tačiau tai buvo ne jos senelis.

„Tai Kimas Danfordas, mano motinos vyras, nukritęs į tarpeklį ir kumštyje spaudęs mano motinai priskintas gėles. Tai panelė Stant sudužusia širdimi ir šiaudine pintine, pilna vogtų marškinių. Tai dėdė Makalis, nuskendęs potvynio bangoje, kai ieškojo Meimės".

Tačiau tai buvo ne jie.

Ji girdėjo moteris, neatsargius vaikus, ryžtingus karius ir žvejus, žuvusius jūroje, ir visi jie šaukė ją.

Tačiau ji klydo. Tai buvo ne jie. Tai buvo Henris. Tai Henris šaukė ją vardu.

Ji narsiai grūmėsi su vandens dievu. Kai jūreiviai mėgino ją įkelti į savo laivą, ji taip įnirtingai priešinosi, kad net susilaužė raktikaulį. Ji manė, kad plaukioja su havajiečiais berniukais Makabu iškyšulyje:

— Kur mano pelekas? — klausinėjo ji. — Aš pamečiau savo peleką. — Jauni jūreiviai galų gale pamelavo jai, kad jos pelekas laive. Tik tada Klėja nustojo priešintis ir leido jiems ištraukti ją iš gedinčios jūros.

O Emą pasiėmė vandens dievas — ji visada žinojo, kad gavęs bent mažiausią progą, jis ją pasiims, todėl jos kūnas niekada nebuvo surastas.

Pasielgusi kilniai ir išmintingai, visus savo turtus Ema paliko valdyti Meimei Klark ir Frenkui Harimotui, kad šie savo nuožiūra panaudotų juos auklėti ir ruošti havajiečių jaunimą gyvenimui.

Visterijos rūmai, nepaisant Emos norų, nebuvo priskirti prie jų, nes praėjus keletui savaičių po jos dingimo jūroje miestas skyrė šią žemę naujam sporto kompleksui, kuris, kaip paskelbė taryba, bus pavadintas Ficroj Aloha Centru, ekstravagantiškosios dovanotojos garbei.

Klėjai Ema paliko namą, vadinamą Hale Moku, savo jūros žemėlapius, genealogijas ir knygas. Ji taip pat pavedė Klėjai rūpintis savo motina, panele Meibele Klark.

Klėja turėjo parduoti aukcione keletą retesnių Emos popierių ir dvi plunksnų kepures, kurios kadaise priklausė karalienei Kaahumanu. Ši amžiams pakeitė salas, atsisakiusi paklusti *kapu*, draudžiančiam jai valgyti kartu su garbiaisiais vadais. Klėja mėgino prašyti Meibelės leidimo prieš parduodama kepures, tačiau ši mostelėjo ranka — girdi, eik šalin.

Meibelė primygtinai reikalaudavo, kad Klėja miegotų ant sudedamos lovelės prie jos lovos kojūgalio. Klėja gulėjo ant čiužinio ir žiūrėjo į lubomis šmirinėjančius driežus: jos *aumakua*, Emos *aumakua*.

Ji klausėsi jų caksėjimo ir abejojo, ar kartais nebus tapusi klausytoja iš užuojautos savo senelei. Tačiau Klėja žinojo, jog klausydavosi visą savo gyvenimą. Tai jai pavykdavo geriausiai. Ji klausydavosi, kaip nepaliaujamai čiurlena žvilgantis upelis, kaip kaukši balti, zomšiniai jos motinos aukštakulniai bateliai, kai ji ruošėsi išvažiuoti iš Hale Moku, klausydavosi elnių mau-

rojimo kalnuose, ir Emos — daugiausia ji klausydavosi Emos:

— Dvi stačių ir negyvenamų kalnų virtinės, vadinamos *palis*, juosia žavingą Nuuanu slėnį. Būtent iš Nuuanu, pirmosios dievų poilsio vietos, po šias salas pasklido gyvybė, Klėja. Ten gyveno *eepa*, nykštukai. Netoli nuo tavo motinos namo, *menehunai* pastatė šventyklą, *heiau*, dievų įsūnytiems vaikams. Man malonu manyti, jog mes esame tų vaikų palikuonys.

Klėja abejojo, ar Ema teisi sakydama, jog jie yra tų pirmųjų palaimintų našlaičių palikuonys, apdovanoti jų magiška galia. Kartą Klėja stengėsi atverti duonmedį, kaip kerėtoja Peipa, kad pasislėptų medžio širdyje, tačiau medis neatsivėrė. Ema pasakė, jog medis nepakluso todėl, kad Klėja nevisai tiksliai išmoko burtažodžius, kurie priverčia medį atsiverti. Klėja pasikartojo juos ir pabandė dar kartą, o kai medis neatsivėrė ir tąsyk, ji nieko nepasakė Emai.

— Mes turime pastatyti Emai akmenį, juk ji neturi kapo, — kartą naktį tarė Meibelė.

Meibelę vis dar kamavo *kadami no yoru*, širdies tamsybė. Ji nerimavo, kad sielvartas kliudys persikūnijimui, mažų mažiausiai kol ji nepasieks budistinės laisvos nuo egoizmo būsenos.

— Ema norėjo, kad ją palaidotų prie *pua kenikeni* medžio, — pasakė Klėja žiūrėdama, kaip driežas ryja termitą. — Ji dažnai tai kartodavo. — Ji apsivertė ant šono, kad ne taip skaudėtų petį.

— Ar prie fabriko vis dar yra *pua kenikeni* medžių giraitė?

— Viena giraitė yra netoli Hauula.

Klėja suabejojo, ar Emos kūnas irgi plaukiojo kaip tie mėlyni stiklo rutuliukai, kuriuos bangos išmeta į kran-

tą, iš šiltos srovės į šaltą ir vėl atgal, iš pilkai melsvų, tirštų salų vandenų į šaltus pilkus Japonijos vandenis.

— Ten aplinkui pernelyg daug pastatų, — pasakė Meibelė. — Mes pasodinsime giraitę čia. Pas mus visi svečiuosis. Mes vėl atidarysime namą, pašventinsime žemę ir pasodinsime *pua kenikeni* medžių giraitę. Pas mus ateis pasisvečiuoti Frenkas Harimotas su Meime, Kleirė su Diksiu, ir visi mūsų draugai.

— Kleirė ir Diksis Los Andžele.

— Puiku.

Klėja girdėjo, kaip gretimame kambaryje atsikėlė Tadaši. Medinės grindlentės vaitodavo nuo menkiausio prisilietimo, ir Klėja dieną ir naktį klausydavosi, kaip Tadaši nepailstamai zuja po namus.

— Ar tu turi su savimi Emos genealogijas ir burtažodžius? — irzliai paklausė Meibelė. — Turi juos?

— Taip, — atsakė Klėja.

Meibelė atsiduso ir sunkiai apsivertė lovoje.

Klėja troško užmigti. Ji naktimis negalėjo miegoti daugiau kaip keletą valandų. Nors jos petys jau taip smarkiai nebeskaudėjo, jai būdavo sunku pailsėti.

— Ji taip kruopščiai visa tai užrašinėjo, — sušnabždėjo Meibelė. — Tai buvo jos dovana man. Ji manė, jog aš atidaviau savo gyvenimą praeičiai. Todėl ji ir nevažiavo su savo vyru, kai jis paprašė. Tai būtų reiškę, kad aš padariau klaidą atsisakiusi išvažiuoti su Kaheširu.

Klėja klausėsi, kaip didelio beždžionankščių medžio šaka trinasi į nutekamąjį vandens vamzdį. Atrodė, tarsi kažkas bukais peilio ašmenimis stengėsi perpjauti namo stogą. „Galbūt Ema todėl ir nevažiavo į Taitį, — pamanė Klėja. — Galbūt".

— Manai, kad pratęsi jos darbą?

Klėja neatsakė.

— Manai, kad jau per vėlu?

Klėja manė, kad jau per vėlu.

— Išsaugoti praeitį. Manai, kad man tai jau per vėlu?

Klėja dvejojo:

— Tau?

— Padėti tau, — nedrąsiai tarė Meibelė.

Klėja buvo tokia iškankinta, tokia nuvargusi nuo jų visų, kad netgi nepajėgė atsakyti.

— Pernelyg ironiška? — paklausė Meibelė.

— Šiek tiek, — atsakė Klėja. Ašaros ritosi jai per plaukus ir krito į burną.

— Hatomaro poemoje apie meilę yra eilutė, kuri mane kankina:

Kaip galiu atrasti savo mergaitę, klajodamas keliais, kurių nežinau?

Klėja klausėsi, kaip Tadaši svyrinėdama eina koridoriumi, aklai grabinėdama sienas, kad nepaslystų ir neparkristų. Mažos Tadaši kojos, aptemptos sudriskusiomis kojinėmis, čiuožė medinėmis grindimis.

Klėja pakilo nuo čiužinio.

— Klėja, vaikeli, — sušnabždėjo Meibelė. — Kur tu eini?

Ji nuėjo į jo kambarį, kur vaikystėje gyveno jos motina. Jis pakėlė akis nuo knygos, kurią skaitė, ir pažvelgė į ją.

— Galime išsimaudyti, — ramiai pasiūlė jis.

— Ne, — atsakė ji. — Aš dar nenoriu maudytis.

Jie palengva, neskubėdami ėjo per kambarius link išėjimo. Ji užuodė Hale Moku dulkes jo plaukuose. Jis visą laiką laikė ją už rankos, kad ji nesukluptų užkliuvusi už ilgmoliūgio, šaknies ar akmens pakrantėje.

Kai jie atėjo prie vandens, jis ją nurengė. Bangos šokčiojo jai ant kojų. „Jis nurengia mane nebe taip, kaip tada, kai jūrininkai ištraukė mane iš jūros, — pamanė ji. — Jis daugiau nebesijaudina, kad man skauda, kad aš sielvartauju. Bent jau liečia mane be liūdesio".

Vandenynas buvo nematomas. Klėja girdėjo, kaip jis nepailstamai teškena tamsoje. Juodos palmių šakos brūkščiojo į juodą dangų, supdamos mirtinai blyškias žvaigždes, ir jai ėmė suktis galva. Jis apkabino ją ir laikė toli nuo žvaigždžių kelių, toli nuo srovės, ir kurį laiką ji liovėsi klausytis.

Pati tai mačiau.

ŽODYNĖLIS

Heiau – šventykla

„Šokanti Matilda" – Australijos nacionalinis himnas.

Mainas – Azijos varnėnas, pamėgdžiojantis žmonių balsus.

Medina – taip vadinamas Marakešo senamiestis, esantis senųjų gynybinių sienų ribose.

Sakajavė – šošonų genties indėnė, kuri su kūdikiu ant nugaros lydėjo Ljuiso ir Klarko ekspediciją (1804–1806) prie Ramiojo vandenyno šiaurės vakarų pakrantės.

Takas – tradicinis Lotynų Amerikos patiekalas.

Idris – nemirtingas musulmonų pranašas, paminėtas Korane. Pasak sunitų, pagrindinės islamo konfesijos tradicijos, Idris gyveno prieš Nojų. Jis buvo su kūnu paimtas į Rojų amžinajam gyvenimui.

Ankhas – senovės egiptiečių kryžius, kuris, kaip manoma, yra krikščioniškojo kryžiaus prototipas. Kūniškojo ir amžinojo gyvenimo simbolis. Skirtingai nuo krikščioniškojo kryžiaus viršuje, virš skersinio yra kilpa. Šis ženklas buvo senovės egiptiečių hieroglifas, kuris reiškė „gyvenimas".

Lanai — savotiška terasa, pavadinta vienos iš Havajų salos, Lanai, vardu, nes iš ten kilęs jos dizainas.

Šadži — sustumiamos durelės tradiciniuose japonų būstuose.

Šamisenas — styginis tradicinis japonų instrumentas.

Sakė — japoniška degtinė iš ryžių, paprastai nestipri.

Luau — mūsų dienų Havajuose šis žodis reiškia pokylį. Iš pradžių *luau* buvo vadinami saldžiašaknio augalo lapai, valgomi kaip daržovės, vėliau šiuo žodžiu buvo pradėti vadinti visi su lapais paruošti patiekalai, o dar vėliau — pokyliai.

Poi — krakmolinga trintų saldžiašaknio augalo šaknų pasta. Tradicinis valgis Polinezijoje.

Ličy — endeminių havajietiškų augalų rūšių sėklos, kurios buvo atneštos į Havajus paukščių, vėjų, srovių ir potvynių.

Kimči — itin aštrūs rauginti korėjietiški kopūstai, vienas iš pagrindinių budistų vienuolių maisto komponentų.

Mo-155
Moore, Susanna
Miegančiosios gražuolės: romanas / Susanna Moore; iš anglų kalbos vertė Vitalijus Šarkovas. – Vilnius: Pasviręs pasaulis, 2001. – 256 p.
ISBN 9955-435-11-9

Romano veiksmas vyksta Havajuose, kurių spindintis grožis ir melancholiškos tradicijos yra ne tik viliojančios, bet ir pavojingos, ir iš jų sunku ištrūkti. Tai patyrė pagrindinė romano herojė Klėja. Būdama trylikos, ji pabėgo iš namų ir augo pas ekscentrišką tetą Emą, supama gimtųjų salų legendų, mitų ir padavimų. Havajų kultūra ir legendos lydėjo Klėją įdomiausiuose ir pavojingiausiuose gyvenimo vingiuose, meilėje ir netektyje saugojo ją ir globojo.

UDK 820(73)-3

Susanna Moore
MIEGANČIOSIOS GRAŽUOLĖS

Redaktorius Robertas Kundrotas
Dizaineris Algimantas Vaitkus
Korektorė stilistė Živilė Vaitkienė

2001 02 06, 8 leid. l. Užsakymas 4344
Leido „Pasviręs pasaulis"
Erfurto 48-18, LT-2043 Vilnius
el. paštas: tango@takas.lt
32-oji leidyklos knyga
Spaudė „Aušros" spaustuvė,
Vytauto pr. 23, LT-3000 Kaunas

Leidykla „Pasviręs pasaulis" pirmą kartą Lietuvos skaitytojams pristato šiuolaikinę amerikiečių rašytoją – **Susanna Moore.**

Romano veiksmas vyksta Havajuose, kurių spindintis grožis ir melancholiškos tradicijos yra ne tik viliojantys, bet ir pavojingi; iš jų sunku ištrūkti. Tai patiria pagrindinė romano herojė Klėja. Būdama trylikos ji pabėga iš namų ir auga pas ekscentrišką tetą Emą, supama gimtųjų salų legendų, mitų ir padavimų. Havajų kultūra ir legendos lydi Klėją įdomiausiuose ir pavojingiausiuose gyvenimo vingiuose, meilėje ir netektyje, saugo ją ir globoja.

ISBN 9955-435-11-9

